

σχολιαστής

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ

4 ΧΡΟΝΙΑ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 49, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1987, ΔΡΧ. 200

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
ΚΑΙ ΤΟ ΑΣΥΛΟ

Η ΤΙΜΗ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ

ΚΚΕ:
ΑΠ' ΤΟ 11ο ΣΤΟ 12ο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ένδετο

За нашу Советскую Родину!

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

комментатор

ΕΞΟΦΥΛΛΟ:
MAN RAY, 1924

ΣΧΟΛΙΑ	2 ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Γ.ΙΩΑΝΝΟΥ	4 ΗΠΙΟ ΚΛΙ...ΜΑ
	6 ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΙΜΗ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ
	8 ΘΕΛΟΥΜΕ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΔΟΥΛΕΙΑ
	11 Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΟΚ
	12 DOUBLE FUNCTIONS
	14 Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΟ ΚΚΕ
	17 ΓΡΑΜΜΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ
	18 Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ
	19 ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΡΕΗΓΚΑΝ
	20 ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΙ Η ΕΣΣΔ
	22 ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ
	25 ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ
ΙΔΕΕΣ	28 ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ
	31 ΓΡΑΜΜΑΤΑ
	33 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΑΖΑΞ
ΣΧΟΛΙΑ	34 ΚΟΙΝΩΝΙΑ
	36 ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΩΝ ΛΙΓΩΝ
	38 Η ΝΙΚΗ ΤΟΥ Φ.ΚΟΥΒΕΛΗ
	39 ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
	40 Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ
	42 Η ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ	44 Μ.ΜΑΡΑΓΚΑΚΗΣ
ΑΡΚΑΣ	45 Ο ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ
ΣΧΟΛΙΑ	46 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
	49 ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΡΑΔΙΟΓΩΝΙΟΜΕΤΡΩΝ
ΕΠΙ ΤΡΟΧΑΔΗΝ	50 Σ.ΚΟΥΚΟΥΛΟΜΑΤΗΣ
	51 Μ.ΝΙΝΟΥ
	53 ΜΠΕΡΛΙΝΑΛΕ
	54 ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ

Σχολιαστική

49

Το να γίνεται ένα περιοδικό, μήνα το μήνα, τεύχος το τεύχος, τεσσάρων χρόνων είναι κιόλας κάτι. Όταν μάλιστα αυτό το περιοδικό είναι ο Σχολιαστής είναι κάτι περισσότερο! Γιατί «αν δεν παινέψεις το σπιτί σου πέφτει και σε πλακώνει», έτσι δεν λέει η λαϊκή μας παράδοση; Κι ο Σχολιαστής έχει αποδείξει αυτά τα χρόνια πόσο σέβεται την παράδοση, έστω πηγαινόντας κόντρα σ' αυτήν...

Πρωταπριλιά του 1987 λοιπόν: Μια μέρα ακόμη νομιμοποιημένη μπόλφας, μόνο που σήμερα, οι πάντες ελπίζουν πως έτσι θα γίνει χαμόγελο, αντίθετα δηλαδή από τις υπόλοιπες μέρες του χρόνου! Και γενέθλια του Σχολιαστή. Που ακροβατεί – όπως πάντα – ανάμεσα στα χαμόγελα και τις αλήθειες, νιώθοντας – πάντα – υπερβολικά νεος και παρα πολύ ώριμος ταυτόχρονα!

Τέσσερα χρόνια: Με Πασόκ και Ανδρέα, σοσιαλισμό και κουλουβάχατα, Σαρτζετάκη και κωλές απεργίες. Με τους «νεοορθόδοξους» να ανακαλύπτουν τη σωτηρία της φυλής στα ελληνοχριστιανικά ιδεώδη. Με την «Ελένη» του Γκέπτζ να υπογραμμίζει την αδυναμία μιας, πολλαπλά κι από καιρό, ηττημένης αριστεράς. Με τα Εξάρχεια και τις προσπάθειες αναμόρφωσής τους να σηματοδοτούν τη σημερινή πραγματικότητα.

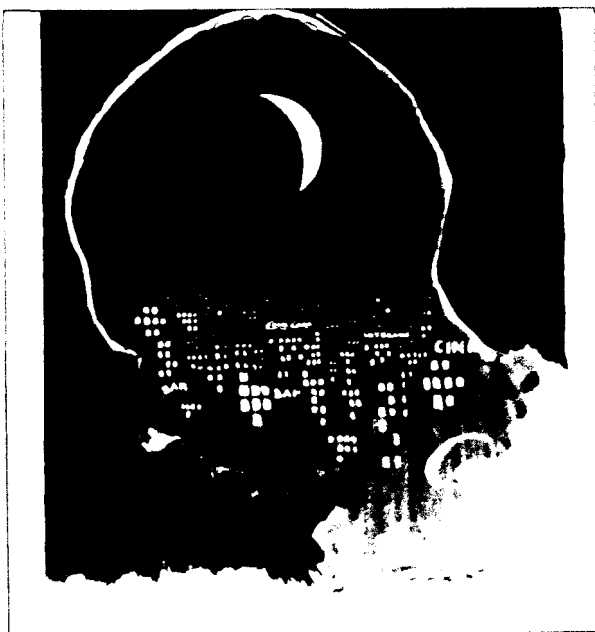
Τέσσερα χρόνια: Με Κουτσόγιωργες και Γιαννόπουλους, νέα και παλιά κόμματα, χρεωκοπίες και ακούσιες εξελίξεις.

Με την Κέρκυρα και το Γεντί-Κουλέ να παραμένουν «ως έχουν», με τους φαντάρους να ανοίγουν πάντα τρύπες στα τείχη της σιωπής, τους αντιρρησίες συνείδησης να προσπαθούν να υπάρξουν και το «νέο» νόμο για τα ναρκωτικά να προωθείται προς ψήφιση.

Τέσσερα χρόνια: Με σχόλια, μικρά μηνύματα, αφιερώματα, επιφυλλίδες και που, από τα πιο σημαντά πράγματα να προσπαθεί να διασκεδάσει τις δυσσιώπες προβλέψεις.

Και – να το πούμε κι αυτό – με την τιμή του περιοδικού να αυξάνει επιβεβαιώνοντας τα περί συνεπειών του ΦΠΑ και το γνωστό «η τιμή τιμή δεν έχει και χαρά τον που την έχει»...

Στο κατώφλι των πέντε χρόνων του ο Σχολιαστής παραμένει αισιόδοξος

ΕΚΤΟΝΩΘΗΚΕ, σύμφωνα μ' όλες τις εκτιμήσεις η πρόσφατη κρίση στο Αιγαίο. Δεν είναι όμως το ίδιο ομόφωνες οι απόψεις για τα αποτελέσματά του δραματικού διήμερου 27-28 Μαρτίου. «Νικήσαμε» υποστηρίζει η κυβερνητική πλευρά, εξαιρώντας την προσωπική πολιτική ευστοφία του πρωθυπουργού. «Επικινδύνους τυχοδιωκτισμούς» καταγγέλλει η αξιωματική αντιπολίτευση και φτάνει την κυβέρνηση επειδή προτίμησε να ενημερώσει τη Βουλγαρία και όχι τις χώρες της ΕΟΚ. Νίκη ή ήττα, λοιπόν;

Ούτε το ένα, ούτε το άλλο. Μπορεί ο κ. Παπανδρέου να επέδειξε και πάλι την γνωστή ικανότητά του σε τακτικούς πολιτικούς χειρισμούς, όμως για πρώτη φορά η εξωτερική του πολιτική θρίσκει σ' ένα τόσο μεγάλο αδιέξοδο. Φάνηκε καθαρά ότι η πολιτική για «θήμα προς θέμα» εξομάλυνση των σχέσεων Ελλάδας και ΗΠΑ οδηγεί αναγκαστικά στην αποδοχή μιας νατοϊκής λύσης και στο Αιγαίο. Δεν πρέπει να ξεγελούν κανένα οι κινήσεις προς τα Βαλκάνια, ή οι απειλές ότι θα κλείσουν οι θάλασσες. Πρόκειται για διαπραγματευτικά χαρτιά εντός των πλαισίων της συμμαχίας, και μάλιστα πολύ μικρότερης εμβέλειας από την έξοδο απ' το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ που είχε επιχειρήσει ο Καραμανλής. Δεν μπορούμε, άλλωστε, να ξεχνάμε ότι τα επιχειρήματα αυτά είναι αντιστρεπτά απ' την πλευρά των Ηνωμένων Πολιτειών. Η παραμονή των θάλασσων, π.χ., με την ίδια λογική γίνεται όρος για την αποτροπή μιας ελληνοτουρκικής σύρραξης. Όσο για την αναστροφή των συσχετισμών στα Βαλκάνια, εδώ η κυβέρνηση έχει να αντιμετωπίσει όχι μόνο την πολιτική των ΗΠΑ αλλά και της ΕΣΣΔ.

Μετά τα τελευταία γεγονότα, η πολιτική της κυβέρνησης ότι δε συζητάει για τίποτα με την Τουρκία παύει να έχει ερείσματα. Το θέμα της υφαλοκρηπίδας αποσυνδέεται ντε φάκτο από το Κυπριακό και ο «διάλογος» είναι προ των θυρών. Και μάλιστα ένας διάλογος κάτω από δυσμενείς συσχετισμούς. Η πρωτοβουλία των κινήσεων παραμένει στα χέρια της Τουρκίας που μπορεί να κλιμακώσει και να αποκλημακώσει την ένταση σύμφωνα με τους δικούς της υπολογισμούς. Όσο για τις ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ είναι έτοιμες να προσφέρουν τις «καλές» υπηρεσίες» δια του λόρδου Κάριγκτον.

Στο μεταξύ, είναι ακόμα ανυπολόγιστες οι συνέπειες που θα έχει η πρόσφατη κρίση οι εσωτερικό μέτωπο. Όχι μόνο οι οικονομικές (πτώση τουρισμού, μείωση επενδύσεων, εκροή συναλλάγματος) αλλά και οι άμεσες πολιτικές. Ο εκφυλισμός της εξωτερικής πολιτικής της κυβέρνησης έχει θέσει άμεσα σχέση με τις εσωτερικές εξελίξεις στη χώρα. Και το γεγονός ότι ο λαός παρακολουθούσε «παγωμένους» θεατές τα γεγονότα (ούτε και το ΚΚΕ δεν επιχειρήσει μια αντιαμερικανική κινητοποίηση) πρέπει να διέλυσε και τις τελευταίες σχετικές αυταπάτες οριστερών και δεξιών εθνικοφρόνων. Γι' αυτό, ίσως, το λογαπόντι στις εφημερίδες παρέμειναν χαμηλά. Αν εξαιρέσει κανείς τα σοβινιστικά κηρύγματα της Αριανής και του Δημοκρατικού Λόγου, υπόλοιπες εφημερίδες φάνηκαν να κοινοούν τους λόγους που ο κόσμος έκανε ουρ στα σούπερ μάρκετ και όχι στα γραφεία και ταξής εθελοντών...

(Δευτέρα 30.3. στο τυπογραφείο)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

6

6

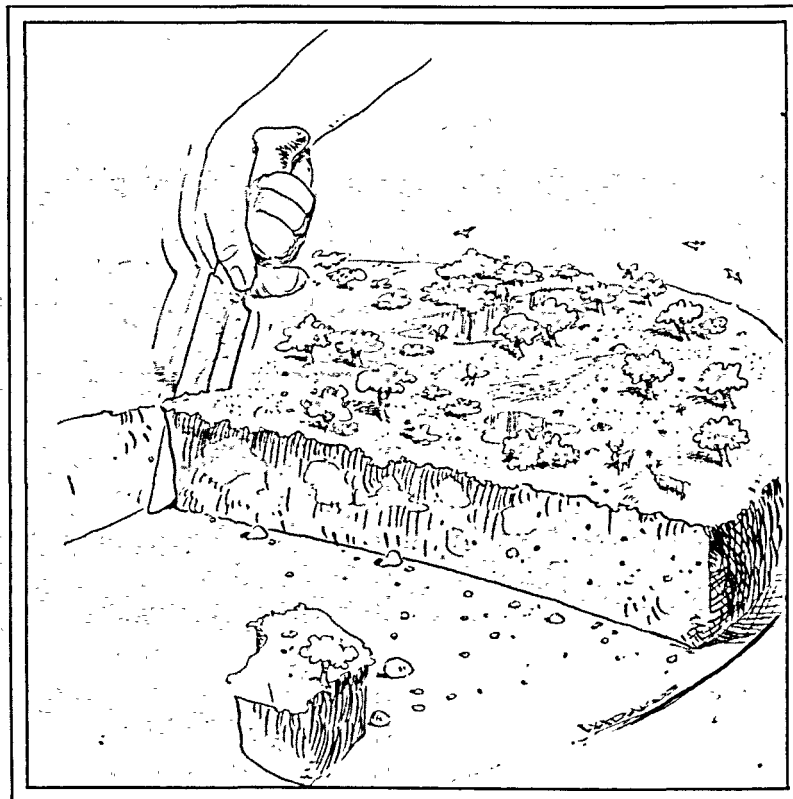
6

ΠΟΥΝ' Ο ΠΑΠΑΣ

Εμβρόντιοι έμειναν οι τηλεθεατές απ' τα επιχειρήματα του κ. Τρίτη στην πρόσφατη τηλεοπτική συζήτηση για την εκκλησιαστική περιουσία. Θέλοντας να κατατροπώσει τον κ. Κανελλόπουλο κατήγγειλε τη Νέα Δημοκρατία για «θρησκευτική μειοδοσία». Πιστεύουμε ότι η επιχειρηματολογία του κ. Τρίτη δεν ήταν μόνο «συνδικαλιστική εφεύρεση» για λόγους εντυπωσιασμού. Απ' την πρώτη ήδη εμφάνισή του στην τηλεόραση ο «υπουργός θρησκευμάτων» φρόντισε να επιδείξει τις σχετικές του γνώσεις και το ορθόδοξο φρόνημά του. Άλλωστε όλη τη διάρκεια της θητείας του μέχρι σήμερα δεν έχασε καμιά ευκαιρία να «διορθώσει» όπως μπορούσε τους αντιχριστιανικούς εκσυγχρονισμούς των προκατόχων του. Πρόσφατη είναι η άρνηση του υπουργού να διορίσει δυο νηπιαγωγούς στη Σύρο με το αιτιολογικό ότι δεν ήταν ορθόδοξοι αλλά καθολικοί. Μ' αυτά τα δεδομένα μπορεί κανείς να υποστηρίξει βάσιμα ότι το νομοσχέδιο για την εκκλησία δεν είναι ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση του χωρισμού της εκκλησίας από το κράτος όπως ελπίζει και επιδιώκει η αριστερά. Άλλωστε κι αυτός ο «χωρισμός» φαίνεται ότι δε σημαίνει για όλους το ίδιο.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι ο χωρισμός θα επέλθει μόλις πάψει το κράτος να συντηρεί οικονομικά την εκκλησία. Όμως δεν πρόκειται μόνο γι' αυτό. Η θρησκευτική ιδεολογία αναπαράγεται κατά κύριο λόγο στην οικογένεια και τον εκπαιδευτικό μηχανισμό και όχι στις εκκλησίες και τα μοναστήρια. Αν δεν ανατραπεί η προσκληυστική λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος είναι αδιανόητος αυτός ο χωρισμός. Οι δηλώσεις του προκατήμενου του υπουργείου βρίσκονται εντελώς στην αντίθετη κατεύθυνση. Κι αυτό ίσως θάπρεπε να μας απασχολεί περισσότερο απ' ό,τι η απαρίθμηση αναξιόποιτων αγροτεμαχίων.

Σ

B A P Σ A B Σ K I

Η ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΑ

Όσο κι αν φαίνεται απίστευτο, ο σιωνισμός κι ο αντισημιτισμός έχουν ένα βασικό κοινό χαρακτηριστικό: θεωρούν όλους τους Εβραίους σιωνιστές και δεν μπορούν να ανεχθούν καμιά εξαιρεση στον «κανόνα»!

Όμως, οι εξαιρέσεις υπάρχουν. Παράδειγμα ο Ισραηλινός Εβραίος Μισέλ Βαρσάβσκι που κινδυνεύει τώρα με μερικές δεκαετίες φυλάκισης κατηγορούμενος ότι «προσέφερε υπηρεσίες σε μια τρομοκρατική οργάνωση», δηλαδή στο Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης του Ζωρζ Χαμπάς. Κύρια και μοναδική απόδειξη αυτών των «υπηρεσιών» είναι η έκδοση από το Κέντρο Εναλλακτικής Πληροφόρησης που διευθύνει ο Βαρσάβσκι, μιας μπροσουράς για τη χρησιμοποίηση των βασανιστηρίων στις ισραηλινές φυλακές. Κατά το κατηγορητήριο, η μπροσουρά... «βοηθάει τους κρατούμενους να αντιστέκονται στα βασανιστήρια»!! Οποία ειλικρίνεια των βασανιστών...

Στην πραγματικότητα, ο Μισέλ Βαρσάβσκι είναι εδώ και είκοσι χρόνια ένας από τους (δυστυχώς) λίγους Ισραηλινούς που σώζουν την τιμή του εβραϊσμού. Ηγέτης του Επαναστατικού Κομμουνιστικού Συνδέσμου-Μάισπεν, μαρξιστής με πλούσιο συγγραφικό έργο, είναι γνωστότατος στο Ισραήλ για τη δράση του υπέρ των Αράβων πολιτικών κρατουμένων. Το περιοδικό «Νέα από το εσωτερικό» που εκδίδει το Κέντρο Εναλλακτικής Πληροφόρησης αποτελεί μια βασική πηγή ειδήσεων για την κατάσταση που επικρατεί στις ισραηλινές φυλακές. Μαζί με τη σύζυγό του, τη δικηγόρο Λέα Τσέμελ, βρίσκονται στην πρώτη γραμμή των υπερασπιστών των θυμάτων της καταστολής του Τελ Αβίβ. Με άλλα λόγια, είναι ένας διαρκής μπελάς για τους Σαμίρ, Πέρες και Σαρόν, που δεν χάνουν ευκαιρία να του το υπενθυμίζουν.

Η σύλληψη και η προσεχής δίκη του Βαρσάβσκι έχουν ήδη προκαλέσει σάλο στο Ισραήλ και σε όλη την Ευρώπη, ιδιαίτερα στους κόλπους των εβραϊκών κοινοτήτων και της αριστεράς. Οι εκατοντάδες προσωπικότητες (βουλευτές, συγγραφείς, δημοσιογράφοι, κ.λπ.) από όλο τον κόσμο, που έχουν προσυπογράψει την έκκληση για την απελευθέρωση του Βαρσάβσκι, θεωρούν ότι η επίθεση εναντίον του έχει παραδειγματικό χαρακτήρα μια και αποσκοπεί στην κατατρομοκράτηση του φιλειρηνικού κινήματος (είναι στέλεχος του κινήματος «Peace Now»), του κινήματος των Ισραηλινών ανηρπρωσίων συνειδησης (έχει φυλακιστεί πολλές φορές επειδή αρνήθηκε να υπηρετήσει στα κατεχόμενα και στο Λίβανο), καθώς και εκείνων των Ισραηλινών που δεν αποδέχονται τις διακρίσεις μεταξύ Εβραίων και Παλαιστινίων. Αν υπάρχει κάποιος στο Ισραήλ που «δεν ξέχασε», αυτός δεν είναι ο κ. Σαμίρ. Είναι ο Βαρσάβσκι που συνεχίζει τις παραδόσεις των Εβραίων επαναστατών και ανθρωπιστών. Αν ζούσαν σήμερα, θα περνούσαν από δίκη στην Ιερουσαλήμ κι ορισμένοι άλλοι επιφανείς Εβραίοι. Για παράδειγμα, ο Καρλ Μαρξ, η Ρόζα Λούξεμπουργκ ή ο Λέων Τρότσκι...

Γ.Μ.

• Μετά ενάμιση χρόνο περίπου από τη δολοφονία του δεκαπεντάχρονου αναρχικού Μιχάλη Καλτέζα στα Εξάρχεια, ο εισαγγελέας κ. Γ. Ζορμπάς πρότεινε στο Συμβούλιο Εφετών να δικαστεί ο δράστης αστυφύλακας Μελίστας «για ανθρωποκτονία εκ προθέσεως», αλλά με το ελαφρυντικό της «υπερβάσεως των ορίων αμύνης». Πώς είναι βέβαια δυνατόν να θρσκεται σε άμυνα κάποιος που καταδιώκει, είναι ένα ζήτημα που δεν διευκρινίζει η εισαγγελική αρχή. • Μετά τον Τρίτη που «θα πλάκωνε» αυτόν που μοίραζε χαρτάκια με ερωτήσεις στους μαθητές, ο πρόεδρος του τμήματος της Κοινωνιολογίας της Παντείου Βασίλης Φίλιας, απέδειξε ότι οι πνευματικοί άνθρωποι του τόπου δεν έχουν τα χέρια τους μόνο για να γράφουν. Με αφορμή τις διαμαρτυρίες μερικών δασκάλων, οι οποίοι δεν έγιναν δεκτοί στην Πάντειο παρά την επιτυχία τους στις σχετικές εξετάσεις, ο αριστερός πανεπιστημιακός προσπάθησε να εξηγήσει πρακτικά τι εννοούσε, όταν έγραφε παλιότερα, ότι «οι νέοι έχουν οδηγηθεί σε πλήρη υποβάθμιση του σώματός τους, σε πλαδαροποίηση και αμυική παρουσία». Ας ελπίσουμε ότι δεν θα συναντήσει κάποιον που θα διατηρεί τα χαρακτηριστικά «της νεανικής αλκής», τα οποία τόσο πολύ θαυμάζει ο κύριος καθηγητής. • Στις εκλογές του ιατρικού συλλόγου Αθήνας κατεβαίνουν 4 ψηφοδέλτια: της ΔΗΚΙ (δεξιά), της ΠΑΣΚ Γιατρών, της Αγωνιστικής Ενότητας (ΚΚΕ, ΚΚΕ εσωτ., δυσσρεστημένοι ΠΑΣΟΚ και ΚΟΔΗΣΟ κατά τα γραφόμενα του Ριζοπάστη) και η Ανεξάρτητη Κίνηση Γιατρών. Νυν και τώως συμπολιτευόμενοι τον «σοσιαλισμό στην Υγεία», οι αυθεντικότεροι εκφραστές του Υπ. Υ.Π. και μια ομάδα ανεξάρτητων γιατρών της αριστεράς που προσπαθεί να αντισταθεί στην ανεγκέφαλη κομματικοποίηση. • Ο «Πολίτης» Νο 75 είχε δημοσιεύσει το άρθρο του Θόδωρου Βασιλείου «Τι γίνεται στην Πάντειο;» θέμα του άρθρου (αλλά κι ενός άρθρου του Γ. Φλώρου στο «Αντί» κι ενός δικού μας σχολίου) δυο σκανδαλώδεις εκλογές μελών ΔΕΠ στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης της Παντείου. Οι «αναμειγμένοι» στην υπόθεση έπαιξαν την νήσαν. Αντ' αυτών, ανέλαβαν την υπεράσπισή τους στον «Πολίτη» Νο 77 γράμματα μη γνωρίζοντες «αναγνώστες» του «Πολίτη» διά της γραφίδας Άγγελου Ελεφάντη. Διά του Α. Ελεφάντη αίρουν μια «βασική ανακρίβεια» στο άρθρο του Θ. Βασιλείου: Δεν ήταν ο καθηγητής Δ. Τσάτσος, μέλος της τριμελούς εισηγητικής επιτροπής που έκρινε την κ. Θ. Κόνσολα, αυτός που τότε ως υπυπουργός παρέπεμψε τον σύζυγο της κρινόμενης καθηγήτριάς Ν. Κόνσολα ως χουντικό στο Ειδικό Πειθαρχικό Συμβούλιο, αλλά ο τότε Υπουργός κ. Τσαλιαδούρος. Κι εκτός αυτού ο κ. Κόνσολας απαλλάχθηκε ομοφώνως. Επίσης διά γραφίδας Ελεφάντη επισημαίνουν ότι η φράση του εν λόγω άρθρου «Η επιτροπή που έκρινε» τα προσόντα της εκλεγείσας δεν έχει να απαντήσει τίποτα όταν πλανάται η υποψία πως όλα ήσαν μιλήματα; αποτελεί «έμμεση καταγγελία κατά του καθηγητή Δ. Τσάτσου (όχι βέβαια κατά της επιτροπής). Δι' ιδίον πλέον λογαριασμό ο Α. Ελεφάντης θεωρεί αυτή την «καταγγελία» «συκοφαντία», όχι βέβαια κατά της επιτροπής, αλλά κατά του κ. Τσάτσου από τον οποίον ζητά και συγγνώμη. Έτσι ούτε ο Θόδωρος Βασιλείου ούτε άλλος κανείς θα δύναται να ρωτάει γιατί η τριμελής εισηγητική επιτροπή δεν έχει ν' απαντήσει τίποτα: αν, όπως φαίνεται να πιστεύει ο Α. Ελεφάντης αποτελείται από ένα μόνον μέλος, τότε απάντησε ήδη.

ΨΥΧΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Το εξώφυλλο του ΕΚΟΝΟΜΙΣΤ στις 7.3. ήταν η ψυχροπολεμική δυτική απάντηση στην πρόταση Γκορμπασώφ περί ταυτόχρονης διάλυσης αμερικανικών και σοβιετικών πυραύλων μέσου βελήνεκούς στην Ευρώπη. Στιγνός και δυνατός καμάρωνε ένας Πέρσινγκ σε κάποιο δυτικοευρωπαϊκό δάσος, έτοιμος για τους ειρηνιστικούς του σκοπούς. Ο τίτλος, παράφραση του τραγουδιού του Λένιν που υιοθετήθηκε από το αναπυρηνικό κίνημα, υπαινισσόταν ότι χάρη στη σθεναρή και ανυποχώρητη νατοϊκή στάση της εγκατάστασης Πέρσινγκ και Κρουζ στην Ευρώπη φεύγουν τώρα και οι σοβιετικοί πυραύλοι: Η λογική της ένοπλης ειρήνης, αυτή που καταλαβαίνουν οι Σοβιετικοί, και όχι τραγουδάκια.

Λίγο αργότερα ακολούθησε η συνέχεια: Ο ανταποκριτής της *Καθημερινής* στο Παρίσι αναφέρει (22.3) κάποιες αντιδράσεις, «ηγετικών κύκλων», «σημαντικής μερίδας του Τύπου, ακόμη και της μετριοπαθούς αριστεράς» στην απομάκρυνση των πυραύλων, «αισθανόμενοι ανασφαλείς χωρίς την αμερικανική ομπρέλα». Διότι, η αποδοχή των σοβιετικών προτάσεων οδηγεί σ' ένα "νέο Μόναχο", ισοδυναμεί δηλαδή με "άνανδρη συνθηκολόγηση". Όσοι ειλικρινά πιστεύουν ότι η πυρηνική ομπρέλα αποτρέπει την πυρηνική επίθεση ως τακτοποιήσουν καλού-κακού τις εκκρεμείς υποθέσεις τους. Θα ήταν ενδιαφέρον όμως, να μαθαίναμε ποια "μετριοπαθής Αριστερά" είναι αυτή που ταυτίζει τη συμφωνία για απομάκρυνση των πυραύλων με τον χιλιετή εκκασμό του 1938 στους Αγγλογάλλους!... Αλλά οι "μετριοπαθείς αριστεροί", πολλές φορές χρησιμοποιούσαν για σκαλοπάτι. Αυτή τη φορά το ζητούμενο που προκύπτει είναι «μια πιο αποτελεσματική ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της άμυνας... (που) θα αποδέσμευε την Ευρώπη από την τρομαγμένη υποταγή της στην προστατευτική παρουσία αμερικανικών πυρηνικών όπλων» κλπ. (τα ευρωπαϊκά πυρηνικά δεν "τρομάζουν" τους Ευρωπαίους).

Τα ωραία αυτά νέα διασταυρώνουμε σε άλλη στήλη της εφημερίδας όπου διαβάζουμε ότι τόσο ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όσο και ο πρόεδρος της Κομισιόν εργάζονται για τη σύγκληση "διάσκεψης των 12" σχετικά με την ευρωπαϊκή άμυνα, παρόλο που αυτό δεν συνιστά καταστατικό θέμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Τελικά, η "ευρωπαϊκή ολοκλήρωση" φαίνεται πως επιλέγει μόνο δοκιμασμένες συνταγές για να προσεγγίσει το στόχο της.

Γ.Κ.

Χ. ΡΟΥΣΣΟΣ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η επιστροφή του Χ. Ρούσσου στη φυλακή φαίνεται ότι όχι μόνο αποκαθιστά τις διαταραγμένες σχέσεις των ανώτερων «πολιτικών παραγόντων» αλλά και ικανοποιεί τις ώριμες σκέψεις του προοδευτικού τύπου. Μετά απ' την πρώτη φάση που παρασύρθηκαν και οι ίδιες οι εφημερίδες από την αυθόρμητη ανθρωπινή στάση συμπαραστάσης στον Χ. Ρούσσο ήρθε η ώρα της «λογικής». Στην πρώτη του προσωπική συμβολή στην καινούρια του εφημερίδα (2.2), ο νέος διευθυντής της *Πρώτης* κ. Κολιοπάνος ξιφουλκεί:

«Τη μοναδική ευκαιρία άδραξαν κάποιοι αναρχοβουλευμένοι φιλετοφάγοι και εγκατέλειψαν —όπως προσωρινώς— τα υπόγεια της πλατείας Κολωνακίου και το «Στατομπριάν για δύο» και έσπασαν στα γρήγορα μια απεργία πείνας τρεφόμενοι μόνο με τα φλας των φωτορεπόρτερ και τους προβολείς των βίντεο». Δεν θα εξηγήσουμε εμείς στον κ. Κολιοπάνο την ιστορία πολλών απ' αυτούς τους «φιλετοφάγους». Αν δεν την έχει μάθει ως τώρα, είναι πια πολύ αργά. Θα σημειώσουμε μόνο ότι «άδραξε» κι αυτός την ευκαιρία να μιλήσει χωρίς περιστροφές για ένα πολιτικό χώρο που για λίγες μέρες στερήθηκε τα «προνόμια του περιθώριου». Αυτό είναι, βέβαια, που ενόχλησε τον κ. Κολιοπάνο.

Αλλά και στην εφημερίδα που εγκατέλειψε έχει δημιουργήσει σχολή ο κ. Κ. Έτσι μόνο εξηγούνται οι σχεδόν πανομοιότυπες διατυπώσεις του κ. Δημήτρη Σεργίου στην *Κυριακάκη*, *Ελευθερωτική* (15.2): «...πολίτες που συνδικαλιζονται για ...παντεσπάνι, χαβιάρι κι άλλες ακριβές ποικιλίες σεξουαλικού γούστου» είναι οι συμπαραστάτες του Ρούσσου. Και όχι μόνο δεν υπάρχει αντι-ομοφυλόφιλη προκατάληψη στην Ελλάδα, αλλά αντίθετα «έχει εξαπολυθεί πρωτοφανές πογκρόμ κατά της χαρακτηριζόμενης ως "κατεστημένης ηθικής"».

Εμείς μόνο επισημαίνουμε ότι τα δημοσιεύματα αυτά, μαζί μ' άλλα παρόμοια, προηγήθηκαν απ' την τελική απόφαση του δικαστηρίου για την αίτηση του Χ. Ρούσσου.

Δ.Ψ.

Τ Α Μ Υ Σ Τ Η Ρ Ι Α
Τ Ο Υ Μ Ι Κ Ρ Ο Μ Ε Σ Α Ι Ω Ν Α

Ο ΤΟΚΕΤΟΣ ΕΝΟΣ ΝΟΜΟΥ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Άντε τώρα μέσα στην αυξανόμενη ανησυχία από την κλιμακούμενη ένταση στο Αιγαίο, στη βαθύρα περί την εκκλησιαστική (και αύριο τη βασιλική) περιουσία, στην έντεχνα προβαλλόμενη κρίση στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις και στη σχολαστικά παρεινόμενη αποτίμηση της καταστροφής από την κακοκαιρία, να ξαναφέρεις την κουβέντα σε εκείνα τα «ήσσονος σημασίας» θέματα, που, ωστόσο, ρυθμίζουν καθοριστικά την καθημερινότητά μας.

Για το νέο νομοθέτημα, που φιλοδοξεί να καταστήσει αποτελεσματικότερη την καταπολέμηση των ναρκωτικών, ο λόγος. Και, ειδικότερα για την παρατεταμένη διαδικασία τοκετού — ευθέως ανάλογη με τη μακρόχρονη κυφορία του: Ένα μήνα τώρα σέρνεται στη Βουλή, χωρίς οι απεραντολογικές συζητήσεις να το διαφοροποιούν στο ελάχιστο.

Μέσα σε μια καταθλιπτικά άδεια αίθουσα (οι παρόντες σε κάθε συζήτηση βουλευτές σπανίως ξεπερνούν τους δέκα — και δεν ξέρεις αν είναι οι πιο ευσυνειδητοί ή οι πάσχοντες από ιδρυματισμό) εναλλάσσονται στο βήμα αγορητές όλων των πτέρυγων, για να συναγωνιστούν αλλήλους σε επίδειξη σπουδαιοφανούς ασχετοσύνης.

Έτσι, ο υπουργός Υγείας Γ. Αλ. Μαγκάκης δεν αισθάνεται την ανάγκη να επιχειρηματολογήσει όταν αποκαλεί «παράδοξα» και χαρακτηρίζει «παράφροσύν» όσα για τα ναρκωτικά έχουν θεσμοθετηθεί στην Ολλανδία. Ο Ελ. Καλογιάννης (Ν.Δ.) αναζητεί τα κυκλώματα μεγαλεμπόρων πρωίνης στους ιδρυτές του ...ΠΑΚ και το Καστρί. Ο Στρ. Κόρακας (ΚΚΕ) επιμένει στην αναγκαστική αποτοξίνωση και υποστηρίζει ότι οι «επικίνδυνες θεωρίες» για διακρίση σε «σκληρά» και «μαλακά» ναρκωτικά «προβάλλονται από τα κέντρα διακίνησης ναρκωτικών» (σ' αυτά, προφανώς, κατατάσσεται και την ΟΝΝΕΔ και το «Ρήγα Φεραίο» που επέμεναν στη διάκριση της εκπομπής της «Ραδιοσυμνεφούλας»). Ο και γιατρός Ι. Κεφαλογιάννης (Ν.Δ.) δεν ξέρει τίποτα για τα δάση από καναβουρίες στην εκλογική επικράτεια του, αλλά καταγγέλλει το τραγούδι του Λουκιάνου Κηληπόδονη ότι προπαγανδίζει τα «μαλακά». Η υφυπουργός Υγείας Σύλβα Ακρίτα ανδρά έντονα σας καταγγέλλει τον ψυχίατρο βουλευτή Χρ. Οικονόμου (ΠΑΣΟΚ) ότι και αστυνομικοί διακινούν ναρκωτικά: «Μη φανταστείτε —λέει— ότι μπορεί να ασκηθεί προνοιακή πολιτική στο χώρο των ναρκωτικών, αν η πολιτεία χάσει το κύρος της στο επίπεδο της δίωξης». Ο Β. Αγοράσης (ΠΑΣΟΚ) υποστηρίζει σοβαρά ότι μόνο στην περιοχή Ελασσόνας παράγονται ετησίως δύο τόννοι κασις, όταν ο στρατηγός Δροσογιάννης πιστοποιεί ότι η ετήσια εθνική παραγωγή δεν ξεπερνάει τον ένα τόνο. Ο Κ. Κάππος (ΚΚΕ) καλεί την αστυνομία στο καφενείο της γειτονιάς, όπου ολονυχτίς διαπράττονται μύριες όσες παρανομίες (αφού καρτοποιάζουν γιατί να μην είναι και «βαπόρακια»); Ο Β. Σωτηρόπουλος (Ν.Δ.) ελεεινολογεί όσους αναζητούν σε κοινωνικά αίτια τη φυγή στα ναρκωτικά: «Είναι επιστημονικά παραδεκτό σήμερα —αποφαινεται— ότι το 90% των τοξικομανών είναι (ήταν δηλαδή και πριν τη χρήση) πρόσωπα ψυχοπαθητικά... Και πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι δεν υπάρχει θεραπεία του τοξικομανούς —σε πέντε έξι χρόνια πεθαίνει». Κάποιοι με χομεινικές διαθέσεις ζητούν για τους εμπόρους ποινή θανάτου και οραματίζονται σπινέλες κρεμάλες στην πλατεία Συντάγματος. Και ο στρατηγός Αντ. Δροσογιάννης επιμένει ότι οι Ευρωπαίοι ζηλεύουν το «πρωτοποριακό» νομοσχέδιό μας: «Έξω που πήγα στις διάφορες συνεδριάσεις των χωρών της ΕΟΚ, όταν τους είπα τι περιέχει το νομοσχέδιο αυτό κράτησαν σημειώσεις, γιατί είναι πρωτοποριακό και στην καταστολή και στην πρόληψη»...

Θα ήταν κακόβουλη αυτή η σταχυολογική παράθεση αρλουμπολογίας αν αποσιώπουμε κάποιες προσπάθειες για σοβαρή προσέγγιση του θέματος. Αλλά δεν υπάρχουν (με εξαίρεση κυρίως τις αγορεύσεις του εισηγητή της Ν.Δ. Σπ. Παπαδόπουλου, με την επιστημονική εξοικείωση του ψυχιάτρου, που επέδειξε σε ορισμένα σημεία και εαισθησία και τόλμη).

Λειτουργώντας ως νομοθέτες, οι πατέρες του έθνους δεν αισθάνθηκαν την ανάγκη να ενημερωθούν στοιχειωδώς για το αντικείμενο του νομοσχεδίου από έγκυρα κείμενα, όπως οι εκθέσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, της ΕΟΚ, τα πρακτικά των συζητήσεων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η έρευνα του καθηγητή Κ. Στεφανή, η έκθεση του Ιατρικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης — ή, έστω από την αρθρογραφία στον τύπο ειδικών επιστημόνων.

Επαναπαυμένοι στη σιγουριά ότι εκφράζουν το κοινό αίσθημα (ο ψυχίατρος Ν. Μώρος επικαλείται την έρευνα του αείμνηστου Ηλ. Δασκαλάκη στο ΕΚΚΕ για «την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα», όπου το 87,5% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι η απλή χρήση ψυχοτρόπων ουσιών συνιστά ποινικό αδίκημα και πρέπει να τιμωρείται) εξανερμίζονται σε εξορκισμούς και αναθέματα, που αναπαράγουν τις κοινωνικές προκαταλήψεις.

Μέσα από μια τέτοια διαδικασία (αποκαλυπτική για τη φενάκη των αντιπροσωπευτικών θεσμών, τουλάχιστον στη νομοπαρασκευαστική λειτουργία τους) τίκτεται ένα νομοθέτημα, που πλουτίζει το κατασταλτικό οπλοστάσιο — ένα νομοθέτημα αναχρονιστικό και ανελεύθερο, υποκριτικό και επικίνδυνο. Για να επιβεβαιωθεί του λόγου το αληθές, θα αρκούσε η επίτομη έκδοση των σχετικών συζητήσεων στη Βουλή — άνευ σχολίων...

ΗΠΙΟ ΚΛΙ.ΜΑ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΛΟΑΝΝΟΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΙΜΗ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ

Ε ΠΡΕΠΕ ΝΑ ΤΟ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ. Οι ενδοκυβερνητικές διενέξεις μετά από δύο-τρεις μήνες σχετικής ύφεσης εμφανίστηκαν και πάλι, θεαματικά, στο πολιτικό προσκήνιο. Αυτή τη φορά, με τη βοήθεια πάντα των προσβάσεων στον τύπο που διαθέτουν ομάδες αντιμαχόμενων συμφερόντων στο εσωτερικό της κυβέρνησης, «στήθηκε» ένα «σκάνδαλο» στο οποίο εμπλέκονται περίπου οι πάντες: υπουργοί, σύμβουλοι του πρωθυπουργού, πρέσβεις, μουσικές υπηρεσίες, ξένοι παράγοντες μεσάζοντες και έμποροι όπλων: «η ελληνική συμμετοχή στο Ιρανγκέιτ», η παράνομη προώθηση στρατιωτικού υλικού από την Ελλάδα, ή μέσω της Ελλάδας προς το Ιράν που έχει χρωθεί το γνωστό στρατιωτικό εμπόργκο από τις ΗΠΑ.

Μέσα σε λίγες μέρες από το εκτενές ρεπορτάζ στο *Καλάμι* της 5.3.87, η σκανδαλογαγνεία φτάνει στο απόγειό της. Η ανάμειξη του συμβούλου του πρωθυπουργού στην υπόθεση στοχαιοθετεί πρωτοσέλιδα «Καστριέκει» για τον *Ελεύθερο Τύπο* της επομένης (6.3.87) που διευκρινίζει: «Σύμβουλος του Ανδρέα κατηγορείται για μίζες και διαψεύδει κατηγορηματικά!». Αν υπάρχει κάποιο σκάνδαλο λοιπόν για τον Ε.Τ. αυτό βρίσκεται στις μίζες που δέχτηκε ένας άνθρωπος του πρωθυπουργικού περιβάλλοντος. Η ίδια εφημερίδα επανέρχεται στις 11.3.87 με καταγγελίες για «νέο σκάνδαλο Ιράκ-Γκέιτ» αυτή τη φορά: Μυστικές αποστολές ελληνικών όπλων στο Ιράκ. Στην περίπτωση αυτή το σκάνδαλο βρίσκεται στην «αμφιβολία για το πώς θα πληρωθούν τα ελληνικά πυρομαχικά», δεδομένης της δεινής οικονομικής θέσης που έχει οδηγήσει το Ιράκ ο πολυχρονος πόλεμος. Απαιτείται λοιπόν «διαφάνεια σε τέτοιου είδους συναλλαγές». Το γεγονός ότι από τις στήλες της ίδιας εφημερίδας στο διάστημα μιας εβδομάδας καταγγέλλεται η ελληνική συμμετοχή στην προώθηση πολεμικού υλικού και προς τους εμπλεμους δεν απασχολεί σοβαρά την εφημερίδα τον κ. Βουδούρη.

Δύο μέρες αργότερα, στις 13.3.87 το *Αντί* αποκαλύπτει τις «άγνωστες πτυχές» του σκανδάλου που στηρίζουν βάσιμα το ενδεχόμενο: «το Ιρανγκέιτ μπορεί να αποδειχθεί "Καλαμι-γκέιτ"». Και ο χορός των αποκαλύψεων καλά κρατεί.

Εξαγωγές χωρίς αναστολές

Ο τρόπος με τον οποίο το θέμα της ελληνικής εμπλοκής στο Ιρανγκέιτ καλύφθηκε από τον τύπο αποδεικνύει ένα πράγμα: ότι καμιά σκανδαλώδης παρατυπία που να αφήνει έκθετη την κυβέρνηση και να δημιουργεί μείζον πολιτικό θέμα δεν είναι δυνατόν να στοιχειοθετηθεί, τουλάχιστον με τα μέχρι στιγμής δεδομένα. Κι αυτό γιατί, από τη στιγμή που η συμμετοχή της Ελλάδας στη διεθνή αγορά όπλων θεωρείται καθολικά νόμιμη και ίσως επιβεβλημένη, ούτε οι πωλήσεις στρατιωτικού υλικού προς το Ιράκ θέτουν κάποιο σοβαρό πρόβλημα, ούτε και οι αντίστοιχες πωλήσεις προς το Ιράν μπορούν με πειστικότητα να καταδικαστούν: οι ελληνοϊρανικές σχέσεις ποτέ δεν γνώρισαν την οξύτητα των αντίστοιχων αμερικανοϊρανικών και η ελληνική κυβέρνηση ποτέ δεν συμμαρίστηκε επίσημα τους ρηγανικούς χαρακτηρισμούς του Χομεϊνί σαν διεθνή τρομοκράτη. Το ελληνικό Ιρανγκέιτ θα παραμείνει μια καρικατούρα του Αμερικό-Αμερικού.

Πέρα όμως από το ότι η αποκάλυψη της πώλησης πολεμικού υλικού προς το Ιράκ (άμεσα) και το Ιράν (έμμεσα) με τους όρους που τίθεται, δεν μπορεί να αποτελέσει «πολιτικό σκάνδαλο», δεν είναι, στην κυριολεξία, ούτε αποκάλυψη. Το αντίθετο μάλιστα: οι απορριπτόμενες δεξαμενές καυσίμων για τα Μιράζ του Ιράκ τις οποίες κατασκευάζει θυγατρική εταιρία της ΕΒΟ και στις οποίες αναφέρεται το ρεπορτάζ του Ε.Τ. της 11.3.87 είναι υπόθεση γνωστή τουλάχιστον από το 1984. (βλ. Γ. Μαυρή: Πόλεμος και Ανάπτυξη, *Σχολιαστής* τ. 19). Οι σοβαρές σε μέγεθος παραγγελίες του Ιράκ προς ΕΒΟ και ΠΥΡΚΑΛ, παραγγελίες που αφορούν ελαφρύ

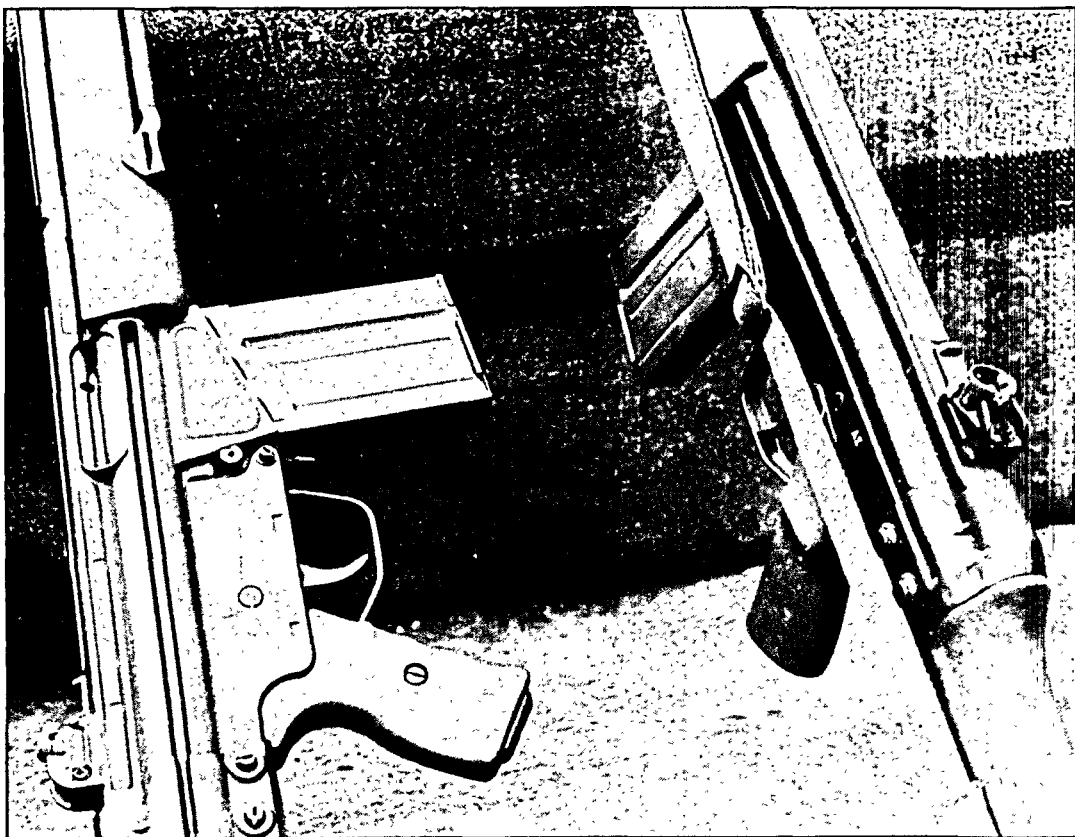
οπλισμό και βλήματα πυροβόλων μεγάλων διαμετρημάτων χρονολογούνται από την αρχή ήδη του πολέμου του κόλπου και συνεχίζονται μέχρι σήμερα. Ένα μεγάλο μέρος του κύκλου εργασιών των εταιριών αυτών οφείλεται σ' αυτές ακριβώς τις παραγγελίες. Η διοίκηση της ΕΒΟ, προκειμένου να μην χάσει μια από τις παραγγελίες αυτές, αφού έλυσε δικαστικά την απεργία των εργαζομένων της στο Λαύριο (βλ. το σχετικό ρεπορτάζ στο *Σχολιαστή*, τ. 40) έκλεισε ένα από τα εργοστάσιά της για δίμηνο στέλνοντας το προσωπικό του σαν δεύτερη θάρδια στη μονάδα εκτέλεσης της παραγγελίας (10.000 βλήματα 8"). Ας μην ξεχάσουμε ακόμα τον μόνιμο έλληνα στρατιωτικό ακόλουθο, στη Βαγδάτη, αδελφό μέλους της διοίκησης της ΠΥΡΚΑΛ. Είναι απόλυτα κατανοητός ο φόβος των ανθρώπων των δύο ελληνικών εταιριών μπροστά στο ενδεχόμενο μιας γιγαντιαίας Ιρανικής αντεπίθεσης που θα εξανάγκαζε τον Χουσεϊν σε συνθηκολόγηση και που θα έθετε τέρμα στη σειρά των Ιρακινών παραγγελιών. Εξάλλου, σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες, το μεγάλο μέρος των υποχρεώσεων του προς τους Έλληνες προμηθευτές του το Ιράκ το καλύπτει με μεταχρονολογημένες επιταγές, των οποίων η εξαργύρωση θα καταστεί ιδιαίτερα επισφαλής σε περίπτωση στρατιωτικής του ήττας. Κράτα Βασσόρα λοιπόν!

Αλλά και η περισσότερο «γαργαλιστική» ιστορία της προμήθειας όπλων στο Ιράν δεν έρχεται σήμερα στην επικαιρότητα. Οι καταγγελίες του Διεθνούς Ινστιτούτου Ερευνών Ειρήνης της Στοκχόλμης (SIPRI) που παρουσίασε ο P. Marfleet (*Σχολιαστής*, τ. 16) εδώ και 3 περίπου χρόνια, φέρνουν την Ελλάδα στον κατάλογο των 17 χωρών προμηθευτών όπλων του Ιράν. Το γεγονός ότι προμήθειες όπλων προς το Ιράν γίνονταν πάντα με τη μεσολάβηση κάποιων ενδιάμεσων αγοραστών, ή το ότι οι ίδιες οι ελληνικές εταιρίες χρησίμευσαν σαν μεσολαβητές (όπως εξηγεί το *Αντί*, τ. 234), δεν ήταν αρκετό για να παραπλανήσει τους ανθρώπους του SIPRI. Τι θα εμπόδιζε αλήθεια τη Συρία να επανεξαγάγει

προς το Ιράν την παρτίδα των αρμάτων τύπου «Λεωνίδας» που είχε αγοράσει από την ΣΤΑΓΙΕΡ ΕΛΛΑΣ; Όχι πάντως τα πιστοποιητικά τελικής χρήσης!

Το πραγματικό σκάνδαλο

Αν υπάρχει κάποιο σκάνδαλο στο σήριαλ του εμπορίου όπλων ελληνικής προέλευσης, αυτό τοποθετείται εκεί που τόσο οι φιλοκυβερνητικές πέννες του *Καλαμιού*, όσο και ο *Τύπος* της Δεξιάς, όσο ακόμα δυστυχώς, και η ιδεολογικά εξαρτημένη από την ΕΣΣΔ Αριστερά είναι υποχρεωμένοι να σιωπούν. Το σκάνδαλο βρίσκεται στο ότι πρόκειται για τη στρατιωτική ενίσχυση δύο ακραία αυταρχικών καθεστώτων που στηρίζονται στην καθημερινή βίαιη εξόντωση των εσωτερικών τους αντιπάλων, που διασφαλίζουν την «εθνική» τους συνοχή χάρη στην πιο ωμή καταστολή των αυτονομιστικών διεκδικήσεων των πολυποίκιων φυλετικών και θρησκευτικών μειονοτήτων τους, και που έχουν εμπλακεί εδώ και επτά χρόνια σ' ένα πόλεμο, τον πιο βρώμικο ίσως των τελευταίων δεκαετιών, που μόνο την απεγνωσμένη προσπάθεια διαιώνισης των καθεστώτων Χουσεϊν και Χομεϊνί εξυπηρετεί πλέον. Τουντέχ, Φενταγίν, Μουζαχεντίν, Κούρδοι, Σίτες, Κομμουνιστές έχουν γνωρίσει εκατέρωθεν τη θιαύτητα της φυσικής εξόντωσης που επιφυλάσσει κάθε πλευρά στην αντίπαλό της (βλ. και την συνέντευξη με τον Phil Marshall στον *Σχολιαστή*, τ. 19). Οι άμαχοι πληθυσμοί των δύο πρωτευουσών ζουν κάτω από την καθημερινή απειλή αεροπορικών επιθέσεων. Η «πολιτισμένη» Δύση (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας) δεν έπαψε να στιγματίζει την εκατέρωθεν αποστολή στο μέτωπο, κατά χιλιάδες, μικρών παιδιών δώδεκα χρόνων, σε αποστολές αυτοκτονίας. Τά καθημερινά τηλεοπτικά ρεπορτάζ από το μέτωπο των εχθροπραξιών συνοδεύονται πάντα από καταγγελίες

για την «παράλογη αυτή αιματοχυσία».

Το σκάνδαλο βρίσκεται ακόμα στο γεγονός ότι η στρατιωτική ενίσχυση των δύο αυτών τυραννικών καθεστώτων προέρχεται από μια «σοσιαλιστική» κυβέρνηση που αναλαμβάνει διεθνείς πρωτοβουλίες για την παγκόσμια ειρήνη, που επεξεργάζεται προτάσεις για την Ύφεση και τον Αφοπλισμό, και που σεμνά ελπίζει στην διεθνή αναγνώριση της προσφοράς της στην Ευρώπη μέσω της απονομής ενός Βραβείου Νόμπελ, έστω και αν αυτό θα της ανήκει κατά το εν έκτο...

Ο Α. Παπανδρέου μιλώντας πρόσφατα στη γνωστή σύσκεψη των αγροτικών στελεχών, στο στάδιο Ειρήνης και Φιλίας (!) αμφισβήτησε το δικαίωμα των ΗΠΑ να εξοπλίζουν την Τουρκία με το αιτιολογικό ότι είναι επιτιθέμενη χώρα αφού συντηρεί στρατεύματα κατοχής στην Κύπρο. Ο ίδιος όμως, σοσιαλιστής και ειρηνιστής, ανέχεται, αν δεν πριμοδοτεί, τις προμήθειες πολεμικού υλικού σε χώρες που όχι μόνο είναι αμοιβαία επιτιθέμενες, αλλά και ασύστολα παραβιάζουν τις διεθνείς συμβάσεις περί πολέμου (βομβαρδισμός αμάχων, εκτελέσεις αιχμαλώτων κ.λπ.).

Και βέβαια το πράγμα δεν σταματάει εδώ. Στη διάρκεια της ΠΑΣΟΚικής πενταετίας έχουν επανειλημμένα διατυπωθεί καταγγελίες κατά της άμεσης ή έμμεσης ελληνικής συμμετοχής σε εμπόριο όπλων προς το ρατσιστικό καθεστώς της Ν. Αφρικής (Ριζοσπάστης, 13.9.85) και το δικτατορικό καθεστώς των Φιλιππίνων του Μάρκος.

Πολιτική αρχών με χαμηλό κόστος

Μήπως όπως το ίδιο κάνουν όλοι; Μήπως όλες οι καπιταλιστικά προηγμένες χώρες με ανεπτυγμένη πολεμική βιομηχανία εμπορεύονται όπλα προς κάθε κατεύθυνση αφήνοντας κατά μέρος ιδεολογικές διακηρύξεις και

ηθικούς ενδοιασμούς; Δυστυχώς για τους Έλληνες σοσιαλιστές το πράγμα δεν είναι ακριβώς έτσι. Αξίζει τον κόπο να δούμε δυο περιπτώσεις.

Το 1973 η γνωστή μας Αυστριακή ΣΤΑΓΙΕΡ δούλεψε μια κολοσιαία παραγγελία αρμάτων μάχης για τη Χιλή. Η παραγγελία ολοκληρώθηκε μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα κατά του Αλλιέντε. Στην Αυστρία είχαν φθάσει τότε κάποια κινηματογραφημένα στιγμιότυπα που παρουσιάζουν μεταξύ άλλων και κάποια από τα πρώτα άρματα που είχαν αποσταλεί στη Χιλή, να χρησιμοποιούνται εναντίον των διαδηλωτών του Σαντιάγκο. Ο σάλος που προκλήθηκε ήταν τεράστιος. Η σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση του Κράισκι αναγκάστηκε να υποχωρήσει στις πιέσεις της εξεγερμένης κοινής γνώμης, να απαγορεύσει την εξαγωγή των έτοιμων πλέον αρμάτων προς την Χούντα του Πινοσέτ και να ψηφίσει νόμο με τον οποίο απαγόρευε στο μέλλον την προμήθεια όπλων σε χώρες με δικτατορικά καθεστώτα, ή σε χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση. Η ζημία για την ΣΤΑΓΙΕΡ ήταν τέτοια που για να επιβιώσει αναγκάστηκε να απολύσει το 50% του προσωπικού της.

Μέσα από μια ανάλογη πορεία ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, μια άλλη σοσιαλδημοκρατία, η Σουηδική, κράτος με πλήρη, από θέσεις αρχής, επάρκεια στην κάλυψη των αμυντικών της αναγκών θεσμοθέτησε τον περιορισμό των εξαγωγών όπλων αποκλειστικά και μόνο σε... απελευθερωτικά κινήματα και στα κράτη με σταθερό κοινοβουλευτικό πολιτικό βίο.

Γιατί λοιπόν οι ελληνικές εταιρείες όπλων να είναι βουτηγμένες «μέχρι τα μπούνια» στις πιο θρώμικες συναλλαγές; Μήπως το όλο θέμα παραπέμπει στην «ξετσιπωσιά» της φυλής μας; Όχι ακριβώς. Αλλά ας το δούμε από πιο κοντά.

Η ελληνική πολεμική βιομηχανία άρχισε να αποκτά ένα ιδιαίτερο βάρος στα πλαίσια της εθνικής οικονομίας μετά τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης. Έχει δηλ. μια παράδοση μικρότερη από δέκα χρόνια. Στο διάστημα αυτό πραγματοποίησε σίγουρα κάποια σο-

βαρά άλματα. Ωστόσο, παρά τους ευσεβείς πόθους του Γ. Μαρίνου (Οικονομικός Ταχυδρόμος) δεν μπόρεσε να αποτελέσει ποτέ την ατμομηχανή του ελληνικού καπιταλισμού. Δεν είναι δυνατό στο σημείωμα αυτό να επιχειρηθεί μια ανάλυση των λόγων που δεν επέτρεψαν μια τέτοια εξέλιξη. Ας σημειώσουμε μόνο ότι ούτε οι προμήθειές της σε πρώτες ύλες ελληνοποιήθηκαν, ούτε αξιόλογη ντόπια τεχνολογία αναπτύχθηκε (με κάπιες μεμονωμένες εξαιρέσεις που αφορούν την ΕΑΒ). Έτσι λοιπόν, παρά τα διθυραμβικά αφιερώματα στον τύπο, που έντεχνα συντήρησαν μια μυθολογία γύρω από το θέμα, η ελληνική πολεμική βιομηχανία από τα πρώτα της βήματα περιορίστηκε σ' ένα σαφώς υποδεέστερο ρόλο στα πλαίσια του διεθνούς καταμερισμού εργασίας, από εκείνον των δυτικοευρωπαϊκών κρατών αλλά και από εκείνο πολλών χωρών του αναπτυσσόμενου «τρίτου» κόσμου (Βραζιλία, Ν. Κορέα κ.ά.). Η όξυνση του διεθνούς ανταγωνισμού που ήλθε με το κλείσιμο πολλών εθνικών αγορών (η μεγάλη πλειοψηφία των εθνικών στρατών έχουν ανανεώσει τον εξοπλισμό τους και γεμίζει τις αποθήκες τους) τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '80 δεν αφήνει στις ελληνικές εταιρείες ή μάλλον στην ελληνική κυβέρνηση περιθώρια για τη χάραξη κάποιας πολιτικής αρχών. Έτσι λοιπόν, «πουλάμε οπουδήποτε». Πράγμα που, με δεδομένο ότι το μοναδικό συγκριτικό πλεονέκτημα των ελληνικών όπλων έναντι των περισσότερων ανταγωνιστών τους βρίσκεται στο χαμηλό τους κόστος, μεταφράζεται σε «πουλάμε στις χώρες της Μαύρης Αφρικής της και Ν.Α. Ασίας», τις χώρες δηλ. με σχετικά περιορισμένη δυνατότητα χρηματοδότησης των αμυντικών τους δαπανών. Ταυτόχρονα, «πουλάμε» ιδιαίτερα στις χώρες που κάποιοι άλλοι Δυτικοευρωπαίοι δεν μπορούν να πουλήσουν λόγω κάποιων δικών τους δεσμεύσεων.

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ενώ ο Α. Παπανδρέου δε χάνει ποτέ την ευκαιρία όταν αναφέρεται στην κάλυψη των αμυντικών αναγκών της χώρας από την εγχώρια πολεμική βιομηχανία, να τονίζει ότι προκειμένου «να επιτύχει χαμηλό κόστος λειτουργίας, να έχει υπ' όψη της και τη διεθνή αγορά» (6.3.85), δεν έχει αναφερθεί ποτέ, έστω και υπαινικτικά στην ανάγκη χάραξης μιας πολιτικής στις εξαγωγές όπλων που να μην συγκρουστεί με τις ειρηνιστικές πρωτοβουλίες της χώρας.

Αν λοιπόν υπάρχει κάποιο σκάνδαλο σ' όλα τα σενάρια τύπου Ιραν ή Ιράκ-γκέιτ που είδαν το φως τις τελευταίες μέρες, αυτό βρίσκεται στην ίδια την ύπαρξη της ελληνικής πολεμικής βιομηχανίας με τους δεδομένους προσανατολισμούς της και τις διασυνδέσεις της με το παγκόσμιο εμπόριο θανάτου.

Και βέβαια θα δικαιούμαστε να περιμένουμε την επίδειξη μιας μεγαλύτερης ευαισθησίας από την πλευρά του δημοκρατικού τύπου που χειρίστηκε το όλο ζήτημα. Επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον του στα ζητήματα της ανάμειξης των μεσαζόντων, των πρακτόρων, των μυστικών υπηρεσιών κ.λπ. άφησε πρακτικά στο απυρόβλητο της κριτικής του την ουσία της κυβερνητικής πολιτικής: τη στρατιωτική ενίσχυση δικτατορικών-σκοταδιστικών καθεστώτων που επί επτά χρόνια σήμερα σύρουν τους λαούς τους σ' ένα αποτρόπαιο λουτρό αίματος.

Σ.

Υ.Σ.: Σύμφωνα με κάποιες τελευταίες πληροφορίες μας, ετοιμάζεται αυτές τις μέρες, αν δεν έχει υπογραφεί ήδη, κάποια συμφωνία-μαμούθ για την ανάθεση στην ΕΒΟ μιας παραγγελίας 100.000 πλήρων βλημάτων μεγάλου διαμετρήματος. Η παραγγελία αυτή είναι τεράστια, υπολογίζεται ότι θα απασχολήσει τα εργοστάσια της ΕΒΟ για περίπου ένα χρόνο. Επειδή οι υπεύθυνοι του Υπουργείου Εξωτερικών εξακολουθούν να τηρούν ένοχη σιωπή για τον περιορισμό τόσο των παλιότερων αναλόγων θάρους, όσο και αυτής της παραγγελίας, σπεύδουμε να τους ερωτήσουμε ευθέως: Αληθεύει η φήμη ότι η παραγγελία των 100.000 βλημάτων (ελληνικής τεχνολογίας, για τους επιμένοντες ελληνικά...) προορίζεται για το κοντινό μας Ιράκ;

ΕΘΝΙΚΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΚΡΕΤΙΝΟΙ

Η επιστολή του Μ.Χαραλαμπίδη:

Ο κ. Μιχάλης Χαραλαμπίδης, μέλος της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ, μας έστειλε την ακόλουθη επιστολή:

Στο τεύχος 47 (Φεβρουάριος 87) του περιοδικού σας ο «αρθρογράφος» σας Τάκης Μαστραντώνης με μια μεθοδολογία που χαρακτηρίζει τόσο τη συμπεριφορά του εξαρτημένου αυταρχικού νεοελληνικού κράτους σε σχέση με τους πολίτες όσο και την πολιτική κουλτούρα και ηθική της παραδοσιακής αριστεράς αναφέρεται στο δικό μου άρθρο «Αναζητώντας έναν ειλικρινή φίλο στην Τουρκία» που δημοσιεύθηκε στην Ελευθεροτυπία 12-13 Ιανουαρίου με τίτλο «Ελληνοτουρκική φιλία, Ναι αλλά πώς;».

Πιστεύω ότι ο «αρθρογράφος» σας δεν κατάλαβε αυτά που εγώ γράφω στο κείμενό μου. Δεν τον γνωρίζω αλλά όπως καταλαβαίνω αποτελεί μέρος εκείνου του καθυστερημένου μορφωτικά και πολιτικά κομματιού της παραδοσιακής αριστεράς το οποίο εκτός των άλλων μορφωτικών κενών του αγνοεί την Ανατολικομεσογειακή πολιτική, κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα. Έτσι η άγνοιά του το καθιστά *θεατή* ή *παθητικό* ή *διαμαρτυρόμενο αποδέκτη του ιμπεριαλιστικού σχεδίου στην περιοχή*. Δεν είχα καμιά διάθεση ν' ασχοληθώ με τον «αρθρογράφο» σας. Λόγω του ότι όμως η άγνοια, η ημιμάθειά του τον οδηγεί στον πολιτικό αμοραλισμό, ζητώ να επαναδημοσιεύσετε μαζί με την επιστολή μου το μέρος του επιλεγμένου από τον αρθρογράφο σας δικού μου κειμένου και τα δικά του συμπεράσματα, αφήνοντάς τα στην κρίση των αναγνωστών σας.

Λοιπόν εγώ γράφω: «Η υπαρκτή τουρκική αριστερά οδηγείται σε αλλεπάλληλες ήττες, αδιέξοδα, διασπάσεις γιατί το δικό της πολιτικό σχέδιο στην ιδεολογία, την κοινωνία, την οικονομία, τις εξωτερικές σχέσεις, εγκλωβίζεται ενσωματώνεται με διάφορες μορφές στη λογική και τη στρατηγική του τουρκικού ρατσιστικού κράτους. Έτσι είναι αμφισβητήσιμο αν με όρους υπαρκτού αντιπροσωπευτικούς, αποτελεσματικούς μπορεί και θέλει να λειτουργεί σαν δύναμη εγκατάλειψης ή αποτροπής του τουρκικού επεκτατισμού. Αποτελούσε και αποτελεί αναγκαιότητα για το δικό μας λαό να αναδειχθεί να υπάρξει στο εσωτερικό της τουρκικής κοινωνίας μια νέα πολιτική μορφωτική δύναμη της οποίας το απελευθερωτικό σχέδιο θα συναντάται και θα συμπορεύεται με το δικό μας».

Ο «αρθρογράφος» σας καταλήγει: «ο κ. Χαραλαμπίδης νομίζω ότι αποτελεί το άκρον άωτον του ρατσισμού καθώς θεωρεί τους Τούρκους ανάξιους να πάρουν στα χέρια τους την κοινωνία τους με το δικό τους όραμα το δικό τους «απελευθερωτικό σχέδιο» το οποίο πρέπει να το δανειστούν από εμάς τους περίφημους αριστερούς Έλληνες που ως γνωστόν ούτε ήττες ούτε αδιέξοδα ούτε διασπάσεις γνωρίσαμε ποτέ».

Δεν θα αισθανόμουν καμιάς μορφής ενόχληση εάν επρόκειτο για έναν αντίλογο με όλα τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει αυτός σε μια πολιτισμένη χώρα.

Επειδή όμως κανένας ο οποίος αναπτύσσει λογικά και τίμια την σκέψη του δεν θα έφθανε με αυτόν τον τρόπο, διαβάζοντας τόσο όλο το άρθρο μου όσο και το επιλεγμένο κομμάτι, να μου αποδίδει αυτά που αυθαίρετα μου αποδίδει ο «αρθρογράφος» με μεγάλη επιεικία και ανοχή σας λέω:

ΒΟΗΘΕΙΑ! ΟΙ ΚΡΕΤΙΝΟΙ (ΑΙΥΤΟ!! I CRETINI)

Μιχάλης Χαραλαμπίδης

...και η απάντηση:

Ειλικρινά απορώ γιατί ο κ. Χαραλαμπίδης αισθάνεται αδικημένος από τον χαρακτηρισμό που του απέδωσα

στο τεύχος 47. Αν η λέξη «ρατσισμός» του φαίνεται υπερβολική ή αδικαιολόγητη, ελπίζω να μου επιτρέψει να ανατρέξω και πάλι στο κείμενό του περί «ελληνοτουρκικής» φιλίας (ναι, αλλά πώς) και να υπενθυμίσω το εξής απόσπασμα: «αν κανείς διαλογιζόμενος με υπαρκτούς όρους, ρίξει μία ματιά στον πολιτικό χάρτη της περιοχής, συνειδητοποιεί ότι το μόνο υπαρκτό αγωνιστικό κίνημα το οποίο λειτουργεί αποτρεπτικά σε σχέση με τα τουρκικά επεκτατικά σχέδια πολέμου, είναι το *κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα*». Το κριτήριο του κ. Χ. είναι ή δεν είναι «φυλετικό»; Προς το παρόν η τουρκική αριστερά για τον κ. Χ. δεν είναι υπαρκτή. Βέβαια, όπως σημειώνει στο επίμαχο απόσπασμα, που αναδημοσιεύει στην επιστολή του, η «υπαρκτή» τουρκική αριστερά «*εγκλωβίζεται, ενσωματώνεται με διάφορες μορφές στη λογική και τη στρατηγική του τουρκικού ρατσιστικού κράτους*». Ο κ. Χ. είναι μέλος της κεντρικής επιτροπής του κόμματος που μας κυβερνά από το 1981. Οι τούρκοι αγωνιστές βρίσκονται στην παρανομία, γνωρίζουν κάθε είδους διώξεις, φυλακίσεις, βασανιστήρια, εκτελέσεις. Ο κ. Χ. όμως, τους θεωρεί ενσωματωμένους στο κράτος — μήπως, λοιπόν, καλά να πάθουν; Ο κ. Χ. δεν αρκείται σ' αυτή την «ενσωμάτωση» των τούρκων αγωνιστών από το εκεί καθεστώς. Μας καλεί σε εγρήγορση και στο περίφημο κείμενό του γράφει: «*Η νέα ελληνική πατριωτική αριστερά όχι μόνο θα νομιμοποιείται, αλλά θα αποτελεί για αυτή επαναστατικό καθήκον, εκδήλωση διεθνιστικής αλληλεγγύης προς τον κουρδικό και αρμενικό λαό και πατριωτικής αλληλεγγύης προς τους Κυπρίους αδελφούς μας, να έχει σε σχέση με τον «αριστερό» γείτονα, την ίδια σχέση που είχαν οι Αλγερινοί επαναστάτες, με τη γαλλική αριστερά που τους αρνιόταν το δικαίωμα να κάνουν τη δική τους επανάσταση ή τη σχέση που έχουν οι Σαχάραυι με τη μαροκινή «αριστερά», ή οι Ερυθραίοι με την αιθιοπική*». Πρόσφατα οι ελληνικές αρχές έστειλαν στους δήμευσης του Εβρέν τέσσερις φυγάδες και έχω κάθε λόγο να πιστεύω ότι ο κ. Χ. θεωρεί ότι η πράξη αυτή «*όχι μόνο νομιμοποιείται, αλλά αποτελεί επαναστατικό καθήκον*». Προς τι λοιπόν, το μίσος κύριε Χ. και ο αλληλοσπαραγμός; Γιατί αισθάνεστε θιγμένος από τον χαρακτηρισμό «ρατσιστής»; Από τη στιγμή που είστε μέλος της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ και δεν έχετε δείξει την παραμικρή αντίδραση για το συμβάν επιτρέψατέ μου να σας θεωρώ συνυπεύθυνο. Και πολύ περισσότερο μάλιστα, γιατί η αρθρογραφία σας — στην οποία θεβαίως αξιοποιούνται τα «μορφωτικά» σας εφόδια και η γνώση της «ανατολικομεσογειακής» πραγματικότητας δεν είναι παρά η θεωρητική κάλυψη αυτού του εγκλήματος, η «αριστερή» δικαιολόγησή του.

T.M.

Υ.Γ.: Ο κ. Χαραλαμπίδης, για λόγους που δεν γνωρίζουμε, θεώρησε σκόπιμο να προδημοσιεύσει στη Ρήξη (τεύχος 28) την επιστολή του, που απευθύνεται προς τον Σχολιαστή. Στο ίδιο μάλιστα τεύχος της Ρήξης, ο Γιώργος Καραμπελιάς σε πολυσέλιδο άρθρο του αναλαμβάνει όχι μόνο να υπερασπιστεί τον κ. Χ. αλλά και να αποδείξει ότι «ο Μαστραντώνης και όλη η αριστερή παρέα του» έχουν περιπέσει σε μύρια όσα αμαρτήματα, όπως π.χ. ότι θεωρούν το Τουρκικό κράτος αδελφί τους και δεν μιλάνε καν για τουρκική εισβολή στην Κύπρο, ότι «σιγοντάρουν» τον πραγματικό εθνικισμό, αλλά και ταυτόχρονα εκφράζουν τροσικιστικές «ντεφαιτιστικές» απόψεις συμπαρατασσόμενοι με το ΚΚΕ και το Θεοδωράκη! Φαίνεται πως ο σωβινισμός και στην αυτόνομη-εναλλακτική του εκδοχή ακολουθεί το γνωστό και πατημένο μονοπάτι...

ΣΤΙΣ 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, η τουρκική εφημερίδα Γκιουνές δημοσίευσε την είδηση που ακολουθεί, την οποία αναδημοσιεύουμε από το σχόλιο του Γιώργου Βότση, στην Ελευθεροτυπία της 5ης Μαρτίου: «Οι ελληνικές αρχές αρνούμενες να παραχωρήσουν πολιτικό άσυλο σε 4 Τούρκους που πέρασαν τα σύνορα, τους έστειλαν πίσω στην Τουρκία. Σύμφωνα με πληροφορίες αυτοί είναι ο 29χρονος Ισμαήλ Μπαρουτσάου, ο 25χρονος Ραμαζάν Μποζντεμίρ, ο 30χρονος Οσμάλ Κοτσιγίτ και ο 26χρονος Τζαβίτ Τοϊχάν, οι οποίοι μπήκαν από την περιοχή Καρά-Αγάτς την περασμένη εβδομάδα. Οι 4 Τούρκοι που συνελήφθησαν από ελληνική περίπολο, ζήτησαν πολιτικό άσυλο, το οποίο τους αρνήθηκαν οι ελληνικές αρχές και τους επέστρεψαν στις αντίστοιχες τουρκικές».

Στις 6 Μαρτίου, η ελληνική κυβέρνηση για να δικαιολογήσει την ενέργεια των «αρχών», επικαλέστηκε την έλλειψη ταξιδιωτικών εγγράφων και το γεγονός ότι δήλωσαν πως ήλθαν στην Ελλάδα για ανεύρεση καλύτερης τύχης και εργασίας και δεν ζήτησαν πολιτικό άσυλο.

Οι Τούρκοι φυγάδες, λοιπόν, παραδόθηκαν στους δημίους τους, γιατί δεν είχαν διαβατήρια! Ή γιατί ο ενωμοτάρχης της περιοχής τους έκρινε απολίτικους... Με τέτοιες ανοησίες η κυβέρνηση στην ανακοίνωσή της, με ταχύτητα ασυνήθιστη και αξιοθαύμαστη κάλυψε πλήρως τις «τοπικές αρχές», γεγονός που αποδεικνύει ένα και μόνο: το επείσθεο του Έβρου δεν προέκυψε από κάποια στιγμιαία έμπνευση του τοπικού μπάτσου. Αυτό που συνέβη δεν ήταν κάποιο «ατύχημα», αλλά μία ενέργεια υπαγορευμένη από την κυβέρνηση, η οποία φέρει ακέραιη την ευθύνη της πράξης.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο, που αυτή την περίοδο, η ζωή των Τούρκων και Κούρδων πολιτικών προσφύγων που ήδη βρίσκονται στην Ελλάδα, γίνεται όλο και πιο δύσκολη. Σαν να μην έφταναν οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης που τους παρέχονται στο γκέτο του Λαυρίου, η υπερεκμετάλλευσή τους στην αναγκαστικά παράνομη απασχόληση, η πολιτιστική μιζέρια στην οποία το ελληνικό κράτος τους έχει καταδικάσει, τώρα έρχεται να προστεθεί και η δυσφημιστική εκστρατεία εις βάρος τους, που θέλει να τους χαρακτηρίσει εγκληματίες του κοινού ποινικού δικαίου, κλέφτες, διαρρηκτές, νταήδες, και γενικά επικίνδυνους για τη δημόσια τάξη.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα, η κυβέρνηση φθάνει στο σημείο να αρνείται το άσυλο ακόμα και σε ανθρώπους που κατόρθωσαν να φθάσουν στο Λαύριο. Στο τεύχος 42

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΑΧ. Δ/ΣΗ : Βουλιαγμή 2
Α.Π. 1605.4.
ΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΑΣΥΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΛΛΟΔΟΤΩΝ

I. Στοιχεία αιτούντος
Όνοματεπώνυμο: VARLI MUSTAFA
Φύλο: Α Έτος γέννησης: 1960
Τοποθεσία: Τουρκία

II. Στοιχεία της αίτησης και αιτιολόγησης:
1. Είδος αίτησης που ζητήθηκε:
α) Αρρεστώ
β) Ανεπίσημη λίστα:
— Αίτηση προστατευμένης άδειας
— Αίτηση άρνησης
— Αίτηση αίτησης άρνησης
— Αίτηση παραγωγής
Έτος λίστας
2. Κλάδος οικονομ. δραστηριότητας: Διαφοροί - Εμπορείες
3. Είδος αιτιολόγησης εργασίας: ΕΡΓΑΤΗΣ
4. Λόγος απουσίας:
— Διατίθενται κατάλληλοι ημεδαποί εργάτες
— Ανεπάρκεια αλλοδαπών
— Λόγω κρίσης, θύματος κρίσης ή άλλης ασυνήθιστης
— Έκτακτο λόγο
Ημερ. 12-2-1986
Ο Διαδότης

Κυριοποίηση:
1) ΥΠΕΑ: 9135/4179-19003
2) Τ.Α. Λαυρίου
3) Τ.Α. Λαυρίου
4) Τ.Α. Λαυρίου

ΒΛΣ. ΓΑΜΒΡΟΥΛΗΣ
3426128-5-84)50.000

Η άρνηση άδειας εργασίας στον Varli Mustafa που έχει εδώ και 5 χρόνια άσυλο. Λόγος: «διατίθενται κατάλληλοι ημεδαποί εργάτες». Κοινοποίηση: ΥΠΕΑ. Μετά από εντολή της κυβέρνησης, δεν δίνουν άδεια σε κανέναν.

(τον Σεπτέμβριο) είχαμε δημοσιεύσει την αρνητική απάντηση των αρχών στον πολιτικό πρόσφυγα Σαΐτ Γκιουλμπαχάρ. Και, αυτό δεν ήταν ένα μεμονωμένο περιστατικό. Όσο και αν κόπτεται ο κυβερνητικός εκπρόσωπος ότι η χώρα μας παρέχει άσυλο σε όλους τους πολιτικούς πρόσφυγες, μας καταγγέλλθηκε μία σωρεία αρνήσεων παροχής ασύλου σε Τούρκους και Κούρδους πρόσφυγες. Η πιο πρόσφατη περίπτωση ήταν στο πρώτο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου, όπου οι «αρχές» αρνήθηκαν το άσυλο σε τέσσερις πολιτικούς πρόσφυγες. Τώρα μάλιστα, εφαρμόστηκε και το εξής πρωτότυπο: η απάντηση δόθηκε *προφορικά*, χωρίς δηλαδή επίσημα έγγραφα που είναι πιθανόν να δημοσιευτούν και να εκθέσουν τις... «αρχές».

Τόσο η μεταχείριση των προσφύγων στο Λαύριο, όσο και η έκδοση των τεσσάρων του Έθρου, στέλνουν στην τουρκική αριστερά το ίδιο μήνυμα: η ελληνική κυβέρνη-

Εσωτερικό θαλάμου

ση δεν θέλει Τούρκους και Κούρδους πολιτικούς πρόσφυγες στη χώρα μας. Φαίνεται, όμως πως η «φιλοξενία» του Λαυρίου δεν ήταν αρκετά αποθαρρυντική για τους αγωνιστές αυτούς που εξακολουθούν να περνάνε τα σύνορα για να σώσουν τη ζωή τους. Έτσι η κυβέρνηση, για να κάνει τελείως σαφές το «μήνυμα» προχώρησε στην επαίσχυντη πράξη της έκδοσης. Τώρα πια είναι βέβαιο πως οι κυνηγημένοι από το καθεστώς του Εθρέν πολύ δύσκολα θα ζητάνε άσυλο εκεί που ξέρουν πως υπάρχει πιθανότητα να θρουν όχι άσυλο, αλλά θάνατο.

Η ελληνική αριστερά στο σύνολό της έχει γνωρίσει στο παρελθόν την εμπειρία του πολιτικού πρόσφυγα. Και μόνο γι' αυτό το λόγο θα περιμέναμε μια μεγαλύτερη ευαισθησία από την κυβέρνηση. Δεν είναι δα και τόσο πολλά τα χρόνια από τότε που ο σημερινός πρωθυπουργός φιλοξενείτο από άλλες χώρες, στις οποίες ανέπτυξε πολιτική δράση. Όμως, ο ρατσισμός που κυριαρχεί στην ελληνική αριστερά, που την κάνει να θεωρεί ό,τι τουρκικό και εχθρικό, θριάμβευσε για μια ακόμη φορά· για το ΠΑΣΟΚ οι φυγάδες δεν είναι ούτε αριστε-

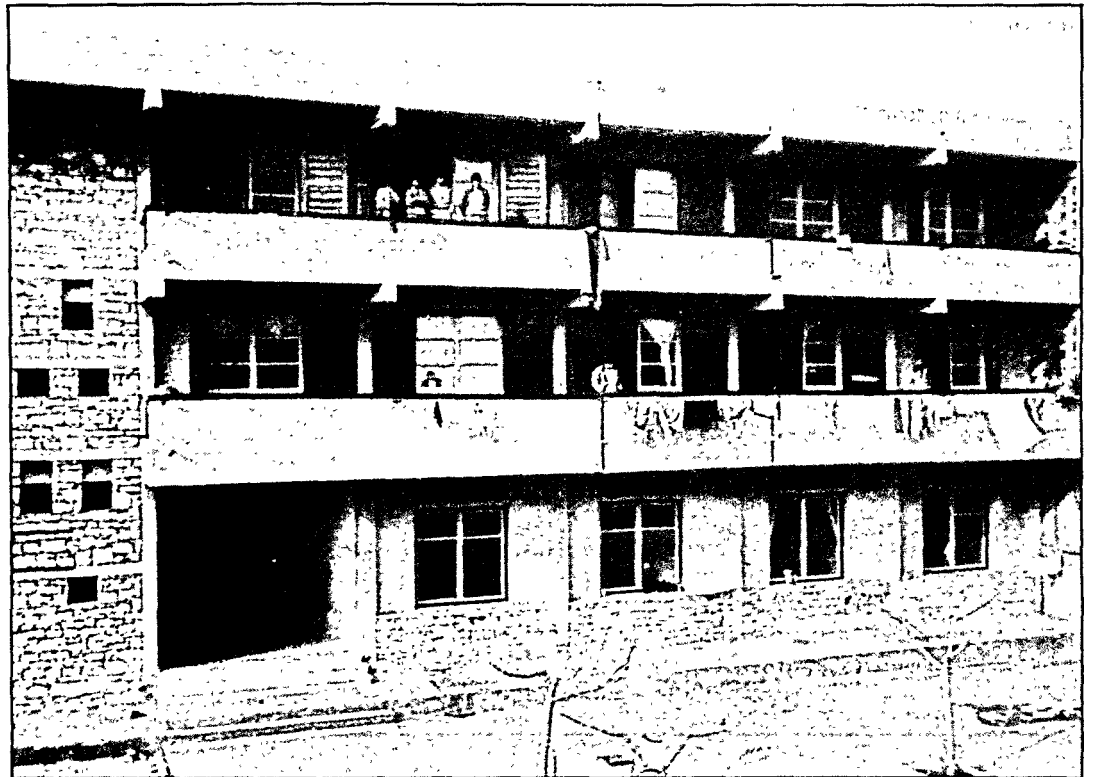

Εσωτερικό θαλάμου

ροί, ούτε αγωνιστές. Είναι πριν από οτιδήποτε άλλο Τούρκοι, δηλαδή ανεπιθύμητοι. Και όπως πάντοτε, ο ρατσισμός δεν οδηγεί αλλού, παρά στον φασισμό. Το έγκλημα της παράδοσης των τεσσάρων φυγάδων μόνο φασιστικά καθεστώτα μπορούν να διαπράξουν και στη συνέχεια να αποδέχονται και να δικαιολογούν.

Τάκης Μαστραντώνης

ΘΕΛΟΥΜΕ ΑΣΥΛΟ ΘΕΛΟΥΜΕ ΔΟΥΛΕΙΑ

Η μια απ' τις δυο πτέρυγες του στρατοπέδου του Λαυρίου.

Η συνέντευξη που ακολουθεί μας παραχωρήθηκε από Τούρκους και Κούρδους πολιτικούς πρόσφυγες, στο στρατόπεδο του Λαυρίου. Συζητήσαμε με δώδεκα εκπροσώπους οργανώσεων της αριστεράς, στους οποίους θέσαμε τα ερωτήματα και οι απαντήσεις που δόθηκαν εκφράζουν την κοινή στάση των Τούρκων και Κούρδων πολιτικών προσφύγων που ζουν στο Λαύριο.

Σχολιαστής: Δυο πρόσφατα γεγονότα έφεραν πάλι στην επικαιρότητα το θέμα των πολιτικών προσφύγων στην Ελλάδα. Το πρώτο είναι η είδηση ότι η ελληνική κυβέρνηση αρνήθηκε να χορηγήσει πολιτικό άσυλο σε 4 φυγάδες. Και το δεύτερο είναι η αυξανόμενη φημολογία ότι η παρουσία του στρατοπέδου σας στο Λαύριο είναι αιτία μιας σειράς δυσάρεστων περιστατικών. Πολλοί κάτοικοι, και ο Τύπος, σας κατηγορούν ότι είσαστε υπεύθυνοι για κλοπές, κ.λπ.

Απάντηση: Θα θέλαμε να απαντήσουμε συνολικά στο ερώτημά σας. Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημά σας βρίσκεται στην προκήρυξη που απευθύναμε στον αδελφό λαό του Λαυρίου αυτές τις μέρες. Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα απ' την αρχή. Ξέρετε ότι υπάρχουν χιλιάδες, ή μάλλον δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες απ' την Τουρκία σ' όλη την Ευρώπη. Στη Γαλλία, στη Γερμανία, στην Ολλανδία κ.λπ. Ξέρετε ότι ο μονοπωλιακός καπιταλισμός περνά κρίση στην Ευρώπη και σ' όλον τον κόσμο. Αποτέλεσμα της κρίσης αυτής είναι μεταξύ άλλων η ανεργία και ο πληθωρισμός. Όταν αυτή η κρίση βαθαίνει, οι κυβερνήσεις θεωρούν πρώτα-πρώτα σαν υπεύθυνους τους ξένους εργάτες και τους πρόσφυγες. Αυτό το φαινόμενο παρουσιάζεται σ' όλο τον κόσμο κάθε φορά που οξύνεται η κρίση του καπιταλισμού. Το ίδιο έγινε π.χ. στην κρίση του 1930 με τους Εβραίους.

Η στάση των κρατών της Δυτικής Ευρώπης έχει σκληρύνει πολύ τον τελευταίο καιρό απέναντι στους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Ιδιαίτερα στη Δυτική Γερμανία, τη Γαλλία και τη Γαλλία. Στην Ελλάδα έχουμε την ίδια αντιμετώπιση τα δυο τελευταία χρόνια 1985-1986. Σαν μέλος της ΕΟΚ, η Ελλάδα ακολουθεί την ίδια γραμμή στο θέμα των προσφύγων. Είναι γνωστό ότι η κρίση και η ανεργία αυξάνεται και στην Ελλάδα. Η κυβέρνηση φαίνεται να θέλει να ρίξει στους πολιτικούς πρόσφυγες την ευθύνη γι' αυτή την κρίση.

Σ.: Η κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι 4 Τούρκοι που παραδόθηκαν πρόσφατα πίσω στις τουρκικές αρχές δεν ήταν πολιτικοί πρόσφυγες αλλά απλοί λαθρομετανάστες.

Α.: Είμαστε εντελώς αντίθετοι μ' αυτή τη στάση. Πιστεύουμε ότι δεν είναι δυνατόν η αστυνομία να καθορίζει ποιος είναι πολιτικός και ποιος οικονομικός πρόσφυγας. Το να είναι κανείς πολιτικός πρόσφυγας σημαίνει ότι έχει κάποια δικαιώματα.

Η κυβέρνηση μας στερεί αυτά τα νόμιμα δικαιώματά μας. Για παράδειγμα, μας επιτρέπουν μεν να ζούμε στην Αθήνα, αλλά δεν μας επιτρέπουν να εργαζόμαστε. Τα περισσότερα δικαιώματά μας μένουν στα χαρτιά. Πιστεύουμε ότι η ελληνική κυβέρνηση επιθυμεί να φύγουμε απ' την Ελλάδα και να πάμε σ' άλλες χώρες της Ευρώπης. Οι λόγοι, λοιπόν, που οδήγησαν στην παράδοση των 4 φυγάδων, συνδέονται με την πολιτική αυτή της κυβέρνησης. Δε θέλουν άλλους πρόσφυγες απ' την Τουρκία, και θέλουν να φύγουμε κι εμείς.

Το θέμα, βέβαια, δεν αφορά μόνο εμάς. Εξίσου αφορά όλες τις δημοκρατικές δυνάμεις στην Ελλάδα, γιατί το δικαίωμα του πολιτικού ασύλου είναι ένα ιστορικό δημοκρατικό δικαίωμα εδώ και αιώνες. Όταν θίγεται το πολιτικό άσυλο, η ίδια η δημοκρατία κινδυνεύει.

Θέλει, λοιπόν, η κυβέρνηση να δώσει τους Τούρκους και Κούρδους πολιτικούς πρόσφυγες. Γι' αυτό το λόγο δε μας δίνουν άδεια εργασίας. Στην περιοχή της Αθήνας απ' όσο ξέρουμε, η ελληνική αστυνομία επισκέφτηκε ορισμένα εργοστάσια και καταστήματα και ζήτησε απ' τους ιδιοκτήτες, να απολύσουν τους Τούρκους εργάτες. Μπορούμε να αναφέρουμε την πρόσφατη περίπτωση ενός Τούρκου μηχανικού που δούλευε σαν εργάτης στην ΑΜΣΤΕΛ εδώ και τέσσερα χρόνια. Ξαφνικά του ζήτησαν άδεια εργασίας. Και επειδή οι αρχές δε μας δίνουν τέτοια άδεια, το εργοστάσιο τον απέλυσε.

Σ.: Έχετε κάποια παραπάνω στοιχεία για τους 4;

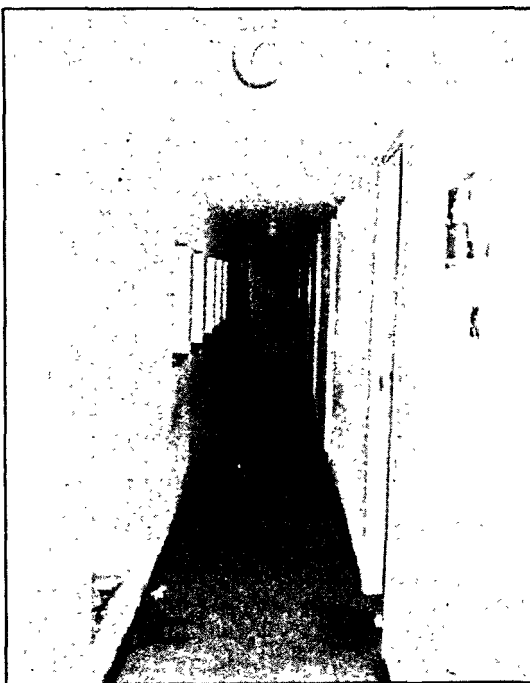
Α.: Το μόνο που μπορούμε να προσθέσουμε είναι ότι η Τερζουμάνγρσφει ότι ο ένας ήταν στρατιώτης κι ο άλλος «τρομοκράτης». Πιστεύουμε λοιπόν ότι τουλάχιστον οι δύο απ' τους τέσσερις ήταν πολιτικοί πρόσφυγες κι όχι οικονομικοί όπως λέει η ελληνική κυβέρνηση. Το επεισόδιο αυτό αποδεικνύει την όλο και πιο αντιδημοκρατική στάση της κυβέρνησης. Πιστεύουμε ότι αυτή η κατεύθυνση έχει σχέση με την κοινή δυτικοευρωπαϊκή στρατηγική της ΕΟΚ μπροστά στην κρίση.

Σ.: Η ελληνική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν έδωσε άσυλο στους 4, επειδή οι ίδιοι δε ζήτησαν πολιτικό άσυλο. Γνωρίζουμε ότι πολλοί από σας έχουν ζητήσει πολιτικό άσυλο, και η αίτησή τους απορρίφτηκε.

Α.: Είναι σχεδόν τριάντα οι περιπτώσεις που οι αιτήσεις τους έχουν απορριφθεί. Και πρόκειται για σαφώς πολιτικά διωκόμενα άτομα. Υπάρχουν πολλοί πρόσφυγες που περιμένουν έξι ή επτά μήνες πριν τους απαντήσουν θετικά ή όχι. Παραμένουνε εδώ χωρίς χαρτιά, χωρίς διαβατήριο.

Σ.: Δεν έχουν δώσει σε κανένα σας άδεια εργασίας;

Α.: Όχι, σε κανένα. Πρόσφατα, ο υπουργός Εσωτερικών δήλωσε ότι δεν θα δώσουν σε κανένα άδεια εργασίας, εφόσον υπάρχουν άνεργοι Έλληνες που μπορούν να κάνουν την ίδια δουλειά. Η αστυνομία ανακαλύπτει όσους από μας βρίσκουμε δουλειά κάπου έξω απ' το Λαύριο και μας οδηγεί πάλι εδώ στο στρατόπεδο.

Ο διάδρομος που οδηγεί στους θαλάμους.

Είναι πολύ σαφές ότι δε θέλουν πλέον να δώσουν καμιά άδεια εργασίας, και ακυρώνουν και όσες είχαν δώσει παλιότερα.

Σ.: Και πώς κατορθώνετε να ζείτε;

Α.: Υπάρχει ένα χωριό εδώ κοντά, η Ανάβυσσος. Και μερικοί από μας 20-30 πηγαίνουν εκεί και δουλεύουν στις οικοδομές ή στα χωράφια. Τα μεροκάματα είναι πολύ χαμηλά, 300-500 δραχμές. Και μόνο λίγοι από μας, 20-25, βρίσκουν δουλειά. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος που μπορούμε να εργαστούμε. Και καταλαβαίνετε ότι όταν βρέχει, ή όταν χιονίζει όπως τώρα κάθε δουλειά είναι αδιανόητη. Γι' αυτούς τους λόγους είμαστε υποχρεωμένοι να ζούμε εδώ στο στρατόπεδο του Λαυρίου. Μερικοί το ονόμασαν στάβλο, άλλοι το ονόμασαν ανοιχτή φυλακή. Γνωρίζετε ότι η ανθρώπινη ζωή δεν είναι

μόνο φαί και ύπνος. Χρειαζόμαστε κι άλλα πράγματα. Έχουμε παιδιά ή γυναίκα στην Τουρκία, και πρέπει να τους τηλεφωνήσουμε. Το τηλέφωνο μας κοστίζει 1000 και 2000 δραχ. Μερικοί από μας καπνίζουν και χρειάζονται χρήματα για τσιγάρα κλπ., κλπ. Δεν έχουμε ούτε τηλεόραση, ούτε βιβλιοθήκη, ούτε κάποιο χώρο να αθληθούμε. Ζούμε σαν πρόβατα στο μαντρί. Θέλουμε να δουλέψουμε, αλλά δε μας αφήνουν. Ο καθένας μας έχει κάποιο επάγγελμα. Υπάρχουν εδώ γιατροί, φαρμακοποιοί, μηχανικοί, δάσκαλοι, αλλά δεν μπορούμε να θρούμε δουλειά. Δε ζητάμε να δουλέψουμε στην ειδικότητά του ο καθένας. Απλά ζητάμε οποιαδήποτε δουλειά. Δε θέλουμε ελεημοσύνη. Θέλουμε να δουλέψουμε και να κερδίσουμε κάποια λεφτά ώστε να ζούμε σαν άνθρωποι.

Οι λόγοι, συνεπώς, που έγιναν αυτά τα επεισόδια, οι κλοπές κλπ. οφείλονται ακριβώς σ' αυτή την κατάσταση. Είμαστε όλοι πολιτικά άτομα. Αλλά όταν δεν έχεις καθόλου λεφτά, και σου αρνούνται τη δυνατότητα να δουλέψεις, τότε μπορείς να φτάσεις στην απελπισία.

Μετά το '80 πέρασαν από δω χιλιάδες πρόσφυγες και ανάμεσά τους σίγουρα υπήρξε ένας μικρός αριθμός ανθρώπων που αναμείχθηκε σε ενέργειες που και εμείς καταδικάζουμε και όσο μας είναι δυνατό προσπαθούμε να εμποδίζουμε. Είμαστε έτοιμοι για κάθε διάλογο και συνεργασία ώστε να μην επαναληφθούν στο μέλλον. Όμως ορισμένοι κύκλοι προσπαθούν να δημιουργήσουν ένα άσχημο κλίμα εις βάρος μας, υποστηρίζοντας ότι εμείς οι πολιτικοί πρόσφυγες φταίμε για όλα τα κακά που συμβαίνουν στο Λαύριο. Για παράδειγμα, κατηγορησαν τους πολιτικούς πρόσφυγες ότι δημιούργησαν επεισόδιο σε παραλιακή ταβέρνα, ενώ οι έρευνες της αστυνομίας έδειξαν ότι οι ένοχοι είναι άλλοι. Ακόμη, χωρίς στοιχεία μας κατηγορούν για κλοπές περιπτέρων. Αυτές οι φήμες έχουν σκοπό να μας απομονώσουν από τον ελληνικό λαό, και να υπονομεύσουν τη φιλία μεταξύ των λαών μας. Εμείς απλώνουμε συντροφικά το χέρι και πιστεύουμε ότι ο ελληνικός λαός θα ανταποκριθεί στο κάλεσμα φιλίας και αλληλεγγύης.

**ΙΖΑΜΠΕΛ
ΑΛΙΕΝΤΕ**

ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΚΙΑΣ

Όπως και στο πρώτο της μυθιστόρημα, *Το σπί των πνευμάτων*, η Ιζαμπέλ Αλιέντε μας μεταφέρει και πάλι στον εφιαλτικό κόσμο μιας στραπωτικής δικτατορίας της Λατινικής Αμερικής, όπου γεννιέται, στη σκιά του τρόμου και του θανάτου, ένας μεγάλος έρωτας.

Η Ιρένε, κόρη μεγαλοαστικής οικογένειας και δημοσιογράφος σ' ένα γυναικείο περιοδικό, και ο Φρανσίσκο, γιος Ισπανών εξορίστων, φωτογράφος, σε μια συνηθισμένη τους αποστολή ανακαλύπτουν τυχαία ένα αποτρόπαιο έγκλημα των οργάνων του καθεστώτος.

Η βία στρέφεται τότε εναντίον τους και προσπαθεί να τους εξοντώσει... Γύρω από τους δυο αυτούς κεντρικούς ήρωες προβάλλει αδρά όλη η ζωή στην πολύπαθη χώρα, οι άνθρωποί της, τα δεινά τους και το κουράγιο τους.

Το βιβλίο *Του έρωτα και της σκιάς*, σε στυλ, φαντασία, αίσθημα και δύναμη είναι, κατά κοινή ομολογία, εφάμιλλο του πρώτου έργου της Αλιέντε και εδραιώνει τη φήμη της και τη διεθνή της αναγνώριση.

**ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΟΚΕΑΝΙΑ**

Χαρ. Τρικούπη 49
Τηλ. 3627.341

«ΕΙΜΑΣΤΕ ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΛΑ ΜΕΣΑ»

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΟΚ: ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ να διαπιστώσει κανείς ότι βρισκόμαστε σε μία περίοδο αρμονικών σχέσεων ελληνικής κυβέρνησης και Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Και είναι ακόμη ευκολότερο να μετρήσει την απόσταση που χωρίζει τις διακηρύξεις του παρελθόντος από την αναγνώριση της αγωνίας του Ζακ Ντελόρ για τον Ευρωπαϊκό Νότο. Τι ακριβώς όμως σημαίνει σήμερα ότι «είμαστε για τα καλά στην ΕΟΚ», όταν επιπλέον διαμορφώνεται ένα νέο πλαίσιο λειτουργίας των κοινοτικών θεσμών που φαίνεται να «μας καλύπτει» πλήρως;

Το πρόγραμμα εργασίας της ευρωπαϊκής επιτροπής που ο Ντελόρ παρουσίασε στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο στις 18 Φεβρουαρίου, δεν συνοψίζεται στην απλή αποδοχή της ανάγκης για κάποια ροή πόρων προς τις χώρες της νότιας Ευρώπης. Η μία πλευρά των προτάσεων της Επιτροπής είναι οπωσδήποτε ότι η Κοινότητα θα πρέπει να έχει τους πόρους και το πλαίσιο πολιτικής για να παρέμβαινει σε περιφερειακές κ.ά. ανισότητες: και αυτό που τονίζεται κυρίως δεν είναι τόσο η αύξηση των δαπανών αυτών, όσο η ομαλή διαχείρισή τους χωρίς ετήσιες δραματοποιήσεις. Η άλλη όμως πλευρά των προτάσεων, αφορά την «αποεθνικοποίηση» των διαρθρωτικών ή άλλων παρεμβάσεων, και την ένταξή τους σαν προοπτική δημιουργίας ενός «κοινού οικονομικού χώρου»: με τον τρόπο αυτό δεν εγκαταλείπεται μόνο κάθε ιδέα εθνικής πολιτικής και εθνικών ενισχύσεων για «σύγκλιση των οικονομιών», αλλά γίνεται συγχρόνως σαφές ότι οι αποφάσεις θα λαμβάνονται με βάση τις κοινοτικές προτεραιότητες, και τους κοινοτικούς συσχετισμούς δυνάμεων.

Υπερβάλλοντας ελάχιστα, θα μπορούσε να πει κανείς ότι αυτός ο προσανατολισμός της ΕΟΚ, είναι ό,τι χρειαζόταν κατά τη σημερινή περίοδο η ελληνική κυβέρνηση: τη διαβεβαίωση ότι παρά τις απαισιόδοξες προβλέψεις η ελληνική οικονομία δεν θα αφεθεί πλήρως στην τύχη της, και ότι η από κοινού διαχείριση με την Κοινότητα των οικονομικών μιας φτωχής επαρχίας της Ευρώπης θα γίνει χωρίς «κύματα». Η «σιγουριά» αυτή – που μένει να δούμε πώς θα αξιοποιηθεί μέσα από τη διαδικασία ενοποίησης της εσωτερικής αγοράς της ΕΟΚ – πληρώνεται με μια μετατόπιση εξουσιών προς το εκτελεστικό όργανο της Κοινότητας. Κινδυνεύουμε έτσι να βρεθούμε σε μία ιδιόμορφη κατάσταση, όπου η εκάστοτε ελληνική κυβέρνηση θα προσαρμόζει τις επιταγές της κοινοτικής στρατηγικής στους εγχώριους κοινωνικούς συσχετισμούς δυνάμεων, και αντιστρόφως, συρρικνώνοντας την οικονομική πολιτική σε ακριβώς μια τέτοιου τύπου διαχείριση.

Για να αξιολογηθούν βέβαια στις σημερινές συνθήκες οι συγκεκριμένες επιπτώσεις που μπορεί να έχει η «γραμμή Ντελόρ» για την ελληνική οικονομία, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι η αναπτυξιακή φιλολογία, και ιδιαίτερα για την ανάπτυξη της βιομηχανίας, που συνοδεύει τα ολοκληρωμένα Μεσογειακά προγράμματα (γνωστά ως Μ.Ο.Π.) και το «πακέτο» της Επιτροπής, δεν έχουν καμία σχέση με τις πεποιθήσεις τόσο των Βρυξελλών, όσο και του επιτελείου του Ανδρέα Παπανδρέου. Θα έπρεπε να είναι κανείς αφελής, για να πιστεύει μετά την εμπειρία του νόμου περί κινήτρων 1262, και μετά την κωμωδία των επενδυτικών προτάσεων του ΣΕΒ για τα Μ.Ο.Π., ότι «το Καστρί» περιμένει σοβαρά μία ανάκαμψη των επενδύσεων και μία αναδιάρθρωση της βιομηχανίας μέσω των διαρθρωτικών ταμείων της Ε.Ο.Κ. Είναι άλλο θέμα οι συνεχείς παραχωρήσεις στη βιομηχανία και τον επιχειρηματικό κόσμο, και ο θόρυβος που κάνουν διάφοροι υπουργοί για να δείξουν πόσο η κυβέρνηση αγαπάει τη βιομηχανία: αντίθετα μάλιστα η πολιτική που εφαρμόζεται, δείχνει ότι έχει χαθεί κάθε ελπίδα για δραστηριοποίηση, στη σημερινή φάση, του βιομηχανικού τομέα.

Η διαπίστωση αυτή όμως, δεν σημαίνει ότι η αποδοχή της πολιτικής Ντελόρ δεν συνεπάγεται μία διαφορετική στρατηγική επιλογή. Η πραγματοποίηση μεγάλων έργων που θα προσφέρουν κάποια διέξοδο σε ευρωπαϊκά κεφάλαια διευκολύνοντας και την επέκταση της εσωτερικής αγοράς, είναι ένα από τα στοιχεία της στρατη-

γικής αυτής. Ένα άλλο, εξίσου καθοριστικό, είναι η διαδικασία απελευθέρωσης της κίνησης κεφαλαίων με τις χώρες της κοινότητας, που έχει επιλεγεί (χωρίς πολύ διαφήμιση) ως μία εξέλιξη προωθητική των εσωτερικών μεταβολών στην αγορά χρήματος. Από τη στιγμή που ο προσανατολισμός αυτός δεν συνοδεύεται από ταυτόχρονη ανάκαμψη της παραγωγικότητας και των κερδών στον επιχειρηματικό τομέα, η προοπτική της ενσωμάτωσης στην ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά με μία έντονη ανακατανομή των εισοδημάτων, που θα στηρίξει την «εξυγίανση» του τραπεζικού συστήματος.

Η στρατηγική αυτή αποδέχεται την ανάγκη των συνεχών αναπροσαρμογών σε μακροοικονομικό ή μικροοικονομικό επίπεδο για τη «διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας», εν αναμονή επενδύσεων που δεν θα προκύπτουν από την ανάγκη αναδιάρθρωσης της ελληνικής βιομηχανίας, αλλά από τις ευκαιρίες που προσφέρει στο ευρωπαϊκό κεφάλαιο γενικά η διαμόρφωση του «ενιαίου οικονομικού χώρου».

Μία τέτοια όμως γενική διαπίστωση κινδυνεύει να ωραιοποιήσει τα πράγματα, παραβλέποντας ορισμένους προφανείς παράγοντες που θα επηρεάσουν τις πραγματικές εξελίξεις. Πριν απ' όλα τα το γεγονός ότι το άνοιγμα των συνόρων και η ενοποίηση της αγοράς, επηρεάζουν αρνητικά την πραγματοποίηση επενδύσεων στην Ελλάδα από ευρωπαϊκές βιομηχανίες: αφού μπορούν να εξαγουν γιατί να εγκατασταθούν; Και το επιχείρημα του χαμηλότερου εργατικού κόστους, ισχύει αφενός για ένα μέρος των βιομηχανιών, και αφετέρου θα πρέπει κατά πάσα πιθανότητα να γίνει ακόμα πιο ελκυστικό για να εκδηλωθεί πράγματι μία ροή βιομηχανικών κεφαλαίων. Δεν χρειάζεται πολύ σκέψη για να καταλάβει κανείς ότι η κοινοτική γενναιοδωρία σε επίπεδο διαρθρωτικών ταμείων ενσωματώνεται σε μία πολιτική τόνωσης της ζήτησης σε ευρωπαϊκή κλίμακα, που προκαλεί αύξηση των εισαγωγών άρα αύξηση του ελλείμματος και του χρέους και επομένως αντίστροφη διαρροή πόρων.

Η οικονομική διαχείριση αυτού του προτύπου δεν είναι εξασφαλισμένη. Η διαρροή εκτιμήσεων της Επιτροπής – πριν τη συζήτηση του «πακέτου» Ντελόρ στην Αθήνα – σχετικά με ένα επικείμενο (μακροπρόθεσμο) αδιέξοδο των ελληνικών εξωτερικών πληρωμών, δεν είναι άσχετη με πραγματικούς κινδύνους. Η κοινωνική του όμως διαχείριση είναι δεδομένη, και σε κάποιο βαθμό ήδη δοκιμασμένη.

Δεν είναι δυνατόν, να μην αναφέρουμε την εκπληκτική παθητικότητα του αριστερού πολιτικού και συνδικαλιστικού χώρου σχετικά με το σύνολο των εξελίξεων σε κοινοτικό επίπεδο: ας αφήσουμε βέβαια ότι πολλοί βλέπουν με ανακούφιση την περαιτέρω ενσωμάτωση στην ΕΟΚ και την προτεινόμενη αύξηση των δαπανών των διαρθρωτικών ταμείων. Το θεσμικό όμως πλαίσιο που διαμορφώνεται – παράξενο πώς δεν το επεσήμαναν οι αριστεροί ευρωπαϊολόγοι και οι συνταγματολόγοι που ξεσηκώθηκαν κατά της «ψήφου του Αλευρά» – οδηγεί πλέον στην πολιτική απομόνωση του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα από τις διαδικασίες διαμόρφωσης των αποφάσεων. Ο έμμεσος τρόπος διαμόρφωσης της κοινοτικής πολιτικής, τα πενιχρά δημοσιονομικά μέσα της επιτροπής σε σύγκριση με τις εθνικές δημοσιες δαπάνες, και η απουσία θεσμών ενοποίησης του συνδικαλιστικού κινήματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, κάνουν ώστε να εξασθενίζουν σε αποφασιστικό βαθμό οι δυνατότητες άσκησης πιέσεων και μεταβολής του συσχετισμού δυνάμεων από ένα εθνικό εργατικό κίνημα.

Το «στρίμωγμα» αυτό των εργαζομένων στην Ελλάδα, παίζει ένα σημαντικό ρόλο για την εδραίωση της εντύπωσης ότι οι εργατικοί αγώνες δεν μπορούν να επηρεάσουν τις εξελίξεις. Πράγμα που σημαίνει ότι το θέμα της ένταξης στην ΕΟΚ, της όλο και μεγαλύτερης ενσωμάτωσης και υποταγής στη δυναμική της ευρωπαϊκής οικονομίας, θα πρέπει να αντιμετωπισθεί σαν ένα κεντρικό προγραμματικό πρόβλημα της ελληνικής αριστεράς και του συνδικαλιστικού κινήματος.

Πέτρος Λινάρδος Ρυλμών

Α ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

A1 Το κύριο θέμα στο οποίο πρέπει να εστιασθεί ο διάλογος στην πορεία προς το νέο κόμμα είναι η στρατηγική, ιδεολογική, προγραμματική και πολιτιστική ανανέωση της Αριστεράς.

Οι εξελίξεις στο χώρο της Ευρωπαϊκής Αριστεράς και η ανάγκη σύνδεσής μας μ' αυτές, το ότι χρειάζεται παρέμβαση στις νέες πολιτιστικές και κοινωνικές διεργασίες και στην αναπτυσσόμενη παθητικότητα, η αναγκαιότητα απάντησης στον διαφαινόμενο εκσυγχρονισμό του ΠΑΣΟΚ καθώς και στα ανοίγματα του ΚΚΕ, η ανάγκη να σπάσει η διπλή γλώσσα, η διπλή συνείδηση του κόσμου της Αριστεράς και να 'ρθούμε σε επαφή με τον κοινό νου του σύγχρονου Αριστερού και προοδευτικού πολίτη είναι οι θετικοί λόγοι που εξηγούν αυτή την εκτίμηση-κατεύθυνση.

Αν υλοποιηθεί αυτή η κατεύθυνση θα γίνει όμως και πιο εύκολο το ξεπέρασμα των δυσκολιών. Μόνο έτσι θα υπάρξει υπέρβαση της συζήτησης για το «Κ», καθώς όσοι θα συνεχίζουν ν' ασχολούνται μ' αυτό, θα φαίνονται ν' ανασταίνουν τα ίδια, να θυζαντινολογούν και να παρελθοντολογούν. Ταυτόχρονα μπορεί έτσι ν' αντιμετωπισθεί -εν μέρει- η πιθανή έλλειψη μεγάλων ονομάτων κυρίως από τον «πασοκογενή» χώρο.

A2 Χρειάζεται κατ' αρχάς μια αυστηρή και αναλυτική καταγραφή όλων των χώρων στους οποίους θ' απευθυνθούμε για την συνίδρυση του νέου κόμματος. Αμέσως μετά τις Δημοτικές πρέπει να υπάρξει κύκλος επαφών, όχι κατ' ανάγκη επίσημων. Στις επαφές αυτές, που ορισμένες πρέπει να γίνουν και από τον Α.Κ., είναι απόλυτη ανάγκη να έχουμε συγκεκριμένα πράγματα στο χέρι. Δηλαδή μια αρχική πρόταση για την -τις Π.Ο.Ε. την πορεία προς το Ιδρυτικό καθώς και το ίδιο το Συνέδριο, και το πολιτικό πλαίσιο με την ομιλία του Φαλήρου και με την μετεκλογική (βλ. παρακάτω).

Οι κατηγορίες στις οποίες απευθυνόμαστε σχηματικά είναι:

- α) ΠΑΣΟΚΟΓΕΝΕΙΣ
 - Αρσένης και ομάδα του
 - Σ.Σ.Ε.Κ. (και Καραμάνου)
 - Δ.Α.Κ.
 - «16»
 - Πρώην Σοσιαλιστική Πορεία
 - «Όμιλος Πολιτικής Παρέμβασης»
 - Διάφοροι (π.χ. Τσεκούρας...)
- β) ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ
 - «18»
 - Προερχόμενοι από Κ.Κ.Ε.
 - «48» (κατηγορηματικός αποκλεισμός τους από Π.Ο.Ε.)
- γ) Ε.Δ.Α.
- δ) Ε.Κ.Κ.Ε. (Αποκλεισμός του αν επιμεινεί στην Ομοσπονδία)
- ε) «ΔΕΞΙΩΤΕΡΟΙ»
- ς) Πρώην Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία
 - Δ. Τσάτσος
 - Κοδησίτες
 - Σ. Χασαπίδης και «δικοί του»

στ) ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ
Για παράδειγμα: Ορ. Χατζηβασιλείου, καθηγητές (π.χ. Πετραλιάς, Ψυχολαίδης), εργατικοί (τραπεζικοί: Παφίλης, Πουλαρίκας...), καλλιτέχνες, διανοούμενοι, Δήμαρχοι (Εδαίτες, Κουρκούτης...) κ.λ.π.

ζ) ΝΕΟΚΙΝΗΜΑΤΙΚΟΙ-ΔΙΑΦΟΡΟΙ
Οικολογοί διαφόρων τύπων και ειδών, περιοδικά (κυρίως τοπικά), πολιτιστικές πρωτοβουλίες κ.λ.π.

1. Η ομάδα περί το περιοδικό Πολίτης.

A3 Η πορεία προς το νέο κόμμα θα δυσχερανθεί πολύ αν δεν καταφέρουμε να προσεγγίσουμε σημαντικά την κατηγορία (α). Στην περίπτωση αυτή τα προβλήματα, πέρα από τα προφανή για το PROFILE, το στίγμα του νέου κόμματος, θα είναι δύο ειδών:

- α) Έλλειψη επιπλέον στελεχών γνωστών και ακτινοβολίας. Το πρόβλημα αυτό διορθώνεται μερικά, σε περίπτωση επιτυχίας στις κατηγορίες (γ) και (στ).
- β) Προβλήματα πολιτικά και όσον αφορά την πλατφόρμα του νέου κόμματος και όσον αφορά το θέμα των τάσεων, στο οποίο διαφάνηκε ήδη σύμπτωση αναβάθμισης «18». Κινδυνεύουμε δηλαδή το νέο κόμμα να είναι «ΚΚΕ ΕΣΩΤ. + 18», και στην περίπτωση που ακολουθεί υποχωρητική στάση + «48» + ΕΚΚΕ. Το πρόβλημα αυτό αντιμετωπίζεται με επιτυχία στις κατηγορίες (γ) και (ε) που αντιπροσώπων πολιτικά τις «εξ αριστερών» πιέσεις. Επίσης αντιμετωπίζεται με την εκπόνηση γρήγορα «ισορροπικής» γραμμής για το θέμα των τάσεων. Επιτροπή για αρχική εισήγηση από Κ. Κάρη, Δ. Παπαδημούλη, Γ. Βούλγαρη.

Β Π.Ο.Ε.

B1 Για τα περισσότερα από τα παρακάτω σημεία χρειάζεται πριν από τις επόμενες συζητήσεις να υπάρξει ανταλλαγή απόψεων με: «18», Γλέζο - ΕΔΑ, Αρσένη, ΣΣΕΚ. Να επιδιωχθεί κοινή κατάληξη με τους δύο πρώτους και γνώση, τουλάχιστον, των τελικών σκέψεων και σχεδίων των άλλων δύο.

B2 Η κεντρική Π.Ο.Ε. πρέπει να συγκροτηθεί αναλογικά με την «δύναμη» που εκπράζει κάθε κόμμα, κίνηση, πρωτοβουλία που συμμετέχει σ' αυτήν. Παράλληλα πρέπει να υπάρξουν κάποιες διαφοροποιήσεις στο «μέτρο» εκπροσώπησης, ώστε να αποφευχθούν φόβοι καπελλώματος των «προσερχομένων». Είναι ανάγκη ν' απορριφθούν σκέψεις «ισότιμης συμμετοχής» των πάντων, σε αναλογία 1/1/1... με ταυτόχρονους κανόνες ομοφωνίας ή αυξημένων πλειοψηφιών, που θα οδηγούσε σε γραφειοκρατικές εμπλοκές και ατελείωτες χρονοτριβές.

Με βάση αυτή τη συλλογιστική:

α) Το ΚΚΕ ΕΣΩΤ. με περίπου 8.000 μέλη θα έχει, με μέτρο π.χ. 1/200, 40 αντιπροσώπους στην Π.Ο.Ε., τους οποίους θα ορίσει η ΚΕ².

β) Για τους υπόλοιπους (κόμματα, κινήσεις, ομάδες) το μέτρο μπορεί να είναι χαμηλότερο π.χ. 1/150. Έτσι οι «18» που είχαν 700 υπογράφες, «δικαιούνται» περίπου 5 αντιπροσώπους στην Π.Ο.Ε. Η εκλογή αυτών των αντιπροσώπων θα γίνει ανάλογα με την «φύση» της κάθε συσπείρωσης, π.χ. οι 18 θα πρέπει να συγκαλέσουν σύσκεψη για να τους εκλέξουν, κάποιοι άλλοι να τους ορίσουν κ.λ.π.

γ) Όσον αφορά προσωπικότητες μπορεί να προβλεφθεί ένας αριθμός π.χ. 10, «αριστίνδων» αντιπροσώπων στην Π.Ο.Ε., τους οποίους θα αποφασίσει η ίδια, αμέσως μετά την σύστασή της.

δ) Για όσους δεν θα έχουν αποφασίσει

2. Σύμφωνα με την Αυγή 3-2-87 στην κεντρική ΠΟΕ συμμετέχουν 37 μέλη του ΚΚΕα. 20 από διάφορες κινήσεις, 6 μέλη του Ρήγα Φεραίου, 23 προσωπικότητες. Είναι φανερό ότι τα μέλη του ΚΚΕα. είναι 37+6+ αρκετοί από την τελευταία κατηγορία των προσωπικοτήτων σε σύνολο 86 μελών της ΠΟΕ.

Δ ΗΜΟΣΙΕΥΟΥΜΕ παρακάτω ένα εσωτερικό κείμενο -ντοκουμέντο- μιας από τις «ομάδες» που αποτέλεσαν και αποτελούν τον βασικό πυρήνα της «μετεξέλιξης» του ΚΚΕα. Γραμμένο τον Οκτώβρη του 86, πριν τις δημοτικές εκλογές, δίνει αναλυτικές κατευθύνσεις-οργανόγραμμα για το νέο κόμμα της αριστεράς, που αργότερα θα ονομασθεί Ν.Ε.Α. Η δημιουργία του νέου κόμματος αντιμετωπίζεται κάτω από το πρίσμα της εσωκομματικής πάλης την εποχή εκείνη, με σαφή κατεύθυνση τον φραξιονιστικό έλεγχο της όλης διαδικασίας. Χαρακτηριστικός ο εκ προοιμίου κατηγορηματικός αποκλεισμός της ομάδας του περιοδικού Πολίτης από την Π.Ο.Ε. και οι επεξηγήσεις περί εξισορρόπησης των «εξ αριστερών» πιέσεων στο σημείο Α₃ του κειμένου. Χαρακτηριστικό είναι επίσης το γεγονός ότι το χρονοδιάγραμμα των κινήσεων του ΚΚΕα. και των «αυθormήτως συνιδρυόντων» το νέο κόμμα, έχει αποφασισθεί πολύ πριν συνεδριάσουν τα επίσημα όργανα του κόμματος.

Η αξία του ντοκουμέντου βρίσκεται στην αποκάλυψη των πραγματικών διαστάσεων του υπό δημιουργία νέου κόμματος. Εκείνων των διαστάσεων που πραγματικά δίνουν οι εμπνευστές της «μετεξέλιξης» πέρα από τις διακηρύξεις τους για το «νέο» που φέρνει Η ΝΕΑ. Γιατί η «τάση» αυτή, που οι κατευθύνσεις της έχουν ήδη υιοθετηθεί από το σύνολο των συνιδρυτών της ΝΕΑ, είναι τόσο παλιά όσο και η ιστορία του ΚΚΕα. Και είναι ταυτισμένη με το σύνολο των πολιτικών επιλογών (συμμετοχή στις «εκλογές» Μαρκεζίνη, Ενωμένη Αριστερά, ΑΣΔΗΣ, ΕΑΔΕ, Συμμαχία κ.λ.π.) που έδωσαν το πολιτικό και ιδεολογικό στίγμα, διαμόρφωσαν τη φυσιογνωμία και οδήγησαν την «κομμουνιστική ανανέωση» στο περιθώριο, την αυτοαπαίρεση και την αναγκαστική μετεξέλιξη της. Είναι η ίδια «τάση» που έχει παίξει καθοριστικό και πολλές φορές πρωταγωνιστικό ρόλο σ' όλες τις εσωκομματικές κρίσεις, από τις λεγόμενες «διαδικασίες του 72» ως τη σημερινή διάσπαση του ΚΚΕα. Το μέλλον της ΝΕΑ κάτω από την καθοδήγηση και ηγεμονία της ομάδας αυτής είναι εξασφαλισμένο.

Γιώργος Πιτουρόπουλος

Υ.Γ.: Το κείμενο αυτό δημοσιεύεται και στο Αντί που κυκλοφορεί, έχουν όμως «λογοκριθεί» όλα τα ονόματα των στελεχών της «τάσης» (μεταξύ αυτών και το όνομα του εκδότη του Αντί). Έτσι το «ντοκουμέντο» γίνεται εντελώς ακατανόητο.

την συμμετοχή τους οριστικά στο νέο κόμμα μπορεί να προβλεφθεί ο θεσμός των «παρατηρητών» στην ΠΟΕ. Μ' αυτόν τον τρόπο μπορεί ίσως να λυθεί μεσοπρόθεσμα το πρόβλημα με την ΣΣΕΚ και άλλους Πασοκογενείς.

B3 Τα προβλήματα που παρουσιάζει αυτή η ρύθμιση -μικρότερα θέματα από οποιανδήποτε άλλη- είναι:

α) Ωθεί στην αυτοοργάνωση τους ανένταχτους, οι οποίοι δεν είχαν συσπειρωθεί σε πολιτική βάση, πράγμα που δυσχεραίνει τις διαδικασίες εκλογής.

β) Πιθανή υποεκπροσώπηση των ανεντάχτων, που αντιμετωπίζεται με την συγκρότηση των υπολοίπων ΠΟΕ.

γ) Πιθανή αποθάρρυνση κάποιων προσωπικοτήτων άνευ «οπαδών». Αντιμετωπίζεται με τις υπολοίπες ΠΟΕ και τους «αριστίνδων» αντιπροσώπους.

δ) Πιθανή αποθάρρυνση της ΕΔΑ ή του τμήματός της που θα συμμετάσχει λόγω του μικρού αριθμού μελών άρα και αντιπροσώπων στην ΠΟΕ, και της «ψωροϋπερφήανειας» ότι αποτελεί κόμμα και άρα πρέπει να «τύχει» ισότιμης μεταχείρισης. (...)

Γ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ - ΙΔΡΥΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ³

Γ1 Ως τις 10 Νοεμβρίου συνεδριάζει η Κεντρική Επιτροπή και παίρνει αποφάσεις για: Τις εκτιμήσεις για τις Δημοτικές (έχουν προηγηθεί αποφάσεις του Ε.Γ.: και εκτιμήσεις του Τμήματος και των Οργάνων) και τις πολιτικές προοπτικές, την πορεία προς το νέο κόμμα (χρονοδιάγραμμα και οργανόγραμμα πλήρες) και την ΑΥΓΗ. Από και πέρα:

α) Γύρω στις 20 Νοεμβρίου προχωράμε σε μεγάλη συγκέντρωση-αφιετήρια στο Παλάι Ντε Σπορ του Φαλήρου (+ μουσικό πρόγραμμα) ή Ομόνοια, με προπαγάνδισή 10 ημερών, κυκλοφορία αφίσας και γιγαντοαφίσας με PHOTO Α.Κ. (με απόφαση της Ε.Π. της Κ.Ο.Α.). Με την

ομιλία ανακινώνεται το πολιτικό πλαίσιο του νέου κόμματος, αρκετά νεωτερικά στοιχεία, γίνεται η έναρξη της πορείας προς το Ιδρυτικό συνέδριο.

β) Ως τις 20 Δεκεμβρίου στήνονται «περιφερειακές» ΠΟΕ, όσο το δυνατόν περισσότερες και οπωσδήποτε σε μεγάλες πόλεις.

γ) Ως τις 20 Ιανουαρίου στήνεται η κεντρική ΠΟΕ και συνεχίζεται η συγκρότηση των «περιφερειακών».

δ) Ως τις 20 Φεβρουαρίου η κεντρική ΠΟΕ εκπονεί την εισήγηση της για την πολιτική του νέου κόμματος και το καταστατικό του. Η αναλυτική επεξεργασία αφήνεται στο τελικό σώμα του Συνεδρίου και το πολιτικό κείμενο-θέσεις στην ουσία αποτελεί διακήρυξη. Παράλληλα ολοκληρώνεται η συγκρότηση των περιφερειακών ΠΟΕ.

Γ2 Το Συνέδριο συγκαλείται στα μέσα περίπου του Απριλίου, ώστε το νέο κόμμα να έχει κάποιες λειτουργίες πριν την θερινή νάρκη. Το περιθώριο δηλαδή για προσυνοδικό διάλογο και διαδικασίες είναι περίπου δύο μήνες. Άλλωστε σε ιδρυτικές διαδικασίες νέου φορέα είναι φανερό πως δεν δεσμευόμαστε από ρήτρες του καταστατικού του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ. Φροντίζουμε πάντως ο επί της ουσίας διάλογος να έχει ξεκινήσει από νωρίτερα, από την ΑΥΓΗ, ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΣΗΜΕΡΑ (ανάγκη μηνιαίας έκδοσης της αυτή την περίοδο), ΑΝΤΙ (συνεννόηση με Παπουτσάκη), τοπικά έντυπα, διάλογοι, άλλες εφημερίδες (π.χ. ειδική συνεννόηση με Ελευθεροτυπία κ.λ.π.).

Στο Συνέδριο πέρα από τα μέλη του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ και των άλλων οργανωμένων κομμάτων και κινήσεων που τυχόν θα συμμετάσχουν, συμμετέχει κάθε ανένταχτος αριστερός που θα έχει υπογράψει κείμενο των ΠΟΕ και θα έχει συμπληρώσει δελτίο συμμετοχής, καταβάλλοντας συνδρομή 1000 δρχ⁴.

Το μέτρο εκλογής αντιπροσώπων για το Συνέδριο καθορίζεται στην βάση των συμμετασχόντων στις συνεδριακές διαδικασίες και όχι στη βάση των μελών, γιατί είναι φανερά τα προβλήματα που

3. Το χρονοδιάγραμμα στο σύνολό του έχει πραγματοποιηθεί.

N T O K O Y M E N T O

DOUBLE FUNCTIONS

ή πώς η παλιά γίνεται ΝΕΑ

θα δημιουργούσε το δεύτερο σε διαδικασίες αυτού του τύπου. Οι διαδικασίες είναι προφανώς κοινές, το ίδιο δε ισχύει και για την εκλογή των αντιπροσώπων. Υπάρχει πάντως μια γενική κατεύθυνση-προτροπή, οι αναλογίες ανένταχτων, λοιπών, μελών του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ να φτάσουν μέχρι το Συνέδριο, χωρίς όμως πρακτικά μέτρα (π.χ. ξεχωριστή εκλογή) που θα δυσχέραιναν την αναγκαία ώσμωση μεταξύ όλων όσων θα συμμετάσχουν στο νέο κόμμα καθώς και τον ενιαίο του χαρακτήρα.

Τις ακριβείς διαδικασίες εκλογής των αντιπροσώπων θα τις ορίσει η ΠΟΕ σε συνάρτηση με την καταστατική επίλυση του θέματος των τάσεων. Θεωρείται δε αυτονόητο πως στις διαδικασίες του Συνεδρίου, όπου δεν γίνει δυνατό να δημιουργηθεί ΠΟΕ, συμμετέχουν οι αντίστοιχες οργανώσεις του ΚΚΕ ΕΣΩΤ. Και επίσης πως όπως τις όλες διαδικασίες του Συνεδρίου καθοδηγεί η κεντρική ΠΟΕ, το αντίστοιχο συμβαίνει σε όλα τα υπόλοιπα επίπεδα με τις «περιφε-

ρειακές» ΠΟΕ. Για παράδειγμα την ευθύνη για την συνδιάσκεψη Αθήνας του νέου κόμματος θα την έχει η ΠΟΕ Αθήνας κ.λ.π.

Γ3 Σ' όλη την διαδικασία του Ιδρυτικού Συνεδρίου ο Ρήγας συζητά αλλά δεν συμμετέχει, δεν υπάρχει θέμα «εκπροσώπησης» του στην ΠΟΕ. Εφ' όσον το Συνέδριο δεν είναι του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ, δεν υπάρχει άλλωστε και καμία καταστατική δέσμευση. Οποιαδήποτε άλλη ρύθμιση που θα πρόβλεπε την συμμετοχή του Ρήγα θα σήμαινε ότι: α) Στο Ιδρυτικό Συνέδριο θα αποφασισθούν και θέματα που αφορούν την φυσιογνωμία της νεολαίας και β) ότι στο νέο κόμμα εντάσσονται ισότιμα οι νεολαίοι (σε στυλ ΠΑΣΟΚ), χάνουν δηλαδή την οργανωτική τους αυτονομία⁴.

Δ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΕΣ

Δ1 Μεγάλη σημασία στην πορεία προς το Συνέδριο έχει η πραγματοποίηση επαφών του Α.Κ. με: α) Νάττα β) SPD και

Πράσινους ή Γάλλους Σοσιαλιστές ή Άγγλους Εργατικούς (αν είναι δυνατό με όλους ακόμα καλύτερα)⁵.

Δ2 Η προσπάθεια για την συνολική ανανέωση (βλ. Α1) πέρα από την μεθόδευση του κλίματος στον διάλογο πρέπει να κατοχυρωθεί και στο ανώτατο επίπεδο με επίσημο τρόπο.

Τα καινούρια προγραμματικά στοιχεία μπορούν να περάσουν μέσα από: συνεντεύξεις σε περιοδικά και εφημερίδες, τις 15/θήμερες συνεντεύξεις Τύπου του Α.Κ. που θα καθιερωθούν μετεκλογικά,

4. Εδώ φαίνεται να μην πέρασε η άποψη της «τάσης» γιατί στην ΠΟΕ συμμετέχουν 6 Ρηγάδες οι οποίοι θέβαια δεν εκπροσωπούν την οργάνωσή τους που επίσημα δεν παίρνει μέρος στη διαδικασία για το νέο κόμμα.

5. Οι επαφές του Α. Κύρκου στην Ευρώπη πραγματοποιούνται για την προβολή 6 σημείων για την Ευρωαριστερά. Η ανάγκη διεθνών επαφών για αναγνώριση έφερε φαίνεται στο προσκήνιο τα 6 αυτά σημεία.

Σημείωση: Όπου: Α.Κ.: Λεωνίδας Κύρκος, Κ.Φ.: Κώστας Φιλίνης, Π. Αθανασ: Παύλος Αθανασόπουλος, Δ. Αλεξ.: Δημήτρης Αλεξόπουλος, Μπ. Θ.: Μπάμπης Θεοδωρίδης, Θ. Αθ.: Θανάσης Αθανασίου, Μπ. Δρ.: Μπάμπης Δρακόπουλος, Σ. Πιτ.: Στέργιος Πιτσιώρας, Σ.Β.: Σωτήρης Βαλντέν, Δ. Παπ.: Δημήτρης Παπαδημούλης, Θ.Γ.: Θάνος Γεωργακόπουλος.

- Οι υπογραμμίσεις στο ντοκουμέντο δικές μας.

ομιλίες του Α.Κ. σε επιλεγμένα μέρη, καθώς και με προτάσεις-νόμων.

Δ3 Κυκλοφορία του βιβλίου του Α.Κ. στις γιορτές. Κυκλοφορία επίσης σε βιβλίο της σειράς των ομιλιών, οι οποίες πρέπει να ολοκληρωθούν στα τέλη Φεβρουαρίου, ώστε να κυκλοφορήσει μέχρι τα τέλη του Μαρτίου.

Δ4 Προώθηση του «κινήματος» για τη νέου τύπου ανάπτυξη. Επιλογή αυτού από την πληθώρα των θεμάτων του προγραμματισμού και λόγω «επαφής» του με τα κυριώτερα από τα θέματα όπου χρειάζεται ανανέωση και λόγω των προσώπων που ενδέχεται να συσπειρωθούν.

Δ5 Στην πορεία προς το Ιδρυτικό μπορεί να κινηθεί πολύ και να μας κρατά στον αφρό η διαδικασία των υπογραφών α) από Ρηγάδες όλων των γενιών (ΕΠΙΤΡΟΠΗ...), β) από Λαμπράκηδες (ΕΠΙΤΡΟΠΗ...), γ) Κατά χώρους π.χ. Δήμαρχοι και Δημοτικοί παράγοντες, συνδικαλιστές, διανοούμενοι, καλλιτέχνες κ.λ.π.

Οι υπογραφές αυτές δεν είναι αναγκαίο να είναι επίσημου χαρακτήρα. Τα κείμενα κάτω από τα οποία θα μαζεύονται, μπορούν να περιλαμβάνουν σαφείς υπαιτιγμούς για όχι «Κ».

Ε ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ

Ε1 Παραίτηση Α.Κ. πότε⁶;

Ε2 Ενοποίηση με Γ⁷: α) Κ.Φ., β) Π. Αθανασ., Λ. Αλεξοπ., γ) Μπ. Θ., Θ. Αθ.

Ε3 Πλησίον Β⁸, χωρίς αυταπάτες για το υψηλά της «στελέχη» α) Κ.Ε.: Μπ. Δρ., Ν. Μανιός, Κ. Μπιζάνης, Σ. Θάνος, β) Μεσαίο επίπεδο (ΚΟΑ-Σ. Πιτ.), γ) Βάση.

Ε4 Προετοιμασία της Κ.Ε. της 10ης Νοεμβρίου, ειδοποιήσεις, συζητήσεις, μάζωξη «Κ.Ε.», βολιδοσκοπήσεις...

Ε5 Από 20 Οκτωβρίου DOUBLE FUNCTIONS⁹

- Γραμμ.: υπεύθ...

- Ε. Γρ.: υπεύθ...

Κ.Ε.: υπεύθ...

Ε.Π. ΚΟΑ: υπεύθ...

Ε.Π. ΚΟΘ: υπεύθ...

Ε.Π. ΚΟΠ: υπεύθ...

Ε.Π. ΚΟΠ: υπεύθ...

- Επαρχ. υπεύθ.: Σ. Πιτ.

Ε6 Οργ. Κέντρο (Σ. Πιτ..., Σ. Β..., ΚΟΑ, ΚΟΘ, Δ. Παπ., Θ.Γ.).

6. Σε προηγούμενα τεύχη του Σχολιαστή έχει δημοσιευτεί η πληροφορία της επικείμενης παραίτησης του Α. Κύρκου από βουλευτή και της αντικατάστασής του από τον Αν. Μπριλλάκη, καθώς και τα εμπόδια για την μη πραγματοποίηση μέχρι τώρα.

7. Πρόκειται για την Γ' άποψη που παρουσιάστηκε στο συνέδριο του ΚΚΕα. και που στο τέλος του εννοποιήθηκε με την Α' για να την κερδίσει η πλειοψηφία.

8. Εννοούν την Β' άποψη την καθιερωμένη σαν «αναβάθμιση».

9. DOUBLE FUNCTIONS: Πρόκειται για την παράλληλη λειτουργία των υπευθύνων της κομματικής φράξιας.

Τ

ο κείμενο που ακολουθεί, συνοψίζει απόψεις που διατυπώνονται στο χώρο του ΚΚΕ στα πλαίσια του προσυνεδριακού διαλόγου και επιχειρεί να απαντήσει σε ορισμένα καίρια προβλήματα για την πορεία του κόμματος.

Δ Ι Α Π Α Λ Η

ΚΚΕ: ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ

ΑΞΙΖΕΙ ΑΡΑΓΕ ΤΟΝ ΚΟΠΟ, όλος αυτός ο θόρυβος, οι προβληματισμοί, οι προβλέψεις, τα συμπεράσματα που ακούγονται και διαβάζονται γύρω από τις θέσεις της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε. για το 12ο Συνέδριο;

«Προσπάθειες εκσυγχρονισμού» λένε κάποιοι, «κάτι γίνεται, νωρίς είναι ακόμα για οριστικά συμπεράσματα», ή ακόμα, «τίποτα δεν συμβαίνει, μια από τα ίδια που λένε», υποστηρίζουν άλλοι.

Αυτό που κατά τη γνώμη μας είναι σίγουρο, είναι ότι θα ήταν λάθος, να αντιμετωπίζονται τα όσα συμβαίνουν στο Κ.Κ.Ε. με έναν στενό τρόπο και πολύ περισσότερο να υπάρχει η άποψη, ότι το κόμμα αυτό, δεν το επηρεάζουν οι αλλαγές και οι εξελίξεις της κοινωνίας. Το Κ.Κ.Ε. είναι θέβαια ένας μηχανισμός με συγκρότηση, ταξική, ιδεολογική και πολιτική, με μια εσωτερική ζωή όμως, που έχει αρκετές αντιθέσεις και αντιφάσεις. Οι εξελίξεις στην κοινωνία επιβάλλουν και στο Κ.Κ.Ε. μια διαδικασία εξέλιξης, που τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά είναι πολύ πιο σύνθετη και πολύπλοκη από την εντύπωση που δίνει.

Υπάρχουν διαφορετικές απόψεις, υπάρχουν διαφωνίες, τόσο ανάμεσα στα στελέχη όσο και στη βάση του Κ.Κ.Ε. Καμιά φορά μάλιστα πάνω σε ζητήματα πολιτικής δράσης, οι διαφωνίες που εκδηλώνονται είναι πολύ πιο έντονες απ' όσο μπορεί να φανταστεί κανείς. Υπάρχει θέβαια το γεγονός, ότι αυτοί που διαφωνούν, που ιδεολογικά-πολιτικά συγκρούονται με κάποια επίσημη άποψη, στην πλειοψηφία τους τουλάχιστον, αυτοί δηλ., που συμμετέχουν στη διαδικασία εξέλιξης του Κ.Κ.Ε., δεν συνειδητοποιούν το ρόλο που αντικειμενικά παίζουν. Θεωρούν δηλ., ότι ανήκουν σε ένα κόμμα μονολιθικό, ότι οι εσωτερικές σχέσεις είναι ιδανικές και ότι οι απόψεις που ακούγονται ακόμα και αυτές που είναι διαμετρικά αντίθετες, ξεκινάνε από τις πιο καλές προθέσεις. Αυτό θέβαια δεν είναι φαινόμενο ελληνικό. Χαρακτηρίζει λίγο ως πολύ όλα τα Κ.Κ.

Είναι χαρακτηριστικό στην πρόσφατη ιστορία του Κ.Κ.Ε. και συγκεκριμένα στην περίοδο που προηγήθηκε της διάσπασης του '68, όταν η εσωκομματική πάλη είχε πάρει οξυτάτες μορφές, πέρα από ένα περιορισμένο αριθμό στελεχών της κορυφής, όλοι οι άλλοι που συμμετείχαν ενεργά σ' αυτήν δεν είχαν συνειδητοποιήσει, τι ακριβώς γινόταν και πού πήγαινε η κατάσταση, γι' αυτό και ξαφνιάστηκαν όταν στο αποκορύφωμα όλης αυτής της διαπάλης ήρθε η διάσπαση.

Για να επιχειρήσει κανείς όμως μια ουσιαστική προσέγγιση των σημερινών εξελίξεων στο Κ.Κ.Ε., για το τι κυριαρχεί, τι εκφράζεται με τις θέσεις για το 12ο Συνέδριο κ.λπ. θα πρέπει οπωσδήποτε να εξετάσει προσεκτικά την πολιτική πρακτική του Κ.Κ. 5-6 τελευταία χρόνια, σε συνδυασμό και κύρια θα λέγαμε, με το τι ακριβώς έγινε στο προηγούμενο συνέδριό του, στο 11ο, το Δεκέμβριο του 1982.

Σ' αυτό το Συνέδριο το Κ.Κ.Ε., πραγματοποίησε μια ουσιαστική αλλαγή, τόσο σε επίπεδο πολιτικής πρακτικής, όσο και σε επίπεδο «νέων επεξεργασιών». Η αλλαγή αυτή, αφορούσε ειδικά το πρόβλημα της πιθανής συμμετοχής του Κ.Κ.Ε. σε μια Κυβέρνηση στα πλαίσια του αστικού συστήματος και γενικά αφορούσε το ίδιο το ζήτημα της ύπαρξης και λειτουργίας του, μέσα στον καπιταλισμό, την οριστική διαμόρφωσή του σε ένα κόμμα προσαρμοσμένο να δρα σε συνθήκες νομιμότητας.

Από τη μεριά της άρχουσας τάξης όμως, υπήρχε και υπάρχει ένα πρόβλημα, που την κάνει να είναι αρκετά «κουμπωμένη» απέναντι στο Κ.Κ.Ε., παρά τα όποια ανοίγματα επιχειρεί αυτό τα τελευταία χρόνια. Το πρόβλημα αυτό είναι ότι το Κ.Κ.Ε. εξακολουθεί φραστικά να επαγγέλλεται την προοπτική κάποιας επαναστατικής αλλαγής. Ένα μεγάλο δε μέρος μελών, στελεχών και οπαδών πιστεύουν σ' αυτήν την προοπτική και παλεύουν γι' αυτήν, έτσι όπως την κατανοούν μέσα από το σχήμα της δικτατορίας του προλεταριάτου.

Με δεδομένο το παραπάνω, ήταν επόμενο, η αστική τάξη του τόπου μας κάποτε, να ακολουθήσει το παράδειγμα της αστικής τάξης άλλων χωρών, ιδιαίτερα των αναπτυγμένων καπιταλιστικά κοινωνιών, της Δυτ. Ευρώπης που από πολύ νωρίτερα ασκούσε έντονη πίεση με διάφορους τρόπους πάνω στα Κ.Κ., απαιτώντας να προσαρμοστούν, να συμμετέχουν με «ευθύνη» και «σοβαρότητα» στο πολιτικό παιχνίδι, στα πλαίσια πάντα του αστικού συστήματος και η ταχτική αυτή, κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί ότι δεν απέφερε σημαντικά οφέλη στην αστική τάξη αυτών των χωρών και αντίστροφα, σοβαρούς κλυδωνισμούς, αποπροσανατολισμό και πσιωδρόμηση στο εργατικό επαναστατικό κίνημα των αντίστοιχων χωρών.

Οι πολιτικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν στη μεταχουντική Ελλάδα, οδήγησαν αντικειμενικά την αστική τάξη σε μια τέτοια πολιτική επιλογή. Το Κ.Κ.Ε. έπρεπε να πάψει να είναι όσο ήταν απειθαρχο, να ξεχάσει το επαναστατικό του παρελθόν και να αφήσει κατά μέρος

τις επαγγελίες για επαναστατική αλλαγή. Από αυτή την άποψη, το 11ο Συνέδριο του Κ.Κ.Ε. για να επανέλθουμε σ' αυτό, με την επικύρωση του στόχου της πραγματικής αλλαγής, που αμφισβητήθηκε από πολλούς η σχέση της με τη θεωρία του Μαρξισμού, αποτέλεσε την πρώτη σοβαρή προσπάθεια προσαρμογής απέναντι σ' αυτές τις πιέσεις της αστικής τάξης. Το ότι αυτό όμως ήταν μια προσπάθεια προσαρμογής, ήταν καθαρό στα μυαλά ελαχίστων μόνο στελεχών της ηγεσίας του Κ.Κ.Ε.

Οι άλλοι, οι πιο πολλοί, θεωρούσαν ότι αυτές οι αλλαγές στην πολιτική του Κ.Κ.Ε. δεν ήταν τίποτε άλλο παρά μια αναγκαία φραστική και μόνο προσαρμογή στην πραγματικότητα, και ότι στα πλαίσια της λογικής του «άλλα λέμε και άλλα κάνουμε», στην πράξη εμείς δεν θα χάνουμε ευκαιρία να κάνουμε αυτά που έχουμε στην καρδιά μας. Κατά τη γνώμη μας όμως, η λογική της ταξικής πάλης δεν αφήνει περιθώρια, για τέτοιου είδους ελιγμούς. Γιατί άλλο είναι, στα πλαίσια κάποιας σταθερής πολιτικής που έχεις χαράξει, να κάνεις κάποιους ελιγμούς, με σκοπό κάποια άμεσα οφέλη και άλλο π.χ. να απαλείφεις φραστικά τη δικτατορία του προλεταριάτου, με σκοπό να κοροϊδέψεις την αστική τάξη και τους εκπροσώπους της.

Με βάση λοιπόν τις αποφάσεις του 11ου συνεδρίου και μια και η πρακτική προηγείται της θεωρίας, το Κ.Κ.Ε. στην πράξη προχώρησε περισσότερο. Ένα σημαντικό τμήμα της ηγεσίας του πίστεψε ειλικρινά ότι μπορούσε να γίνει και στην Ελλάδα ότι έγινε στη Γαλλία και το πάλεψε, έκανε ό,τι μπορούσε γι' αυτό. Το ΠΑΣΟΚ από τη μεριά του, χωρίς να δείχνει κανένα ιδιαίτερο ενθουσιασμό για μια τέτοια προοπτική, άφηνε κάποια περιθώρια, κάποιες ελπίδες στο ΚΚΕ, για τους δικούς του λόγους θέβαια. Αντικειμενικά όμως, βάση για να πάρει μέρος το ΚΚΕ στο πολιτικό παιχνίδι σε τέτοιο προωθημένο επίπεδο, συμμετοχή στην κυβέρνηση δηλ., δεν υπήρχε, και αυτό γιατί από την πλευρά του το ΚΚΕ δεν είχε «ωριμάσει» αρκετά ώστε να αναλάβει ένα τόσο «υπεύθυνο» ρόλο μέσα στο αστικό σύστημα, και από την άλλη οι Αμερικάνοι δεν ήταν δυνατόν να ανεχτούν κάτι τέτοιο, μια και θεωρούν θανάσιμο παράπτωμα την οποιαδήποτε έξαρση αντιαμερικανισμού.

Είναι αλήθεια ότι το ΚΚΕ δεν είναι εύκολο να απαλλαγεί από τον αντιαμερικανισμό του, για λόγους ιστορικούς αλλά και κοινωνικούς. Η ιστορία του είναι φορτισμένη από αντιαμερικανισμό και ένα μεγάλο μέρος του κόσμου του, παλιοί και νέοι, ιδιαίτερα ο κορμός των στελεχών που προέρχονται από την ΚΝΕ είναι διαπαιδαγωγημένοι με πνεύμα αντιιμπεριαλιστικό και ιδιαίτερα αντιαμερικανικό.

Μια πιθανή λοιπόν συμμετοχή του ΚΚΕ στην κυβέρνηση θα ήταν ένα σοβαρό θήμα ανεξαρτοποίησης της αστικής τάξης απέναντι στον κηδεμόνα της, τους Αμερικανούς. Μια τέτοια όμως ανεξαρτοποίηση, η αστική τάξη του τόπου μας, δεν φαίνεται διατεθειμένη να την κατακτήσει, έστω και αν φραστικά τα τελευταία χρόνια φαίνεται να τη διεκδικεί. Από τη μεριά τους όμως και οι Αμερικάνοι δεν είναι διατεθειμένοι να την παραχωρήσουν. Υπάρχουν όμως και ορισμένοι άλλοι λόγοι που οδήγησαν σε ναυάγιο τη λύση αλά γαλλικά που επεδίωξε το ΚΚΕ.

Το μορατόριουμ

Από πολλούς έγινε προσπάθεια να εξηγηθεί η τότε κατάσταση και ιδιαίτερα οι σχέσεις ΚΚΕ-ΠΑΣΟΚ σαν ύπαρξη κάποιου μορατόριουμ μεταξύ τους. Κλειδί δε για να ερμηνευθεί η όλη πολιτική του ΚΚΕ θεωρήθηκε η απαγκίστρωσή του ή όχι από αυτό το μορατόριουμ. Όμως τα πράγματα δεν είναι και τόσο απλά. Μορατόριουμ με την έννοια της άμεσης συναλλαγής, δηλ., εγώ κάθωμαι ήσυχα δεν σε ξεσκεπάζω, δεν κάνω απεργίες, δώσε μου και εσύ κάποια θέση, κατά τη γνώμη μας, δεν υπήρχε, αλλά θα ήταν και λάθος να πιστεύει κανείς ότι η πολιτική μπορεί να περιοριστεί σε τόσο απλοϊκά σχήματα. Το ΚΚΕ γνώριζε πολύ καλά ότι για να στηθεί εδώ και να γίνει αποδεκτό ένα σκληρό όπως αυτό της

Γαλλίας (Σοσιαλιστές-Κομμουνιστές στην κυβέρνηση κ.λπ.) απαραίτητη προϋπόθεση ήταν η αύξηση της επιρροής του και συνεπώς ο ρόλος του στις μάζες. Ταυτόχρονα όμως ήθελε να πείσει για την «ωριμότητα» και «υπευθυνότητά» του την αστική τάξη συνολικά, μια και από αυτήν εξαρτιόταν, αυτή έπρεπε να δώσει την έγκρισή της για μια πιθανή «γαλλική λύση». Αυτό αντικειμενικά δημιουργούσε μια σοβαρή αντίφαση που εξηγεί όμως τις αντιφάσεις της πολιτικής του πρακτικής όλο αυτό το διάστημα. Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε την πραγματικά πολύ «προσεκτική» στάση, πιο «προσεκτική» από κάθε άλλο κόμμα, που κράτησε το ΚΚΕ απέναντι στους χειρισμούς που γίνονταν για το πρόβλημα Καραμανλής. Το ότι απόφυγε μέχρι τέλος να πάρει καθαρή θέση δείχνει ακριβώς την προσπάθειά του να πείσει το σύνολο της αστικής τάξης για την ωριμότητα και υπευθυνότητά του. Το ΚΚΕ προβάλλοντας το «υπεύθυνο» και «ώριμο» πρόσωπό του, πίστευε ότι θα γινόταν δυνατόν να αυξήσει την εκλογική του δύναμη και ταυτόχρονα να αντλήσει δυνάμεις από τους δυσαρεστημένους και απογοητευμένους του ΠΑΣΟΚ. Δεν μπορούσε να αντιληφθεί ότι η αστική τάξη θρίσκει διάφορους τρόπους για να εγκλωβίζει σε άλλα πολιτικά σχήματα αυτές τις μάζες που μετακινούνται εκλογικά εξαιτίας κάποιων απογοητεύσεων (π.χ. κίνηση Αρσένη).

Η προσπάθεια του ΚΚΕ για συμπαράταξη με το ΠΑΣΟΚ απέτυχε. Έτσι τώρα, με τις θέσεις της ΚΕ για το 12ο Συνέδριο, το μεγάλο αυτό θέμα της στάσης απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, που τόσο έντονα απασχόλησε το 11ο Συνέδριο, παρουσιάζεται διαφοροποιημένο.

Το ΚΚΕ τώρα προσπαθεί να γίνει πιο «μαχητικό» στην αντιμετώπιση του κυβερνητικού κόμματος. Μια και δεν πέτυχε να συμπαραταχθεί μαζί του, επαναφέρει κάποιες παλαιότερες αντιλήψεις για τη συνεργασία και τη συμπαράταξη με διάφορες άλλες δυνάμεις. Δεν παραιτείται βέβαια από την ιδέα της συμμετοχής στο κυβερνητικό παιχνίδι. Χωρίς να προωθείται η ιδέα της κυβερνητικής σύμπραξης με το ΠΑΣΟΚ, παραμένει και μάλιστα θαβαίνει μπορεί να πει κανείς, η νοοτροπία της συμμετοχής σε κυβερνητικές ευθύνες. Άλλαξε η

μορφή που αυτό επιδιώκεται, όμως η ιδέα σαν ιδέα παραμένει, έστω και αν αφήνεται γι' αργότερα, για κάποιες καλύτερες μέρες. Το καινούριο όμως που εμφανίζεται και είναι αρκετά σημαντικό αυτό, στις θέσεις της ΚΕ για το 12ο Συνέδριο είναι η προσπάθεια που γίνεται να περάσει αυτή η νοοτροπία, η νοοτροπία της ρεαλιστικής προσαρμογής μέσα στον καπιταλισμό και στα βασικά, στα «ιερά» μπορούμε να πούμε, κείμενα του ΚΚΕ. Αυτά τα κείμενα που για το κόμμα αυτό, έχουν μια ξεχωριστή σημασία και παίζουν σοβαρό ρόλο στη διαμόρφωση της συνειδησης και της διαπαιδαγώγησης μελών, στελεχών και οπαδών του. Κατά τη γνώμη μας δεν μπαίνει τυχαία η έκφραση: «... να προχωρήσει σε ακόμα βαθύτερες θεωρητικές, πολιτικές και προγραμματικές επεξεργασίες...» (θέση 49)

Για όποιον γνωρίζει γενικά τι συμβαίνει και μπορεί να ερμηνεύσει τον λόγο του ΚΚΕ, αυτό σημαίνει μια παρέμβαση – αλλαγή και στο ίδιο το πρόγραμμα του ΚΚΕ.

Η διαπάλη

Είναι αρκετά αντικειμενικό, όσο και φανερό ότι πάνω στα ζητήματα που προαναφέρθηκαν, τα ζητήματα της προσαρμογής του ΚΚΕ ή όχι, να αναπτύσσεται στο εσωτερικό του μια διαπάλη. Τόσο οι διαστάσεις όσο και οι εκφράσεις αυτής της διαπάλης ποικίλουν.

Έχουν γίνει κατά καιρούς, από διάφορα έντυπα, προσπάθειες να γίνουν κάποιες αναλύσεις και ακόμα με κάποια ευκολία να χρεωθούν κάποιες απόψεις σε πρόσωπα γνωστά ή άγνωστα. Κατά τη γνώμη μας, αυτές οι «χρεώσεις» απέχουν πολύ ή ελάχιστα έχουν σχέση με την πραγματικότητα.

Η κατάσταση που φαίνεται να επικρατεί σήμερα στο ΚΚΕ και η διαπάλη που αντικειμενικά αναπτύσσεται, δημιουργεί οπωσδήποτε μια ποικιλία αντιθέσεων, που όμως αν τις ομαδοποιήσει κανείς διατρέχει τον κίνδυνο να βρεθεί εντελώς έξω από την πραγματικότητα. Κατά

τη γνώμη μας για παράδειγμα, το μοίρασμα σε ανανεωτικούς-νέους και σκληροπυρηνικούς-γέροντες, ακόμα και αν αφαιρεθεί το βιολογικό στοιχείο, είναι πολύ μηχανιστικός τρόπος προσέγγισης αυτών των αντιθέσεων.

Τι ακριβώς συμβαίνει ή θα συμβεί αργότερα είναι δύσκολο να το καθορίσει κανείς τώρα. Επειδή όμως σ' αυτό το κόμμα ό,τι συμβαίνει σε επίπεδο θεωρίας και γενικά θεωρητικών αναζητήσεων προαναγγέλλει κάποια στοιχεία πολιτικής διαπάλης, μπορούμε να πούμε με κάποια σχετική σιγουριά, ότι υπάρχει μια ανανεωτική τάση (απ' ό,τι φαίνεται από την αρθρογραφία της) με εκφραστή τον κ. Ανδρουλάκη και μια άλλη που αρνείται τις «ανανεωτικές» αναζητήσεις της προηγούμενης, επιδιώκει μια βαθύτερη και πιο ουσιαστική προσέγγιση των αρχών της θεωρίας που εκφράζεται από τον κ. Κοτζιά. Η πλειοψηφία των στελεχών του ΚΚΕ φαίνεται να παρακολουθεί με δέος της θεωρητικές αυτές συγκρούσεις και αντιδρά περισσότερο αυθόρμητα παρά με βάση κάποιες συνειδητές επιλογές.

Όλα τα παραπάνω θέβαια περιορίζονται στο επίπεδο της θεωρίας. Το πώς ακριβώς έχει η κατάσταση στο ζήτημα των πολιτικών εκφραστών της μιας και της άλλης τάσης δεν είναι απόλυτα καθαρό.

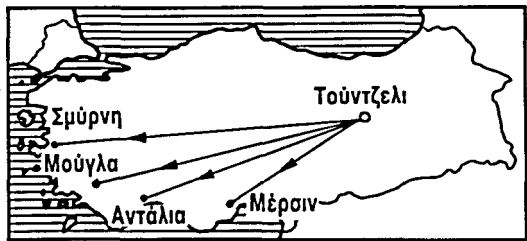
Πάντως, από τα δεδομένα που υπάρχουν φαίνεται να είναι αρκετά ισχυρή σαν θεωρία και σαν ρεύμα και να ασκεί σοβαρή επίδραση στην ηγεσία (κ.κ. Φλωράκης, Φαράκος) η τάση του κ. Ανδρουλάκη. Ο ρόλος της στις προσπάθειες προσαρμογής του ΚΚΕ τα τελευταία χρόνια πρέπει να είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Σε κάποια φάση πρέπει να επιχειρήθηκε από τον κ. Θεοδωράκη να ηγηθεί αυτής της τάσης. Όπως έδειξαν όμως οι εξελίξεις, η προσπάθειά του αυτή μάλλον δεν καρποφόρησε. Αυτοί που σήμερα θεωρείται ότι μπορούν να παίξουν κάποιο ρόλο στα πλαίσια αυτής της τάσης είναι οι κ.κ. Κολοζώφ, Παπαπέτρου, Δραγασάκης.

Σε ό,τι αφορά την άλλη τάση, μπορεί να πει κανείς ότι συσπειρώνει αρκετά αξιόλογα και με πολιτική ωριμότητα στελέχη που μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο και κύρια αρκετά από τα πρώτα στελέχη της παλιάς ΚΝΕ, (Κ. Κάππος, Α. Σταθάκης, Θ. Σκαμνάκης), αλλά και άλλους που έχουν αρκετό πολιτικό κύρος μέσα στο ΚΚΕ χωρίς να έχουν και τις ανάλογες στελεχικές θέσεις.

Κατά τη γνώμη μας θα ήταν σοβαρό λάθος να προσπαθήσει να μαντέψει κανείς τι θα συμβεί, ακόμα δε περισσότερο να ταυτίσει τις εξελίξεις στο ΚΚΕ με τα παραπάνω ονόματα. Το δεδομένο είναι ότι το ΚΚΕ παρουσιάζει εντονα τα σημάδια, ότι σήμερα περισσότερο από άλλοτε υπόκειται και αυτό στη διαδικασία της εξέλιξής του. Σ' αυτή τη διαδικασία το ΚΚΕ, σαν κύριο εκφραστή της Κομμουνιστικής αριστεράς, είναι σίγουρο ότι θα νιώσει ακόμα πιο έντονα την πολύμορφη πίεση της άρχουσας τάξης, που θα απαιτεί περισσότερη προσαρμογή, πλήρη ενσωμάτωση στο σύστημα. Είναι ακόμα σίγουρο ότι στο ΚΚΕ θα υπάρχουν κάποιες δυνάμεις που ανταποκρίνονται θετικά στην απαίτηση για προσαρμογή και «υπευθυνότητα». Άλλο τόσο σίγουρο είναι όμως ότι όσο θα δυναμώνουν οι πιέσεις και θα πληθαίνουν οι ενδείξεις ανταπόκρισης στις πιέσεις, τόσο θα εκδηλώνεται και θα δυναμώνει αντικειμενικά και η ιδεολογική και πολιτική αντίσταση σ' αυτή τη διαδικασία και θα ενισχύεται η αντίληψη της αντιπαράθεσης και της αυτόνομης πολιτικής απέναντι στην άρχουσα τάξη. Ταυτόχρονα η μεγάλη μάζα των μελών και των στελεχών του ΚΚΕ που μέχρι τώρα δεν έχει συνειδητοποιήσει τι συμβαίνει και παρακολουθεί σαν θεατής, αντικειμενικά αργά ή γρήγορα θα μπει σε μια διαδικασία συνειδητοποίησης, θα ενεργοποιείται και φυσικά θα παίρνει θέση.

Η διαπάλη ανάμεσα στην άποψη της προσαρμογής και την αντίληψη της αντιπαράθεσης θα ξεπεράσει τα όρια του ΚΚΕ. Θα περάσει αντικειμενικά σε κοινωνικό επίπεδο. Και θα ήταν πραγματικά παράτολμο να επιχειρήσει κανείς να προσδιορίζει με ακρίβεια τι μπορεί να προκύψει από τις κοινωνικές εξελίξεις. Πολύ περισσότερο το πώς ακριβώς θα εκφραστούν πολιτικά αυτές οι εξελίξεις.

ΠΙΝ ΑΠΟ ένα περίπου χρόνο η Γενική Διεύθυνση Δασών του Υπ. Γεωργίας-Δασών και Αγροτικών Υποθέσεων έστειλε στην τοπική Διεύθυνση Δασών του Τούντζελι (βλ. χάρτη) έγγραφο στο οποίο γίνεται μνεία του άρθρου 170 του Συντάγματος σύμφωνα με το οποίο οι πληθυσμοί των χωριών που θεωρούνται ότι βρίσκονται μέσα στις δασικές εκτάσεις

ή συνορεύουν με δάσος μπορούν να μεταφερθούν σε άλλες περιοχές οι οποίες πρόκειται να δοθούν στην καλλιέργεια. Έτσι λοιπόν οι κάτοικοι 233 χωριών (από τα 434 χωριά) του Τούντζελι πληροφορήθηκαν ότι έπρεπε να εγκαταλείψουν τα εδάφη τους τα οποία προορίζονται για «εθνικά πάρκα» και να εγκατασταθούν σε περιοχές της δυτικής Τουρκίας όπως η Σμύρνη, το Αϊδίνιο, τα Μούγλα, η Αντάλια και η Μέρσιν. Στο έγγραφο επίσης αναφέρεται ότι τα κτήματα των «οικειοθελώς απερχομένων» χωρικών θ' απαλλοτριωθούν και θ' αναδασωθούν, ενώ στις νέες περιοχές εγκατάστασης το κράτος θα φροντίσει να δημιουργήσει όλα τα αναγκαία έργα υποδομής, σχολεία, τζαμιά και διάφορα άλλα κτίσματα για τις κοινωνικές ανάγκες των μετοίκων στους οποίους θα δοθούν και εκτάσεις για καλλιέργειες.

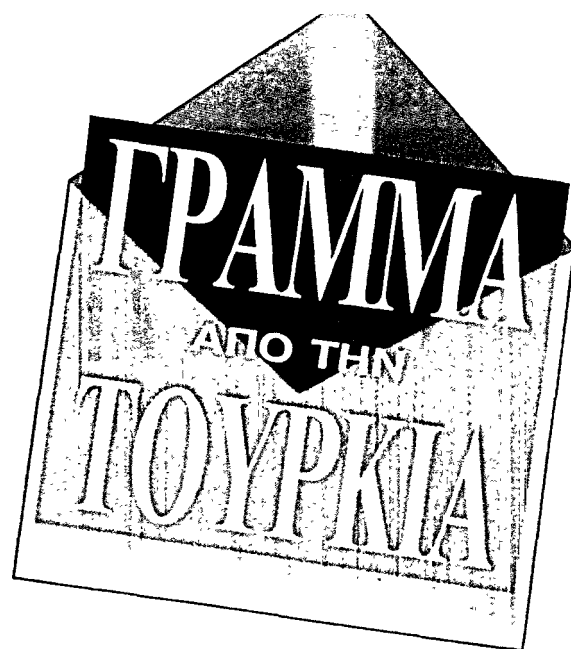
Οι κάτοικοι είναι γεμάτοι αθεβαιότητα και δισταγμούς αλλά υπάρχουν κι αυτοί που βλέπουν τη φυγή σα λύτρωση. Έχουν βαρεθεί να ζουν τρομοκρατημένοι, καταπιεσμένοι, έχουν βαρεθεί το ξύλο και τους τζανταρμάδες' ανέκαθεν στο Τούντζελι δεν είχαν ησυχία. Όλα όμως είναι τόσο αόριστα, κανείς δεν ξέρει πού θα πάει, τι γη θα του δοθεί, πώς θα τακτοποιηθεί σε μια εποχή που τη χώρα μαστίζει η ανεργία και η οικονομική κρίση. Κι ακόμα αναρωτιούνται, αφού οι περιοχές θ' ανακηρυχθούν «εθνικά πάρκα» και θα γίνει αναδάσωση, γιατί καταστράφηκαν τεράστιες δασικές εκτάσεις «χάριν της τάξης» καθώς και για να εξασφαλιστούν καυσόξυλα για τις ανάγκες των στρατιωτικών φυλακίων ή για τις διάφορες στρατιωτικές επιχειρήσεις; Γιατί κήκαν 250 εκτάρια δάσους με τη δικαιολογία ότι υπήρχαν εκεί σπηλιές και κρησφύγετα τρομοκρατών;

Μετά από έρευνα του περιοδικού «Προς το 2.000» διαπιστώθηκε ότι προεργασίες για υποχρεωτική μετοίκηση είχαν αρχίσει και σε χωριά του Ερζιντάν καθώς και σε πολλά άλλα μέρη της ανατολικής Τουρκίας όπως το Ντέρσιμ, Μπίνγκιολ, Σίρτ, Χακιάρι, Βαν, Ούρφα. Ήδη ορισμένα χωριά της Κιουτάχια έχουν εκκενωθεί (Τζουμχουριγιέτ 15/2/87). Ο διευθυντής του Δασαρχείου του Ερζιντζάν δήλωσε ότι πρόκειται για υλοποίηση ενός σχεδίου 20-30 χρόνων κι ότι ο αριθμός των χωριών που πρόκειται να μετακινήθούν προς το παρόν ξεπερνάει τις 3.000. (Ο αριθμός των χωριών που θεωρούνται ότι βρίσκονται σε δασική περιοχή είναι 7.512 με πληθυσμό 9.1 εκατ.)

Οι κάτοικοι αναρωτιούνται επίσης αν αυτός ο ξεσηκωμός έχει σχέση με τις φαιρίες, επειδή οι αρχές ζητούσαν να πληροφορηθούν ποιες οικογένειες ανήκαν σε ποιες φαιρίες. Πράγματι η προσπάθεια της εκκένωσης των χωριών με την πρόφαση της αναδάσωσης φαίνεται ότι είναι η συνέχεια μιας πολιτικής αναγκαστικής μετανάστευσης που εφαρμόζεται από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσης του νέου τουρκικού κράτους. Περισσότεροι από 25 νόμοι μέχρι σήμερα ρυθμίζουν την εγκατάσταση των προσφύγων ή του ντόπιου πληθυσμού σε διάφορα μέρη της χώρας. Ο σημαντικότερος είναι ένας νόμος του 1934 ο οποίος απαγορεύει τη μαζική εγκατάσταση στον ίδιο τόπο πληθυσμού που η μητρική τους γλώσσα δεν είναι τουρκική και ο οποίος υποχρεώνει τον διασκορπισμό τους. Σύμφωνα με ' αυτόν η Τουρκία διαιρείται σε περιοχές τριών κατηγοριών: α) οι περιοχές στις οποίες επιδιώκεται η αύξηση του πληθυσμού που

έχει τουρκική κουλτούρα, β) οι περιοχές στις οποίες θα μεταφέρεται ή θα εγκαθίσταται ο πληθυσμός που πρέπει να ενταχθεί στην τουρκική κουλτούρα και γ) οι περιοχές που επιβάλλεται να εκκενωθούν για λόγους υγείας, κουλτούρας, οικονομίας, πολιτικής, στρατιωτικής ανάγκης ή δημόσιας τάξης. Οι περιοχές που περιλαμβάνονται στην κατηγορία «α» κι επιβάλλεται ν' αυξηθεί ο πληθυσμός που έχει τουρκική κουλτούρα βρίσκονται στην ανατολική και νοτιοανατολική Τουρκία. Οι περιοχές «β» είναι αυτές όπου θα εγκαθίσταται ο πληθυσμός που μετακινείται από τις περιοχές «α» και είναι τα παράλια της Μεσογείου, του Αιγαίου, του Μαρμαρά και η Θράκη. Ενώ στη κατηγορία «γ» ανήκουν οι περιοχές Άγρι (Αραράτ), Σάσον, Τούντζελι, Ζέιλαν (Βαν), Ντιάρμπακιρ, Μπίτλις, Μπίνγκιολ, Μους κι ορισμένες άλλες περιοχές της Ανατολίας. Ο νόμος αυτός υπέστη μετά το 1951 ορισμένες τροποποιήσεις. Οι νομάδες που δεν έχουν τουρκική κουλτούρα θα πρέπει να διασκορπίζονται σε χωριά με τουρκική κουλτούρα. Τα μέλη των φατριών που ήταν μεν τούρκοι υπήκοοι αλλά δεν έχουν τουρκική κουλτούρα να διασκορπίζονται στις περιοχές «β». Όσοι δεν ανήκουν στην τουρκική φυλή να διασκορπίζονται σε διαφορετικά χωριά ή συνοικίες ή σε πόλεις και κωμοπόλεις χωρίς ν' αποτελούν ομάδες.

Για να μπορέσει να υλοποιηθεί η πολιτική αυτή της εγκατάστασης, τα πλαίσια της οποίας περιγράψαμε,

και οι ομάδες καταστολής κοντρ-γκερίλλα (αντι-αντάρτικου) με τη συμμετοχή αξιωματικών ειδικά εκπαιδευμένων στην Αμερική. Πολλά μεθοριακά χωριά εκκενώθηκαν κι αυξήθηκαν τα μέτρα στα σύνορα ενώ ο κουρδικός πληθυσμός τους αφανίστηκε στην προσπάθεια ν' αφομοιωθεί ή να εξολοθρευτεί.

Η μεταφορά πληθυσμού είναι ένα γνωστό μέτρο κατά της «τρομοκρατίας» που εφαρμόστηκε από τους αμε-

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΝΟΣ ΞΕΡΙΣΩΜΟΥ

ιδρύθηκαν στην ανατολική Τουρκία διάφορες υπηρεσίες και συντάχθηκαν εκθέσεις που πραγματικός τους στόχος ήταν η μεταφορά του πληθυσμού της ανατολικής Τουρκίας στη δυτική. Ο νόμος συνέχισε να εφαρμόζεται σε περιορισμένη σχετικά κλίμακα και με διάφορες τροποποιήσεις. Η σχετική νομοθεσία που συντάχθηκε μετά το πραξικόπημα του 1980 από το Εθνικό Συμβούλιο Ασφάλειας διατηρεί την ουσία του νόμου του 1934. Στη Τουρκία φαίνεται να υπάρχουν νόμοι που προστατεύουν τα δάση όχι όμως και νόμοι που να προστατεύουν τον άνθρωπο και τ' ανθρώπινα δικαιώματα. Εκατομμύρια άνθρωποι αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους, τα σπίτια, τα κτήματα, την ιστορία και το παρελθόν τους, ν' αφήσουν τις συνήθειες και τα έθιμά τους να πάνε σ' άλλα μέρη χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά, μ' άλλο κλίμα, σ' άλλη γη που δε θα μοιάζει με τη δική τους κι όπου δεν θα μπορούν να καλλιεργούν τα προϊόντα που ήξεραν μέχρι τώρα να καλλιεργούν.

Οι ταραγμένες περιοχές της ανατολικής και νοτιοανατολικής Τουρκίας, ειδικά μετά το πραξικόπημα, λόγω του αντάρτικου που έφερε σε δύσκολη θέση το στρατό, αποτέλεσαν τον κύριο στόχο. Στις περιοχές αυτές ενισχύθηκε το δίκτυο στρατού, τζανταρμαρίας, αστυνομίας, μυστικών υπηρεσιών, πρακτόρων. Σ' αυτά προστέθηκαν και οι μονάδες μισθωτών πολιτοφυλάκων

ρικώνους συμμάχους της χώρας, στο Βιετνάμ και στη Ν. Αμερική. Εξάλλου η εξασφάλιση της τάξης και ασφάλειας θα ενθάρρυνε τους ξένους επενδυτές, ενώ ντόπιοι μεγαλοεπιχειρηματίες όπως ο Κότες και ο Σαμπαντζι περιμένουν να δάλουν στο χέρι τις περιοχές γύρω από τα φράγματα που αποτελούν και τη βάση του αναπτυξιακού σχεδίου (Σχέδιο Νοτιοανατολικής Ανατολίας) που περιλαμβάνει 15 φράγματα και 18 Υδροηλεκτρικούς σταθμούς. Φυσικά τα έργα είναι έκδηλο πως μόνο τους κατοίκους της περιοχής δεν προορίζονται να εξυπηρετήσουν.

Μια εκδοχή είναι η εγκατάσταση στις περιοχές αυτές των προσφύγων που έρχονται από Βουλγαρία, αλλά θεωρείται μάλλον απίθανο. Το πιθανότερο είναι ότι στην εύφορη περιοχή της Μέσης Ανατολής όπου η Τουρκία έχει επωμισθεί το ρόλο της «αίγοκεφαλής» για την προάσπιση των αμερικανικών συμφερόντων φαίνεται μ' ένα σμπάρο να θέλει να χτυπήσει πολλά τριγώνια: την πάταξη και καταστολή του κουρδικού κινήματος, την αφομοίωση του πληθυσμού, την απελευθέρωση της περιοχής για να τη δώσει πεσκέσι στους ξένους επενδυτές και τους ντόπιους συνεργάτες τους (πριν μερικά χρόνια υπεγράφη συμφωνία με την Αμερική για την δημιουργία «ράντζων» και σύγχρονων αγροκτημάτων στη χώρα), την «αναβάθμιση» της περιοχής με νέες βάσεις και στρατιωτικά αεροδρόμια.

Μουράτ Αϊντίν

Η «ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ» ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

ΔΥΟ ΚΥΡΙΩΣ ΛΟΓΟΙ συντελούν στην αναζωπύρωση ευνοϊκότερου κλίματος για τις ζυμώσεις στο χώρο της Γαλλικής Αριστεράς. Ο πρώτος λόγος είναι οι θεαλωδεις κινητοποιήσεις των μαθητών και φοιτητών της Γαλλίας τον περασμένο Νοέμβρη και η μαχητικότητα «αυτοδιαχειριστικά» οργανωμένη απεργία των σιδηροδρομικών που επακολούθησε τον Δεκέμβρη.

Ο δεύτερος λόγος είναι η έκδηλη πια αποτυχία της κυβερνητικής πολιτικής, ένα χρόνο μετά την αναρρίχηση της Δεξιός στην εξουσία. Η αποτυχία αυτή της κυβέρνησης Σιράκ είναι αποτυχία μιας πολιτικής «οικονομικού φιλελευθερισμού» που τάχα θα εξασφάλιζε πιο σημαντική οικονομική ανάπτυξη και συγκράτηση επομένως της ανερχόμενης ανεργίας.

Στο χώρο της παραδοσιακής Αριστεράς οι πιο επωφελημένοι από την αλληλεπίδραση ανάμεσα στους δυο αυτούς λόγους που αναφέραμε είναι οι σοσιαλιστές. Αλλά και στις γραμμές των ιδίων αναπτύσσονται τώρα τάσεις που τοποθετούνται «αριστερότερα» τόσο από τους οπαδούς του Μιτράν-Ζοσπέν, όσο και από εκείνους του Σεβενεμάν, του Μωρούα, του Ροκάρ. Στους Κομμουνιστές, αντίθετα, η εσωτερική κρίση του κόμματός επιδεινώνεται, ενώ η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών διευθυνόμενη από τον πιο ευέλικτο, πιο «δημοκρατικό» και πιο κοντά στη «βάση», και τις «αυτοδιαχειριστικές» της διαθέσεις Κρασούκι, σημειώνει επιτυχίες.

Στο χώρο της μη παραδοσιακής Αριστεράς οι σημαντικότερες νέες εξελίξεις και ζυμώσεις έχουν σαν κυρίους πρωταγωνιστές τρεις καταστάσεις: το ρεύμα των «ανανεωτικών» κομμουνιστών γύρω από τον Πιερ Ζικέν, το ρεύμα του «Ουράνιου Τόξου», την «Κομμουνιστική Επαναστατική Λίγκα» που ανήκει στην επίσημη «Τέταρτη Διεθνή».

Το ρεύμα των «ανανεωτικών» κομμουνιστών που συνδέεται και με το περιοδικό «Μ», είναι το πιο σημαντικό και ασκεί αυξανόμενη έλξη και στους άλλους χώρους της μη παραδοσιακής Αριστεράς. Το ρεύμα αυτό συγκεντρώνει μερικές χιλιάδες οπαδών μέσα και έξω από το Κομμουνιστικό Κόμμα της Γαλλίας. Οι εκτός ήδη του κόμματος, διαγράφηκαν ή αναγκάστηκαν να το εγκαταλείψουν μη ανεχόμενοι πια την «ασφυκτική γραφειοκρατική εσωτερική του ατμόσφαιρα».

Όμως η ηγεσία των «Ανανεωτών» δεν έχει σκοπό να επιταχύνει την αποχώρηση του συνόλου των οπαδών της από το κόμμα και να οργανωθεί εξ ολοκλήρου στο εξωτερικό του. Προτιμά να δρα «εντός» και «εκτός», διεκδικώντας τη «μαρξιστική» και «κομμουνιστική» της ταυτότητα. Η ηγεσία αυτή εξέδωσε πρόσφατα σε 50.000 αντίτυπα το προγραμματικό της «Μανιφέστο» που είναι το πιο εξελιγμένο κείμενο σ' ολόκληρο το χώρο του επίσημου παγκόσμιου κομμουνιστικού κινήματος, ίσως κάτι παρόμοιο με τις απόψεις που κυριαρχούν τώρα στο ιδιότυπο Κομμουνιστικό Κόμμα της Αυστραλίας. Πρόκειται για κείμενο που φιλοδοξεί να εκφράσει τι θα μπορούσε νάναι σήμερα μια σύγχρονη έκδοση του «Κομμουνιστικού Μανιφέστου». Η πολύ φιλόδοξη αυτή επιδίωξη είναι ωστόσο χαρακτηριστική των ακόλουθων προθέσεων των «Ανανεωτικών» στο σημερινό τους στάδιο: να υπερασπίσουν την «μαρξιστική» και «κομμουνιστική» τους ταυτότητα, να μην προσχωρήσουν σε καμία ανασυγκρότηση με δυνάμεις που θάβηκαν να μη

γίνεται πια αναφορά και υπαράσπιση τέτοιων «αξιών», να μην προσχωρήσουν οπωσδήποτε στο Σοσιαλιστικό Κόμμα, αν και υποστηρίζουν την ιδέα «Ενιαίου Μετώπου» μαζί του, και ακόμα «συγκυβέρνηση» μαζί του στη βάση όμως ενός «μίνιμου» «ριζοσπαστικού» «αντικαπιταλιστικού» προγράμματος.

Η «Κομμουνιστική Επαναστατική Λίγκα» που κι αυτή έχει του «μαρξισμού» και της «κομμουνιστικής» της ταυτότητας θεωρεί στην πλειοψηφία— ότι βρίσκεται πολύ κοντά στους «Ανανεωτικούς Κομμουνιστές» και φαίνεται διατεθειμένη ακόμα και να συγχωνευθεί μαζί τους σε μια νέα ενιαία οργάνωση που δεν θ' ανήκει βέβαια πια στην «Τέταρτη Διεθνή». Οι ακοθελητές λένε ότι η Λίγκα κάνει αυτή την πρόταση με την υστεροβουλία να «καπελώσει» και τελικά να «αφομοιώσει» τους «Ανανεωτές».

Τέλος το «Ουράνιο Τόξο» αποτελεί αυτή τη στιγμή χαλαρό οργανωτικά και περισσότερο ακόμα ιδεολογικά συνασπισμό δυνάμεων που περιλαμβάνει «προσωπικότητες», συνδικαλιστές, υπεύθυνους πολιτικών οργανώσεων, όπως των Πράσινων, του PSU, του PAC (κόμμα για μια εναλλακτική κομμουνιστική πολιτική), την FGA (την Ομοσπονδία για μια εναλλακτική Αριστερά), το MAN (Κίνημα για μια εναλλακτική μη βίαιη πολιτική) και άλλες τοπικές κυρίως καταστάσεις.

Από την «Έκκληση για ένα Ουράνιο Τόξο» αποσπώμε τις ακόλουθες «προγραμματικού χαρακτήρα» παραγράφους:

«Ισότητα Αυτονομία. Ελευθερία. Αλληλεγγύη. Δημοκρατία. Η Ισότητα στη διαφορά και την πολλαπλότητα. Η Αυτονομία: ώστε να παρθούν οι υποθέσεις στα χέρια μας. Η Ελευθερία άρνηση του αυταρχισμού. Η αλληλεγγύη θέληση κοινωνικής δικαιοσύνης, άρνηση του νόμου της ζούγκλας. Η Δημοκρατία: άμεση έκφραση των ενδιαφερομένων και έλεγχος των θεσμών, άρνηση επιβολής αποφάσεων από τα πάνω με τη δύναμη για τη μεταβολή του κόσμου λαμβάνοντας υπόψη ό,τι ήδη υπάρχει και τη θέληση να το αλλάξουμε».

Ο συνασπισμός του «Ουράνιου Τόξου» υπολογίζει στη σύγκλιση επιδράσεων που προέρχονται από πλειάδα πολιτικών, ιδεολογικών και κοινωνικών χώρων (ρευμάτων, τάσεων, οργανώσεων, ατόμων, κ.λπ.).

Στις 22 Μαρτίου πραγματοποιείται γενική συνέλευση όσων υπέγραψαν την έκκληση. Τον Ιούνιο θα πραγματοποιηθεί πανεθνική συνδιάσκεψη όπου θα καθοριστεί το περιεχόμενο και οι μορφές του επόμενου σταθμού.

Όπως τονίστηκε ήδη, αποφασιστικό ρόλο στις εξελίξεις της μη παραδοσιακής αριστεράς θα παίξει η παραπέρα ιδεολογική και οργανωτική συγκρότηση των «Ανανεωτικών Κομμουνιστών». Στο «Ουράνιο Τόξο» επικρατεί η τάση προσχώρησης των «Ανανεωτικών» στο δικό τους κίνημα. Αντίθετα οι «Ανανεωτές» και η Λίγκα τείνουν προς ένα Συνασπισμό, κυριαρχούμενο από το δικό τους (αν και όχι απολύτως κοινό) ιδιαίτερο «μαρξιστικό» και «κομμουνιστικό» στίγμα.

Αλλά η κατάσταση είναι ακόμα πολύ ρευστή, ιδιαίτερα στο χώρο των «Ανανεωτικών» που βρίσκονται τώρα και κάτω από την απρόβλεπτη, πριν ένα χρόνο μόλις, εξέλιξη των γεγονότων στην ΕΣΣΔ του Μ. Γκορμπατσόφ.

20.3.87

Μ.Ν. Ράπτης

«Οι (αμερικανοσοβιετικές) συναντήσεις κορυφής δεν μπορούν να κάνουν τον αμερικανικό λαό να ξεχάσει τι σημαίνουν οι σοβιετικές ενέργειες για τους λαούς του Αφγανιστάν, της Κ. Αμερικής, της Αφρικής και τη Ν.Α. Ασία. Μέχρι ν' αλλάξει η σοβιετική πολιτική, θεθαίνουμε τους φίλους μας σ' αυτές τις περιοχές— αυτούς που μάχονται για ελευθερία κι ανεξαρτησία— ό,τι θα έχουν την υποστήριξη που χρειάζονται».

PONAANT PEHΓKAN, 13 Οκτώβρη 1986

ΠΟΛΥ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ από απλές διακηρύξεις, τα διάφορα «δόγματα» που κατά καιρούς εξαγγέλλουν οι εκάστοτε πρόεδροι των ΗΠΑ έχουν μια καθοριστική ιδιότητα: συμπυκνώνουν τους νεωτερισμούς που η μεταλλασσόμενη διεθνής συγκυρία επιβάλλει στην αμερικανική εξωτερική πολιτική. Έτσι:

- το Μάρτη του 1947, το *Δόγμα Τρούμαν* (αμερικανική βοήθεια προς την Ελλάδα και την Τουρκία για ν' αντιμετωπιστεί ο «κομμουνιστικός κίνδυνος») σηματοδοτεί την έναρξη του ψυχρού πολέμου και, ταυτόχρονα, την οριστική πια αντικατάσταση της Βρετανίας απ' τις ΗΠΑ στο ρόλο του παγκόσμιου χωροφύλακα
- το Γενάρη του 1957, το *Δόγμα Αϊζενχάουερ* (ανάληψη από τις ΗΠΑ της ευθύνης να εμποδίσουν, ακόμα και με ανοιχτή στρατιωτική επέμβαση, την επέκταση στη Μέση Ανατολή των χωρών εκείνων «που ελέγχονται απ' το διεθνή κομμουνισμό») αποτελεί την πρώτη σαφή καταδήςλωση του ενδιαφέροντος της Ουάσιγκτον για τη ζώνη της Μ. Ανατολής κι όχι τυχαία συμπίπτει χρονικά με την ολοκληρωτική πια κατάρρευση του παλιού αποικιακού και πρώιμου νεοαποικιακού οικοδομήματος.

- τον Ιούλη του 1969, το *Δόγμα Νίξον* (μεταβίβαση των άμεσων καθηκόντων του χωροφύλακα από τις ΗΠΑ σε τοπικούς τοποτηρητές— Ισραήλ, Ιράν, Ν. Βιετνάμ, Αργεντινή κ.ά.) αντανακλά την αυξανόμενη προθυμία της Ουάσιγκτον να εμπλακεί σε νέες περιφερειακές συγκρούσεις, μετά το θάλτωμα και την ήδη διαφανόμενη ήττα της στην Ινδοκίνα.

- τέλος, το Γενάρη του 1980, το *Δόγμα Κάρτερ* (οι ΗΠΑ θα διακινδυνεύσουν πόλεμο με την ΕΣΣΔ, αν αυτή επιχειρήσει να απειλήσει τα πετρέλαια και τους στρατηγικούς συγκοινωνιακούς κόμβους του περσικού) σηματοδοτεί την επίσημη πια κήρυξη του Δεύτερου Ψυχρού Πολέμου, την προσπάθεια δηλαδή των ΗΠΑ να επαναβεβαιώσουν την ηγεμονική της θέση στην παγκόσμια ιμπεριαλιστική αλυσίδα, τόσο απέναντι στο σοβιετικό μπλοκ όσο και σε σχέση με τους δυτικούς «συμμάχους» τους ή τις ανερχόμενες Νέες Βιομηχανικές και Πετρελαιοπαραγωγές χώρες.

Τελευταίο σ' αυτή τη λίστα, το *Δόγμα Ρέγκαν* ανακοινώθηκε κατά κάποιο τρόπο επίσημα κατά την ομιλία του αμερικανού προέδρου «προς το Έθνος» (State of the Union Address), το Φλεβάρη του 1985. Το περιεχόμενό του είναι απλό: οι ΗΠΑ αναλαμβάνουν, ανοιχτά πια, την παροχή ενεργητικής υποστήριξης σε κάθε αντάρτικο που έρχεται αντιμέτωπο με την ΕΣΣΔ ή τα υποστηριζόμενα απ' αυτή ριζοσπαστικά καθεστώτα του Τρίτου Κόσμου.

Σύμφωνα με τους υποστηρικτές του, το «Δόγμα Ρέγκαν» αποτελεί απάντηση στο «Δόγμα Μπρέζνιεφ» (Νοέμβρης 1986), το οποίο διακήρυττε την «περιορισμένη εθνική κυριαρχία» των χωρών της «σοσιαλιστικής κοινότητας». Οι άμεσοι στόχοι του κυμαίνονται ανάλογα με το βαθμό «στράτευσης» των μηχανισμών που το εφαρμόζουν, απ' τον περιορισμό της επέκτασης της σοβιετικής σφαίρας επιρροής στον Τρίτο Κόσμο μέχρι την ανατροπή των καθεστώτων εκείνων που παρουσιάζονται περισσότερο ευάλωτα στην εξωτερική πίεση κι εσωτερική δολιοφθορά.

Βέβαια, η υποστήριξη της Ουάσιγκτον προς τα διάφορα αντισοβιετικά κι αντικομμουνιστικά αντάρτικα δεν είναι κάτι το καινούριο. Η παροχή αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας προς τους αφγανούς αντάρτες χρονολογείται ήδη απ' τα τελευταία χρόνια της προεδρίας του Τζίμυ Κάρτερ, ενώ η πρώτη απόφαση για χρηματοδότηση των νικαραγουανών «κόντρας» πάρθηκε απ' την κυβέρνηση Ρέγκαν το Νοέμβριο του 1981. Όσο

ΤΟ «ΔΟΓΜΑ ΡΕΗΓΚΑΝ»

για πολύ παλιότερα, θα μπορούσε κανείς να θυμηθεί την ενορχηστρωμένη από τη CIA απόβαση αντικαθεστωτικών στην Αλβανία το 1950, την εισβολή των δυνάμεων του Καστίγιο Άρμαν στη Γουατεμάλα το 1954, την αεροπορική υποστήριξη της CIA προς τους αυτονομιστές της Ινδονησίας το 1958-61, τον πόλεμο φθοράς κατά του Βόρειου Βιετνάμ κατά τη δεκαετία του '60 ή την απόβαση στον κόλπο των Χοίρων, τον Απρίλη του 1961.

Όλες αυτές οι δραστηριότητες, ωστόσο, αποτελούσαν κατά κάποιο τρόπο «παρεκκλίσεις», ηθελημένες βέβαια, απ' την «επίσημη» αμερικανική εξωτερική πολιτική· γι' αυτό και οι περισσότερες είχαν αναθεωθεί, όσον αφορά το «πραχτικό μέρος», στους διάφορους κλάδους των μυστικών υπηρεσιών της Ουάσιγκτον. Απεναντίας, η πρωτοτυπία του «Δόγματος Ρέηγκαν» συνίσταται στο ότι αυτό, η επιδίωξη δηλαδή της υπονόμησης διεθνώς αναγνωρισμένων στην πλειοψηφία των κυβερνήσεων, καθίσταται πια επίσημη αμερικανική πολιτική. Το μόνο ισοδύναμό του μπορεί να εντοπιστεί στη στρατηγική του «roll back» που, κατά τη διάρκεια του πρώτου Ψυχρού Πολέμου, το αμερικανικό υπουργείο Εξωτερικών ακολουθούσε απέναντι στην ΕΣΣΔ. Στρατηγική, όμως, που στην πράξη ελάχιστα εφαρμόστηκε, καθώς η προαναφερθείσα απόβαση στην Αλβανία και κάποιες αποστολές κομμάτων πίσω απ' το «παράπετασμα» παρέμειναν μεμονωμένες περιπτώσεις, ενώ κατά τη διάρκεια της μεγαλύτερης εσωτερικής κρίσης που πέρασε το σοβιετικό μπλοκ, της συγγικής εξέγερσης του 1956, η αμερικανική υποστήριξη προς τους επαναστάτες περιορίστηκε στις ενθαρρυντικές εκπομπές του «Ράδιο Ευρώπη» και του «Ράδιο Ελευθερία».

Η εξαγγελία του νέου «δόγματος» στις αρχές του 1985, τέσσερα ολόκληρα χρόνια μετά την άνοδο του Ρέηγκαν στην αμερικανική προεδρία και την επί το αν-

τιδραστικότερο αναδιάταξη της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, υπακούει σε μια σειρά σκοπιμότητες. Σημαντικότερες ανάμεσά τους, η ανάγκη του ρηγκανικού μπλοκ για εξεύρεση ενός σημείου ιδεολογικής και πολιτικής αντιπαράθεσης με την ΕΣΣΔ τη στιγμή που ξαναρχίζει ο αμερικανοσοβιετικός διάλογος για το ζήτημα των εξοπλισμών (καθόλου παράδοξο το γεγονός ότι ο κατεχόχην υπέρμαχος του «δόγματος Ρέηγκαν» στους κόλπους της αμερικανικής κυβέρνησης, ο Τζωρτζ Σουλτς, εμφανίζεται ταυτόχρονα ως ο κύριος υποστηρικτής μιας προσέγγισης με τη Μόσχα στο θέμα του αφοπλισμού και των διμερών εμπορικών σχέσεων), καθώς και η κατάδειξη των σαφών ορίων που τίθενται όσον αφορά τις δυνατότητες των ΗΠΑ για άμεσες στρατιωτικές επεμβάσεις στο εξωτερικό (αποχώρηση απ' το Λίβανο το 1984 – λίγους μόλις μήνες μετά τη νικηφόρα κεραυνόβολα επιχείρηση στη Γρενάδα –, έντονες αντιδράσεις της αμερικανικής κοινής γνώμης για το ενδεχόμενο αποστολής στρατιωτών στην Κεντρική Αμερική, απροθυμία του Πενταγώνου να εμπλακεί σ' ένα νέο Βιετνάμ).

Όσον αφορά τη μέχρι τώρα πραχτική εφαρμογή του, το νέο «δόγμα» παρουσιάζει μια χαρακτηριστική μεροληψία σε σχέση με τα φιλοσοβιετικά τριτοκοσμικά καθεστώτα που δέχονται τα πυρά του. Όπως φαίνεται και στο διπλανό πίνακα, το κύριο θάρρος της αμερικανικής αποσταθεροποιητικής προσπάθειας διοχετεύεται κατά της Νικαράγουα και του Αφγανιστάν κατά πρώτο λόγο, και κατά της Αγκόλα κατά δεύτερο. Αιθιοπία και Μοζαμβίκη ουσιαστικά διαφεύγουν τον κίνδυνο· ίσως γιατί (αντίθετα με όσα οι «ιδεολόγοι» του «Δόγματος Ρέηγκαν» υποστηρίζουν περί «αδυνάτων κρίκων») η θέση τους είναι αρκετά δύσκολη ώστε η Ουάσιγκτον να πιστεύει ότι είναι δυνατόν να τις αποσπάσει απ' τη σοβιετική τροχιά με πιο ειρηνικά μέσα.

Η εικόνα, πάντως, θα έμενε λειψή αν δε συνυπολογίσαι κανείς τη βοήθεια που, με την υποστήριξη της αμερικανικής κυβέρνησης, παρέχεται από διάφορες ιδιωτικές ακροδεξιές παραστρατιωτικές οργανώσεις όπως ο «Παγκόσμιος Αντικομμουνιστικός Σύνδεσμος», (World Anti-Communist League, WACL) του απόστρατου στρατηγού John Singlaub.

Είναι η αποκάλυψη αυτού του πλέγματος των παρακρατικών, «ιδιωτικών» και κρατικών διασυνδέσεων που οδήγησε τελικά στο ξέσπασμα του σκανδάλου, που κάπως θιαστικά, ονομάστηκε «Ιρανγκέιτ» και που απειλεί σήμερα, αν όχι να καταστήσει ανενεργό το ίδιο το «Δόγμα Ρέηγκαν», τουλάχιστον να μπλοκάρει ορισμένες πλευρές του: η απόφαση της Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της Γερουσίας, στις 18 Φλεβάρη, υπέρ της διακοπής της αμερικανικής βοήθειας προς τους «κόντρας», ίσως είναι ένα πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Ορισμένες απ' τις λιγότερο αμφισβητούμενες εφαρμογές του «δόγματος», όπως η υποστήριξη προς τους αντάρτες του Αφγανιστάν, θα συνεχίσουν βέβαια να υφίστανται, μια και διαθέτουν την υποστήριξη ολόκληρου του πολιτικού φάσματος των ΗΠΑ, προς το παρόν, τουλάχιστον...

Τάσος Κωστόπουλος

ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΕ ΑΝΤΙΣΟΒΙΕΤΙΚΑ ΑΝΤΑΡΤΙΚΑ

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

Η βοήθεια προς τους ισλαμιστές αντάρτες άρχισε επί προεδρίας Κάρτερ κι αυξάνεται κάθε χρόνο. Το 1985-86 δόθηκαν πάνω από 350 εκατομμύρια δολάρια.

ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

Συνολικά, οι «κόντρας» έχουν πάρει:

19 εκατομμύρια δολάρια, από μυστικά κονδύλια, το 1982
20 εκατομμύρια δολάρια, επίσης από μυστικά κονδύλια, το 1983

24 εκατομμύρια δολάρια, επίσημα, το 1984

27 εκατομμύρια δολάρια, για «μη στρατιωτική χρήση», το 1985-86

100 εκατομμύρια δολάρια, επίσημα, για το 1986-87.

Σύνολο 199 εκατομμύρια δολάρια, στα οποία πρέπει να προστεθεί η βοήθεια από ιδιωτικές παραστρατιωτικές οργανώσεις, άλλες κυβερνήσεις (Σ. Αραβία, Μπρουνέι, Αργεντινή, Ισραήλ) μετά από παρότρυνση των ΗΠΑ, καθώς και μεγάλο μέρος της βοήθειας των ΗΠΑ προς την Ονδούρα.

ΑΓΚΟΛΑ

Επίσημα, έχουν δοθεί 15 εκατομμύρια δολάρια στην οργάνωση UNITA, η οποία υποστηρίζεται κι απ' τη Ν. Αφρική.

ΚΑΜΠΟΤΖΗ

Το 1986 δόθηκαν επίσημα 3.350.000 δολάρια σε διάφορες δεξιές αντιβιετναμικές οργανώσεις (όχι στους «Κόκκινους Χμερ»). Άλλα 5 εκατομμύρια έχουν οριστεί για το 1987.

ΑΙΘΙΟΠΙΑ

Δεν υπάρχουν πληροφορίες για βοήθεια προς αντάρτικες δυνάμεις (οι περισσότερες απ' τις οποίες είναι αυτονομιστικές και, λιγότερο ή περισσότερο, μαρξίζουσες). Απ' το 1981 χορηγείται ετήσια συγκαλυμμένη βοήθεια 500.000 δολαρίων στη δεξιά «Αιθιοπική Λαϊκή Δημοκρατική Συμμαχία», που δε διαθέτει αντάρτες.

ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ

Δεν υπάρχει καμιά πληροφορία για αμερικανική υποστήριξη προς τους αντάρτες του Ρενάμο, που στηρίζονται κύρια στη Ν. Αφρική. Ο (τέως) πρόεδρος της χώρας, Σαμόρα Μασέλ, επισκέφθηκε επίσημα την Ουάσιγκτον το Σεπτέμβριο του 1985.

(Πηγή: Survival, Jan.-Febr. 1987).

ΠΟΣΟ ΑΡΑΓΕ μπορεί να μας ενδιαφέρουν οι σοβιετικές εξελίξεις; Απ' ό,τι φαίνεται, η ελληνική αριστερά (ΚΚΕ, ΚΚΕ εσωτερικού, άκρα αριστερά και τμήμα τουλάχιστον του ΠΑΣΟΚ) διάλεξε για μιαν ακόμα φορά, τον πιο ανώδυνο τρόπο για να παρακολουθήσει τις περιπέτειες του γκορμπατσφισμού: τάχθηκε υπέρ, κατά ή περιορίστηκε να κρατήσει ουδέτερη στάση αναμένοντας περισσότερες διευκρινήσεις. Με άλλα λόγια, είτε έτσι, είτε αλλιώς, κράτησε τον ρόλο του θεατή θεωρώντας προφανώς ότι τα γεγονότα δεν την αφορούν άμεσα και αποτελούν καθαρά εσωτερική υπόθεση των σοβιετικών πολιτών.

Το κακό είναι όμως, ότι μια τέτοια στάση δεν την βοηθάει στο παραμικρό να προετοιμαστεί για να απαντήσει στα επερχόμενα διλήμματα που της επιφυλάσσουν οι σοβιετικές ανακατατάξεις. Όπως τότε, έτσι και τώρα τα τεκταινόμενα στην μητρόπολη του «υπαρκτού σοσιαλισμού» δεν αποτελούν μια ξεχωριστή υπόθεση που αφορά μόνο τους διεθνολόγους ή τους ειδικούς σοβιετολόγους. Η σημασία τους – αν υπάρχει – έγκειται στο ότι επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα πολύ πέρα από τα σύνορα της ΕΣΣΔ, επειδή ακριβώς δεν αρκούν κάποιοι εξορκισμοί για να λυθεί το πελώριο πρόβλημα που μας κληρονόμησε η επανάσταση του 1917...

Είναι λοιπόν, «καλός» ή «κακός» ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ; Δυστυχώς το έργο που παρακολουθεί η ελληνική αριστερά, δεν μοιάζει με καουμπόυκο. Είναι κάπως πιο περίπλοκο για να συνοψιστεί στην αποκάλυψη ή στην απόρριψη του αρχάγγελου Μιχαήλ. Σε τελευταία μάλιστα ανάλυση, δεν ενδιαφέρουν και τόσο πολύ οι προσωπικές αρετές του Μιχαήλ. Στην πραγματικότητα, το πρόβλημά μας εδώ δεν είναι τόσο η έκβαση της πάλης του με το τέρας της γραφειοκρατίας, αλλά μάλλον η *πορεία που θα ακολουθήσει η διαφαινόμενη μεγαλύτερη πολιτική κρίση που έχει γνωρίσει η Σοβιετική κοινωνία εδώ και 60 χρόνια!*

Να λοιπόν, που τα δεδομένα του προβλήματος αλλάζουν ριζικά από τη στιγμή που η σημερινή σοβιετική πραγματικότητα δεν εξετάζεται στατικά, αλλά αντιμετωπίζεται δυναμικά σαν ένας γρίφος με πολλούς πρωταγωνιστές και με μια άγνωστη παράμετρο: τον ίδιο τον σοβιετικό πληθυσμό!

Φυσικά, μια τέτοια αντιμετώπιση συνεπάγεται ότι εγκαταλείπονται τα διδύμα κλισέ του παρελθόντος που ήθελαν την σοβιετική κοινωνία να λειτουργεί είτε σαν επίγειος παράδεισος, είτε σαν ολοκληρωτικός οδοστρωτήρας. Και εκεί – όπως και αλλού – η πραγματικότητα είναι πιο σύνθετη και γεμάτη αντιφάσεις. Οι υπερπαλουστεύσεις μπορεί να θόλεψαν και τους μεν και τους δε για μια μακρά περίοδο, αλλά σήμερα, είναι καταδικασμένες να διαψεύσουν οικτρά από τα χειροπιαστά γεγονότα που εκτυλίσσονται μπροστά τα μάτια της παγκόσμιας κοινής γνώμης. Αν υπάρχει ένα πρώτο θύμα της «Γκλάσνοστ», αυτό σίγουρα είναι η μεταφυσική των άκριτων απολογητών και των επίσης άκριτων κατηγορών όχι τόσο του σοβιετικού καθεστώτος, αλλά πολύ περισσότερο της σοβιετικής κοινωνικής πραγματικότητας.

Η ιστορική σημασία της σοβιετικής κρίσης

Το ανεπιφύλακτα τολμηρό μεταρρυθμιστικό πείραμα του Γκορμπατσώφ δεν μπορεί να κατανοηθεί παρά μόνον αν ληφθεί υπόψη η τραγική κατάσταση της σοβιετικής οικονομίας σ' αυτή την τελευταία δεκαετία. Κατά συνέπεια, δεν πρόκειται εδώ για μια κάποια προσπάθεια της ηγεσίας να δώσει μια νέα πνοή στον υπαρκτό σοσιαλισμό, αλλά κυρίως να *διασώσει την κυριαρχία της ιθύνουσας κάστας* (από την οποία προέρχεται) *μέσα από τον επαναπροσδιορισμό των όρων και των προϋποθέσεων της άσκησης της εξουσίας και της διαχείρισης της κοινωνίας από μέρους της!*

Με πιο απλά λόγια, η παραπάνω φράση σημαίνει ότι τα πράγματα είχαν φτάσει στο απροχώρητο και ότι

Γ Κ Ο Ρ Μ Π Α Τ Σ Ω Φ

ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΙ Η ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ;

ή τι μπορεί να συμβεί αν πάψει να υπάρχει το απωθητικό σκέλεθρο του υπαρκτού σοσιαλισμού

κινδύνευε (και κινδυνεύει) η ίδια η επιβίωση του καθεστώτος. Αυτή η ελάχιστη πρωτότυπη διαπίστωσή μας δεν σοκάρει πια ούτε καν τους πιο φανατικούς αναγνώστες του «Ριζοσπάστη», μια και συνοψίζει λακωνικά τις αλληπάλληλες δραματικές προειδοποιήσεις του Μιχαήλ Γκορμπατσώφ και του σοβιετικού τύπου. Οι διαφωνίες αρχίζουν ενδεχομένως, από τη στιγμή που αξιολογούνται οι στόχοι των σημερινών μεταρρυθμίσεων του Κρεμλίνου. Σε τι αποσκοπεί και μέχρι πού μπορεί να φτάσει ο «εκδημοκρατισμός» και η περιφημη Περestroika;

Κατ' αρχήν, θα πρέπει να μην ξεχνάμε ότι η αναζήτηση μιας πιο διευρυμένης δημοκρατίας εμφανίστηκε πολύ πρόσφατα στις ανησυχίες της σοβιετικής ηγεσίας. Στο πρώτο ενάμιση από τα δυο χρόνια της εξουσίας του Γκορμπατσώφ, ο «εκδημοκρατισμός» δεν εμφανιζόταν σχεδόν καθόλου και όλη η μεταρρυθμιστική ρητορική συνοψιζόταν σε εκκλήσεις και εκστρατείες υπέρ της αύξησης της παραγωγικότητας και κατά της διαφθοράς και της γραφειοκρατίας. Ο «εκδημοκρατισμός» και η παραχώρηση περισσότερων δικαιωμάτων σε πλατύτερα στρώματα του πληθυσμού έκαναν την εμφάνισή τους μόνον όταν έγινε αντιληπτό πως τα κλασικά ευχολόγια και τα διοικητικά μέτρα άφηναν εντελώς αδιάφορους τους εργαζόμενους. Και όχι μόνον αυτό. Η απόπειρα προσεταιρισμού τουλάχιστον ορισμένων κοινωνικών κατηγοριών από την γκορμπατσφική πτέρυγα της σοβιετικής εξουσίας, με αντάλλαγμα την παραχώρηση δημοκρατικών δικαιωμάτων, υπακούει σε έναν τακτικό ελιγμό που αποσκοπεί και στην άσκηση πίεσης στους αμετανόητους μπρεζνιεφικούς της ηγεσίας.

Αυτές οι δυο υπενθυμίσεις υπογραμμίζουν επίσης, και ένα άλλο βασικό χαρακτηριστικό των γκορμπατσφικών μεταρρυθμίσεων: την απουσία ενός χρονοδιαγράμματος και κυρίως, την έλλειψη ενός σαφούς προγράμματος και ξεκάθαρων στόχων! Η διέγερση κι ο εμπλουτισμός των πρωτοβουλιών του Κρεμλίνου με τον εντοπισμό της ανάγκης εκδημοκρατισμού της σοβιετικής κοινωνίας, έγινε κάτω από την πίεση της αποτυχίας των πρώτων 20 μηνών του γκορμπατσφισμού. Συμπέρασμα: η πορεία της νέας σοβιετικής ηγεσίας στην άγνοια χώρα των μεταρρυθμίσεων, σηματοδοτεί βαθιά από τον αυτοσχεδιασμό που της επιβάλλει ο συνδυασμός της δικιάς της προγραμματικής ανεπάρκειας με τις μύριες αντιστάσεις που προβάλλει η κοινωνία και η γραφειοκρατία.

Όμως, πρόκειται μόνο για «ανεπάρκεια»; Στην πραγματικότητα, η «προγραμματική ανεπάρκεια» του Μιχαήλ Γκορμπατσώφ διαγράφει και τα όρια της ανανεωτικής πολιτικής του. Είναι σύμφυτη στο σχέδιό του που ούτε φιλοδοξεί, ούτε μπορεί, ούτε θέλει να αφαιρέσει την αποκλειστικότητα της διαχείρισης της εξουσίας από την ιθύνουσα κάστα. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο εντοπίζονται και οι ανυπέρβλητες δυσκολίες και αντιφάσεις του πειράματος. *Ενώ κατανοεί πια ότι χωρίς κινη-*

τοποίηση των εργαζομένων δεν μπορεί να ελπίζει σε ουσιαστική απαγκίστρωση από την θανάσιμη στασιμότητα των τελευταίων δεκαετιών, γνωρίζει πάντως καλά ότι αυτή η κινητοποίηση εμπεριέχει την ίδια την άρνηση της δικιάς της εξουσίας!

Το διλήμμα που αντιμετωπίζει το Κρεμλίνο είναι ομοιολογουμένως από τα πιο δύσκολα. Μπροσ βαθύ και πίσω ρέμα. Ταυτόχρονα όμως, μας εισάγει επιτέλους και στο κεντρικό πρόβλημα της ιστορίας μας, που δεν είναι άλλο από τις δυνατότητες που προσφέρει η σημερινή ερμαφρόδιτη κατάσταση στην ανάπτυξη της αυτόνομης εμφάνισης των 140 εκατομμυρίων σοβιετικών εργαζομένων στο προσκήνιο της πολιτικής ζωής και της... ιστορίας.

Άποψή μας είναι ότι καμιά ανάλυση της σοβιετικής κρίσης δεν μπορεί να «κολλήσει» στην πραγματικότητα και να διαγράψει τις γενικότερες επιπτώσεις της (εκείνες εξάλλου που μας ενδιαφέρουν άμεσα), αν δεν αντιμετωπίσει από την αρχή το (πολύπλοκο) ζήτημα της αντίδρασης του σοβιετικού πληθυσμού. Αυτή η αντίδραση δεν είναι ούτε δεδομένη, ούτε προκαθορισμένη. Είναι όμως, δεδομένο ότι η κρίση έχει πάρει ήδη τέτοιες διαστάσεις ώστε να μην μπορεί να ξεπεραστεί παρά μόνον αν θρεθεί κάποιος τρόπος κινητοποίησης του τεράστιου ανθρώπινου δυναμικού αυτής της χώρας. Ωστόσο δεν υπάρχουν χίλιες απαντήσεις σ' αυτό το ερώτημα. Οι σοβιετικοί εργαζόμενοι δεν θα συμβάλουν σ' οποιαδήποτε προσπάθεια «ανασυγκρότησης», παρά μόνον αν πεισθούν να ενδιαφερθούν γι' αυτήν. Για να ενδιαφερθούν όμως, θα πρέπει πρώτα να νιώσουν ότι έχουν να αποκομίσουν ορισμένα σπουδαία οφέλη, τέτοια που να αξίζουν τον κόπο. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να γίνει δικιά τους υπόθεση αυτή η Περestroika, πράγμα που σημαίνει ότι για το περιεχόμενο της δεν θα αποφασίσουν οι γνωστοί «άλλοι», αλλά η ίδια η τεράστια πλειοψηφία του σοβιετικού λαού. *Πώς θα μπορούσε όμως, να γίνει κάτι τέτοιο χωρίς αυτοδιαχείριση στους χώρους εργασίας, χωρίς απόλυτη ελευθερία πολιτικής οργάνωσης και χωρίς δημοκρατικά και πολιτικά δικαιώματα για τις εθνικές και άλλες μειονότητες;*

Η πορεία που απλώς σκιαγραφήσαμε δεν αποτελεί εγκεφαλικό κατασκεύασμα κάποιου ουτοπιστή. Βασίζεται στις χειροπιαστές εμπειρίες της πρόσφατης ιστορίας των κοινωνιών του υπαρκτού σοσιαλισμού. Είτε στο Ανατολικό Βερολίνο του 1953, είτε στην Βουδαπέστη και στην Βαρσοβία είτε στην Πράγα του 1968 είτε τέλος στο Γκντάνσκ του 1980 και στην Πολωνία του 1981, όλες οι αρχικά ασήμαντες ή πολιτικά περιορισμένες λαϊκές κινητοποιήσεις μετεξελιχθηκαν με ιλιγγιώδη ταχύτητα σε παλλαϊκά κινήματα με σαφώς επαναστατικές δομές και στόχους! Ξεκινώντας σχεδόν πάντα από τη διεκδίκηση μερικών στοιχειωδών δημοκρατικών ή συνδικαλιστικών ελευθεριών, οι κινητοποιήσεις αυτές εισέβαλαν πολύ γρήγορα στο πολιτικό προσκήνιο (τις πιο πολλές φορές μάλιστα, παρά τη θέληση των ηγετών τους!),

επωμίστηκαν... ανεπαισθήτως τα καθήκοντα και τον ρόλο αντιπολιτευτικών κομμάτων και φυσικά, ήλθαν σε ολομέτωπη αντιπαράθεση με την εξουσία η οποία – πολύ σωστά – διείδε σ' αυτές έναν θανάσιμο αντίπαλο.

Αντίθετα, εντελώς ουτοπική μας φαίνεται η προοπτική ενός κάποιου «ιστορικού συμβιβασμού» μεταξύ της ηγεσίας Γκορμπατσώφ και των σοβιετικών εργαζομένων πάνω στη βάση μιας – ακόμα περισσότερο εξωπραγματικής – μεταρρύθμισης που θα άφηνε μισάνοικτη την πόρτα της δημοκρατίας. Αντί να ικανοποιεί και τους δυο (και τους «πάνω» και τους «κάτω»), ένας τέτοιος υποθετικός συμβιβασμός θα ήταν απ' την αρχή καταδικασμένος να διαψεύσει τις ελπίδες της μιας τουλάχιστον πλευράς. Η αναπόφευκτη αναμέτρηση δεν μπορεί να καταλήξει παρά στην ανοικτή σύγκρουση...

Πέρα πάντως, από αυτή την γενική θεώρηση των προοπτικών των σοβιετικών εξελίξεων, υπάρχει το πολύ αμεσότερο ζήτημα της εκτίμησης των σημερινών γεγονότων. Η ιδιαίτερη σημασία τους έγκειται στο ότι η ηγεσία Γκορμπατσώφ αναγκάζεται για διάφορους λόγους που προαναφέραμε, να ρισκάρει προκαλώντας την έστω και περιορισμένη και ελεγχόμενη κινητοποίηση ορισμένων κοινωνικών κατηγοριών ακόμα και μέσα στο ίδιο το Κόμμα. Το ζητούμενο είναι εδώ κατά πόσον μπορεί να συγκρατήσει αυτή την κινητοποίηση και αυτό τον εκδημοκρατισμό μέσα στα στενά όρια των δικών της σχεδίων ή θα χάσει ολοκληρωτικά τον έλεγχό τους. Προς το παρόν, δεν υπάρχει απάντηση σ' αυτό το κρίσιμο ερώτημα. Το μόνο που είναι βέβαιο είναι ότι διαπιστώνεται ήδη η τάση ορισμένων ομάδων, κατηγοριών ή ακόμα και κοινωνικών στρωμάτων να παίρνουν τοις μετρητοίς τις εκκλήσεις της ηγεσίας και να τις ξεπερνούν αναπτύσσοντας τις δικές τους μισο-αυτόνομες πρωτοβουλίες.

Οι διεθνείς διαστάσεις της σοβιετικής κρίσης

Αφελής όποιος θα περιόριζε την εμβέλεια της σοβιετικής κρίσης μέσα στα στενά όρια αυτής της χώρας. Στην πραγματικότητα, οι διαστάσεις της και οι επιπτώσεις της μπορούν ήδη να διαπιστωθούν σε διεθνές επίπεδο, αρχίζοντας φυσικά, από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Όμως, η παρατήρηση αυτή έχει καταντήσει πια αρκετά κοινότοπη μετά από τη χιονοστιβάδα των ειδήσεων που μας έρχονται καθημερινά από τις πρωτεύουσες των άλλων χωρών του υπαρκτού σοσιαλισμού. Εκείνο που δεν έχει γίνει ακόμα κατανοητό είναι η *θαθεία αλληλεπίδραση των εξελίξεων σ' αυτές τις κοινωνίες*.

Για την Πράγα, τη Βαρσοβία ή τη Βουδαπέστη η σημερινή κατάσταση στο διεθνές γραφειοκρατικό στρατόπεδο μεταβάλλει δραστικά – ή μάλλον ανατρέπει – όλα τα πολιτικά και στρατιωτικά δεδομένα των τελευταίων σαράντα ετών. Συγκεκριμένα, η κρίση δεν εκδηλώνεται πια και δεν περιορίζεται πλέον στην περιφέρεια. Ξεσπάει στο κέντρο, εκεί ακριβώς όπου πάρθηκαν όλες οι αποφάσεις που οδήγησαν στην καταστολή των «περιφερειακών» λαϊκών εξεγέρσεων. Αυτή η εντελώς νέα κατάσταση δεν μπορεί παρά να επηρεάσει άμεσα ακόμα και εκείνους τους ηγέτες της πολωνικής ή ουγγρικής αντιπολίτευσης που είχαν διαμορφώσει την στρατηγική τους με τέτοιο τρόπο ώστε να αποφευχθεί πάση θυσία η επέμβαση των σοβιετικών τανκς. Όπως μπορούμε εύκολα να αντιληφθούμε, αυτή και μόνον η αλλαγή, μπορεί να μεταβάλει ριζικά τις συνθήκες μέσα στις οποίες κινούνται και δρουν η πολωνική Αλληλεγγύη, η τσεχοσλοβακική Χάρτα 77 ή το κίνημα των Ούγγρων αντικαθεστωτικών.

Κι έτσι φτάνουμε στην καθόλου εξωπραγματική δυνατότητα όχι μόνον ανάπτυξης λαϊκών κινήσεων στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, αλλά και επηρεασμού των σοβιετικών εξελίξεων από ακόμα πιο ταχύρυθμες ανακατατάξεις στην περιφέρεια του υπαρκτού σοσιαλισμού! Αυτή τη στιγμή κανείς δεν μπορεί να προβλέψει με ακρίβεια αν το μαζικό κίνημα θα κάνει πρώτα την

«...Ενώ ο γκορμπατσωφισμός κατανοεί πια ότι χωρίς κινητοποίηση των εργαζομένων δεν μπορεί να ελπίζει σε ουσιαστική απαγκίστρωση από την θανάσιμη στασιμότητα των τελευταίων δεκαετιών, γνωρίζει πάντως καλά ότι αυτή η κινητοποίηση εμπεριέχει την ίδια την άρνηση της δικιάς του εξουσίας...»

εμφάνισή του στη Μόσχα, στη Βαρσοβία ή στη Βουδαπέστη. Αντίθετα, το βέβαιο είναι ότι η διεθνής συγκυρία παρουσιάζεται σήμερα απείρως πιο ευνοϊκή για την ανάπτυξη των λαϊκών κινητοποιήσεων απ' ό,τι το 1980 στην Πολωνία ή το 1968 στην Τσεχοσλοβακία! Οι διαδηλώσεις των τελευταίων ημερών στη Βουδαπέστη, στη Βαρσοβία και το Βρότσλαβ δείχνουν ότι έχουμε ήδη μπει στη διαδικασία ανάπτυξης παρόμοιων φαινομένων. Όταν η κοινωνία αισθάνεται ότι οι δυνατότητες της τα έχουν χαμένα και δεν ξέρουν τί μέρα θα ξεμερώσει γι' αυτούς, τότε αναπόφευκτα νιώθει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και δεν διστάζει ακόμα και το

ανήκουστο να ζητωκραυγάσει τον Ίμρε Νάτζυ στους δρόμους της Βουδαπέστης ή την Άνιοιη της Πράγας μέσα στα τσέχικα δικαστήρια!...

Πέρα όμως από τον κόσμο του υπαρκτού σοσιαλισμού, υπάρχει κι ο κόσμος του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος στις χώρες του καπιταλισμού. Και εδώ όπως κι εκεί, το γκορμπατσωφικό πείραμα προκαλεί ήδη μύριες αντιδράσεις και πυροδοτεί κρίσεις χωρίς προηγούμενο εδώ και εξήντα χρόνια. Δεν χρειάζεται πολύ μυαλό για να καταλάβουμε πόσο μεγάλο είναι το σοκ που προκαλεί στο απλό μέλος του ΚΚΕ ο καταγισμός των αποκλύψεων για την αληθινή κατάσταση της «Μέκκας του σοσιαλισμού». Η κατάρρευση τώσων μύθων που είχαν καταφέρει να μείνουν όρθιοι επί έξι δεκαετίες, δεν μπορεί παρά να οξύνει ακόμα περισσότερο την ήδη υπάρχουσα κρίση των δυτικών Κομμουνιστικών Κομμάτων. Όμως, αυτή τη φορά η κρίση διαφέρει από τις προηγούμενες. Είναι μια αποτοξίνωση.

Απαλλαγμένοι από το αφόρητο βάρος της σταλινικής κληρονομιάς, χιλιάδες αγωνιστές των Κ.Κ. επανεξετάζουν το παρελθόν και το παρόν τους, με την αίσθηση ότι κάτι αλλάζει προς το καλύτερο. Αυτή η εικόνα μας δεν είναι τόσο αφελώς ιδυλλιακή όπως θα μπορούσε να φανεί από πρώτη άποψη. Και μόνον η υπενθύμιση μιας σημερινής πραγματικότητας θα αρκούσε για να πείσει ότι ο προηγούμενος ισχυρισμός μας δεν είναι εντελώς αβάσιμος: για πρώτη φορά εδώ και μισόν αιώνα, η Σοβιετική Ένωση αρχίζει να παύει να είναι το απωθητικό σκιάχτρο του σοσιαλισμού. Για πρώτη φορά, ένας Σοβιετικός ηγέτης γίνεται δημοφιλέστερος του Αμερικανού ομολόγου του. Για πρώτη φορά μετά από πολλές δεκαετίες, η διεθνής κοινή γνώμη στρέφει το βλέμμα της προς τη Μόσχα με έκδηλο ενδιαφέρον και συμπά-

θεια! Όλα αυτά δεν είναι αμελητέα ποσότητες. Επιδρούν αποφασιστικά στη διαμόρφωση ενός νέου κλίματος που συνδιαζόμενο μάλιστα με την σημερινή θαθεία κρίση του Λευκού Οίκου, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για το οριστικό ξεπέρασμα της αντιδραστικής ιδεολογικής κυριαρχίας των τελευταίων δέκα ετών.

Έτσι, παρ' όλο που θρικόμαστε ακόμα στην αρχή μιας μακράς και καθόλου ευθυγράμμης διαδικασίας, έχουμε ήδη μερικά αξιοσημείωτα φαινόμενα που τείνουν να επιβεβαιώσουν την αισιοδοξία μας. Για παράδειγμα στην Γαλλία, δηλαδή εκεί που αναπτύχθηκε όσο ποθενά αλλού στη Δυτική Ευρώπη τα τελευταία χρόνια, μια τάση αλλεργικής απόρριψης του μαρξισμού, σημειώνεται τώρα (αυτές τις βδομάδες) ένα πρωτοφανές φαινόμενο μέσα στους κόλπους του κομμουνιστικού Κόμματος. Χιλιάδες μέλη του κάνουν δημόσια τον απολογισμό όχι μόνον της τελευταίας οικτρής εξαετίας, αλλά και ολόκληρης της σταλινικής παράδοσης του κόμματος. Όμως, αυτός ο πικρός απολογισμός δεν συνοδεύεται στην περίπτωση τους, από τη γνωστή στρόφη προς τον κλασικό σοσιαλδημοκρατικό ρεφορμισμό. Η ανοικτή πια εξέγερσή τους κατά της ηγεσίας του Μαρσέ, γίνεται στο όνομα της επιστροφής στον επαναστατικό μαρξισμό και τον διεθνισμό. Η οργάνωσή τους μέσα και έξω από το Κόμμα, το Μανιφέστο τους («Η Επανάσταση σύντροφοι!») που απευθύνεται και στην άκρα αριστερά, καθώς και η απήχηση που έχουν σε ολόκληρη την γαλλική αριστερά, αποτελούν κάτι το πρωτόγνωρο που αρχίζει να απασχολεί σοβαρά ακόμα και τα παραδοσιακά πολιτικά επιτελεία. Φυσικά, όλες αυτές οι εξελίξεις (που δυστυχώς παραμένουν άγνωστες στην Ελλάδα) δεν πέφτουν από τον ουρανό. Ακόμα κι αν έχουν θαθείες ρίζες, επιταχύνθηκαν πάντως, από την πρόσφατη επαναστατηριοποίηση της γαλλικής νεολαίας και του εργατικού κινήματος, ενώ βέβαια δεν είναι αμέτοχος κι ο ...Μιχαήλ Γκορμπατσώφ!...

Φθάνοντας στο τέλος αυτού του (αναγκαστικά συνοπτικού) πρώτου άρθρου για τον γκορμπατσωφισμό και τη σοβιετική κρίση, θα θέλαμε να αποκαλύψουμε και τις απώτερες προθέσεις του που δεν είναι άλλες από μίαν απεγνωσμένη προσπάθεια προειδοποίησης του αναγνώστη. Και αυτή η προειδοποίηση θα μπορούσε πολύ απλά να συνοψισθεί σε μια φράση: *Μην αδιαφορείτε για τα τεκταινόμενα στη Σοβιετική Ένωση!*

Μην αδιαφορείτε για να μην αιφνιδιαστείτε από τις επιπτώσεις τους, που αργά ή γρήγορα θα γίνουν αισθητές ακόμα και στην επαρχιακή Ελλάδα μας. Ίσως η δύναμη της συνήθειας να μην μας επιτρέπει ακόμα να αντιμετωπίσουμε την μέχρι πρότινος αποκρουστική «πατρίδα του σοσιαλισμού», με την απαιτούμενη ευαισθησία. Όμως, τα γεγονότα τρέχουν χωρίς να περιμένουν πότε θα ξυπνήσει η δικιά μας «προοδευτική διάνοηση». Η ώρα δεν είναι στις από καθέδρας αλήθειες. Τώρα προσφέρεται άφθονο υλικό για εκτίμηση, σχολιασμό και... σκέψη. Και δεν πρόκειται πια για «θεωρίες» χωρίς άμεσο πρακτικό αντίκρουσμα. Η ιστορία είναι όσο ποτέ στο γίγνεσθαι της και προσκαλεί όσους πιστούς να μην χάσουν το τρένο της. Εξάλλου, απ' ό,τι ξέρουμε αυτά τα «τρένα» δεν περνούν πολύ συχνά. Είτε το θέλουμε, είτε όχι δεν μπορούμε εξάλλου να τα αγνοήσουμε. Οι σιδηροτροχιές τους διασχίζουν ακόμα και την πιο ιδιωτική μας ανησυχία, την ίδια την πεζή καθημερινότητά μας. Σε μια περίοδο νεοελληνικής αποτελμάτωσης και πνευματικής μιζερίας, ίσως να μην έχουμε καν την πολυτέλεια να αγνοήσουμε κάποιες ελπίδες για Άνιοιη στην καρδιά του χειμώνα της σύγχρονης θαρβαρότητας...

Γιώργος Μητραλίδης

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

ΕΙΝΑΙ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΔΥΣΚΟΛΟ να περιγράψει κανείς την κοινωνική και πολιτική κατάσταση της Νικαράγουα σήμερα και σχεδόν αδύνατο να παρουσιάσει σ' όλες τις διαστάσεις της την πορεία της επανάστασης και του καθεστώτος της.

Αν προσπαθήσουμε να ξεπεράσουμε μια πρώτη «επαναστατική» και ενθουσιώδη περιγραφή και παράλληλα να αποφύγουμε μηχανιστικές ερμηνείες, που πιθανότατα να μας οδηγήσουν σε σημαντικότερα συμπεράσματα περί... «μικροαστικού λαϊκισμού» των σαντινίστας και «ανάγκης να οικοδομηθεί το επαναστατικό κόμμα», σαν αυτά που πρόσφατα διαβάσαμε σε έντυπο του χώρου, που τρέφει θαύματα εκτίμηση για τον εαυτό του, είμαστε υποχρεωμένοι από την αρχή να επισημάνουμε δυο σοβαρότατα προβλήματα καθοριστικά για την εξέλιξη της Νικαράγουανης επανάστασης:

- την έκταση και ένταση του ιμπεριαλιστικού αποκλεισμού και επίθεσης σε βάρος της ελεύθερης Νικαράγουα, που με τους παρόντες κοινωνικοπολιτικούς συσχετισμούς στην ευρύτερη περιοχή, ελαχιστοποιούν τις δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και περιορίζουν την προοπτική του επαναστατικού καθεστώτος στην «κοινωνικοποίηση της φτώχειας» και
- την αναμφισβήτητη πολιτική και κοινωνική ηγεμονία των σαντινίστας. Αυτή η ηγεμονία λειτουργεί αποφασιστικά για την ενεργοποίηση και κατ' επέκταση την κοινωνική συνοχή πλατειών λαϊκών δυνάμεων, που δοκιμάζονται τρομακτικά από τις συνθήκες του παρατεταμένου πολέμου (50.000 νεκροί από το 1979 μέχρι τώρα και το 60% του προϋπολογισμού απορροφάται από τις πολεμικές δαπάνες...) και του οικονομικού αποκλεισμού (το συνολικό ύψος των εξαγωγών της Νικαράγουα ανέρχεται μετά δυσκολίας στα 300 εκατ. δολάρια τον χρόνο...). Παράλληλα όμως αυτή η αναμφισβήτητη πολιτική ηγεμονία, επειδή ακριβώς ασκείται σε συνθήκες πολέμου και κοινωνικής κίνησης, έχει τους λόγους (και την αίγλη...) να υποτάσσει ουσιαστικά τις κοινωνικές οργανώσεις και τα πιο ριζοσπαστικά τμήματα του πληθυσμού στη σαντινιστική κυβερνητική εξουσία.

Αυτές οι θεμελιώδεις αντιφάσεις καθορίζουν τόσο την πολιτική της κυβέρνησης όσο και τους ρυθμούς κίνησης των μαζών, προσδίδουν στην επαναστατική μετάβαση έναν εξαιρετικά ανισομερή χαρακτήρα και στην ίδια την επαναστατική εξουσία ένα ρευστό περιεχόμενο, που θα ήταν λάθος να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε με μια στατική, μαρξίζουσα και λογιστική ανάλυση των ταξικών δυνάμεων, που συνθέτουν το μπλοκ εξουσίας.

Θα προσπαθήσουμε να περιγράψουμε κάπως αυτή τη «ρευστότητα»:

- Η εργατική τάξη αποτελείται από λίγες χιλιάδες ανθρώπους (20.000) που στην πλειοψηφία τους δουλεύουν σε εργοστάσια της Μανάγκουα και λιγότερο της Ματαγάλα και της Λεόν. Το 75% αυτών των εργοστασίων ανήκει σε ντόπιους και ξένους καπιταλιστές και το υπόλοιπο στο κράτος, με κύρια απασχόληση την επεξεργασία και συσκευασία των αγροτικών προϊόντων.
- Σαφώς πολυπληθέστερα από το βιομηχανικό προλεταριάτο είναι τα ποικίλα στρώματα είτε μισθωτών σε κρατικές υπηρεσίες, οργανισμούς, τράπεζες κ.τλ., είτε εργαζομένων εποχιακά άλλοτε σαν εργάτες σε κρατικά ή ιδιωτικά αγροκτήματα και άλλοτε σε δικές τους μικροεμπορικές ή «παραοικονομικές» ασχολίες.
- Οι αγρότες (500.000) είναι η πλειοψηφία του πληθυσμού της Νικαράγουα· το 60% της καλλιεργήσιμης γης το εκμεταλλεύονται μικροί γεωργοί με τις οικογενειακές τους, το 10% μεγαλοκαιοκτήμονες, των οποίων η δύναμη

μη έχει συρρικνωθεί τα τελευταία χρόνια και το υπόλοιπο 30% της γης ανήκει στα κρατικά αγροκτήματα και στις κοπερατίδες.

- Τόσο το βιομηχανικό προλεταριάτο όσο και οι υπόλοιποι μισθωτοί έχουν αρκετά υψηλό βαθμό συνδικαλιστικής οργάνωσης, κάτι βεβαίως εντελώς άγνωστο πριν το 1979. Σ' αυτήν τη συνδικαλιστική οργάνωση μπορούμε κατ' αρχήν να διακρίνουμε τρία βασικά χαρακτηριστικά:

A. Την «ιδεολογική διάσπαση» των συνδικάτων με τη μεγάλη πλειοψηφία τους να ελέγχονται αποκλειστικά από τους σαντινίστας και τη μειοψηφία από χριστιανοδημοκράτες, σοσιαλδημοκράτες ή σε μερικές περιπτώσεις από το ΚΚ και το MAP-ML.

B. Την ιεραρχική δόμηση των σαντινιστικών συνδικάτων και τον ολοκληρωτικό έλεγχο της βάσης από την ηγεσία με μοναδική δυνατότητα των μελών τους να εκλέγουν τις τοπικές επιτροπές. Η συνδικαλιστική ηγεσία ουσιαστικά διορίζεται από το «συμβούλιο των 9», το ανώτατο όργανο των σαντινίστας, και απαγορεύεται σε οποιαδήποτε συνδικαλιστική βαθμίδα η υποβολή άλλου ψηφοδέλτιου πέρα από το προετεινόμενο.

Γ. Την κατοχυρωμένη δυνατότητα των συνδικάτων να ελέγχουν τις συνθήκες δουλειάς, την παραγωγή και διανομή των προϊόντων, αλλά κυρίως από τη σκοπιά της «οργάνωσης εξουσίας», και πολύ λιγότερο σαν οργάνωση υπεράσπισης των άμεσων συμφερόντων των εργαζομένων, που βεβαίως δεν συμπίπτουν πάντα ακόμα και με μια «επαναστατική εξουσία» ειδικά όταν αυτή ασκείται σε συνθήκες στέρησης.

Υπάρχουν περιπτώσεις, που εργατικές κινητοποιήσεις για την υπεράσπιση των επαναστατικών κατακτήσεων που εκτός από την κυβέρνηση βρίσκουν αντιμέτωπα και τα σαντινιστικά συνδικάτα. Ο εργατικός έλεγχος και ο «κρατικός συνδικαλισμός» συνυπάρχουν στο σαντινιστικό συνδικάτο, το οποίο επειδή είναι γεννημένο σαν μαχητικός υπερασπιστής των επαναστατικών κατακτήσεων, κινδυνεύει να μετατραπεί σε «συλλογικό οπαδό» του σαντινιστικού προγράμματος. Αυτό όμως το υβρίδιο είναι τόσο ενσωματωμένο στη λογική ακόμα και των πιο προχωρημένων εργαζομένων και τόσο «φυσιολογικό» λόγω της πόλωσης που υπάρχει στην κοινωνία και της πλατειάς συναίνεσης, που χαιρούν οι σαντινίστας, ώστε είναι εξαιρετικά δύσκολο να αρθρώσει απέναντί του μια αξιόπιστη κριτική. Εξάλλου η μεν αστική αντιπολίτευση είναι εξαιρετικά αφερέγγυα απέναντι στα προλεταριακά και πληθειακά στρώματα, ώστε η οποιαδήποτε κριτική της απέναντι στον «συνδικαλιστικό ολοκληρωτισμό» των σαντινίστας να έχει σοβαρή απήχηση ή δε αριστερή αντιπολίτευση με αρκετά παρεμφερή πολιτική κουλτούρα και ιδεολογία με τους σαντινίστας δεν διαθέτει μια εναλλακτική πρόταση απέναντι στην σαντινιστική για την εργατική δημοκρατία και την (αυτο)οργάνωση της κοινωνίας. Δεν μπορούμε να φανταστούμε π.χ. το Κ.Κ. να ασκεί κριτική στη λειτουργία των σαντινιστικών συνδικάτων απαιτώντας να εφαρμοστεί... το δημοκρατικό πρότυπο των σοβιετικών συνδικάτων ή και το MAP-ML που θεωρεί τα σαντινιστικά συνδικάτα κυβερνητικά να αντιπροτείνει την μπολσεβίκικη πλατφόρμα του 10ου συνέδριου του ΚΚΣΕ για τα συνδικάτα με τις τόσο «διαφορετικές» θέσεις της περί «πριμ παραγωγής», «στρατιωτικοποίησης των συνδικάτων» κ.τλ....

- Η αστική τάξη σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο διατηρεί σημαντικές δυνάμεις. Πέρα από τον έλεγχο του μεγαλύτερου μέρους της βιομηχανίας (αλλά όχι του εξωτερικού εμπορίου και του τραπεζικού συστήματος που είναι συνολικά κάτω από τον έλεγχο του κρά-

τους) και ενός σημαντικού τμήματος της γης, έχει ανακτήσει σε μεγάλο βαθμό την κοινωνική συνοχή και οργάνωσή της, πιέζοντας, πολλές φορές πετυχημένα, το καθεστώς για παραχωρήσεις προς όφελός της. Και έχει διευρύνει την επιρροή της στα μεσοστρώματα όχι μόνο του Νότου, που παραδοσιακά διέθετε, αλλά και της Μανάγκουα. Η μεγαλύτερη όμως επιτυχία της αστικής τάξης είναι, ότι στις συνθήκες του ιμπεριαλιστικού αποκλεισμού βρίσκει το κατάλληλο έδαφος μέσω των μετριοπαθών και αξιόπιστων συμμάχων της (π.χ. σοσιαλιστική διεθνής, χώρες του συμφώνου Κονταδόρα κ.τλ.) να αυξάνει τις πιέσεις της για «εθνικές» και «δημοκρατικές» λύσεις, δηλ. για το τέλος της επανάστασης.

Απέναντι στην αστική επίθεση και δημαγωγία οι σαντινίστας ακολουθούν μια πολιτική όχι μόνο τακτικά ευφυή, αλλά και με έντονα ριζοσπαστικά στρατηγικά και προγραμματικά στοιχεία. Τα χαρακτηριστικότερα σημεία της είναι:

- Η πολιτική δημοκρατία. Υπάρχει πλήρης ελευθερία στη λειτουργία όλων των κομμάτων, των συνδικάτων και στη διάδοση των ιδεών. Μοναδική αντιδημοκρατική ενέργεια, το κλείσιμο της εφημερίδας EL PUEBLO του MAP M-L το 1980, σε συνθήκες όμως που ούτε οι σαντινίστας, αλλά ούτε και οι άνθρωποι του MAP-ML μας εξήγησαν με σαφήνεια. Οι εκλογές υπήρξαν άφοβες και το εκλογικό σύστημα της «διευρυμένης απλής αναλογικής» δηλ. της δυνατότητας που δίνεται στα μικρά κόμματα να έχουν μεγαλύτερη εκπροσώπηση από την εκλογική τους δύναμη είναι μάλλον μοναδικό στον κόσμο. Το κλείσιμο της La Prensa συνέβη μόνο όταν η εφημερίδα υποστήριξε ανοιχτά τους κόντρας και με ψέματα του τύπου «αύριο δεν θα υπάρχει καφές», μ' αποτέλεσμα όλος ο πληθυσμός ν' αγοράζει καφέ... οπότε να λείπει ο καφές, κόντευε να διαλύσει την αγορά... Έγινε δηλ. μόνο όταν η Prensa ξεπέρασε το πλαίσιο δράσης κι αυτής της αστικής αντιπολίτευσης, γι' αυτό και πέρα από ορισμένες δημοκρατικοφανείς ηθικολογίες, ούτε η αστική αντιπολίτευση μπορεί επί της ουσίας και αξιοπείας να υπερασπιστεί την Prensa.

- Η διεύρυνση των κοινωνικών δικαιωμάτων του πληθυσμού. Στην ελεύθερη Νικαράγουα οποιαδήποτε ειλικρινής ή υποκριτική αστικοφιλελεύθερη ρητορική δεν μπορεί να ανταγωνιστεί την ριζοσπαστική κοινωνική πολιτική των σαντινίστας. Ο σωφρονιστικός κώδικας, που καταργεί τα ισόθια, ή πλήρης ισοτιμία γάμου και ελεύθερης συμβίωσης, η ασφάλιση και το φαγητό στη δουλειά για όλους τους μισθωτούς, ο ουσιαστικός περιορισμός της αστυνομίας στο ρόλο του τροχονόμου, η πραγματικά ίση παιδεία και υγεία για όλους τους Νικαράγουανούς, αν και σε χαμηλό επίπεδο και οι δύο, η πλήρης θρησκευτική ελευθερία κ.τλ., για να αναφέρουμε ενδεικτικά ορισμένα εφαρμοσμένα κοινωνικά μέτρα, αποτελούν επαναστατικές κατακτήσεις και εξισορροπούν στη συνείδηση των μαζών την πώση του βιοτικού επιπέδου, που υφίσταται ο πληθυσμός των πόλεων κυρίως, γιατί στην ύπαιθρο συμβαίνει το αντίθετο.

- Η κοινωνική συνοχή και πολιτική ενεργοποίηση του πληθυσμού του Βορρά. Στις περιοχές Ματαγάλα-Χινοτέγκα, που κυρίως υφίστανται τα βάρη του πολέμου, οι σαντινίστας όχι μόνο έχουν «ρίξει» τα καλύτερα και περισσότερα προϊόντα... και στελέχη, αλλά σ' αυτές τις περιοχές εφαρμόζουν και το ριζοσπαστικότερο μάλλον μέρος του προγράμματός τους με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς (κοπερατίδες) και τα κρατικά αγροκτήματα. Ειδικά οι κοπερατίδες (στην περιοχή Ματαγάλα-Χινοτέγκα υπάρχουν γύρω στις 700) αποτελούν ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον πείραμα, που όσο κι αν οι τάξεις έχουν εξαλειφθεί στο εσωτερικό του σαντινιστικού

Σ

ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ τεύχος είχαμε δημοσιεύσει το οδοιπορικό στη Νικαράγουα μιας ομάδας Ελλήνων. Συνεχίζουμε με την ανάλυση της σημερινής κατάστασης στο χώρο της πολιτικής και της κοινωνίας. Θυμίζουμε ότι στην αποστολή συμμετείχαν ο Νίκος Γιαννόπουλος, η Κορίνα Μηλιαράκη, η Κάλλια Σπυριδάκη, η Χριστίνα Στογιαννίδου, ο Μάκης Χαρίσης, η Όλγα Χαρίτου και η Τασία Χριστοδουλοπούλου.

μετώπου, έχει τη σφραγίδα της πριν το 1979 προλεταριακής τάσης του Γουίλοκ, που τώρα είναι υπουργός της Αγροτικής Μεταρρύθμισης... Οι κοπερατίδες αποτελούνται από 10-20 οικογένειες συνήθως, σ' όλες σχεδόν δουλεύουν και αμερικάνοι ή ευρωπαίοι διεθνιστές, τα μέλη τους έχουν συλλογικούς τίτλους ιδιοκτησίας, παράγουν βάσει σχεδίου εκπονημένου από την ένωση τους (που δυστυχώς κι αυτή δεν είναι εκλεγμένη...), έχουν μεγάλη βοήθεια από το κράτος για να οργανώσουν την παραγωγή, να χτίσουν τα σπίτια τους, δωρεάν αυτοκίνητα οι πιο απομακρυσμένες με σχολεία και παιδικούς σταθμούς ορισμένες, με ταχτικές συνελεύσεις οι περισσότερες, και διαθέτουν τα προϊόντα τους στις κρατικές βιομηχανίες εκτός από ένα μέρος, που το ανταλλάσσουν με διαφορετικά προϊόντα από άλλες κοπερατίδες. Όλες θεβαίως είναι εξοπλισμένες, καθότι οι καλύτερες τουλάχιστον απ' αυτές δέχονται συχνά επισκέψεις των κόντρας...

• Η σχετική αυτονομία στους κατοίκους της Κόστα-Ατλάντικα. Η περιοχή αυτή αποτελεί το 57% της συνολικής έκτασης της χώρας, αλλά κατοικείται μόνο από το 1/10 του πληθυσμού της. Οι κάτοικοι της Κόστα-Ατλάντικα, Ινδιάνοι κυρίως αλλά και αγγλόφωνοι μαύροι, επειδή στην πρώτη φάση της σαντινιστικής εξουσίας αφενός υπέστησαν έναν αρκετά αυθαίρετο «εκσαντινισμό» της κουλτούρας τους, όπως π.χ. την επιβολή της ισπανικής σαν επίσημης γλώσσας, και αφετέρου δυσχερέστηκαν από την – σωστή θεβαίως – κυβερνητική απόφαση να τεθούν υπό κρατικό έλεγχο τα ορυχεία χρυσού της περιοχής, κράτησαν σε μεγάλο βαθμό αντεπαναστατική στάση, βοηθώντας σημαντικά τους κόντρας και την «επαναστατική δημοκρατική συμμαχία» του Παστόρε.

Η αλλαγή πολιτικής των σαντινίστας τα τελευταία χρόνια όμως και η παραχώρηση σχετικής διοικητικής και οικονομικής αυτονομίας στους Μεσκίτος, Γαρούφανος και τις υπόλοιπες ινδιάνικες φυλές, συρρίκνωσε την βάση των κόντρας και υπήρξε ένας από τους λόγους της διάλυσης της Συμμαχίας του Παστόρε.

• Ο εξοπλισμός των μαζών και η συγκρότηση ενός νέου, επαναστατικού στρατού. Σ' αυτόν τον νέο στρατό φαίνονται οι αντιφάσεις της «επαναστατικής μετάβασης» ή καλύτερα, ο συνδυασμένος και ανισομερής χαρακτήρας της επαναστατικής εξέλιξης. Οι σαντινίστας οργανώνουν έναν στρατό «ενάντια στον ιμπεριαλισμό» και εξοπλίζουν την Κοινωνία «ενάντια στον εσωτερικό εχθρό», που είναι αποκλειστικά οι σομοζίστες φασίστες και η αστική αντεπανάσταση. Αυτός ο νέος επαναστατικός στρατός, έχει όλη την αίγλη του «προεπαναστατικού» ανταρτοπόλεμου, των επιθέσεων στους σομοζικούς του Βορρά που έκανε ο «παρατεταμένος Λαϊκός πόλεμος» του Μπόρχες, της κατάληψης της Γρανάδα και του Ρίβας από τους Τερσερίστες του Ορτέγκα το 1978, των απεργιών και των ενόπλων συγκρούσεων στις πόλεις από την προλεταριακή τάση, το MAP-ML, τους τροτσικιστές κ.ά., και αποτελεί μια από τις ριζοσπαστικές δυνάμεις στήριξης του επαναστατικού καθεστώτος. Με υποχρεωτική δίχρονη θητεία για όλους τους άνδρες από 17 έως 25 ετών, αλλά με πολύ υψηλό ποσοστό νεαρών εθελοντών και εθελοντριών, με ελεύθερη την πολιτική δράση και μέσα στους στρατώνες, με μισθό για όλους τους φαντάρους ίσον μ' αυτόν που έπαιρναν στη δουλειά τους πριν στρατευθούν, με κοινούς στρατώνες για άνδρες και γυναίκες και με... την κοκκινόμαυρη σημαία των σαντινίστας ν' ανεμίζει σε πολλά στρατιωτικά αυτοκίνητα, είναι ένας στρατός, που μας ξαναφέρει στο μυαλό ότι «οι λιγότεροι στρατικοποιημένες κοινωνίες και οι λιγότεροι μιλιταριστικοί

στρατοί κατορθώνονται εκεί που οι μάζες είναι εξοπλισμένες»...

Οι σαντινίστας λοιπόν – και το επίπεδο κοινωνικών κατακτήσεων και πολιτικής συνείδησης που εκφράζουν – συγκροτούν μια εξουσία, που μ' όλη τη ρευστότητα και τις ασταθείς ισορροπίες που την διακρίνουν, είναι επαναστατική. Αυτή η εξουσία χωρίς – κοντοπρόθεσμα τουλάχιστον – να ελπίζει στο «σπάσιμο ενός ακόμη κρίκου στην περιοχή», βρίσκεται σ' ένα διαρκή ανταγωνισμό με το αστικό στρατόπεδο. Η αντισαντινιστική καμπάνια στην Ονδούρα, την Κόστα Ρίκα, την Γουατεμάλα και το Σαλβαδόρ, έχει περάσει κατά πολύ τα όρια της υστερίας. Απέναντί της οι Σαντινίστας ακολουθούν μια διττή πολιτική: ενίσχυση των επαναστατικών κινήματων της περιοχής (κυρίως του Φαραμπούτο Μαρτί του Σαλβαδόρ) αρκετά πιο «διακριτική» από την ανάλογη της Κούβας την δεκαετία του '60 και παράλληλη σύσφιξη των διακρατικών σχέσεων με τις μετριοπαθείς δημοκρατικές κυβερνήσεις κυρίως του Περού και και λιγότερο του Μεξικού. Ο ανταγωνισμός με το αστικό στρατόπεδο είναι οξύς και στο εσωτερικό της χώρας, ένα είδος «μαχητικής συνύπαρξης», όπου οι παραχωρήσεις στην αστική τάξη, μέσω της «μεικτής οικονομίας» για παράδειγμα, την ίδια στιγμή αναίρουνται (ή μάλλον αντισταθμίζονται...) από τον εξοπλισμό των μαζών, τις κοπερατίδες ή την κοινωνική ενεργοποίηση του πληθυσμού.

Η πορεία της οικονομίας είναι άσχημη. Το βιοτικό επίπεδο στις πόλεις, ειδικά στην Μανάγκουα, έχει πέσει στα επίπεδα της δεκαετίας του 1960... Το MAP-ML προτείνει την κρατικοποίηση της βιομηχανίας και τον δυναμικό έλεγχο των τιμών... Οι σαντινίστας απαντούν, ότι οι τιμές ανεβαίνουν κυρίως επειδή υπάρχει έλλειψη προϊόντων, και επομένως δεν έχει νόημα να «κρατικοποιηθεί η έλλειψη»... Βασικό τους μέλημα είναι να μεγαλώσουν την αξιοπιστία και τα ερείσματά τους στη διεθνή αγορά, μ' όλους τους κινδύνους που οι αμερικανοί νόμοι της δημιουργούν... Ενώ λοιπόν πολιτικά συμφωνούν με την πρόταση του Κάστρο, όλες οι υπερχρεωμένες χώρες της Κεντρικής και Λατινικής Αμερικής να παγώσουν ολοκληρωτικά την εξόφληση των δανείων τους, παρ' όλα αυτά προσπαθούν να εξωφλούν τα χρέη τους, ώστε οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και τράπεζες να συνεχίζουν να τους εφοδιάζουν με τα – ζωτικής σημασίας για τους νικαργουανούς – προϊόντα τους.

Για τους σαντινίστας η «μικτή οικονομία» – εδώ θεβαίως το MAP-ML τονίζει, ότι υπάρχει καπιταλιστικός ή σοσιαλιστικός τρόπος παραγωγής και οικονομία της αγοράς ή του σχεδίου, οπότε η «μικτή οικονομία» είναι μύθος – ταυτίζεται με την αδέσμευτη εξωτερική πολιτική και την ανεξάρτητη πορεία της χώρας. Οι σαντινίστας όμως είναι πεισμένοι, ότι όταν σπάνε μόνο ελάχιστα «κρίκοι» και μάλιστα κάτω από τη μύτη των αμερικάνων ή θα πρέπει για να επιβιώσεις να επιλέξεις «μικτά στηρίγματα» (και αυτή είναι η πολιτική μετάφραση και λειτουργία του νεολογισμού της «μικτής οικονομίας»...) ή θα έρθει η στιγμή να χαιρετήσεις, ενώ ο Τσε πεθαίνει στην Βολιβία για την εξάπλωση της επανάστασης, το χορό των σοβιετικών τάνκς στην Πράγα...

Πολλά μπορεί να παρατηρήσει κανείς για το υπερβολικά μεγάλο ενδιαφέρον των σαντινίστας προς την ύπαιθρο και την αντίστοιχη υποτίμησή τους προς τις πόλεις, για τους γραφειοκρατικούς μηχανισμούς, που θεβαίως αναπόφευκτα ξεπηδούν από τη στέρηση και την κατάσταση εκτάκτου ανάγκης, όμως είναι πολύ μεγάλη η απόσταση και πολύ μικροί εμείς για να αναλύσουμε και να αντιμετωπίσουμε όλα αυτά τα ζητήματα...

Ο Τσε είπε πως η επανάσταση ή θα είναι σοσιαλιστική ή θα είναι καρικατούρα επανάστασης... Εκείνο που μπορούμε να πούμε εμείς, είναι, ότι αν η νικαργουανή επανάσταση εκφυλιστεί σε καρικατούρα, πολύ λίγο θα ευθύνονται οι σαντινίστας που δεν μπόρεσαν να την κάνουν σοσιαλιστική και πολύ περισσότερο όλοι εμείς οι υπόλοιποι σε ανατολή και δύση, που την αφήνουμε μόνη της...

Φωτ.: Sebastiao Salgado

Φωτ.: Ralph Gibson

• ΔΙΕΘΝΗΣ ΜΗΝΑΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

Οργάνωση Υπ. Πολιτισμού και Ελληνικό κέντρο φωτογραφίας. Το εκθεσιακό πρόγραμμα του «Διεθνούς Μήνα Φωτογραφίας» περιλαμβάνει συνολικά πάνω από 3.000 φωτογραφίες, 350 φωτογράφων, 40 και πλέον εθνικότητες απ' όλο τον κόσμο. Μαζί με τις 53 εκθέσεις φωτογραφίας οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν πολυθέαμα, διαλέξεις, προβολές, βίντεο, εκπαιδευτικά, προγράμματα, φωτογραφικά εργαστήρια και υπαίθριες εκθέσεις, φωτογραφίας που θα γίνουν κυρίως στην Πλάκα από 1 έως 7 Απριλίου. Στις 4 και 5 Απριλίου θα πραγματοποιηθεί ένα διεθνές συνέδριο για τη φωτογραφία στο Ζάππειο.

Ακόμα ένα ειδικό τμήμα των εκδηλώσεων αφορά την «εικόνα και το περιβάλλον».

Αναφέρουμε μερικές σημαντικές εκθέσεις: Εικόνα και περιβάλλον (ομαδική) μέχρι 30/4 Ζάππειο.

Contact Press Image-Ten Years (ομαδική) μέχρι 10/4 Ελληνο-Αμερικανική ένωση, Μασσαλίας 22

Rock Shots (Alain Dister) μέχρι 15/4 Γκαλερί Ντε Κίρικο Ξανθόπου 2, Δεξαμενή.

Modern Spanish (ομαδική) μέχρι 30/4 Ισπανικό μορφωτικό ίδρυμα Σκουφά 31, Κολωνάκι.

The Eye of China (ομαδική) μέχρι 8/5, Αίθουσα Focus Λεωφ. Παπάγου 104 Ζωγράφου.

Mode in Japan (ομαδική), Ten Dutch color photographers (ομαδική) Δημοτ. Πινakoθήκη Πλ. Κουμουνδούρου.

L' objet de la Commande (ομαδική) μέχρι 11/4 Art phot. Studio, Πλουτάρχου 52 Κολωνάκι.

Torses Nus (Jean Loup Sieff) μέχρι 12/4 Γκαλερί Πλάκα, Ναυαρχ. Νικοδήμου 29.

L' Anonyme (Ralph Gibson) μέχρι 16/4 Εικαστικός Χώρος Δημοκρίτου 21, Κολωνάκι.

other Americas (Sebastiao Salgado) μέχρι 30/4 Φωτογρ. Κέντρο Αθηνών Σίνα 52

Bernard Pierre Wolf μέχρι 30/4 Γαλλικό Ινστιτούτο Πειραιώς 2η Μεραρχ. 36 Πειραιάς.

Nel Bene, nel Male (ομαδική) μέχρι 30/4 Πνευματικό Κέντρο Δήμου Κηφισίας, Μυροίνης και Διονύσου.

Italoι φωτογράφοι μέχρι 24/4 Ιταλικό μορφ. Ινστιτούτο Πατρίων 47.

Ralf Gibson / Back to Switzerland (ομαδική) Big Picture (ομαδική) Brazil (ομαδική) μέχρι 8/5 κτίριο Κωστή Παλαμά Ακαδημ. & Σίνα.

Selection 2 (ομαδική) από 21/4 μέχρι 10/5 Κέντρο Τεχνών (πάρκο Ελευθερίας) Σαντορίνη (Nelly's) 21/4-8/5 Σπίτι της Κύπρου Ηρακλείου 10 Κολωνάκι

Lima (ομαδική) Photographic press of the World (ομαδική) Διεθνή Φωτογραφία 21/4 με 10/5 Δημοτ. Πινakoθήκη.

ΘΕΑΤΡΟ

• ΑΥΛΑΙΑ

«Ξαφνικά πέσει το καλοκαίρι» του Τ. Ουίλιαμς στο Θέατρο Αυλαία (μέχρι αρχές Απριλίου). Μετά από 26 χρόνια ξαναπαρουσιάζεται αυτό το έργο στην Ελλάδα από την ομάδα θεατρικής αναζήτησης της Λέσχης Γραμμάτων και τεχνών Βορ. Ελλάδος. Μετάφραση-Σκηνοθεσία Αχιλ. Ψαλτόπουλου, μουσική Γ. Ανδρέου. Παίζουν οι ηθοποιοί Πόπη Κόντου, Πάνος Μатарάγκας, Ζαφείρω Λαζαρίδου, Ξανθή Ράπτου, Πέτρος Κοκόλης, Μπάμπης Τίγκας, Μαρία Χατζοπούλου και Μαρία Κρεμύδα.

Μπόρις Χύμπερ

• ΘΕΑΤΡΟ ΠΟΡΕΙΑ

Γ. Σπερμερίου & Τρικόρφων 3 ΤΗΛ.: 8219.982

Μέχρι τις 14.4: Το πανόραμα κωμωδιών 86-87, πράγματι απολαυστικό, τελειώνει με το θέατρο GAG.

Μια ξεκαρδιστική πανέξυπνη παντομίμα με φόντο το σκηνικό ενός χολιγουντιανού στούντιο της εποχής του βωθού κινηματογράφου και της γέννησης των γκαγκ που θα γίνουν πασίγνωστα στις ταινίες των κωμικών του βωθού. Ηθοποιοί: Μπόρις Χύμπερ, Μάριλντ Κούλμεν, Βάκλαβ Χέλσους.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

• ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΚΑΙΤΕ

Ομήρου 14. Συναυλία δωματίου 10.4, 9 μ.μ. σε συνεργασία με το Κέντρο Σύγχρονης Μουσικής Έρευνας (ΚΣΥΜΕ)

Πάουλ Χίντεμπερτ: Σονάτα για τρομπέτα και πιάνο.

Βασίλη Ριζιώτη: Στον αστερισμό του ονείρου, (για πιάνο, τσελέστα και μαγνητοταινία)

Χάρη Ξανθουδάκη: Παραλλαγές στο Χάουντ (για τρομπέτα και ηλεκτρονικό εξοπλισμό) Τζιατσίντο Σέλας: Τέσσερις εικονογραφίες (για πιάνο)

Δημήτρης Καμαρωτός: Επιφάνεια (για κλαρινέτο, πιάνο και κοντραμπάσο)

Οι εκτελεστές: Φρήντερ Χελντ (τρομπέτα) Ντανιέλ Σολέτ (πιάνο και τσελέστα) Δημήτρης Καμαρωτός (κλαρινέτο) Βασίλης Παπαθασίου (κοντραμπάσο)

ΣΙΝΕΜΑ

• Λιγοστεύουν οι καλές ταινίες που μας περιμένουν, μέχρι το τέλος της περιόδου. Ακόμα και απ' αυτές που δεν είχαν να προσφέρουν ή να διαφημίσουν κάτι πιο ουσιαστικό από τη σχέση τους με τα όσκαρ, οι περισσότερες πρόλαβαν να προβληθούν, γεγονός που μάλλον παρατηρείται για πρώτη φορά. Έτσι, τούτο το μήνα, το ενδιαφέρον των φίλων του σινεμά συγκεντρώνεται αναγκαστικά γύρω από τις ακόλουθες ταινίες:

— «Η κρυφή γοητεία της μπουρζουαζίας». Σ' επανέκδοση, το αριστουργηματικό σχόλιο του Λουίς Μπουνιουέλ.

— «Στους έρωτές μας», τρυφερή ματιά του Μωρίς Πιαλά, η αισθηματική αγωγή της σύγχρονης νεολαίας και η «ανακάλυψη» της Σαντρίν Μπονέρ, τέσσερα χρόνια πριν.

— «Πλατούν», θεαματική, (αντι)πολεμική περιπέτεια του Όλιβερ Στόουν, με αυτοβιογραφικά στοιχεία από το Βιετνάμ.

— «Η ακτή των κουνουπιών», η πρόσφατη δημιουργία του Αυστραλού, Πήτερ Γουέρ, με πρωταγωνιστή τον Χάρισον Φορντ.

— «Μια Κυριακή στην εξοχή», αρχές του αιώνα, γαλλική επαρχία και οικογενειακές ισορροπίες, από τον Μπερτράν Ταβερνιέ.

— «Τζιλντα», ασπρόμαυρη και γοητευτική η Ρίτα Χέγγουορθ, τέσσερις δεκαετίες πίσω. Τι άλλο;

— Στο πρόγραμμα, επίσης, δυο ελληνικά φιλμ. Δείτε το «Δέντρο που πληγώναμε» του Δήμου Αβδελιώτη, δροσερό και θραυμένο στο Βερολίνο. Όχι όμως και τη «Γλυκιά πατρίδα» του Μιχ. Κακογιάννη.

— Όσο για την «Εβδομάδα Μεξικανικού κινηματογράφου», που είχε αναβληθεί, πραγματοποιείται μεταξύ 2-9 Απρ. περιλαμβάνει ταινίες της δεκαετίας του '40, αλλά και της τελευταίας ('70-'80). Ξεχωρίζουν ο «Τόπος δίχως όρια» του Αρτούρο Ρισαϊν και το «Επαναστατημένο Μεξικό» του Πωλ Λεντύκ.

«Πλατούν», του Όλιβερ Στόουν.

Η εμφάνιση των Anti-tropau council στο Swing, πρέπει να έπεισε και τους πιο δύσπιστους για τη δημιουργική κατάσταση που επικρατεί στην εγχώρια σκηνή. Με τα καινούρια τους κομμάτια αισθητά πιο μελωδικά, χωρίς να χάνουν ωστόσο τίποτα απ' το γνώριμό τους ρυθμό κατέληξαν σ' ένα ξέφρενο χορό μουσικής κι αισθήσεων, δίνοντάς μας αυτές τις σπάνιες στιγμές που μόνο λίγες συναυλίες το κατορθώνουν. Στιγμές σπάνιες για κοινό και μπάντα καθώς η σχέση τους γινόταν τόσο έντονη που νόμιζες πως έπαιζαν μαζί.

ΝΕΑ ΕΝΤΥΠΑ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

• **TRANSPORT**, Μάρτης. Αφιέρωμα στην ομάδα Cobra. Επίσης εκτενής αναφορά στον Robert Sledge, στο Hafier Trio και στο ηχητικό εργαστήριο Robol. Ακόμα: Swam, Sergin Celibidache, οι Γκομπιντιπού και οι πειραματικές βραδιές του Σκιάχτρου.

• **ΑΚΡΟΒΑΣΙΑ** No 5, Χαλάνδρι. Ανάμεσα στα άλλα ενδιαφέροντα: Συνέντευξη για το πολεοδομικό σχέδιο του Χαλανδρίου. Ιδεολογία και κατοικία. Κατοικία και πολιτική συνείδηση.

• **ΤΟ ΜΗΔΕΝ** Fanzine με χειροποίητο μαύρο εξώφυλλο που εκδίδεται στη Ρώμη.

• **ΤΥΦΛΟΠΟΝΤΙΚΑΣ** No 7. Εκδίδεται στα Γιάννενα.

• **ΙΔΕΟΔΡΟΜΙΟ** Ανανεωμένο, δεκαπενθήμερο, ποικίλης ύλης, άνοιγμα στο μεγάλο κοινό. Ειδικό αφιέρωμα στις «κατινιάρικες» σελίδες του Σχολιαστή. Άγνωστα ντοκουμέντα.

• **ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΟΣ ΠΛΑΝΗΤΗΣ** Επιτέλους το περιοδικό με νουτέλες επιστημονικής φαντασίας. Στο πρώτο τεύχος: Ρόμπερτ Σίλβερμπεργκ, Φίλιπ Ντικ, Χίλαρι Μπέηλ, Λώρενς Τζάνιφερ, Ούρσουλα Λε Γκεν, Σάμουελ Ντηλένι, Χάρλον Έλσον, Τάνιθ Λη, Τζέμης Τίππερ.

• **CINE 7** No 1.

Σινέ ροκ περιοδικό, ή όπως λένε το πρώτο θεματικό ροκ περιοδικό μετά την καταστροφή αλλά με εκτενής αναφορά στον κόσμο της 7ης τέχνης. Ενδιαφέρον είναι ο κατάλογος για το ροκ στο σινεμά με τις περισσότερες ταινίες που αφορούν το ροκ, ή ακούγεται ροκ μουσική.

• **Οι CHILLS**, ένα από τα σπουδαιότερα ποπ συγκροτήματα της Νέας Ζηλανδίας θα εμφανιστούν 2 Μαΐου στην Αθήνα. (Club 22 Αυτοκίνηση). Διαβάζοντας το εξώφυλλο των δίσκων τους, αλλά και όλων των δίσκων της Νεοζηλανδέζικης-σκηνής που οι Chills έφεραν στο προσκήνιο θα δούμε: «της ελεύθερης από πυρηνικά Νέας Ζηλανδίας». Μερικές λέξεις που εκφράζουν όλη την κοιλότητα των Νεοζηλαντών στην ποίηση, τη ζωή και τη μουσική καθώς προσπαθούν να ζήσουν σ' ένα διαφορετικό πολιτισμό με μια οικολογική σχέση προς τη φύση ριζικά αντίθετη με την υπόλοιπη κοινωνία. Έτσι και η μουσική των Chills είναι ποπ με τις ριζες βαθιά χωμένες σ' αυτή την ιδιόμορφη παράδοση και τόσο δυνατά επομένως ψυχεδελική που να καταφέρει να μας κεντρίσει το ενδιαφέρον για όλη την Νεοζηλανδέζικη σκηνή.

• Με στόχο την παρουσίαση της εγχώριας ροκ σκηνής η «Πήγασος» άρχισε τις προετοιμασίες μιας συλλογής.

Η συλλογή αυτή θα περιλαμβάνει την πρόσφατη δουλειά των Antitropau council, Last Drive, Mushrooms, και Villa 21 αλλά και των πρωτοεμφανιζόμενων στο Βινύλιο Blue light, Human Grape και No man's land.

Όλα τα κομμάτια είναι ανέκδοτα κι όχι μόνο αυτό αλλά και αποκαλυπτικά των τάσεων και προθέσεων που κινούνται σήμερα αυτές οι μπάντες. Οι προετοιμασίες θα διαρκέσουν τουλάχιστον ένα 4μηνο, θα συνοδεύεται δε η παρουσίαση του άλμπουμ με μεγάλες συναυλίες.

A ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ

• **Hard-core** συναυλία στο Swing με πολλή ένταση και κέφι απέδειξε το ζωντανό του πράγματος. Έπαιξαν οι **Σύγχυση**, **Αποχέτευση**, **Χαμένα ιδανικά** και τα πρωτοεμφανιζόμενα **Παράσιτα**.

• Οι **Green on Red**, ένα από τα πιο σημαντικά ονόματα της αμερικάνικης αναβίωσης, θα εμφανιστούν μέσα Μαΐου στην Αθήνα, περισσότερες λεπτομέρειες στο τεύχος Μαΐου.

• **The jaywalkers** κυκλοφορούν μέσα στον Απρίλη το πρώτο ομώνυμο μίνι τους LP.. Μια μπάντα που πάνω απ' όλα ξέρει να φτιάχνει τραγούδια με μουσική τόσο δική τους ώστε να βρίσκεισαι σε αμχανία να την περιγράψεις. Πάντως σ' όσους αρέσει η ποιοτική pop μουσική ή folk-rock κι ό,τι αυτό συνεπάγεται μην χάσουν αυτό το δίσκο.

• Η επανεμφάνιση των **Low Noise** μας έδωσε ελπίδες για την τύχη της πιο αδικημένης από καταστάσεις μπάντας.

• Οι **Τρύπες**, το πιο δημοφιλές ροκ ελληνόφωνο σύνολο της Θεσσαλονίκης υπέγραψαν με την Virgin και το δεύτερό τους LP θα κυκλοφορήσει μέσα στον Απρίλη.

• Από το **Δικαίωμα Διάβασης** κυκλοφορούν μέσα στον Απρίλιο: **Libido Blunt**. «Brilliant names & dames»

Membranes: «Songs of Love and Fury»

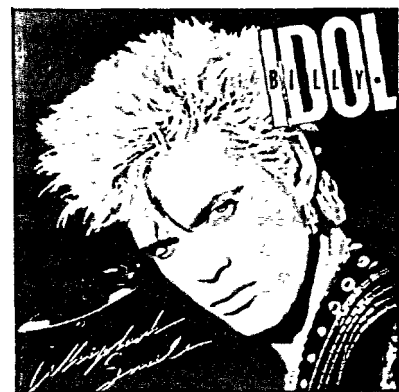
A Witness: «I am John's Pancreas»

The Ex: «Too Many cowboys»

Cassandra Complex: «Grenade»

ΔΙΣΚΟΙ

• **CLAUS NOMI** in Concert. Από συναυλία στη Ν. Υόρκη. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ηχογράφηση δεν έγινε με προοπτική να δγει κάποιος δίσκοι γι' αυτό υπάρχει και πιο έντονη παρά ποτέ η ατμόσφαιρα του live.

• **BILLY IDOL** - Whiplash Smile.

Το νέο δυναμικό άλμπουμ του... κούκλου με το διάβολο στο κορμί του.

• **DEEP PURPLE** - The house of blue light. Η καινούρια εποχή των Purple... υπόσχεται πολλά.

• **JOHN FOGERTY** - Eye of the Zombie. Άλλη μια επιστροφή. Καλό rock-heavy αλλά και soul και πάντα εκπληκτική όλο πάθος ζεστή φωνή.

ΧΩΡΟΙ

• **OM** Κέντρο έκφρασης, Φερρών 18, Πλ. Βικτωρίας, ΤΗΛ.: 8830.981 1.4: Δημήτρης Νικηφόρος, ελληνικό λαούτο και κρουστά/3,4,6,7.4: Ψαραντώνης (λύρα και φωνή), Γρηγόρης Ξυλούρης (λαούτι, ούτι), Γιώργος Δουλγεράκης (δωδεκάχορδο λαούτο)/8,9.4: Γιάννης Σπυρόπουλος (πιάνο), Κριστιάν Μπουνασέλ (πνευστά): Αυτοσχεδιασμοί/Μεγάλη Δευτέρα 13, Μεγάλη Τρίτη: «Ανατολικός Δυτικός Άνεμος», Δημήτρης Μαραγκόπουλος (ηλεκτρονικά), Γ. Χατζημιχαλάκης (ούτι), Κλ. Αντωνίου (ηλ. κιθάρα), Θ. Παπαδόπουλος (πνευστά), Σ. Γιαννάτου (φωνή)/Μ. Τετάρτη, Μ. Πέμπτη: «Λουδοβίκο των Ανωγειών»-φωνή μαντολίνο σε μοιρολόγια της Παναγίας και κρητική μοιρολόγια.

ΖΩΝΤΑΝΗ ΡΟΚ

Οι **MEMBRANES** για δυο συναυλίες στην Αθήνα στις 24 και 25 Απρίλη στο **ΚΥΤΤΑΡΟ**. Οι **MEMBRANES** ξεκίνησαν απ' το Μάντσεστερ και με μια σειρά από επιτυχημένες επιθέσεις, τόσο στον ήχο όσο και στο στίχο, ενάντια στο ΠΟΠ κατεστημένο έγιναν γρήγορα απ' τα πιο δημοφιλή γκρουπ του είδους. Η παρουσία του τριό στα μουσικά πράγματα της Αγγλίας είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία σχολής μιας και κατάφεραν να ενώσουν με τον καλύτερο τρόπο το θόρυβο με το Ροκ εν Ρόλλ. Σήμερα οι **MEMBRANES** πιο ώριμοι μας δίνουν τις δικές τους αισθητικές προτάσεις για τη μουσική. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο τελευταίος δίσκος του Γκρουπ «**SONGS OF LOVE AND FURY**» (που κυκλοφορεί και στην Ελλάδα) απέσπασε πολύ καλές κριτικές.

• CAFE PALETTE

Ιπποκράτους 171, ΤΗΛ.: 6433.466, Τετάρτη κλειστά.

Ροκ και στο Cafe Palette. Η γενιά της επανάστασης των δεκαετιών '60 και '70 τραγουδάει ακόμα. Έξι ψημένοι μουσικοί με μέσο όρο ηλικίας τα 30 παίζουν πάνω σε θέματα των Hendrix, Stones, Joplin, Gallaher και άλλων μεγάλων. Για όσους θέλουν να πιάσουν το νόημα της rock generation.

COPYRITS: Μιχάλης Νικολαΐδης (κιθάρα, φωνητικά), Γιώργος Γιαμονίτης (μπάσο), Μπάμπης Τσιλίδης (σαξόφωνο), Τάκης Λιαρμακόπουλος (τύμπανα), Μάριος Στρατηγόπουλος (φωνητικά) και Χαρά Αργυροπούλου (φωνητικά).

• ΣΚΙΑΧΤΡΟ CLUB

Πανουργιά 12, Δελφινάριο, Καστέλλα ώρα έναρξης live: 10.00 μ.μ.

2.4: Αυτοσχέδιοι-Αδιάφοροι / 3.4: Λάμψη-Σκιές / 4.4: Φωτοσκιές-Flowers of Romance / 5.4: Αμφί / 9.4: Αυτοσχέδιοι-Αντί / 10.4: Απόπειρα-Κάρμα / 11.4: The Brush-Scoria / 12.4: Sparkle-Polish Autumn / 23.4: Κάρμα / 24.2: Taste the Gas-Flowers of Romance / 25.4: Scoria-Σκιές / 26.4: Strings-Λάμψη / 30.4: Βραδιά πειραματικών και ηχητικών τάσεων live Γκομπντιμπού.

• ΤΡΟΧΟΣ

Σώρου 30-Μαρούσι
Κάθε Κυριακή και Δευτέρα Live εκπλήξεις. Κάθε Τρίτη δίσκοι. Κάθε Τετάρτη **No Mans land**. Κάθε Πέμπτη **ΛΩ** και **What a mess**. Κάθε Παρασκευή **Joag Band Blues**. Κάθε Σάββατο **Ροκ Αμόκ** με τους Σίγμα Φαίη (τραγούδι), Λ. Σιδερά (ντραμς), Δ. Δασκαλοθανάση (κιθάρα), Γ. Δρόλαπα (μπάσο). Το φεστιβάλ ροκ που ανήγγειλε ο **ΤΡΟΧΟΣ** γίνεται την τελευταία εβδομάδα του Απρίλη.

• ROCK CLUB VITRAUX

Λ. Γαλατσίου 41-Πατήσια ΤΗΛ.: 2013.355
Ανοιχτά από Τετάρτη έως Κυριακή 8μ.μ.-2μ.

Στο Vitraux εμφανίζονται κάθε μέρα συγκροτήματα Rock, Blues, Jazz-Rock, New Wave κ.λπ. Επίσης προβάλλονται βιντεοκλιπ κινηματογραφικές ταινίες, Cartoons κ.λπ.

Μέσα στον Απρίλη θα εμφανιστούν: Κινούμενη Άμμος, Green Eyes, Winter Water Colors, Ανώνυμοι, 16 Days, Βαβέλ 69, Σκιές. Επίσης το συγκρότημα **Εκών**, Άκων, θα εμφανίζεται στο Vitraux όλο τον Απρίλη κάθε Κυριακή στις 9.30 με ένα ξεχωριστό σώμα με ολάνθες. Πληροφορίες και ημερομηνίες στο ΤΗΛ.: 2013.355-Vitreaux
Σημ.: Το Vitraux λόγω Πάσχα θα κλείσει από 13/4 έως και 21/4.

• CATS

Λεωφόρος Συγγρού 49, ΤΗΛ.: 9226.694
3.4: Λευκή Συμφωνία / 4.4: Anti-troupa council / 5.4: Film noir / 11.4: Βραδιά γκαράζ-ψυχεδέλειας με τους Mushrooms.

• HIGH WAY

Δορυλαίου 10-12, Πλατεία Μαθίλη, ΤΗΛ.: 3645.056

1.4: Blues Mobile / 2.4: Gloria (Reggae) / 3.4: Πολυθέαμα (χορευτική ομάδα) «τέσσερα ερωτικά ιντερμέδια» / 5.4: Impatiens. Όλο τον Απρίλη θα παίζουν επίσης οι Λύτρες και Τρυκ, οι Όμικρον όρκεστρα και ο Νίκος Γκίνης (Σύνδρομο). Τρίτη κλειστά. Κάθε Σάββατο δίσκοι από τον Γιάννη Τζαγκερ και Τόνυ.

• ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Μοσχονησίων 2 και Αγ. Μελετίου, ΤΗΛ.: 8675.340

1.4: Green Eyes / 2.4: Skate / 3.4: Blues Mobile / 4.4: AIPY / 5.4: No mans land / 6.4: Ηλεκτρικοί οργανοπαίκτες / 7.4: No mans land / 8.4: AIPY / 9.4: Μοντεζούμα / 10.4: Gloria synthetik / 11.4: AIPY / 12.4: No mans land. Μεγάλη εβδομάδα κλειστά.

ακόμα live παρουσιάζουν

• **SWING** (Πλ. Εξαρχείων)

• **ΕΝΑΛΛΑΞ** (Μαυρομυχήλη, τηλ.: 6437.416)

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

• FIRST ATHENS BE-IN

Η νέα ψυχεδέλεια στην Αθήνα 13.4 στο **CLUB 22** (Βουλαγμένης 22, τηλ. 9233.165). Παίζουν τρία αμερικανικά συγκροτήματα από τα πιο παλιά της σκηνής γκαράζ. Κατευθείαν λοιπόν από την Αμερική για μια ευρωπαϊκή περιοδεία με πρώτο σταθμό την Αθήνα: οι **Miracle Workers**, οι **Fourgiven** από την Καλιφόρνια και οι **Mad Fun** από το Ν. Τέξας. Μαζί θα εμφανιστούν οι **Last Drive**. Συμμετοχή του **Fraction Light Show**.

ΟΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
τηλ. 6469827 - 6461380
Κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα

τ. 49, 1η Απριλίου 1987, ΔΡΧ. 200

Ιδιοκτησία:

«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Φωτοσύνθεση:
Lexikon, Διδότου 26
Φωτολιθογραφική αναπαραγωγή:
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26
Εκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάριος 51-33

Εκδότης:

Γ. Πιτουρόπουλος
Διεύθυνση:
Π. Παναγιώτου, Δ. Ψαρράς

Π Ο Λ Ι Τ Ι Κ Η:

Χ. Βερναρδάκης, Γ. Βότσης, Α. Λαζαρίδου,
Τ. Μαστραντώνης, Π. Λινάρδος-Ρυμνόν

Δ Ι Ε Θ Ν Η:

Γ. Αλαμάνης, Α. Αρζιμάνογλου, Μ. Δελιπέ-
τρος, Δ. Δελιολάνης, Τ. Κυπριανίδης, Κ.
Κυριακίδης, Τ. Κωστόπουλος, Μ. Σμπόρος

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Α:

Ε. Αρανίτης, Α. Γιαννόπουλος, Α. Θεο-
δωρίδου, Γ. Κόκκινος, Τ. Κατιντσάρος, Π.
Κοροβέσης, Γ. Μαυρίδης, Α. Μαυρομάτης, Χ.
Μαχίρας, Θ. Πλατής, Ρ. Πόλε, Γ. Σχίζας, Δ.
Τρίμης, Τ. Υπέρμαχος, Τ. Χριστοδουλοπού-
λου, Α. Ψαρρά

Π Ο Λ Ι Τ Ι Σ Μ Ο Σ:

Ν. Βαλαωρίτης, Χ. Δασκαλόπουλος, Β. Δε-
ληπέτρος, Ε. Καραφάτης, Α. Κελπέκης, Δ.
Κούρτοβιχ, Γ. Μακρής, Γ. Μαργαρίτης, Ν.
Μαυροδύτης, Β. Ντάκουρη, Δ. Οικονομάκης,
Σ. Παπασπύρου, Δ. Πουλικάκος, Χ. Σακελ-
λάρδου, Α. Τύρος, Σ. Χρυσουλάκη

Κ Α Λ. Ε Π Ι Μ Ε Λ Ε Ι Α:

Α. Αηδόνης, Α. Θεοδωρίδου, Μ. Καλογερά-
κου

Σ Κ Ι Τ Σ Ο:

Β. Ελευθερίου, Π. Ζερβός, Γ. Χατζάκος

Κ Ο Μ Ι Κ Σ:

Αρκάς

Γ Ε Λ Ο Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α:

Γ. Ιωάννου

Φ Ω Τ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α:

Κ. Ελευθεράκης, Μ. Μπαμπούσης

Συνδρομές:

Εσωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 2.400
Ευρώπη: 12 τεύχη δρχ. 2.700
Άλλες ήπειροι: 12 τεύχη δρχ. 3.000
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη δρχ. 6.000

Εμβάσματα-επιταγές:
Γιώργος Πιτουρόπουλος

Η ΕΝΟΧΗ

«ΟΤΑΝ ΕΧΕΙΣ ΜΕΛΙ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ
ΣΟΥ ΤΟ ΓΛΥΦΕΙΣ»

(«λαϊκή παροιμία»)

Με αφορμή την παρουσίαση του Κ.
Ζηρίνη σκηνοθέτη και «παροπλισμένου»
(sic) αριστέστη στο Σχολιαστή, τεύχος
48, αποφάσισα να σας στείλω τούτη την
επιστολή με σκοπό να δημοσιευτεί.

Η πρώτη επίθεση ενάντια στη Δοκιμή
πραγματοποιήθηκε από το Γ. Μαύρο της
«Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας».

Η δεύτερη πραγματοποιήθηκε από τον
Κ. Ζηρίνη ο οποίος δημόσια με την τα-
χτική του Γκάιμπλς («πες ψέματα, στο
τέλος κάτι θα μείνει») επιτίθεται στους
αναρχικούς ταυτίζοντάς τους με ό,τι
ακριβώς και με τον ίδιο τρόπο που το
κράτος του Δροσογιάννη επιχειρεί και
μάλιστα σε εποχή που το αίσχρo νομο-
σχέδιο για τα ναρκωτικά κάνει το θέμα
επικαιρό. Όμως όλοι θα 'πρεπε να
γνωρίζουν καλά πως οι αναρχικοί είναι
ενάντια στην πρέζα (και το 'χουν απο-
δείξει: χτύπημα εμπόρων στις 17-2-86
στην πλ. Εξαρχείων) όπως και ενάντια
στην κοινωνία του θάνατος και τον εμ-
πορίου άξιους εκπρόσωπος της οποίας εί-
ναι ο κύριος Ζηρίνης. Το σενάριο του
γνωστό.

Ο κύριος Ζηρίνης δίνει μάχες με τη μη-
χανή λήψης, οι σκοτεινές δυνάμεις του
επιτίθενται και αυτός θγαίνει θριαμ-
φική. Η ΕΝΟΧΗ ΓΙΝΕΤΑΙ ΕΠΙΧΕΙ-
ΡΗΜΑ. Ο κύριος Ζηρίνης «αντοσαρκά-
ζεται» χωρίς δέδια να σαρκάζει τα διό-
λου ευκαταφρόνητα εκατομμύρια του
κέντρου Κινημάτων και τα χάδια του
Υπουργείου Πολιτισμού. Όμως κλαίει
και οδυρείται ο κύριος Ζηρίνης μέσα από
τις στήλες του περιοδικού σας προβάλ-
λοντας τις αναστολές του για τη χρημα-
τοδότηση του από το μιστό κράτος (χα!
χα! χα!) ενώ παράλληλα καταξιώνει πρα-
κτικά την κοινωνία του εμετού παίρνον-
τας τα χρήματά της. Δεν είναι διόλου
αμφιλεγόμενο πρόσωπο. Είναι ένας πα-
ραδομένος άνθρωπος του συστήματος
που πανηγυρίζει για την αξία χρήσης του
μέσα σ' αυτό. Όμως υπάρχουν κάποιοι
που ο κύριος Ζηρίνης ξεδιάντροπα τους
βρίζει («πολλοί αναρχικοί όμως για τη
δόση τους πουλάν και τη μάνα τους»)
που ξεσκεπάζουν την κοινωνία αυτή με
τους Ζηρίνηδες της. Την εκτροπή της τά-
ξης πραγμάτων δεν θέλει ο κύριος Ζηρί-
νης και συνηγορεί με την ενσωμάτωσή
του στην κοινωνία που ξεσκεπάζουν οι
αναρχικοί.

Πόσο πολύ μπορούν να απέχουν οι
λάσπες του κράτους για εκδιδόμενες
κοπέλες και διασμό χρονον παιδιού
στην πλατεία Εξαρχείων από το αίσχρo
ψέμα της προώθησης ναρκωτικών που
ανέφερε;

Ζηρίνη αν δεν έχω πουλήσει τη μάνα
μου μέχρι την προεμερία του έργου σου,
θα έρθουμε οικογενειακάς.

Γιώργος Κυριακού

ΛΑΒΡΑΚΙΑ
ΚΑΙ ΧΑΝΟΙ

Κύριε Διευθυντά,

Ο συνεργάτης του «Σχολιαστή» κ.
Κούρτοβιχ μου έκανε την τιμή να πα-
ραθέσει ένα μικρό απόσπασμα από αρ-
θρο μου στην «Ελευθεροτυπία» για την
διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Στο
άρθρο εκείνο αναπτύσσω τις απόψεις
μου και, φυσικά, ο καθένας έχει το δι-
καίωμα να διαφωνήσει μαζί μου αφού
πρώτα τις διαβάσει και προτάξει τα δικά
του επιχειρήματα. Αντί αυτού όμως ο κ.
Κούρτοβιχ επιδιδάται σε κάθε είδους
αφορισμούς («τα παραπάνω δείχνουν με
οδυνηρή διαύγεια τι παραληρηματικές
μορφές έχει πάρει ο «διάλογος»), αστή-
ρικτες εικασίες («οι νεογλωσσαμύνητες
είναι κήρυκες επιστροφής σε ένα "παρα-

δοσιακό" τρόπο ζωής») και χονδροειδή
λάθη (π.χ. «η γερμανική γλώσσα έπλασε
την λέξη Demoskopie, η αγγλική εδη-
μιούργησε την λέξη psychedelic». Τις λέ-
ξεις αυτές τις έπλασαν γερμανοί και άγ-
γλοι που ήξεραν ελληνικά, και όχι οι
γλωσσές τους!).

Ο κ. Κούρτοβιχ ψέγει όλους εμάς τους
«γλωσσαμύνητες» για «έλλειψη νηφά-
λιας σκέψης κι επιχειρημάτων» και γιατί

ΚΑΥΣΟΞΥΛΑ

Με αγωνία περιμένα να μάθω από τους
κυρίους Χ.Μ. και Δ.Ψ. σε ποιο σημείο
του διδίου μου HOMO PASSOCUS,
NEODIMOCRATICUS κλπ. ταυτίζω
τον σοσιαλισμό με τον φασισμό. Και
πέρα την καταλυτική απάντηση-παρα-
πομπή στη σ. 213 του διδίου μου όπου
γράφεται: «Σοσιαλισμός-Φασισμός: ψυ-
χοφάρμακα υψηλού κοινωνικού και οι-
κονομικού κόστους αλλά μεγάλης θερα-
πευτικής ικανότητας για όσους πάσχουν
από το σύμπλεγμα του μειωμένου».

Βεβαίως, με το φτωχό μυαλό μου αδυ-
νατώ να αντιληφθώ πώς, κατά τους συ-
νεργάτες σας, ισοδυναμεί με ταύτιση των
δύο εννοιών η απόδοση σ' αυτές μίας και
μόνον συγκεκριμένης κοινής ιδιότητας.
(Την οποία ασφαλώς τους αποδίδω από
κοινού, όπως άλλωστε και σε όλες τις άλ-
λες «μεγάλες», δηλ. κοσμοπλαστικών
φιλοδοξιών, ιδεολογίες οι οποίες με την
«τελειότητα» και την ολιστικότητα τους
ουσιαστικά ψυχοθεραπεύουν τις ατέ-
λειες και μερικότητες των οπαδών τους).

Βεβαίως, ενώ αγατώ τα λάθη μου (και
μαζί μ' αυτά τις ατελείς ιδεολογίες) και
αφήνω το μονοπώλιο του αλάτουν-και
του τελειού σε όσους το έχουν ανάγκη.

Θα ήθελα όμως να ρωτήσω τους
συντάκτες σας:

α) Κατηγορώντας τον εκδότη μου ότι
έβγαλε το διδίο μου εννοούν πως δεν
πρέπει να κυκλοφορούν διδία με τα
οποία διαφωνώ;

β) Επειδή στα καυσόξυλα του τζακιού
μου και στην κοπελιά μου αποδίδω την
κοινή ιδιότητα πως «με ζεσταίνουν»,
θεωρούν πως ταυτίζω τα δύο και πως η
κοπελιά μου είναι εύφλεκτη; (Πάντως
αυτοί έβαλαν φωτιά στη δημοσιο-
γραφική δεοντολογία μη δημοσιεύοντας
την απάντησή μου στην ίδια θέση με το
άρθρο τους).

Θανάσης Διαμαντόπουλος

«δεν υποβάλλουμε στην δάσανο της λο-
γικής και της τεκμηρίωσης όσα λέμε». Έ-
ψαξα στο άρθρο του να βρω την δική μου
νηφάλια σκέψη και τεκμηρίωση των
θέσων του και δεν βρήκα ούτε το ένα
ούτε το άλλο. Επειδή όμως μπορεί να
κάνω και λάθος, θα τον παρακολουσά να
μας πει πού ακριβώς στο άρθρο του έχει
ψαρέψει τα λαβράκια της νηφάλιας σκέ-
ψης του για να αντιπαραθέσει στους χά-
νους που εμείς πιάνουμε στα θαλά νερά,
όπως ισχυρίζεται.

Με εκτίμηση
Θεόδ. Γ. Δημόπουλος
Δ/ντής του ΜΑΙΧ

Και η απάντηση του συνεργάτη μας:

Καθώς η ερώτηση, με την οποία κλεί-
νει το γράμμα του ο κ. Δημόπουλος, εί-
ναι ρητορική, θα περιορισθώ να επι-
σημάνω την καταπληκτική δήλωσή του
ότι στις λέξεις Demoskopie και psychede-
lic δεν τις έπλασαν η γερμανική και η αγ-
γλική γλώσσα αντίστοιχα, αλλά «γερμα-
νοί και άγγλοι που ήξεραν ελληνικά». Δηλαδή; Ο κ. Δημόπουλος φαίνεται να
φαντάζεται ότι υπάρχει μια αειπάροθεν
κορσάς ονόματι Γλώσσα, η οποία κατό-
πιν αιώμου συλλήψεως και μακράν της
τύρβης του κόσμου γεννά μια-μια τις λε-
ξούλες που αποτελούν το καμάρι του
σπιτιού της. Στην πραγματικότητα, βέ-
βαια, τις λέξεις δεν τις πλάθει η γλώσσα,
τις πλάθουν οι άνθρωποι. Και οι άνθρω-
ποι, ακόμα και όταν ανήκουν στην ίδια
γλωσσική κοινότητα, λειτουργούν με
βάση διαφορετικά κίνητρα, ερεθίσματα,
επιρροές και εμπνεύσεις. Κάποιος ή κά-
ποιοι γαλλομαθείς εισήγαγαν στην ελλη-
νική γλώσσα τη λέξη «αμπαζούρ», κά-
ποιος ή κάποιοι ιταλομαθείς εμπάσαν τη
λέξη «γκαζέτα», που κάποιοι αρχαιο-
μαθείς μετέτρεψε αργότερα σε «εφημερί-
δα», κάποιοι εβραϊομαθείς της ενοσχά-
μισαν τη λέξη «Σάββατο», κάποιοι ή κά-
ποιοι λυδομαθείς αρχαίοι έφεραν τη λέξη
«τύραννος» και πάει λέγοντας. Η γλωσ-
σική κοινότητα εγκρίνει ή απορρίπτει τις
προτάσεις των μελών της, τις αφομοιών-
νει, της «φινίρει». Όταν λοιπόν ο κ.
Δημόπουλος λέει ότι τις λέξεις Demo-
skopie και psychedelic τις έπλασαν ελλη-
νομαθείς Γερμανοί και Άγγλοι και όχι οι
γλώσσες τους, δεν εκφράζει ουσιαστικά
καμιά αντίρρηση, αλλά μια ταυτολογία.
Μια ταυτολογία όμως πολύ ενδεικτική
για το πώς βλέπουν οι γλωσσαμύνητικοί
κύκλοι το γλωσσικό φαινόμενο...

Δημοσθένης Κούρτοβιχ

τοάρλυ σαμέλιους
Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ
ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΤΑΣΙΑ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΒΕΣΗ, ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ
ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 17, ΑΘΗΝΑ 106 81
ΤΗΛ. 3639980 - 3602040

ΣΕΙΡΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ 1

κυκλοφορεί

DANIEL ARIJON
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΦΙΛΜΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ

εκδόσεις πλάνο

Δίνη

ετήσιος περιοδικό

1

• Κυκλοφορεί κάθε έξι μήνες • Πουλιέται στα κε-
ντρικά βιβλιοπωλεία • Συνδρομές: Ζωοδ. Πηγής 95-97
Αθήνα 114 73 • εσωτερικού 800 δρχ., εξωτερικού 900
δρχ. • Για περισσότερα, αγοράστε το πρώτο τεύχος. •

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ «ΑΖΑΞ»

ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ της δεκαετίας του '50, οι κρεμλινολόγοι της Ουάσιγκτον ανακάλυψαν κάποια υποτιθέμενη «διείσδυση του διεθνούς κομμουνισμού» στην Περσία και τη Γουατεμάλα. Κρεμλινολόγοι ήταν τότε κυρίως οι άνθρωποι της «Οργάνωσης Γκέλεν», στρατιωτικής μυστικής υπηρεσίας των Ναζί, που μετά το '45 ανέλαβαν οι αμερικανοί! Είναι ολοφάνερο ότι οι τώες πράκτορες των ναζί —ο Μπάρμπι, ο Μένγκελε κ.α., που μετά το '45 δεν μπορούσαν πια επίσημα να σφαγιάζουν «μπολσεβίκους και σκλάβους υπάνθρωπους», αλλά απεναντίας, ήταν καταζητούμενοι εγκληματίες πολέμου— έβλεπαν παντού στον κόσμο την κομμουνιστική διείσδυση. Εξάλλου αυτοί ήταν που συνεργάζονταν μυστικά με τις μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ, που με τη σειρά τους φρόντιζαν να τους κρύβουν από τους συμμάχους τους μέχρι να τους εξάγουν σ' όλο τον κόσμο, ιδίως δε στην Ν. Αμερική.

Το Ιράν δεν ήταν τότε παρά μια βρετανική αποικία με τοποτηρητή τον τότε νεαρό Σάχη Παχλεβί. Οι σημαντικότεροι πλουτοπαραγωγικοί πόροι ανήκαν στην βρετανική Anglo-Iran Oil Company. Το παγκόσμιο ιμπέριο των βρετανών κατέρρεε με ταχείς ρυθμούς, ανάλογα έπεφτε και η δύναμή του μέσα στο Ιράν, ενώ οι ΗΠΑ ανέπτυσαν στις αραβικές χώρες ένα νεοαποικιακό ιμπεριαλιστικό σύστημα κυριαρχίας, με το σιωνιστικό κράτος του «Ισραήλ» μέσα στην καρδιά του, την Παλαιστίνη. Το Ιράν έμελλε να παίξει για δύο περίπου δεκαετίες το ρόλο του υπο-ιμπεριαλιστή στην περιοχή, για λογαριασμό των ΗΠΑ.

Αρχικά όμως, οι Βρετανοί και ο Σάχης τους έπρεπε να ανεχθούν την συγκρότηση μιας κυβέρνησης εθνικού μετώπου υπό τον αστό πρωθυπουργό Μοσαντέκ. Η πρώτη πράξη που υπέγραψε ο Μοσαντέκ ήταν η κρατικοποίηση της εταιρίας πετρελαίων. Μέχρι σήμερα καταγγέλλεται στα δυτικά μέσα ενημέρωσης ως «φανατικός εθνικιστής», «αγριεμένος φανατικός» κ.λπ. Στην πραγματικότητα οι Πέρσες «ήταν από πολλές γενιές αντικείμενο εκμετάλλευσης από μέρους των Βρετανών», μεταξύ άλλων και από την ίδια αυτή εταιρία πετρελαίων όπως υποστήριξε η περσική κυβέρνηση από το θήμα του ΟΗΕ χωρίς να αμφισβητηθεί. Καί ήταν οι Βρετανοί που αντέδρασαν φανατικά, ασκώντας για μια ακόμα φορά την «πολιτική των κανονιοφόρων».

Το καταδρομικό «Μαυρίκιος» απέκλεισε τις ιρανικές πετρελαιοπηγές στον κόλπο του Αμπαντάν. Η αμερικανική κυβέρνηση του Τρούμαν έδειχνε συγκρατημένη. Ο υπουργός Εξωτερικών Άτσεσον είχε εγκρίνει πολεμικά μέτρα μόνο για την περίπτωση που η περσική κυβέρνηση θα ζητούσε τη βοήθεια σοβιετικών μονάδων ή θα απειλούνταν κομμουνιστικό πραξικόπημα. Ο συνεχιζόμενος αποκλεισμός των πετρελαιοπηγών οδήγησε το Ιράν σε οικονομικά προβλήματα, ενώ οι έντονες αντιβρετανικές διαδηλώσεις αποδείκνυαν την υποστήριξη του λαού στον Μοσαντέκ. Αυτός ζήτησε τον Μάη του '53 από τον νέο πρόεδρο των ΗΠΑ, Αϊζενχάουερ, οικονομική βοήθεια μερικών εκατομμυρίων δολαρίων, δηλώνοντας ότι σε περίπτωση άρνησης θα στρέφονταν προς την ΕΣΣΔ, που είχε ήδη εκδηλώσει την προθυμία της για σύναψη στρατιωτικού συμφώνου αμοιβαίας υποστήριξης.

Με τα παραπάνω, είχε σφραγιστεί ήδη η μοίρα του Μοσαντέκ. Τον Ιούνιο του '53, στο γραφείο του υπουργού Εξωτερικών Ντάλες, συναντήθηκαν έντεκα «τζέντλεμεν που ήταν εξίσου πρόθυμοι να διεκπεραιώσουν βρώμικες δουλειές», σύμφωνα με τον «ειδικό» περί CIA Ράνελαγκ στο βιβλίο The Agency. Παρόντες ήταν, εκτός από τον αδελφό του Ντάλες (και αρχηγό της Cia) ο υπουργός Αμύνης, ο πρέσβης των ΗΠΑ στην Τεχεράνη, καθώς και ο Κέρμιτ Ρούζβελτ (εγγονός του πρώην προέδρου), ήδη από τον 2ο Παγκ. Πόλεμο πράκτορες της OSS, προπομπού της CIA. Ο Κέρμιτ Ρούζβελτ είχε επεξεργαστεί μαζί με τις βρετανικές μυστικές υπηρεσίες την επιχείρηση «ΑΖΑΞ» για την «πτώση από τα μέσα» του Μοσαντέκ.

Ο σχεδιασμός προέβλεπε αρχικά μόνο την ανάκληση της απαλλοτρίωσης της εταιρίας πετρελαίων. «Δεν ενδιαφερόμασταν» όμως για την επανεγκατάσταση του

βρετανικού μονοπωλίου παραγωγής, έγραφε αργότερα ο Ρούζβελτ στα απομνημονεύματά του. Αλήθεια, οι Αμερικάνοι «ανησυχούσαν για την πιθανότητα κατάληψης της εξουσίας από τους Σοβιετικούς στο Ιράν».

Στην πραγματικότητα οι ΗΠΑ κόπτονταν για να κυριαρχήσουν στο Ιράν και μάλιστα στις πετρελαιοπηγές αντικαθιστώντας τους Βρετανούς. Δύο μήνες αργότερα είχαν ανατρέψει τον Μοσαντέκ, είχαν εγκαταστήσει τον μέχρι τότε εξορισμένο Σάχη ξανά στο θρόνο του πρόθυμο μονάρχη, κάποιος υπάκουος στους δυτικούς κατέλαβε την έδρα του πρωθυπουργού και ιδρύθηκε μια νέα εταιρία πετρελαίων, υπό τον έλεγχο γαλλικών, αλλά κυρίως αμερικανοαγγλικών (από 40%) εταιριών.

Πώς οργάνωσε η Ουάσιγκτον την ανατροπή του Μοσαντέκ από τα μέσα; Πρώτα-πρώτα έφτασε στην Τεχεράνη, ο αμερικανός ταξίαρχος Σθάρτσκοφ με πολλές και μεγάλες θαλίτσες και με διπλωματικό διαβατήριο, αποφεύγοντας έτσι τον έλεγχο για όπλα. Ο ίδιος Σθάρτσκοφ είχε οργάνώσει στη δεκαετία του 40 την ιρανική αστυνομία, στελεχώνοντάς την με φιλοαμερικανούς αξιωματικούς. Η περσική κοινή γνώμη αντέδρασε με αγανάκτηση, η παρεπιδημούσα σοβιετική οικονομική αποστολή διαμαρτυρήθηκε επίσημα κατά της παρουσίας «του περιβόητου πράκτορα της αμερικανικής μυστικής υπηρεσίας». Και σήμερα ακόμα, γράφει το αντικομμουνιστικό Σπίγκελ: «το μικρό κομμουνιστικό κόμμα, Τουντέκ, που υποστήριξε τον Μοσαντέκ καθώς και οι εφημερίδες που καθοδηγούνται από τους κομμουνιστές εξάπλωσαν μια αντιαμερικανική καμπάνια».

Ο Σθάρτσκοφ ισχυρίστηκε πως ήθελε απλώς να επισκεφτεί μερικούς παλιούς φίλους. Μεταξύ άλλων, «επισκέφτηκε» τον αντίπαλο του Μοσαντέκ, στρατηγό

συνέχισαν. Είναι η ίδια που, όπως λέγεται, σαν πρόεδρος της επιτροπής από το 1970 ως το '72 για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΗΕ είχε συλληφθεί στο αεροδρόμιο της Γενεύης με 60 κιλά ηρωίνης αλλά αφέθηκε αμέσως ελεύθερη. Επίσης ο ειδικός απεσταλμένος και έμπορος όπλων του Χομείνι, ο Ταμπαταμπάκ, πιάστηκε καθώς πήγαινε προς το εργοστάσιο όπλων Rheinmetall του Ντύσσελντορφ τον Γενάρη του 1983 με 1,8 κιλά ανεπεξέργαστο όπιο στις αποσκευές του. Με τη βοήθεια του Υπουργείου Εξωτερικών του Γκένσερ κατάφερε όμως μια μέρα πριν να εκδοθεί η απόφαση του δικαστηρίου να φύγει από τη Δυτική Γερμανία. (Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με αυτά στο επόμενο τεύχος: Ναρκωτικά και όπλα-4: οι δουλειές των Παχλεβί).

Στο μεταξύ, έφταναν στην Τεχεράνη κατά μυριάδες τα δολάρια, σε «φίλους του Σάχη» και «αντιπάλους του Μοσαντέκ». Ο Σάχης απολύει τον Μοσαντέκ, διορίζει τον Σαχεντί, και εγκαταλείπει την Τεχεράνη για να αυτοεξοριστεί μετά λίγες μέρες —«προσωρινά», φυσικά— στη Ρώμη, κατά τη συμβουλή του πρεσβευτή των ΗΠΑ.

Ο Μοσαντέκ διατάσσει να απομακρυνθούν οι εικόνες του Σάχη από τις δημόσιες υπηρεσίες· ο εξεγερμένος λαός στους δρόμους γκρεμίζει όλα τα αγάλματα του Σάχη και του πατέρα του.

Όμως η αντίδραση, προετοιμασμένη από καιρό απ' τους αποικιοκράτες, βαδίζει εναντίον τους και, τελικά, υπερικχύει. Αρχικά «διαμαρτύρονται» 400 ευέλπιδες της στρατιωτικής ακαδημίας κατά της προσβολής εις βάρος του Σάχη, με «απεργία πείνας». Δωροδοκημένοι με χρήματα της CIA και του Σάχη κινητοποιούνται κάτοικοι των εξαθλιωμένων παραγκουπόλεων της Τεχεράνης. Παλιοί τρόφιμοι φυλακών με διάφορους τρό-

Αρφά, τον στρατηγό Σαχεντί που ο Ρούζβελτ προόριζε ήδη για διάδοχο του Μοσαντέκ, και, φυσικά ήρθε σε επαφή με τον Σάχη.

Ο Μοσαντέκ, διαισθανόμενος τον κίνδυνο, διέλυσε το κοινοβούλιο, που χαρακτήρισε ως «φωλιά κλεφτών»· έλαβε τη λαϊκή συγκατάθεση για το μέτρο αυτό με δημοψήφισμα που έγινε τον Αύγουστο. Πήρε τη συντριπτική πλειοψηφία, ζητώντας απ' το λαό το δικαίωμα «να ξεκαθαρίσει το κράτος από σκοτεινά στοιχεία και άλλους ανεγκέφαλους της διεθνούς αντίδρασης».

Οχτώ μέρες αργότερα, ο αρχηγός της CIA Ντάλες συσκέπτεται μαζί με πράκτορες της υπηρεσίας και ιρανοί μυστικούς σχετικά με τις τελευταίες λεπτομέρειες του πραξικοπήματος κατά του Μοσαντέκ. Παρούσα και η αδελφή του Σάχη, Ασχράφ που, καθώς λένε, μέχρι την πτώση του Σάχη ήταν ιδιοκτήτρια ενός από τα μεγαλύτερα εργαστήρια διύλισης ηρωίνης στη Μέση Ανατολή. Οι οπαδοί του Χομείνι το παρέλαβαν και το

πους εξαρτημένοι από την αστυνομία, προαγωγοί, πόρνες, θετεράνοι των ρίγκ και αγρότες βαδίζουν προς το κέντρο της πόλης οπλισμένοι με ρόπαλα, αλυσίδες ποδηλάτων και περσικά σιλιέτα. Συνταξιούχοι αξιωματικοί του στρατού και της αστυνομίας, του φίλου του Σθάρτσκοφ στρατηγού Αρφά, προσπαθούν να τους οργανώσουν. Ξαφνικά εμφανίζονται χιλιάδες προκηρύξεις κατά του Μοσαντέκ. Οι στρατιωτικές μονάδες που έστειλε ο Μοσαντέκ αγνοούν τις διαταγές και μαζί με τον όχλο συγκεντρώνονται στην πλατεία του κοινοβουλίου φωνάζοντας «τον Σάχη, τον Σάχη»...

Τέσσερις μέρες μετά όλα είχαν τελειώσει. Ο Σαχεντί εμφανίζεται από το κρησφύγετό του, ο Μοσαντέκ συλλαμβάνεται και ρίχνεται στη φυλακή, ο Σάχης επιστρέφει από τη Ρώμη για να εκπροσωπήσει για την επόμενη εικοσιπενταετία στο Ιράν το καθεστώς της τρομοκρατίας των ΗΠΑ, αυτό που, όπως βλέπουμε σήμερα, όλα τα έκανε ακόμα χειρότερα.

Καίν 'Αθελ

Κ Ο Μ Σ Ο Μ Ο Λ

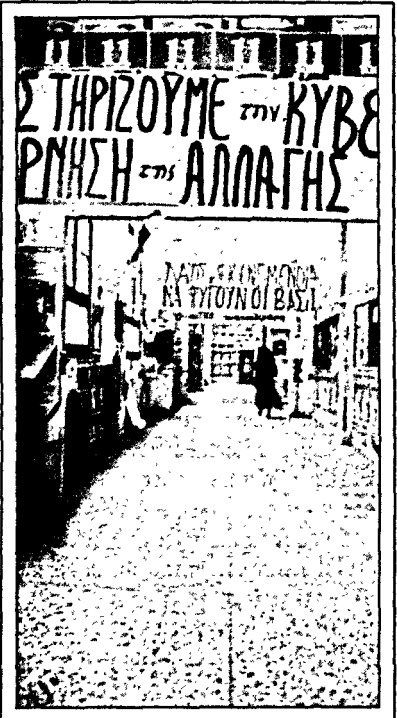
ΕΛΕΟΣ
ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ

Το αφυδατωμένο από συμμετοχή και ιδέες τριήμερο των Αριστερών Συνσπειρώσεων Φοιτητών ανέλαβαν για μια ακόμα φορά να «ξελασπώσουν» γνωστά συνδικαλιστικά στελέχη του αντιδικτατορικού και μεταπολιτευτικού φοιτητικού κινήματος, όπως ο Α.Ν. και ο Ρ.Ρ., που με την μεγάλη πείρα, την οξύτατη ρητορική και τις αποκαλυπτικές ερωτήσεις τους έφεραν σε δυσμενέστατη θέση ορισμένους θρασείς νεανίσκους και βεβαίως πιστοποιήσαν την αφυδάτωση του τριήμερου προετοιμάζοντας την σφαιμιά των συσπειρώσεων...

Αν και είναι αλήθεια, ότι σε περιόδους κρίσης του κινήματος και συρρίκνωσης των πολιτικών υποκειμένων τα πρόσωπα αποκτούν μια ιδιαίτερη βαρύτητα, είναι επίσης αλήθεια, ότι αυτές οι δυσμενείς πραγματικότητες δεν μπορούν να αναιρεθούν από την συνδικαλιστική μακροζωία ορισμένων. Επομένως πολιτικοί και αισθητικοί (καθότι οι γκρίζοι κρόταφοι στην προκειμένη περίπτωση δεν ελκύουν...) λόγοι επιβάλλουν την απόσυρση των «βετεράνων»...

Επιτέλους σύντροφοι Α.Ν. και Ρ.Ρ. «Ας αφήσουμε όλα τα λουλούδια ν' ανθίσουν»...

Όλγα Χαρίτου
Μέλπω Κορωναίου

ΚΟΙ
ΝΩΝΙΑ

Τ Ο Υ Μ Π Ε Κ Ι

ΝΕΚΡΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ

Ο ΚΑΠΝΟΣ ΚΑΙ Η ΦΩΤΙΑ

«Στην Αγγλία το χρυσάφι μαύροι το δουλεύουν
ης ελληνικές μαστούρες όλοι τις ζηλεύουν»

Είναι κάτι πράγματα που μου φτάνουν το κέφι, καθώς εκφράζουν και συμπυκνώνουν τη διάθεση εξέγερσης, σ' ό,τι εξουσιάζει τη ζωή μας. Μέσα σ' αυτή τη διάθεση εξέγερσης αναγνωρίζω κάθε φορά την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Μια τέτοια αίσθηση ανθρώπινης αξιοπρέπειας είχα βλέποντας στις εφημερίδες την φωτογραφία του Γ. Οικονομόπουλου να καπνίζει δημοσίως κασις.

Θεωρώ άχαρο ν' αναφερθώ και γω εν τάξει στα αίμα που εξωθούν τους νέους ανθρώπους σ' ένα δρόμο χωρίς επιστροφή. Στο υπαρξιακό αδιέξοδο, στην έλλειψη κοινωνικού μύθου και οράματος, σε μια σκληρότερη εποχή γενικής έκπτωσης.

Όχι γιατί οι όποιες αναλύσεις, κοινωνικές, πολιτικές, ψυχολογικές κ.λ.π. δεν εμπειριέχουν σωστές απόψεις, αλλά γιατί αμφιβάλλω αν, αυτή τη στιγμή της ψήφισής του νόμου για τα ναρκωτικά όπου επιχειρείται η αντιμετώπιση της απελπισίας με τον βούρδουλα, μπορούν οι λέξεις να υποκαταστήσουν την ανθρώπινη επικοινωνία σαν το μοναδικό αντίδοτο σε ανθρώπους που έχουν φτάσει σε τόσο βαθύ αδιέξοδο.

«Τό οριστικό ξεκομμα έρχεται μόνο όταν η εμπιστοσύνη μιας γεστής ατμόσφαιρας κι ένα κέρι ν' ακουμπήσεις, σου προσφέρονται με αγάπη».

Αμφιβάλλω επίσης αν οι αναλύσεις αυτές μπορούν να πλησιάσουν το πρόβλημα με την αμεσότητα της προσωπικής μαρτυρίας. Προσωπική μαρτυρία συγκλονιστική καθώς μας φέρνει σ' επαφή μ' ένα χώρο τρόμου και αγωνίας, ο θάλαμος των ψυχασθενών, το στερητικό σύνδρομο, οι νοθευμένες ενέσεις, η αναζήτηση της «παράμυθας», ο θάνατος.

«Μέσα στις κατουρημένες πιτζάμες των τρελών, το μόνο που σκεφτόμουν ήταν να βγω έξω να ξαναϊρρηθώ».

«Του είχαν δώσει πούδρα κι ασβέστη. Με την ελπίδα ότι κάπου ανάμεσα σε αυτά θα υπήρχε και πρωΐνη τρυπήθηκε. Κι έμεινε». Είναι αυτές οι προσωπικές μαρτυρίες που μπορούν να ευαισθητοποιήσουν ένα πολύ μικρό κομμάτι της κοινής γνώμης, σε κοινωνικά θέματα, απέναντι στον έρποντα κοινωνικό φασισμό, μικρό δείγμα του οποίου πήραμε προ ολίγου με το θέμα του Άγγελου.

Έχω την αίσθηση ότι αυτή η ευαισθητοποίηση μετατρέπει την παλιά θεωρητική γνώση ότι πολιτική είναι η συμπυκνωμένη έκφραση του κοινωνικού, μια θεωρητική γνώση συγκεχυμένη και ασαφής, σε κάτι τόσο απλό όσο μια σφαλίδα στη μούρη.

Ο Γ. Οικονομόπουλος έκανε μια θαυμάσια πρόκληση σ' όλους όσους συνεργούν στη φασιστική αντιμετώπιση απελπισμένων ανθρώπων. Έκανε μια κίνηση που τον πιάσαν σαν προσωπική στάση, σαν προσωπική διαδρομή απ' την εποχή που οράματα υπήρχαν μέχρι σήμερα που τα οράματα παίρνουν εκδίκηση.

Την ώρα που γράφονται οι αράδες αυτές, έχει ήδη υποστεί αυτεπάγγελτη δίωξη για αδίκημα σε βαθμό κακουργήματος, έχει ήδη γίνει πρόταση από τον κ. Νικολινάκο για αποπομπή του από το ιατρικό σώμα και έπεται συνέχεια. Είναι αντιμετώπος σε μηχανισμούς που μπορούν να τον συντρίψουν. Έχει όμως και πείρα και γνώση. Και νομίζω ότι δεν είναι μόνος.

(Οι παραπομπές από συνεντεύξεις στην «Ελευθεροτυπία» της 13.3)

ΝΕΑ ΣΥΣΚΕΨΗ
ΤΗΣ ΣΕΑ

Πέρασαν δυο μήνες (!) για να ξαναγίνει, στις 18/3, σύσκεψη αντιπροσώπων Ομοσπονδιών και Εργατικών Κέντρων στα πλαίσια της ΣΕΑ (Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα), του άτυπου αυτού οργάνου που έχει συγκροτήσει η αριστερή αναπολιτευση απέναντι στη δοτή διοίκηση της ΓΣΕΕ.

Λες και δεν είχε συμβεί τίποτα όλο αυτό το διάστημα, λες και δεν είχαν μεσολαβήσει οι τεμαχισμοί των απεργιών της 12 και 16 του Φλεβάρη, το σταμάτημα της απεργίας και η κρίση στην ΟΤΟΕ, η «σκυτάλη στα σωματεία» και οι «παράξενες απεργίες» του Ριζοσπάστη, η Γραμματεία της ΣΕΑ αρνήθηκε να κάνει απολογισμό, αφήνοντας – όπως χαρακτηρίστικά έλεγε, η εισήγηση – «η κριτική να γίνει από παρεμβάσεις των αντιπροσώπων»!

Κριτική βέβαια έγινε και μάλιστα σκληρή... Αιχμές για... περίεργες συμμοχίες και αποκλιμακώσεις ειπώθηκαν από πολλούς συνδικαλιστές, που διατύπωσαν την ανάγκη για έναν ταξικό αγωνιστικό προσανατολισμό του συνδικαλιστικού κινήματος. Ο παχυδερμισμός όμως, απ' ό,τι φαίνεται, είναι ανίατη αρρώστια. Γιατί δε δικαιολογείται αλλιώς η στάση των συνδικαλιστών της ΕΣΑΚ να κωφεύουν στην κριτική, να ποιοούν την... νήσαν επί του πρακτέου και να επιμένουν στο «συντονισμό» και την κλιμάκωση των αγώνων» χωρίς, βέβαια, τίποτα το συγκεκριμένο!

Τ.Κ.

Α.Λ.

ΜΕΤΑΘΕΣΕΙΣ

Αναρωπιόμασταν, στο προηγούμενο τεύχος, πώς λέγεται, στη γλώσσα των επισήμων εγγράφων, η ειδικότητα κάποιων παλιών μας γνώριμων που είδαμε να γυρνάνε με πολιτικά τους διαδρόμους του Πενταγώνου... Δεν πήραμε βέβαια απάντηση. Βρήκαμε όμως την εμπιστευτική πάγια διαταγή υπ. αριθ. 4-4/1986 «Περί τοποθετήσεων-μεταθέσεων-αποσπάσεων-κληρωτών-οπλιτών» που έχει εκδοθεί από το 1ο επιτελικό γραφείο του Γενικού Επιτελείου Στρατού και φέρει την υπογραφή του αντιστράτηγου Πενθερουδάκη, κι αξίζει νομίζουμε να την «κοιτάξουμε» λίγο:

Όπως αναφέρεται λοιπόν στο «Παράρτημα Γ» όλοι οι οπλίτες πρέπει να υπηρετήσουν σε μονάδες εκστρατείας, από 6 μήνες (του Ταχυδρομικού και οι έγγαμοι με παιδιά) έως 11 (του Πεζικού). Υπάρχει όμως μια κατηγορία οπλιτών που, τελείως, νομότυπα, δεν έχει αυτή την υποχρέωση: Είναι «Παράρτημα Α» οι οπλίτες (ΔΒ) κρίσιμων ειδικοτήτων προοριζόμενοι για Ειδικές Μονάδες υποστηρίξεως του ΝΑΤΟ!

Για τη διακίνηση των άλλων λαμβάνονται υπόψη οι υπηρεσιακές και οι ατομικές προϋποθέσεις (έγγαμοι με παιδιά, προστάτες, παιδιά θυμάτων πολέμου, οπλίτες με σοβαρά προβλήματα υγείας που να αποδεικνύονται από γνωματεύσεις Νοσοκομείων): Για τις πρώτες η διαταγή σημειώνει ότι συνυπολογίζεται ο *υψηλός βαθμός πειθαρχικότητας και γνώσεως των αντικειμένων της ειδικότητας*, ενώ για τις «ατομικές προϋποθέσεις» (Παράρτημα Β) η αναφορά της μονάδας που αποφαινεται για το *ήθος, την εργατικότητα και την συμπεριφορά* του οπλίτη...

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα εδάφια για τις αποσπάσεις: Έτσι αφού τονίζεται ότι *απόσπαση επιτρέπεται μόνο για την κάλυψη αναπότρεπτων υπηρεσιακών αναγκών* (σημείο 22) και ότι απαγορεύεται η τοποθέτηση, μετάθεση και απόσπαση σε μη στρατιωτικές αρχές, υπάρχει η εξής συμπλήρωση (28γ-1): *Μπορεί να διατεθεί στρατευμένο προσωπικό για περιορισμένο χρόνο για την ικανοποίηση αναγκών κοινωνικής φύσεως (εκτέλεση ή συντήρηση μικρών έργων κοινής ωφελείας, Ηρώων, Εκκλησιών) και, εδώ είναι το καλύτερο!!, για βοήθεια σε συλλόγους στην άσκηση Εθνικού ή θρησκευτικού έργου. Η διάθεση γίνεται με απόφαση του ΥΕΘΑ.*

Δηλ. ο κ. Χαραλαμπίδης, σήμερα, χτες ο κ. Δροσογιάννης κοκ, μπορεί να ενισχύει με «στελέχη» κάποιους συλλόγους; Και τι μπορεί να σημαίνει αυτό το «εθνικό και θρησκευτικό έργο»; Να μερικά ακόμη ερωτήματα που ζητούν απαντήσεις...

Και για να κλείσουμε αυτό το δυσάρεστο για πολλούς θέμα με «χαμόγελο», ότι, όπως πληροφορούμαστε από το Β-2 Παράρτημα της διαταγής, στο στρατό υπάρχουν και οι ειδικότητες *Γραφείας Θεολόγου και Δοκιμαστής*... Έχουν προβλεφτεί τα πάντα δηλαδή.

Β.Δ.

ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΕΣ

5

0

0

ΙΧΝΗΛΑΣΙΑ

Πριν λίγο καιρό, το πρώτο βαρύ κτύπο του χειμώνα συνοδεύτηκε με το θάνατο του δεκανέα Δημήτρη Μασαλά, στην Αλεξανδρούπολη. Το πόρισμα τελικά ήταν «καρδιακή ανακοπή», οι χαμηλές θερμοκρασίες βλέπετε και ο θάλαμος που δεν είχε θέρμανση. Το συμβάν καταχωρήθηκε στις «απώλειες» και το θέμα έληξε. Για τέτοια πράγματα κανένας δεν έχει ευθύνες...

Πρόσφατα, η μεγάλη κακοκαιρία του Μάρτη συνοδεύτηκε από το θάνατο δυο φαντάρων στις Φέρες Έβρου, των Θανάση Μπεκιάρη και Ηλία Λαμπρούση, που κάρκιναν όταν πήρε φωτιά ο θάλαμος από τη σόμπα που προσπαθούσε να τον ζεστάνει. Το συμβάν καταχωρήθηκε επίσης στις «απώλειες» και μετά τις συνήθεις αναφορές των εφημερίδων το θέμα έληξε. Για τέτοιους θαλάμους κανένας δεν έχει ευθύνες...

Τέλος, ο ερχομός της άνοιξης συνοδεύτηκε από το θάνατο του σμηνίτη Κυριάκου Μαλιαμάκη στη Λήμνο. «Αυτοκτονία στη σκοπιά» ήταν αυτή τη φορά, το πόρισμα. Μετά έγινε, όπως πάντα, η καταχώρηση στις «απώλειες» και το θέμα έληξε. Για τις αυτοκτονονίες κανένας δεν έχει ευθύνη...

Β.Δ.

ΝΕΑ ΑΡΝΗΣΗ ΜΙΣΘΟΥ

Επειδή «είναι ώριμο και επιτακτικό να απαιτήσουμε όχι μόνο οι φαντάροι αλλά όλη η κοινωνία την απαίτηση για ανημετώπιση των φαντάρων σαν πολιτών με σιολή και επόμενα την αποκατάσταση ενός ακόμη βασικού τους δικαιώματος: του δικαιώματος ουσιαστικού μισθού έναντι της εργασίας που προσφέρουν και των απωλειών και προβλημάτων που συσσωρεύει η θητεία», ο στρατευμένος πολίτης Παναγιώτης Κοσμάς που υπηρετεί στην Αλεξανδρούπολη αρνείται, από 1-2-87, τον «μισθό» των 500 δρχ.

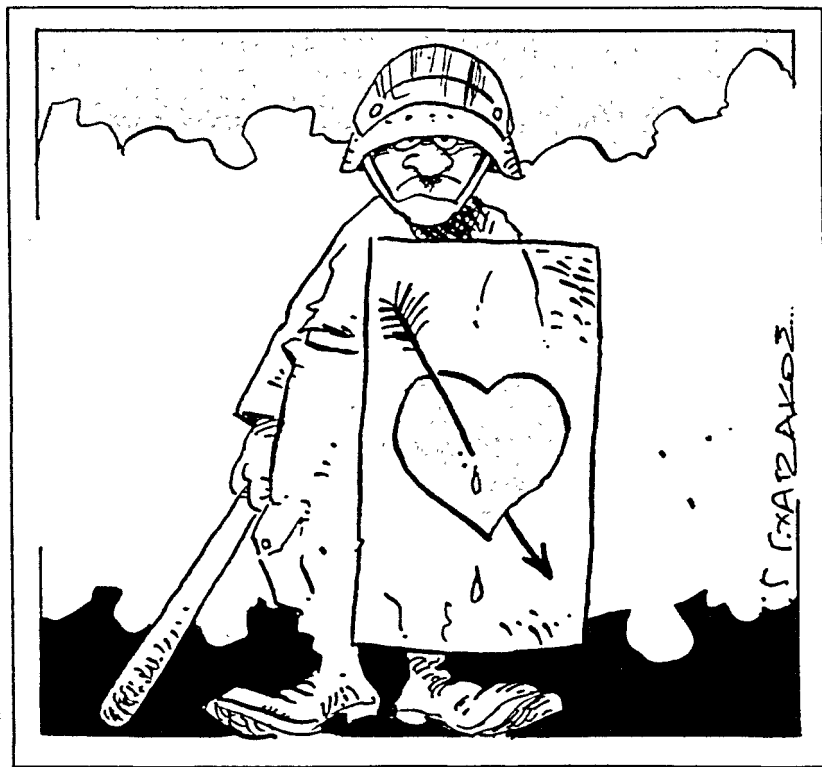
Β.Δ.

ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΕΣ

Ας θυμίσουμε και από αυτή τη στήλη, ότι ο Μιχάλης Μαραγκάκης βρίσκεται στις φυλακές Διαβατών Θεσσαλονίκης, ότι ένας ακόμη ανηρρησίας συνειδήσης, ο Σπύρος Ψύχας, αρνείται την στράτευση στη σειρά του Απριλίου και ότι η Επιτροπή Συμπαράστασης κυκλοφόρησε κείμενο συλλογής υπογραφών για «την κατοχύρωση του δικαιώματος άρνησης της θητείας».

Βαγγέλης Δελνηέτρος

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

ΑΠΟΛΥΟΥΝ ΠΛΕΟΝ ΟΙ... ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΕΣ!

Μάλλον ο Σ. Σαββίδης, στέλεχος της ΠΑΣΚΕ στο χώρο της ΔΕΗ, πρώην πρόεδρος του Συλλόγου Μηχανικών της επιχείρησης και εκλεγμένος σύνεδρος με το ψηφοδέλτιο της κυβερνητικής παράταξης στο πρόσφατο Συνέδριο της ΓΕΝΟΠ, έχει κατανοήσει τόσο καλά το σοσιαλισμό του ΠΑΣΟΚ, που θα πρέπει να εντυφλήσουν στις μεθόδους του κι άλλοι «κυβερνητικοί «συνδικαλιστές»...

Ο συνεπής αυτός σοσιαλιστής, διορισμένος απ' τη διοίκηση της ΔΕΗ μέλος του πρωτοβάθμιου πειθαρχικού συμβουλίου βάθυνε τόσο στη... συνδικαλιστική εκπροσώπηση, που εισήχθη και ψήφισε την απόλυση πέντε εργατοτεχνικών της επιχείρησης, επειδή συμμετείχαν στην τελευταία απεργία της ΓΕΝΟΠ στις αρχές του Μάρτη!

Η σθεναρότητά του βέβαια αμείφθηκε και αποφασίστηκε τελικά στις 9/3 η *οριστική απόλυση* των χειριστών Τζαφάρη (Μεγαλόπολη) και Νίκου (Ασώματα) και η 4/μηννη ή 3/μηννη διακοπή συμβολαίου για τους υπόλοιπους τρεις.

Ήδη, βέβαια, έχουν ξεκινήσει διαδικασίες για τη διαγραφή του Σαββίδη απ' το σωματείο, το μέλλον όμως γι' αυτόν ανοίγεται λαμπρό... Προτείνουμε τη δημόσια παρασημοφόρησή του με το χρυσό μετάλλιο «σοσιαλιστικού ύφους και ήθους» απ' τον ίδιο το Μεγάλο...

Τ.Κ.

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΩΝ ΛΙΓΩΝ

ΤΕΛΙΚΑ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ δεν ανακοίνωσε τη δραστική μείωση των εισακτέων στα Α.Ε.Ι. Ο περιορισμός των νέων φοιτητών που θα εισαχθούν στα πανεπιστημιακά τμήματα το ακαδημαϊκό έτος 1987-88, κινήθηκε συνολικά σε πολύ χαμηλά επίπεδα, διαψεύδοντας όλες εκείνες τις εκτιμήσεις που πίστευαν ότι ήταν δυνατή μια μείωση της τάξης του 50%.

Ήταν μια απόφαση που ξεσήκωσε τις αποδοκimasίες των πρυτάνεων των ανωτάτων σχολών, οι οποίοι κατέλαβαν τις εφημερίδες δηλώνοντας, ότι «είναι αδύνατο με τις υπάρχουσες συνθήκες να εκπαιδεύσουν και τους μισούς ακόμη φοιτητές» ή απειλώντας, ότι θα κλείσουν τις σχολές μια και «ο κόμπος έφτασε πια στο χτένι». Την ίδια θέβαια επισήμανση με τους πρυτάνεις έκαναν και οι υπόλοιποι ενδιαφερόμενοι από τη δική τους πλευρά, μια και «το χτένι» βρίσκεται ακριβώς στο ίδιο σημείο για τους χιλιάδες υποψήφιους ανέργους μαθητές της μέσης εκπαίδευσης. Η ρύθμιση που ανακοίνωσε ο Αντώνης Τρίτσης, παίρνοντας υπόψη της και αυτό το δεδομένο, προτίμησε να αναβάλλει το στόχο της αποσυμφόρησης των Α.Ε.Ι., δοκιμάζοντας να παρέμβει για την ώρα με άλλους τρόπους στο πρόβλημα του υπερπληθυσμού και της ανεργίας των πτυχιούχων.

Το πανεπιστήμιο των πολλών

Η μαζικοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν είναι μια πολιτική που εγκαινιάστηκε από το Π.Α.Σ.Ο.Κ. Η μαζική παραγωγή πτυχιούχων αποτέλεσε το κυριότερο μέσο με το οποίο προσπάθησαν όλες οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις να ικανοποιήσουν τις μεγάλες ανάγκες για στελέχη, που απαιτούσε η ραγδαία ανάπτυξη του ελληνικού καπιταλισμού στην περίοδο 1955-1975. Ο συνολικός αριθμός των φοιτητών, ο οποίος ξεκίνησε από τις 22.530 το 1958, ανέθηκε στις 68.236 το 1967, για να φτάσει στις 92.920 την εποχή της μεταπολίτευσης¹. Η πρώτη φορά που η κατεύθυνση αυτή επιχειρήθηκε να ανακοπεί, ήταν το διάστημα 1975-81. Οι κυβερνήσεις της Ν.Δ. δοκίμασαν να σταθεροποιήσουν τον πανεπιστημιακό πληθυσμό, μια και οι δυνατότητες απορρόφησης των πτυχιούχων έδειχναν ότι είχαν φτάσει πια στα όρια τους. Με την άνοδο όμως του Π.Α.Σ.Ο.Κ. στη εξουσία το 1981, οι εισακτέοι στα Α.Ε.Ι. αυξήθηκαν και πάλι (βλ. Διάγραμμα Εισακτέων). Ο λόγος δεν ήταν θέβαια αυτός που επικαλέστηκε στην πρόσφατη συνεδρίαση του Σ.Α.Π. ο υπουργός, λέγοντας, ότι «η πολύ χαμηλή αναλογία του σπουδαστικού πληθυσμού μας έφερνε στα κατώτερα επίπεδα έναντι των άλλων χωρών». Τα ιδιαίτερα ταξικά συμφέροντα των μικροαστικών στρωμάτων, αλλά και γενικότερα των λαϊκών τάξεων που αντιπροσωπεύονταν από το Π.Α.Σ.Ο.Κ., ταυτίζονταν με τις μεγαλύτερες δυνατότητες πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση. Η κυβέρνηση της αλλαγής, μια κι ήταν αδύνατο να υλοποιήσει τις προεκλογικές της υποσχέσεις για κατάργηση των εξετάσεων, ήταν υποχρεωμένη να προχωρήσει σε μια γενναία αύξηση των φοιτητών των Α.Ε.Ι.² Έτσι το 1982 οι εισακτέοι των πανεπιστημίων αυξήθηκαν από 17.500 σε 20.000 (αύξηση 14%), για να φτάσουν σε 28.500 το 1984 (αύξηση 63%).

Ο αριθμός αυτός παρέμεινε σταθερός και για το επόμενο εκλογικό έτος, το 1985. Με δεδομένη όμως την οικονομική κρίση και την αδυναμία μιας ουσιαστικής αύξησης των δαπανών για την παιδεία, ο συνωστισμός τόνων χιλιάδων φοιτητών, επέτεινε όχι απλά το πρόβλημα απορρόφησης των μελλοντικών ανέργων, αλλά αποδιοργάνωσε τη λειτουργία των ιδίων των πανεπιστημίων. Στη δεύτερη τετραετία διακυβέρνησης της

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Αύξηση εισακτέων φοιτητών κατά συγκροτήματα σχολών από 1981-1986			
Συγκρότημα σχολών	1981	1986	Αύξηση %
Πανεπιστήμιο Αθηνών	4.585 φοιτ.	5.480 φοιτ.	19%
Ε.Μ.Π.	550 »	825 »	50%
Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης	3.715 »	6.460 »	73%
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	650 »	1.445. »	122%
Πανεπιστήμιο Θράκης	530 »	1.570 »	196%
Πανεπιστήμιο Πάτρας	850 »	1.870 »	120%

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

1) Πηγή στοιχείων: ΣΑΠ

2) Τα έξι αυτά συγκροτήματα σχολών, αντιπροσωπεύουν και για το 1981 και για το 1986, το 75% περίπου του συνόλου των εισακτέων στα Α.Ε.Ι. κάθε χρονιάς.

χώρας, το Π.Α.Σ.Ο.Κ. αναγκάστηκε να ακολουθήσει τον δρόμο που είχε επιλέξει η Ν.Δ. Τα δύο τελευταία χρόνια, ο αριθμός των νέων φοιτητών ελαττώθηκε συνολικά κατά 19%. Οι εισακτέοι το 1986 από 28.500 μειώθηκαν σε 24.000, και εφέτος σε 23.000.

Οι δυο ταχύτητες

Η αναντιστοιχία του υπεράριθμου φοιτητικού πληθυσμού με τις ανάγκες της παραγωγής, αποτελεί τον πιο αποφασιστικό παράγοντα της εκπαιδευτικής κρίσης. Από αυτή την άποψη, η πρόσφατη μείωση που ανακοινώθηκε είναι ανεπαρκής· εμποδίζει την τριτοβάθμια εκπαίδευση να εξυπηρετήσει, όχι θέβαια όπως διατείνεται ο υπουργός «τις ανάγκες του τόπου και του λαού», αλλά τις προτεραιότητες που θέτει η ανάπτυξη του ελληνικού καπιταλισμού.

Οι ιδιόμορφοι όμως λόγοι που συνέτειναν στη διόγκωση του ελληνικού πανεπιστημίου, λειτουργούν απαγορευτικά για μια άμεση επιλογή ριζικού περιορισμού. Όταν για ολόκληρες δεκαετίες το όραμα της κοινωνικής ανόδου συμπυκνώθηκε στην είσοδο σε κάποιο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, ή όταν, ακόμη και τώρα που η ανεργία περιγελά το όραμα, ένα άχρηστο πτυχίο θεωρείται σαν το τελευταίο όπλο στην προλεταριοποίηση της νεολαίας, είναι μάλλον αδύνατο οι σχολές να ανοίγουν μόνο για ελάχιστους εκλεκτούς τις πόρτες τους. Άλλωστε, όσο κι αν οι τελευταίες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις διαφοροποίησαν την ταξική σύνθεση των φοιτητών, η ελληνική εκπαίδευση ποτέ δεν μπόρεσε να γίνει τόσο επιλεκτική όσο η αντίστοιχη άλλων ευρωπαϊκών χωρών³. Για την Ελλάδα, τα ολιγομελή αποδοτικά πανεπιστήμια των ευπόρων κοινωνικά τάξεων ή η ιδιωτικοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης, έστω κι αν ανθεί ο νεοφιλελευθερισμός, δεν φαίνεται να αποτελούν συνταγές που μπορούν άμεσα να προχωρήσουν.

Παρ' όλα αυτά όμως, το υπουργείο παιδείας πολύ

πριν από τις πρυτανικές διαμαρτυρίες έχει συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα μιας διορθωτικής επέμβασης. Από τη μια πλευρά γνωρίζει, ότι είναι υποχρεωμένο να δρομολογήσει τις ρυθμίσεις εκείνες με τις οποίες θα ικανοποιηθούν οι ανάγκες που επιτάσσουν οι σύγχρονες μορφές οργάνωσης της παραγωγής και οι νέες τεχνολογίες. Από την άλλη κατανοεί, ότι το πρόβλημα των πληθωριστικών πτυχίων και των αδιεξόδων των κατόχων τους μπορεί να προσλάβει εκρηκτικές διαστάσεις⁴ σε συνθήκες κοινωνικής κρίσης.

Η Παιδεία των δυο ταχυτήτων φιλοδοξεί ν' αποτελέσει μια απάντηση σ' αυτά προβλήματα. Πρόκειται για μια πολιτική, η οποία, αφού δεν μπορεί να περιορίσει δραστικά τον αριθμό των φοιτητών, επιλέγει να αντιμετωπίσει με διαφορετικούς όρους κάθε πτυχιούχο στην αγορά εργασίας, εφοδιάζοντας μερικά πτυχία και αποδυναμώνοντας κάποια άλλα. Ο τρόπος που επιχειρείται να προωθηθεί αυτή η κατεύθυνση –η οποία δεν είναι και τόσο πρόσφατη όπως θα προσπαθήσουμε να δείξουμε παρακάτω– είναι:

- **Η διάσπαση των πτυχίων.** Η ισοδυναμία των τίτλων σπουδών σχεδόν καταργείται. Οι φοιτητές είναι υποχρεωμένοι από το νέο σύστημα συντελεστών για τον υπολογισμό του βαθμού του πτυχίου να αποδυσθούν σ' ένα βαθμοθηρικό κυνήγι, μια και η επίδοσή τους γίνεται το αποφασιστικό στοιχείο για το μέλλον τους. Το νομοσχέδιο που κατατέθηκε πρόσφατα για τον τρόπο πρόσληψης στο δημόσιο, εκπέμπει αυτό ακριβώς το μήνυμα, υιοθετώντας το «αξιοκρατικό» σύστημα (μόρια στους καλούς φοιτητές που τελειώνουν σύντομα τις σπουδές τους) από το «κοινωνικό που ίσχυε (προτεραιότητα στους οικογενειάρχες)⁵.

- **Τα εξειδικευμένα πανεπιστημιακά τμήματα.** Οι νέες σχολές που προκύπτουν από τον τεμαχισμό παλιών (π.χ. τμήμα πληροφορικής Φ.Μ.Σ. – Α.Σ.Ο.Ε.Ε.), παρέχουν εξειδικευμένα πτυχία, τα οποία πλεονεκτούν έναντι των «γενικών» στην αγορά εργασίας. Με αυτόν

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Μείωση του συνολικού αριθμού πρωτοετών στο Ε.Μ.Π. από πέρυσι λόγω απαγόρευσης μετεγγραφών.							
Σχολή Ε.Μ.Π.	Εισακτέοι 1986-87	Μετεγγρ. 1986-87	Πρωτοετείς 1986-87	Εισακτέοι 1987-88	Προβλεπόμεν. Μετεγγραφές	Πρωτοετείς 1987-88	Μείωση με 86-87
Πολιτικών Μηχανικών	150	122	272	170	17	187	31%
Τοπογράφων Μηχ.	115	73	188	120	12	132	30%
Αρχιτεκτόνων Μηχαν.	90	67	157	100	10	110	30%
Μηχανολόγων Μηχαν.	110	88	198	130	13	143	28%

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Επίσημα στοιχεία για τον αριθμό των υπεράριθμων πρωτοετών κατά σχολή δεν διαθέτει ούτε η ΕΣΥΕ, ούτε έχει δώσει στη δημοσιότητα το ΣΑΠ. Τα μοναδικά που έχουν μέχρι σήμερα δημοσιευτεί, υπάρχουν στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» (12.3.87), αλλά φτάνουν μέχρι το 1985. Τα στοιχεία αυτά που δημοσιεύουμε, προέρχονται από τις γραμματείες των σχολών.

τον τρόπο επιχειρείται να καλυφθεί και η ουσιαστική αγκύλωση των μεταπτυχιακών, τα οποία, παρά τις δηλώσεις του υπουργού, δεν προχωρούν από την έλλειψη πιστώσεων.

• Η αναβάθμιση κάποιων σχολών και η αντίστοιχη υποβάθμιση κάποιων άλλων.

Η αθέατη μείωση

Σ' αυτόν τον επιλεκτικό διαχωρισμό των πανεπιστημιακών σχολών θα πρέπει να σταθούμε ιδιαίτερα. Η ενίσχυση του ειδικού θάρους μερικών πανεπιστημίων και η μείωση του αντίστοιχου κάποιων άλλων, συνιστά έναν παραπλήσιο στόχο με την «εκπαιδευτική μεταρρύθμιση» που αντιμετώπισαν οι Γάλλοι φοιτητές τον περασμένο χειμώνα. Βέβαια στην Ελλάδα, η διαβάθμιση δεν γίνεται με τον καθορισμό υψηλών διδάκτρων στις σχολές της ελίτ και χαμηλών στα Α.Ε.Ι. της υποβάθμισης. Συντελείται σταδιακά, με την αποσυμφόρηση των κεντρικών πανεπιστημίων και τον αναγκαστικό γιγαντισμό των περιφερειακών σχολών. Πρόκειται για μια *ειδική μείωση των εισακτέων*, η οποία κινείται μάλιστα σε αρκετά υψηλά ποσοστά.

Θα πρέπει βέβαια να πάρουμε υπόψη μας, ότι η κατεύθυνση αυτή δεν είναι εντελώς νέα. Μπορεί να διευρύνεται με τη θεσμοθέτηση των τελευταίων ρυθμίσεων, αλλά χαρακτηρίζει την εκπαιδευτική πολιτική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση σ' ολόκληρη την περίοδο της διακυβέρνησης της χώρας από το Π.Α.Σ.Ο.Κ. Αν προσπαθήσουμε να δούμε, πού διοχετεύτηκε ο φοιτητικός πληθυσμός που συσσωρεύτηκε από την αύξηση των εισακτέων (που περιγράψαμε παραπάνω) στο διάστημα 1982-1986, θα διαπιστώσουμε, ότι οι ανώτατες σχολές της επαρχίας αναγκάστηκαν να απορροφήσουν το μεγαλύτερο ποσοστό της μαζικοποίησης. Στον «Πίνακα 1», όπου μετράται η ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού πρωτοετών φοιτητών από το 1981 μέχρι το 1986 σε διάφορα συγκροτήματα σχολών, η τάση αυτή είναι προφανής. Ενώ δηλαδή για παράδειγμα, μέσα σ' αυτήν την πενταετία το πανεπιστήμιο της Αθήνας δέχτηκε 19% περισσότερους φοιτητές, το αντίστοιχο της Θεσ/νίκης αναγκάστηκε να απορροφήσει 73% παραπάνω από αυτούς που εκπαιδεύε. Για τα υπόλοιπα συγκροτήματα της επαρχίας η αναλογία είναι ακόμη μεγαλύτερη.

Σήμερα όμως, μια και «σταθεροποιείται προς τα κάτω» κατά την έκφραση του κύριου Τρίτη ο αριθμός των νέων φοιτητών που θα εισάγονται, υπάρχει ένα νέο στοιχείο, το οποίο προκαλεί αυτή την ειδική μείωση των εισακτέων στις κεντρικές σχολές που υπαινιχθήκαμε παραπάνω. Αναφερόμαστε στην ουσιαστική απαγόρευση των μετεγγραφών που θα ισχύσει από εφέτος. Με αφετηρία το Πολυτεχνείο και την Ιατρική, αλλά με δηλωμένη την πρόθεση του υπουργείου το μέτρο να περιλάβει άμεσα όλες τις σχολές, από το ακαδημαϊκό έτος 1987-88, «οι μετεγγραφές φοιτητών εσωτερικού, καθώς και οι κατατάξεις πτυχιούχων Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. σε άλλο τμήμα Α.Ε.Ι., επιτρέπονται με απόφαση της Γ.Σ. του τμήματος σε ποσοστό για όλες συνολικά τις κατηγορίες, από 4% μέχρι 10% του αριθμού εισακτέων».

Πόσο όμως σημαντική ποσοτικά είναι η επικείμενη αποσυμφόρηση των σχολών που θα προκύψει από την απαγόρευση; Ας πάρουμε την περίπτωση της σχολής Αρχιτεκτόνων του Ε.Μ.Π. Όπως φαίνεται στον «Πίνακα 2», ο αριθμός των εισακτέων που είχε οριστεί εφέτος ήταν 90 νέοι φοιτητές. Εκτός όμως από αυτούς, πέρασαν με μετεγγραφή άλλοι 67, φθάνοντας το συνολικό αριθμό μέχρι σήμερα στους 157 πρωτοετείς. Ο νέος αριθμός εισακτέων (για το 1987-88) που καθόρισε το υπουργείο είναι 100. Με την καινούργια ρύθμιση περί μετεγγραφών, οι νέοι φοιτητές Αρχιτεκτονικής θα φτάσουν το πολύ τους 110, αν και φαίνεται δύσκολο οι σχολές να εξαντλούν το 10% και να μην εκμεταλλεύονται το 4% που τους επιτρέπει ο νόμος. Πρόκειται δηλαδή ουσιαστικά για μείωση 30% σε σχέση με τους εισαχθέντες της προηγούμενης χρονιάς, την οποία βέβαια ο διαμαρτυρόμενος πρύτανης του Ε.Μ.Π. κ. Γ.

Βουδούρης προτιμά να αποσιωπήσει.

Άλλωστε, όλη η προσπάθεια που καταβάλλεται να απομαζικοποιηθούν ορισμένες σχολές, επιβάλλεται από τις σχετικές ρυθμίσεις της Ε.Ο.Κ. στις οποίες προχωρεί και η Ελλάδα. Τα κοινοτικά προγράμματα COMMET και ERASMUS⁶, τα οποία προβάλλει με ιδιαίτερο ζήλο τον τελευταίο καιρό ο Αντώνης Τρίτσης, επιβάλλουν στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση να οριοθετήσει τους ευγενείς από τους πληθείους και να αναβαθμίσει τις σχολές που θα συνδεθούν με τις ομόλογές τους ευρωπαϊκές.

Στο βάθος, φοιτητικές εκλογές

Έχει περάσει πολύς καιρός από τότε που το φοιτητικό κίνημα κατόρθωσε να εισβάλλει στις πολιτικές εξελίξεις, να τις επηρεάζει και πολλές φορές να τις καθορίζει. Όπως επίσης, αποτελεί πια παρελθόν η εποχή εκείνη, όπου οι εκλογές των φοιτητών ήταν πολιτικό γεγονός. Για πρώτη ίσως φορά στην ιστορία των μεταπολιτευτικών εκλογικών αναμετρήσεων, οι εκλογές που γίνονται στις 2 Απριλίου, φαίνεται να μην ενδιαφέρουν ούτε τις ίδιες τις φοιτητικές παρατάξεις, που κόπιασαν να τις αναβάλουν για κάποια άλλη δημιουργική χρονιά.

Σήμερα, θα ήταν κοινοτοπία να επαναλάβει κάποιος τις αιτίες που διέλυσαν το φοιτητικό κίνημα. Να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους η «αναβάθμιση» που προωθείται στην ανώτατη εκπαίδευση, συντελείται με την παρουσία των φοιτητικών προσώπων στα συνδικατικά όργανα, αλλά ερήμην των φοιτητών. Βέβαια, όπως δεν έχει κριθεί τελεσίδικα η έκβαση όλων αυτών των προτάσεων που καταθέτουν οι πρυτάνεις στους πολιτικούς προϊσταμένους τους, έτσι και το ζήτημα των αντιστάσεων που θα μπορούσαν να προβάλλουν οι φοι-

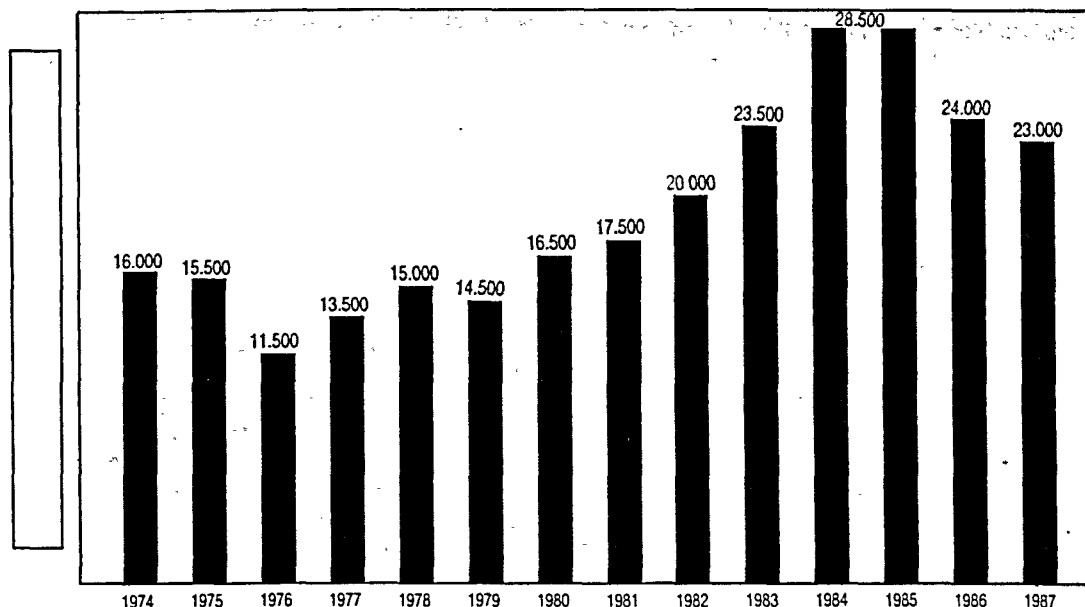
τητές, οι μαθητές και η νεολαία στην προσπάθεια του κράτους να τους περιθωριοποιήσει, είναι ακόμα ερωτηματικό. Κανείς δεν μπορεί να προεξοφλήσει, αν η προοπτική της ανεργίας θα συνεχίσει να επιτείνει τη σύγχυση και τον ατομικισμό που σήμερα κυριαρχεί, ή αν θα μετατραπεί σε ιδεολογική ρήξη και πρακτική αμφισβήτηση.

Αυτή η άλλη αναβάθμιση, που για την ώρα τουλάχιστον δεν φαίνεται στον ορίζοντα, θα μπορούσε να αποτελέσει «τη θετική πρόταση» που ζητάει ο υπουργός από τους φοιτητές.

Χρήστος Μαχάρας

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Στατιστικές της εκπαίδευσης, ΕΣΥΕ.
2. Παράλληλη, αλλά πολύ μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των Α.Ε.Ι., ήταν η μαζικοποίηση των ΚΑΤΕΕ, τα οποία αναβαθμίστηκαν και μετονομάστηκαν σε ΤΕΙ με τον ν. 1404/83. Οι 9.500 σπουδαστές που δεχόντουσαν το 1981, το 1982 έγιναν 13.500 και έφτασαν το 1985 τις 22.500 (αύξηση 137% σε σχέση με το '81). Παρακολουθούν όμως κι αυτά την τάση μείωσης της δεύτερης τετραετίας, μια και ο αριθμός που ορίστηκε εφέτος μειώνει τους εισακτέους κατά 13% σε σχέση με το 1985 (19.500 σπουδαστές).
3. Σχετικά με την ταξική σύνθεση των Γάλλων εκπαιδευομένων, βλ. «Παρίσι '86» Χρ. Βερναρδάκη, Σχολιαστής 46, Γενάρης '87.
4. Με τα επίσημα στοιχεία της ΕΣΥΕ για την ανεργία, που αφορούν το 1983, οι άνεργοι πτυχιούχοι αποτελούν το 7,5% του συνολικού αριθμού των ανέργων (21.200 άνεργοι πτυχιούχοι). Εννοείται ότι υπολογίζονται μόνο οι δηλωμένοι στον ΟΑΕΔ. Για το ζήτημα της ανεργίας των πτυχιούχων, βλ. το άρθρο του Γ. Μαυρή, «Προλεταριοποίηση ή ανεργία», ΚΡΙΤΙΚΗ 9/10, Μάρτης 1985.
5. Για τα ζητήματα αυτά, βλ. «Νέες ρυθμίσεις ή νέα αδιέξοδα» Χρ. Μόσιαλου, Πολίτης 75, Γενάρης '87.
6. Βλ. «Η μεταγραφή του κ. Τρίτη», Σχολιαστής τ. 46.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

1) Πηγή στοιχείων: ΣΑΠ

2) Ο αριθμός των εισακτέων κάθε έτους έχει στρογγυλοποιηθεί στο 500. Στις έγχρωμες στήλες κυβέρνηση ή Ν.Δ., στις μαύρες στήλες το Π.Α.Σ.Ο.Κ.

3) Για τον αριθμό κάθε έτους έχουν προστεθεί οι εισακτέοι των Α.Ε.Ι. και οι εισακτέοι των έξι παιδαγωγικών Ακαδημιών, οι οποίες από το διδακτικό έτος 1987-88 καταργούνται.

Η ανάδειξη του Φώτη Κουβέλη στην προεδρία του Δικηγορικού Συλλόγου Αθήνας ήταν μια σημαντική πολιτική εξέλιξη του προηγούμενου μήνα. Η Τασία Χριστοδουλοπούλου, που εκλέχτηκε με τό ψηφοδέλτιο του Φ.Κ. ερμηνεύει το γεγονός και αναλύει τις πολιτικές προοπτικές του χώρου.

Σχολιαστής: Ποιοι ήταν οι παράγοντες της εκλογικής επιτυχίας του Φώτη Κουβέλη στον Δ.Σ.Α.;

Τ. Χριστοδουλοπούλου: Νομίζω ότι η νίκη του Φ. Κουβέλη δεν προσφέρεται σε γενικεύσεις. Το αποτέλεσμα αυτό ήταν απόρροια ενός συνόλου ευνοϊκών όρων – πολιτικών και συνδικαλιστικών – που συγκλιναν στην ψήφιση και του Κουβέλη και του ψηφοδέλτιου του.

Σχηματικά, η πολιτική συγκυρία και η προσωπικότητα του νέου προέδρου μαζί με τα συνδικαλιστικά αδιέξοδα των δικηγόρων, ήταν οι κύριοι παράγοντες της επιτυχίας του.

Συγκυρία που πολύ χονδρικά, είχε να κάνει με την απειλητική εκλογική άνοδο της πολιτικής έκφρασης των συντηρητικών δυνάμεων στην κοινωνία, με την θεαματική φθορά και χρεωκοπία του ΠΑΣΟΚ, με την επιστροφή του ΚΚΕ μετά από ένα προσωρινό διάλειμμα στην αντιδεξιά γραμμή και με την περιορισμένης σημασίας παρουσία του Νέου Φορέα της Αριστεράς στα πολιτικά πράγματα του τόπου.

Η σύμπτωση αυτών των παραγόντων οδήγησαν όλες τις «δημοκρατικές δυνάμεις», να ψηφίσουν με φανατισμό στον β' γύρο τον Φ.Κ. αφού απ' τη μια έτσι έχανε ένα σχυρό η δεξιά και απ' την άλλη η υπό συγκρότηση Νέα Ελληνική Αριστερά αδυνατούσε να το εκμεταλλευτεί πολιτικά, ενώ ταυτόχρονα η κυβέρνηση κατάφερνε στο κεντρικό πολιτικό πεδίο να μειώσει τον αντίκτυπο της πολιτικής της ήττας.

Όμως αν αυτοί ήταν οι παράγοντες της επιτυχίας στον β' γύρο, πρέπει να υποσημειώσουμε κι αυτούς που έκαναν τον Φ. Κουβέλη νάρθει δεύτερος στον α' γύρο προς έκπληξη όλων.

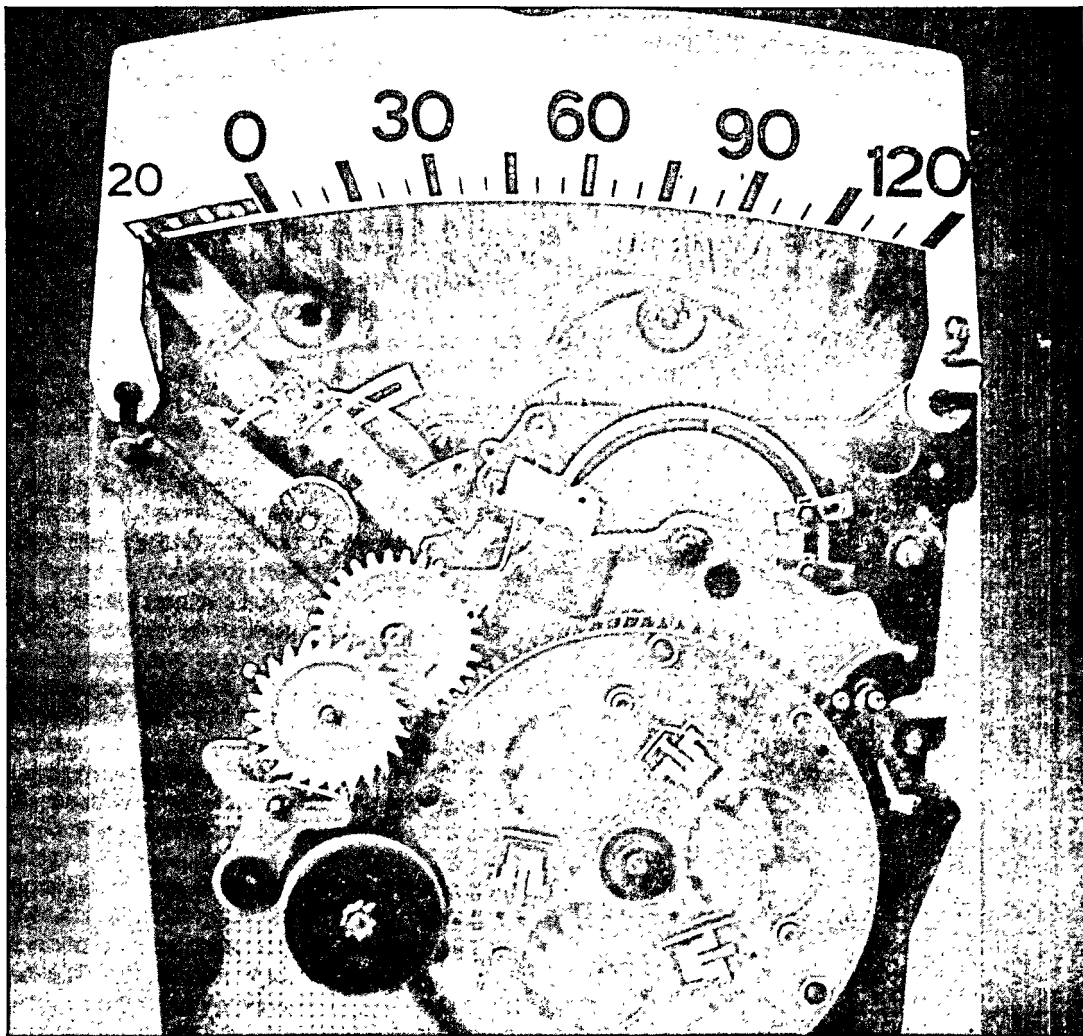
Η προσωπικότητα του υποψηφίου προέδρου στον δικηγορικό κόσμο ήταν πρόσφορη για να εκφραστούν ήπια, διάφορα «αντί»: Η αποδοκιμασία μερίδας δικηγόρων ψηφοφόρων και μελών του ΠΑΣΟΚ που εκφράζανε την διαμαρτυρία τους για την κυβερνητική πολιτική στο δικηγορικό χώρο. Η αντί-ΚΚΕ διάθεση μερίδας αριστερών. Η αντιπαράθεση ομάδας δεξιών προς το πρόσωπο του Ζαφειρόπουλου. Ο κοινωνικός ριζοσπαστισμός των νέων δικηγόρων που πολύ λίγο έως καθόλου, θεωρούν ότι ο Δ.Σ.Α. είναι ένα συνδικάτο που τους εκπροσωπεί και ψήφισαν στο πρόσωπο του Κουβέλη, τον συμπαραστάτη του δικού τους αγώνα ενάντια στον αυταρχισμό και την καταστολή. Η ικανότητα λοιπόν του Φ.Κ. να συνθέσει όλον αυτόν τον αλληλοσυγκρουόμενο και αντιφατικό πολιτικό χώρο και η ευφυής πραγματικά κίνησή του να συμπεριλάβει και στο ψηφοδέλτιο πρόσωπα που σηματοδοτούσαν αυτά τα αντί, τον έκαναν να σπάσει το φράγμα του 8% των προηγούμενων εκλογών της ΣΠΕΔΑ (Δικηγορική παράταξη του ΚΚΕ εσωτ.)

Επί πλέον πρέπει να τονισθεί ότι οι εκλογές, έγιναν ένα χρόνο μετά τη συντριπτική ήττα των δικηγόρων απ' την απεργία των 110 ημερών. Ήττα στην οποία συνέβαλαν όλοι και η ΣΠΕΔΑ με λιγότερο εμφανή συμμετοχή. Η συμμετοχή όμως στο ψηφοδέλτιο δικηγόρων που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην απεργιακή αυτή κινητοποίηση συσπειρώσε αυτό το νέο δυναμικό που αναδείχτηκε στο συνδικαλιστικό χώρο των δικηγόρων. **Σ. Δηλαδή πιστεύεις ότι η νίκη του Φώτη Κουβέλη δεν ήταν νίκη των «δημοκρατικών δυνάμεων»;**

Τ.Χ. Πράγματι χωρίς να θέλω να ευφυσολογήσω, η εκλογική επιτυχία του Φώτη Κουβέλη, οφείλεται στο γεγονός ότι στον α' γύρο των εκλογών δεν γηγήκε μιας συνεργασίας των δημοκρατικών δυνάμεων μέσα απ' την οποία θα ήταν αδύνατο να ενοποιηθούν τὰ «αντιφατικά αντι», στο δε β' γύρο έκφρασε αναγκαστικά αυτό το χώρο σαν ένα αντιφατικό ρεύμα αντιπαράθεσης στον απερχόμενο πρόεδρο. Γιατί είναι γεγονός ότι αν η αντιπαράθεση γινόταν με τους κλασικούς όρους δεξιά-δη-

Η ΝΙΚΗ ΤΟΥ ΦΩΤΗ ΚΟΥΒΕΛΗ

ΝΙΚΗ ΤΩΝ «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ»;

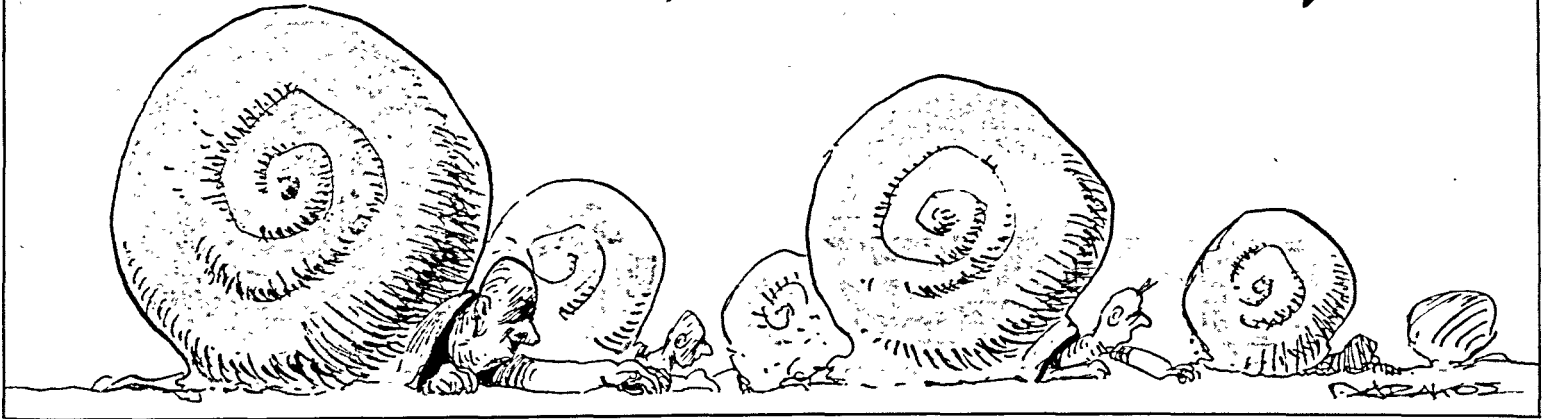
μοκρατικές δυνάμεις και οι οριακοί ψήφοι της δεξιάς θα συσπειρώνονταν γύρω απ' το Νώντα Ζαφειρόπουλο και οι ψήφοι της έξω απ' τα κόμματα αριστεράς δε θα 'μπαιναν στο δίλημμα, όπως είχε γίνει και στις εκλογές του 1984 με τη γραμμή του λευκού, καθορίζοντας το εκλογικό αποτέλεσμα όταν ο Μαχαίρας έχασε την προεδρία με 22 ψήφους διαφορά απ' το Ζαφειρόπουλο.

Σχ. Τι έχεις να πεις για τη δική σου εκλογή στο Δ.Σ. του Δ.Σ.Α και για τις προοπτικές που ανοίγονται για συνδικαλιστικές απόψεις σαν τις δικές σου, στο χώρο των δικηγόρων;

Τ.Χ. Νομίζω ότι οι 422 ψήφοι που πήρα συμμετέχοντας στο ψηφοδέλτιο του Φ. Κουβέλη, έχουν σαν πολιτική προέλευση στην πλειοψηφία τους τους δικηγόρους της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς και σαν συνδικαλιστική, τους νέους δικηγόρους, τους απεργούς των 110 ημερών, και τις γυναίκες δικηγόρους. Βέβαια είναι γεγονός ότι στο χώρο των δικηγόρων δεν υπάρχει, παρά μόνο περιστασιακά, παρέμβαση των δικηγόρων της έξω απ' τα κόμματα αριστεράς ή οργανωμένη παρέμβαση των νέων δικηγόρων. Ιδιαίτερα οι νέοι δικηγόροι με πρόσφατες ακόμα τις εμπειρίες του φοιτητικού κινήματος αισθάνονται ξένοι και αποστασιοποιημένοι απ' τις επίσημες συνδικαλιστικές και γραφειοκρατικές διαδικασίες του Δ.Σ.Α. Παρόλα αυτά αισθάνονται την ανάγκη να 'χουν συνδικαλιστική έκφραση. Το ότι ηττήθηκαν οι δικηγόροι στην απεργία των 110 ημερών, εξηγείται κι απ' το γεγονός ότι μια νέα συνδικαλιστική κίνηση δεν

συγκροτήθηκε μετά την απεργία σε αντιπαράθεση με τις παγιωμένες δυνάμεις του Δ.Σ.Α. Αντίθετα οι ίδιες δυνάμεις, τὰ ίδια πρόσωπα ανέλαβαν να μας βγάλουν απ' το συνδικαλιστικό αδιέξοδο. Νομίζω λοιπόν ότι είναι ζητούμενο η συγκρότηση αυτών των δυνάμεων κι η άρθρωση του δικού τους συνδικαλιστικού λόγου. Ενός λόγου που θα 'ρθει να μπολιάσει το χώρο των δικηγόρων με νέες ιδέες, με νέες πρακτικές. Ένας λόγος που δεν θα 'ναι πανδικηγορικός-διαλογικός αλλά θα αναφέρεται στους αριστερούς δικηγόρους που διώνουν μια καθημερινή σχιζοφρένεια ανάμεσα στην αριστερή-ανατρεπτική ιδεολογία τους και στον κοινωνικό τους ρόλο σαν αναπαραγωγού της αστικής ιδεολογίας και εξειδικευμένου διαμεσολαθητή εξισορροπητή ανάμεσα στο κράτος και στον πολίτη. Ένας λόγος που θα αναφέρεται στα ριζοσπαστικά κομμάτια του δικηγορικού κόσμου, τους νέους δικηγόρους και τις γυναίκες, που διώνουν κι οι δυο μια επαγγελματική και κοινωνική περιθωριοποίηση. Όσον αφορά την πολιτική μου παρουσία, πιστεύω ότι το Δ.Σ. του Δ.Σ.Α. δεν είναι προνομιακός χώρος για τις πολιτικές απόψεις της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς. Όμως είναι ένα σημαντικό δήμα για μια συστηματική πολιτική δουλειά στον τομέα των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών, στο ζήτημα αυταρχισμού και καταστολής, στα ζητήματα των φυλακών και του σωφρονιστικού κώδικα.

ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ;

ΜΕΤΑ ΤΟ ΑΠΕΡΓΙΑΚΟ ΔΙΜΗΝΟ Γενάρη-Φλεβάρη, την αγωνιστική... ανάπαυλα του Μάρτη και την πανταχόθεν ομολογημένη κρίση του Συνδικαλιστικού Κινήματος, νέα σενάρια εξυφαίνονται και νέες πραγματικότητες υποκρύπτονται στις τάξεις των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Οι μόνοι βέβαιοι που θεωρούνται για το παραμικρό (το ότι δεν αποφασίζουν είναι τελειωμένη ιστορία...) είναι οι εργαζόμενοι, στην πλάτη των οποίων παίζονται όλα τα παιχνίδια για τη διαμόρφωση των συνδικαλιστικών και των πολιτικών εξελίξεων...

Έτσι,

- Σε νέα πρόταση για την «άρση του αδιεξόδου» στην κορυφαία συνδικαλιστική οργάνωση, τη ΓΣΕΕ, φαίνεται να οδηγούνται οι κυβερνητικοί διαχειριστές, μετά την «υπεύθυνη» στάση των συνδικαλιστών του ΚΚΕ σε μια σειρά χώρους (κορυφαίο γεγονός η σύμπλευση ΠΑΣΚΕ-ΕΣΑΚ για το σπάσιμο της απεργίας της ΟΤΟΕ) και εν όψει της συνεδρίασης του Αρείου Πάγου που αναμένεται για τις αρχές του Απριλίου. Παρά τις δυσκολίες που υπάρχουν για την επίσημη οριστικοποίηση ενός νέου «μορατόριου», η προοπτική αυτή αποτελεί κατεπείγουσα ανάγκη για το ΠΑΣΟΚ, γιατί, εκτός των άλλων, η δοκιμασία του «σταθεροποιητικού προγράμματος» απαιτεί τη συναίνεση των κομμάτων της αριστεράς και «ήρεμα νερά» στο συνδικαλιστικό μέτωπο. Λέγεται, χαρακτηριστικά, ότι ο ίδιος ο Αντρέας χειρίζεται τα συνδικαλιστικά, μια κι οι εκτιμήσεις και προτάσεις των συμβούλων και των υπευθύνων έχουν οδηγηθεί, μέχρι τώρα, σε πλήρη αποτυχία... Οι «φήμες» μάλιστα βεβαιώνουν ότι το κεφάλι του Ραυτόπουλου έχει «παίξει» τελεσίδικα... καθώς η απογοήτευση θεωρείται όρος εκ των «ων ουκ άνευ» απ' την πλευρά της παραδοσιακής αριστεράς για την οποιαδήποτε διαπραγμάτευση.

- Διασκεδάζοντας τις ανησυχίες ακόμη και μεγάλου μέρους των δυνάμεών του, ιδιαίτερα εν όψει του 12ου Συνεδρίου του, το ΚΚΕ επιχειρεί να ξαναζωτανέψει την εξαφανισθείσα απ' το Γενάρη ΣΕΑ (Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα), προτείνοντας την πραγματοποίηση «αγωνιστικού δεκαήμερου» στις αρχές του Απριλίου και αφήνοντας «ανοιχτό» το ζήτημα της εξαγγελίας νέας πανεργατικής πανελλαδικής απεργίας. Αδυνατώντας να πείσει για τη μεταφορά της «σκυτάλης στα σωματεία» και να εξηγήσει τα περί «παράξενων απεργιών», είναι γεγονός ότι, εκτός των προβλημάτων που δημιούργησε στους συμμάχους της (ΣΣΕΚ, ΑΕΜ, ανεξάρτητοι συνδικαλιστές), η ΕΣΑΚ αντιμετωπίζει κατακραυγή και στο εσωτερικό της για τη στάση της στα τελευταία γεγονότα. Η πολιτική συγκυρία και οι διαφαινόμενες αλλαγές στους συσχετισμούς των πολιτικών δυνάμεων σε όφελος της δεξιάς «απαιτούν» απ' το, δέσμιό των συνδρόμων του, ΚΚΕ «νηφαλιότητα» και «ρεαλισμό». Έτσι, οι μέχρι πρόσφατα δηλώνοντες ότι «η εργατική τάξη θα κατακτήσει τον ήλιο» (Κωστόπουλος, στο συνέδριο του ΕΚΑ) κατακεραυνώνοντας τους «κρυσολόγους» και

«πесиμιστές», μουρμούρανε τώρα για χαμηλή συμμετοχή στις τελευταίες απεργίες, για προβλήματα στους χώρους δουλειάς, για δυσκολίες κ.λπ. Κρίση βέβαια του Σ.Κ. εξακολουθεί να μην υπάρχει για το ΚΚΕ (πώς θα ήταν δυνατό, άλλωστε, κάτι τέτοιο, όταν η ΕΣΑΚ είναι «πρώτη δύναμη»;) αλλά και ο κόσμος δεν... τραβάει!

- Το παγόβουνο ΔΑΚΕ βέβαια προχωράει αργά, μα σταθερά. Αλλού υπονομεύοντας κι αλλού πλειοδοτώντας, η παράταξη της δεξιάς έχει καταφέρει να γίνει σημαντική δύναμη στις συνδικαλιστικές οργανώσεις (τελευταία έκανε και εμφάνιση στο βιομηχανικό χώρο στο πρόσφατο συνέδριο της ΟΒΕΣ) και να διεκδικεί ακόμα και το πρώτο μερίδιο σε χώρους επιστημόνων και κοινής ωφέλειας. Άλλωστε, είναι και η μόνη που καταφέρνει να αντλεί δυνάμεις μέσα στην κρίση και την αναποτελεσματικότητα του Σ.Κ., προσανατολίζοντάς τις σε μια, συντηρητική μεν, υπαρκτή δε, εναλλακτική πολιτική λύση... Ο συνδικαλιστικός τομέας έχει συντελέσει τα μέγιστα για τη μετατροπή του πεπαιδωμένου κόμματος της δεξιάς σ' ένα σύγχρονο συντηρητικό κόμμα οργανωμένων μαζών. Οι παλιωδίες, οι πραξικοπηματισμοί, τα αδιέξοδα των «δημοκρατικών δυνάμεων» κατάφεραν, αν μη τι άλλο, να κάνουν «φερέγγυα» στα μάτια πολλών απλών ανθρώπων τη δύναμη που την πολιτική της στο συνδικαλισμό εξασκούσε παραδοσιακά μέσω νόμων διεργασιών και εργατοπατέρων τύπου Μακρή ή Καρακίτσου. Το γεγονός αυτό, που μόνο επιφανειακά αντιμετωπίζεται απ' τους διάφορους αναλυτές και επισείεται απλώς ως μπαμπούλας απ' τις συνδικαλιστικές δυνάμεις των επίσημων αριστερών κομμάτων, είναι ανάγκη να τεθεί στις σωστές του διαστάσεις και να αντιμετωπιστεί όπως έχει: σαν αποτέλεσμα, δηλαδή, της κρίσης του Σ.Κ. και της εντεινόμενης συντηρητικοποίησης της ελληνικής κοινωνίας.

- Οι δυνάμεις που αναφέρονται στον ανεξάρτητο και αυτόνομο συνδικαλισμό δε φαίνονται ικανές να εκμεταλλευτούν την υποχώρηση της ΕΣΑΚ και να συσπειρωθούν σε πόλο προβολής του ταξικού διεκδικητικού κινήματος. Εκτός του ότι σοβαρά πολιτικά και οργανωτικά προβλήματα έχουν ενσκήψει στις δυο μεγαλύτερες παρατάξεις του χώρου αυτού (διάσταση στην ηγεσία της ΣΣΕΚ μεταξύ «συνδικαλιστών» και «πολιτικο-συνδικαλιστών», διαχωρισμός του ΑΕΜ ταυτόσημος με αυτόν του ΚΚΕ), υπάρχει και η τάση της «γέφυρας» με το ΚΚΕ (απ' την ηγετική ομάδα της ΣΣΕΚ) που δυσκολεύει σοβαρά την προαναφερθείσα κατεύθυνση, παρά τις πιέσεις που εξασκεί η βάση των δυνάμεων αυτών ιδιαίτερα σε χώρους όπου αντιμετώπισαν εξ ολοκλήρου αδιέξοδο όπως οι τράπεζες. Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, δεν έχουν γίνει γνωστά τα αποτελέσματα της πρώτης ανοιχτής συζήτησης κορυφαίων συνδικαλιστικών στελεχών που αναφέρονται στην αυτονομία του Σ.Κ., η οποία πρόκειται να γίνει σε συγκέντρωση που οργανώνει η ΤΑΣ (Ταξική Αγωνιστική

Συσπείρωση) στην αίθουσα της ΟΤΟΕ. Αρκετό νερό όμως μάλλον θα κυλήσει στ' αυλάκι, μέχρι να συνειδητοποιηθεί ολόπλευρα η ανάγκη διαμόρφωσης ενός ταξικού, αυτόνομου και ανεξάρτητου συνδικαλιστικού ρεύματος.

- Τα τελευταία γεγονότα στους συνδικαλιστικούς χώρους και τα σενάρια που τροφοδοτούνται εκατέρωθεν θέτουν, συν τοις άλλοις, με οξύ τρόπο το πρόβλημα της κρίσης του Σ.Κ. και των επιπτώσεων των αγωνιστικών κινητοποιήσεων των εργαζομένων στη διαμόρφωση του πολιτικού σκηνικού της χώρας.

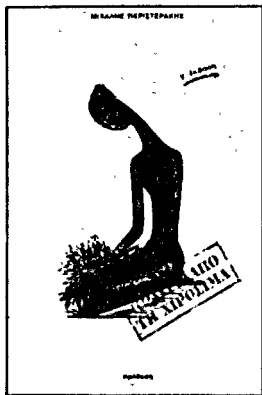
Αν είναι αλήθεια ότι σήμερα η οικονομική κρίση αποφασίζει για όλα, μια κι η ίδια η οικτρή οικονομική κατάσταση του ελληνικού καπιταλισμού υπαγορεύει την πολιτική σταθεροποίησης που ακολουθούν οι διαχειριστές της εξουσίας, άλλο τόσο αλήθεια είναι ότι το συνδικαλιστικό πεδίο αποτελεί τον κατ' εξοχήν χώρο διαμόρφωσης των τάσεων και προοπτικών του πολιτικού παιχνιδιού. Άλλωστε, είναι παράδοση στην Ελλάδα η πολιτική εξουσία να προσπαθεί να ποδηγετήσει και να ελέγξει με οποιονδήποτε τρόπο την κορυφή της πυραμίδας του Σ.Κ., και η αριστερά να χρησιμοποιεί το Σ.Κ. σαν διαπραγματευτικό ατού για την καλύτερευση της θέσης της στους πολιτικούς συσχετισμούς.

Η διεκυστινίδα αυτή έκανε την εμφάνισή της και το τελευταίο διάστημα, υποτάσσοντας έτσι τους διεκδικητικούς αγώνες στις πολιτικές σκοπιμότητες και τις θέσεις των πολιτικών κομμάτων. Εδώ βρίσκεται, κατά τη γνώμη μας, η αφετηρία, το αίτιο, των γεγονότων που συνέθεσαν και την κρίση στη ΓΣΕΕ μετά τον Οκτώβρη του '85, αλλά και τη δημιουργία της ΣΕΑ απ' την αριστερά πέρσι. Εδώ βρίσκεται και το αίτιο της κάθε φορά εξάρσης των συνολικών εργατικών αγώνων, αλλά και του σταματήματός τους.

Η κατάσταση αυτή όμως είναι πλέον οριακή και αυτό έχει διαφανεί με τραγικό τρόπο στις τελευταίες εξελίξεις απ' την ίδια τη στάση των εργαζομένων, που καταλαβαίνουν ότι στην κυριολεξία εμπαίζονται και χρησιμοποιούνται ως μοχλός στο πολιτικό παιχνίδι. Η πραγματική ανάγκη της εργατικής τάξης υπεράσπισης του βιοτικού της επιπέδου και των κοινωνικών της κατακτήσεων συγκρούεται με την ευκαιριακή ή επίπλαστη ανάγκη των επίσημων πολιτικών κομμάτων διαμόρφωσης του πολιτικού σκηνικού και των εκλογικών αποτελεσμάτων. Το ερώτημα που τίθεται λοιπόν προς απάντηση δεν είναι απλώς ποια πολιτική κατάσταση συμφέρει το εργατικό κίνημα, καλλιεργώντας και υποκύπτοντας έτσι στα κάθε φορά εκβιαστικά πολιτικά διλήμματα, αλλά ποιος είναι ο τρόπος που το Σ.Κ. επηρεάζει και παρεμβαίνει στις πολιτικές εξελίξεις: έχοντας παντού και πάντοτε στην προμετωπίδα του την υπεράσπιση του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων ή υποτασσόμενο στις οποιοδήποτε είδους πολιτικές σκοπιμότητες;

Τάσος Κατιντσάρος

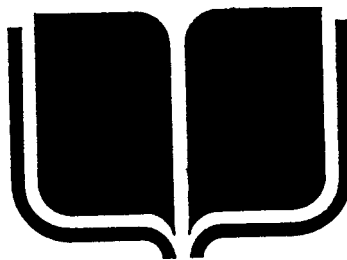
κυκλοφορούν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΟΘΕΣΗ

Σταδίου 28 Τηλ. 3226.374

ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

- Γεωργικές σπουδές
- Αγροτικές εφαρμογές
- Αγροτική πολιτική
- Αγροτική οικονομία
- Οικολογία
- Λαϊκός πολιτισμός

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 23, ΤΗΛ. 36.37.432

ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΑΣ

Πεντέμισι το πρωί. Τρεις δικαστικοί κλητήρες μοιράζουν τριακόσιες αποφάσεις διαθεσιμότητας, εκ των οποίων τρεις για μέλη της διοίκησης του σωματείου...

Οι σαράντα πέντε απεργοσπάστες υπάλληλοι γραφείων δεν πέρασαν. Η πύλη του εργοστασίου έκλεισε απ' τα σώματα περισσότερων από χιλίων εργατών.

Η απεργία κηρύχτηκε συνεχής, αψηφώντας το ενδεχόμενο να κριθεί «παράνομη» απ' τα δικαστήρια...

Η ΡΙΖΑ ΤΟΥ «ΚΑΚΟΥ»

Δεν είχε ζήσει το τσιμεντάδικο ξανά απεργίες. Στο κατώφλι του απαγορευόταν εγγράφως ακόμα και η απλή κατοχή και ανάγνωση εφημερίδας. Αυτά όμως ως τις αρχές του '83, που εκλέχτηκε η νέα ταξική διοίκηση στη βιομηχανία των 1200 εργατών. Το κίνημα που φούντωσε τότε για πρώτη φορά μέσα στο εργοστάσιο πέτυχε σημαντικές οικονομικές και θεσμικές κατακτήσεις. Μέχρι που ανάγκασε τον εργοδότη Κιοσέογλου να υπογράψει συμφωνητικό με τους εργαζόμενους, που του αφαιρούσε ακόμη και μέρος των διευθυντικών του δικαιωμάτων!

Το σωματείο σήμερα καλείται να απαντήσει σε μια κρίση πραγματική και σύνθετη, που η μια της παράμετρος είναι το ίδιο το εργατικό κίνημα κι η άλλη η αναδιάρθρωση κι η διεθνοποίηση του κεφαλαίου.

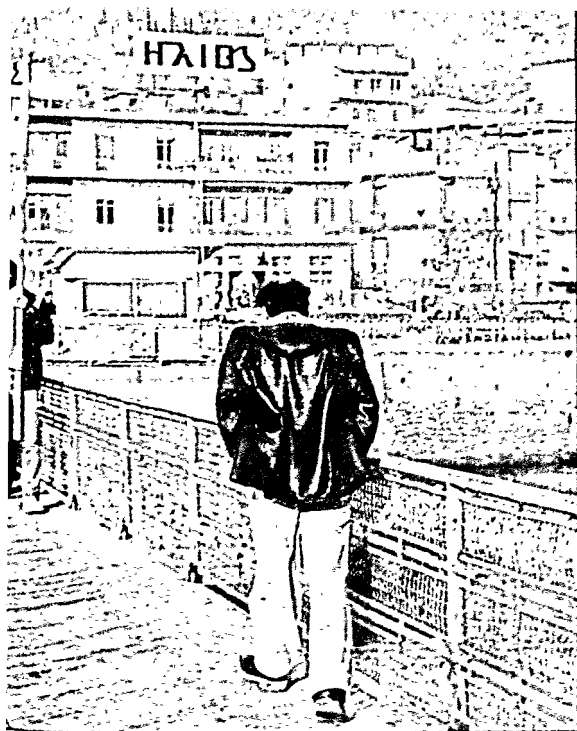
Η ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΑΒΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Στη δεκαετία του '70, η Ελλάδα αναδείχτηκε τρίτη δύναμη στον κόσμο σε εξαγωγές τσιμέντου, διαθέτοντας το μεγαλύτερο ποσοστό απ' όλες τις χώρες της Ευρώπης παραγωγής για εξαγωγές. Η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία εξελίχτηκε σε έναν από τους πιο συναλλαγματοφόρους κλάδους. Σε 100 εκ. δολάρια υπολογίζεται το συναλλαγματικό όφελος απ' τις εξαγωγές, ενώ η επιδότηση (πέρα απ' τα τραπεζικά δάνεια) είναι μεγαλύτερη από το 20%.

Μ' αυτές τις συνθήκες, γύρω στο '81, οι τσιμεντοβιομήχανοι φτιάχνουν σταθμούς διαμονής (TERMINALS) στις αραβικές χώρες, οι οποίες απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού τσιμέντου. Ανάμεσά τους κι ο Κιοσέογλου...

Τα Τσιμέντα Χαλκίδας κάλυπταν το 18,4% της εγχώριας παραγωγής και το 23% των εξαγωγών.

Στα TERMINALS την πλειοψηφία και τον έλεγχο δεν τον έχουν οι μητρικές εταιρίες, αλλά «έμπιστα πρόσωπα» των βιομηχάνων, άτυπες θυγατρικές με έδρα κάπου στην Ευρώπη. Δεν εμπορεύονται πια μόνο το τσιμέντο της αντίστοιχης ελληνικής εταιρίας, αλλά λειτουργούν «αυτόνομα» στην αραβική αγορά, «προτιμώντας» το ισπανικό και το τουρκικό (ως επί το πλείστον) τσιμέντο, όταν «προσφέρεται πιο φτηνό», ρίχνοντας έτσι τεχνητά τις τιμές. Οι τιμές πέφτουν λοιπόν όχι μόνο λόγω της μείωσης της κατανάλωσης (αποτέλεσμα της αύξησης της παραγωγής των αραβικών χωρών και του πολέμου Ιράν-Ιράκ) και του υπάρχοντος ανταγωνισμού,

αλλά και εξαιτίας ενός τεχνητού, εικονικού ανταγωνισμού, που στέλνει τα κέρδη στην Ευρώπη κι από κει στα βιβλιάρια των βιομηχάνων στην Ελλάδα, παρουσιάζοντας συγχρόνως τις ελληνικές τσιμεντοβιομηχανίες περισσότερο προβληματικές.

Κάπως έτσι, η εταιρία *Τσιμέντα Χαλκίδας*, παρ' όλα τα θαλασσοδάνεια, τα γνωστά σκάνδαλα με το κάρθουνο και μια θετική μελέτη βιωσιμότητας, εμφανίζεται με χρέη κάπου 27 δις.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ

Υπάρχει όμως και η διέξοδος προς την ευρωπαϊκή αγορά, εκεί όπου το ελληνικό τσιμέντο είναι πολύ φτηνότερο (το Μάρτη του '86 οι τιμές ήταν: Ελλάδα 4600 δρχ. ο τόννος, Αγγλία 9514 δρχ., Γερμανία 8757 δρχ., Ολλανδία 7767 δρχ. κλπ.), αλλά υπάρχουν και οι πιέσεις της ΕΟΚ, της ένωσης τσιμεντοβιομηχάνων και το αίτημα του προστατευτισμού των ισχυρών συνδικάτων τσιμέντου της Ευρώπης (π.χ. Αγγλία).

Αντί του εκχωρήματος της παρουσίας της στην αγγλική κυρίως αγορά, η εταιρία *Τσιμέντα Χαλκίδας* ζητάει να της χαριστούν τα 27 δις που χρωστάει και θέτει σε διαθεσιμότητα 300 εργαζόμενους, απειλώντας με κλείσιμο του εργοστασίου. Την ίδια στιγμή που προωθείται η κατασκευή μονάδας-μαμούθ στη Σάμο με 97 δις ευρωπαϊκά κεφάλαια, ενώ το αγγλικό καρτέλ «Μπλου Σερκ» επιχειρεί να αγοράσει την επιχείρηση της Χαλκίδας για να καλύψει τα νώτα της αγγλικής αγοράς και ν' ανοίξει το δρόμο προς την αραβική.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ

Μέσα σ' αυτό το επιχειρηματικό τοπίο, ο αγώνας των εργατών (26 μέρες απεργίας), ακύρωσε -έστω, προσωρινά- κάθε δρομολογούμενη εξέλιξη. Οι φούρνοι άναψαν, οι καμινάδες άρχισαν να καπνίζουν, οι διαθεσιμότητες ανακλήθηκαν και καταλήθηκε στους εργαζόμενους το άθροισμα των οφειλομένων απ' την εταιρία.

Ο αγώνας τους βέβαια συνεχίζεται για τους ίδιους στόχους:

- Να γίνει δημόσιος δημοκρατικός διαχειριστικός έλεγχος, με τη συμμετοχή των εργαζομένων, σε όλες τις τσιμεντοβιομηχανίες και τις θυγατρικές τους.

- Να συσταθεί Ενιαίος Εθνικός Φορέας Τσιμέντου με απόλυτο κοινωνικό έλεγχο (εργαζομένων, τοπικής αυτοδιοίκησης, συλλόγων περιβάλλοντος κοκ.), να μη μείνει η επιχείρηση στον Κιοσόγλου. Να μπορεί έτσι να υπάρχει πιο συνολική και προγραμματισμένη κίνηση στις αγορές.

- Ν' ανοίξει ο φάκελος για την προμήθεια κάρθουνο.

Υ.Γ.: Το 10% των εργαζομένων στα τσιμέντα πάσχει από πνευμονοκονίαση, ενώ η Χαλκίδα αναπνέει καθημερινά την τσιμεντοκόκη. Όμως το τσιμεντάδικο δίνει 3 δις στην οικονομική ζωή της πόλης και η πόλη στάθηκε αυτή τη φορά με πάθος στο πλευρό των εργαζομένων. Ίσως γιατί έκρινε την ανεργία πιο σημαντική απειλή απ' τη μόλυνση...

Η ΑΝΕΡΓΙΑ έχει εισβάλει πια για τα καλά στην πόλη της Χαλκίδας και τις γύρω περιοχές. Τα *Ναυπηγεία* έκλεισαν, πετώντας στο δρόμο πεντακόσιους εργαζόμενους. Ο *Αφεντάκης* βάζει λουκέτο. Στου *Μυτιληναίου* διαθεσιμότητες και μέλλον αθέτατο. Στην *Τέμπο* απολύσεις. Η *Λάρκο* σκοινοβατεί εδώ και πολύ καιρό. Στο *Δάριγκ* και στο *Ελενίτ* «εθελοντικές» αποχωρήσεις.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΑΕΔ του Δεκέμβρη του 1985, οι άνεργοι ήταν 1330. Τον αντίστοιχο μήνα του 1986, 3088. Αύξηση δηλαδή 25%. Μια βόλτα στην αγορά της πόλης είναι ενδεικτική. Η κίνηση στα μαγαζιά έχει μειωθεί αισθητά. Αποβιομηχάνιση...

Και το εργατικό κίνημα, για άλλη μια φορά στο προσκήνιο, αμύνεται απέναντι στην κρίση, αλλά έχει και κατακτήσεις, όπως στα *Τσιμέντα Χαλκίδας* και στου *Τσαούσογλου*.

Η ταξική πάλη ακολουθεί τους δικούς της αυτόνομους δρόμους, χαράματα, με συγκρούσεις έξω απ' τις πύλες των εργοστασίων. Δυο μαχόμενα σωματεία απ' το χώρο του εργοστασιακού συνδικαλισμού θα κλιμακώσουν τον αγώνα ενάντια στις διαθεσιμότητες και την ανεργία. Ο αγώνας τους, αγώνας όλης της εργατικής τάξης στην περιοχή, αγώνας ολόκληρης της πόλης. Ο ραδιοφωνικός σταθμός του Τσιμεντάδικου θα εκπέμψει παράνομα αυτές τις μέρες: «Ακούστε τη φωνή των εργαζομένων στα Τσιμέντα Χαλκίδας... Ξεσκεπάστε στα πηγαδάκια στην πόλη τους ανθρώπους της εργοδοσίας...»

Ανδρέας Ρουμελιώτης

Α Γ Ω Ν Α Σ

ΧΑΛΚΙΔΑ: Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΑΠΕΡΓΩΝ

ΤΣΑΟΥΣΟΓΛΟΥ

Το εργοστάσιο του Τσαούσογλου ιδρύθηκε το 1968. Παράγει σωλήνες, καλοριφέρ, μεταλλικά μπάνια, τεχνητή βροχή. Απασχολεί 500 εργαζόμενους. Τελευταία έκανε επέκταση, ιδρύοντας νέα μονάδα παραγωγής σωλήνων πετρελαίου με σύγχρονες τεχνολογικές μεθόδους. Η καινούργια μονάδα είναι πέμπτη σε δυναμικότητα σ' όλη την Ευρώπη και κάνει αποκλειστικά εξαγωγές στην Αμερική. Μόνο γι' αυτή τη μονάδα ο Τσαούσογλου πήρε δάνειο 1,2 δις.

Στις αρχές του 1985, η εργοδοσία καθυστερεί τις πληρωμές, «βάζει χέρι» στα κεκτημένα των εργαζομένων, και ανακοινώνει 100 διαθεσιμότητες. Οι εργαζόμενοι, συσπειρωμένοι στο σωματείο τους, απαντούν με απεργία και οι διαθεσιμότητες αίρονται. Το εργοστασιακό σωματείο επεκτείνει τις κατακτήσεις, γίνεται «νόμος» στο εργοστάσιο. Οι νίκες των εργαζομένων δυσκολεύουν τη θέση του εργοδότη, ο οποίος, στις αρχές του Μάρτη του 1986, εξαφανίζεται, αφήνοντας 10 δις «φέσι» στην Εθνική Τράπεζα, μεγάλα χρέη σε τρίτους και τους εργαζόμενους στο δρόμο. Το σωματείο τον αποκαλεί δημόσια «κλέφτη και καταχραστή». Στις 19 του Μάη του '86 οι εργαζόμενοι κάνουν επίθεση εργασίας για τα δεδουλευμένα. Απ' τη μέρα αυτή μέχρι τα τέλη του Φλεβάρη του '87 διεξάγεται αδιάκοπος αγώνας για ν' ανοίξει το εργοστάσιο.

Το εργοστασιακό σωματείο (κι αυτή είναι μια πολύ σημαντική εμπειρία για το εργατικό κίνημα) κατόρθωσε να κινητοποιεί τους εργαζόμενους δέκα μήνες συνεχώς, μόλο που δε δούλευαν. Περισσότερες από δέκα πορείες στη Χαλκίδα και την Αθήνα, πανεργατικό συλλαλητήριο στην πλατεία Αγοράς, αποκλεισμός και κατάληψη δυο φορές της μοναδικής γέφυρας που ενώνει την Εύβοια με τη Βοιωτία.

«Και μετά δέκα μήνες η νίκη!» μας λέει ο *Αργύρης Ρίγκος*, ταμίας του σωματείου. «Την Πέμπτη σουβλίζαμε αρνιά, είχαμε γλέντι. Το εργοστάσιο άνοιξε χωρίς τον Τσαούσογλου, που ήθελε να μπει στον 1386/83 και να το κρατήσει. Ανοίξαμε με ολική μετοχοποίηση των χρεών από την Εθνική Τράπεζα -πράγμα που γίνεται για πρώτη φορά στην Εύβοια- και μετοχοποίηση 87% της θυγατρικής ΕΒΜΕ στην Αθήνα. Οι εργαζόμενοι επιστρέφουν όλοι στη δουλειά, με επέκταση των δικαιωμάτων τους (πολυετίες, γάλα, εισιτήρια) και, το πιο σημαντικό, θα πληρωθούν τμηματικά για όλο το διάστημα του αγώνα».

«Μας κατηγορήσαν ότι η απεργία μας ήταν συντεχνιακή», μας είπε ο πρόεδρος *Κώστας Κουλουριδής* σε συνέντευξη που έδωσε στον τοπικό ραδιοσταθμό που εκπέμπει τελευταία στη Χαλκίδα, «οι συντεχνιακές απεργίες όμως κρατάνε ένα 24ωρο ή ένα 48ωρο. Ο δικός μας αγώνας είναι ταξικός και κράτησε 10 μήνες, γιατί έγινε επειδή αποφάσισαν και πίστεψαν σ' αυτόν οι εργάτες, κι όχι ύστερα από εντολή κομματικού γραφείου».

Ο ΤΑΝ ΛΕΜΕ Στρατό εννοούμε ένα σύνολο πειθαρχημένων ατόμων. Όταν μιλάμε για πειθαρχία εννοούμε μία τάξη πραγμάτων αυστηρά καθορισμένων, που ισχύουν κάποιοι νόμοι και κανόνες, οι οποίοι εξυπηρετούν ένα σκοπό. Να εξασφαλίσουν, να εμπνεύσουν και να διατηρήσουν την πειθαρχία. Άρα καταλήγουμε σε μια ιεράρχηση εννοιών, που η μια περιέχει την άλλη. Ατόμα, πειθαρχία, Στρατός.

Αυτές οι έννοιες είναι πολύ στενά δεμένες μεταξύ τους, έτσι ώστε η μια να προϋποθέτει την άλλη και χωρίς την προηγούμενη να μην έχει νόημα η επόμενη.

Εδώ θα εξετάσουμε πολύ συνοπτικά πώς ήταν η πειθαρχία στο Στρατό, πώς έχει εξελιχθεί μέχρι σήμερα και τι προτείνουμε για το μέλλον, με στόχο πάντα τον εκσυγχρονισμό του Στρατού μας σε θέματα πειθαρχίας.

Η πειθαρχία στο στράτευμα επεβάλλετο (πριν τουλάχιστον το 1960), παρά πολλές φορές με βία μέσα, κυρίως όταν οι εκφραστές των κανόνων της ήταν άτομα περιορισμένης αντίληψης και παιδείας, που δεν είχαν ούτε καν την δυνατότητα να κατανοήσουν τη λειτουργία και την αναγκαιότητα του σκοπού της πειθαρχίας. Τα μέσα αυτά είχαν σαφή στόχο να τραυματίσουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, να υποδουλώσουν τη σκέψη και ο στρατιώτης να αποβάλλει την προσωπικότητά του, τα πιστεύω του και να μεταβληθεί σε εκτελεστή, κυριολεκτικά, των διαταγών, των ανωτέρων του, όποιες και αν ήταν αυτές, ό,τι και αν αφορούσαν. Γενικά, να αποβάλλει κάθε πολιτική συνήθεια και να στρατιωτικοποιηθεί. Γιατί άραγε;

Ήταν καθαρά ένας θανατικός τρόπος εκπαίδευσης και επιβολής της πειθαρχίας. Βέβαια, θα μπορούσε να ισχυρισθεί κάποιος και όχι άδικα, ότι αυτός ο Στρατός, με αυτή τη μορφή της πειθαρχίας, έχει στο ενεργητικό του το ανεπανάληπτο έπος του 1940-41 για το οποίο, ό,τι και να γράψει κανείς και πόσο λίγο θα είναι.

Δεν θα πρέπει όμως να μας διαφεύγει και το κινούν αίτιο των ηρωικών πράξεων εκείνης της εποχής που ήταν η ύπαρξη, η πίστη στο ιδανικό της πατρίδος.

Όμως, ας μη γελοιομαστε. Αυτή τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, κάτω από το βάρος των εσωτερικών και διεθνών πολιτικοστρατιωτικών πιέσεων, έχουμε την εκδήλωση μιας υγιούς μορφής πειθαρχίας, βασικό χαρακτηριστικό της οποίας είναι η προσήλωση στις αρχές της κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Έχουμε την πειθαρχημένη απόφαση του Ελληνικού Λαού για Ελευθερία, κοινωνική δικαιοσύνη και ανεξαρτησία, η οποία βρίσκεται πάνω και πέρα από Στρατιωτικούς νόμους και κανονισμούς. Ήταν η έκφραση της συνειδητής πειθαρχίας και όχι του εξαναγκασμού. Ήταν η εκδήλωση της εσωτερικής ανάγκης των Ελλήνων για ένα ελεύθερο μέλλον.

Από το 1960 περίπου και μέχρι σήμερα έχουμε μια αλματώδη κοινωνική εξέλιξη σε όλους τους τομείς. Επίσης παρατηρείται μια σημαντική μεταβολή στη θεμελιώδη διάρθρωση της κοινωνίας. Έχει δοθεί περισσότερη ελευθερία στους ανθρώπους-υπηκόους (πολίτες φορολογούμενους πλέον) και κάποια μορφή Δημοκρατίας, ανεξάρτητα από τον βαθμό της ολοκλήρωσής της. Υπάρχει λοιπόν σήμερα ένα κοινωνικό πλαίσιο με κάποια μορφή Ελευθερίας και Δημοκρατίας. Επειδή το κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο αποτελεί τον καθρέπτη της κοινωνικής πραγματικότητας, δεν μπορεί ο Στρατός να είναι εκτός κοινωνικού πλαισίου και να αποτελεί στείρα άρνηση, στην κοινωνική θέση.

Ας δούμε όμως, πώς έχει προχωρήσει το θέμα πειθαρχία στο Στρατό. Σίγουρα υπάρχει μια εξέλιξη. Σίγουρα υπάρχει κάποια βελτίωση. Είναι όμως η επιθυμητή; Εναρμονίζεται με την όποια κοινωνική εξέλιξη; Υπάρχει η πειθαρχία εκείνη η οποία σέβεται τον υφιστάμενο και περιορίζει τα δικαιώματά του προϊστάμενου; Είναι τέλος εκείνη που εξασφαλίζει στους νεοέλληνες, μία θητεία, χωρίς τραυματικές εμπειρίες, χωρίς τον πόθο της ημέρας της απόλυσης η οποία για αρκετούς στρατευμένους μεταφράζεται σαν μέρα λύτρωσης;

Οι αναβολές, οι λιποταξίες, τα σοβαρά παραπτώματα (σοβαρά για τους στρατιωτικούς κανονισμούς) και τέλος οι αυτοκτονίες των στρατιωτών δίνουν φωναχτά και

• Η ιστορία του λοχαγού Χρήστου Καπούτση μοιάζει «απλή»: Το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα κάθε πολίτη να διαδίδει ελεύθερα τις ιδέες του δεν αναγνωρίζεται σε στρατιωτικούς, αλλά και στρατεύσιμους, παρά τις αντίθετες αποφάσεις του Συμβουλίου Επικρατείας.

• Έτσι ο Χ. Καπούτσης που τόλμησε να δημοσιεύσει τον Μάιο του 1986, στο «Έθνος της Κυριακής», ένα άρθρο με τίτλο «22 καυτά προβλήματα για τον στρατό» αποτάχθηκε ήδη, βάσει του Ν.1400/73 που υπογράφουν οι Παττακός-Παπαδόπουλος-Μακαρέζος και Αγαθαγγέλου (!), ενώ στις 3 Απριλίου δικάζεται από το Διαρκές Στρατοδικείο Θεσσαλονίκης, αντιμετωπίζοντας τις ποινικές ευθύνες που, στρατιωτική και πολιτική ηγεσία του στρατεύματος, του καταλογίζουν.

• Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του υπουργού Εθνικής Άμυνας κ. Χαραλαμπίδου ότι η διαδικασία κινήθηκε γιατί «το κείμενο είναι σε πολλά σημεία υβριστικό για τις Ένοπλες Δυνάμεις και αναφέρει ανακριβέστατα πράγματα». Δηλαδή, όπως προκύπτει από το πρακτικό του ανακριτικού συμβουλίου, φράσεις όπως «η κατάσταση είναι αφόρητη και δεν πάει άλλο», «ο στρατός είναι ένα κλειστό σύνολο δουτηγμένο στην αυθαιρεσία και το σκατάδι», ή ότι «η δομή του στρατού είναι αυταρχική, ανελεύθερη και καταπιεστική».

• Τέλικά η «αλλαγή» στο στρατό δεν είναι καθόλου απλή υπόθεση...

ΓΡΑΦΕΙΟ ΛΟΧΑΓΟΣ ΠΟΥ ΑΠΟΤΑΧΘΗΚΕ

Η ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

κατά τραγικό τρόπο την απάντηση.

Η πειθαρχία δεν πρέπει και δεν μπορεί να έχει σαν στόχο την πνευματική υποταγή των ανθρώπων, αλλά αντίθετα θα πρέπει να αποβλέπει στην κριτική επεξεργασία και αποδοχή των διαταγών που εδράζονται στη λογική. Εξάλλου η ίδια η λέξη πειθαρχία ετυμολογικά σημαίνει, ότι πειθόμαι στις αρχές. Διαφορετικά έχουμε πειθαναγκασμό που είναι διαφορετικό πράγμα από την πειθαρχία.

Ας δούμε όμως ποιος είναι ο επίσημος ορισμός της πειθαρχίας σήμερα, όπως αυτός διατυπώνεται στο Σ.Κ. 20-1.

«Κάθε κατώτερος οφείλει να υπακούει στους ανώτερους του και να εκτελεί χωρίς αντιλογία τις διαταγές τους που αφορούν στην εφαρμογή των Στρατιωτικών Νόμων, των Κανονισμών και των διαταγών της Υπηρεσίας. Η υπακοή αυτή λέγεται πειθαρχία. Η πειθαρχία είναι η κύρια δύναμη του Στρατού...»

Δεν πρόκειται να σχολιάσω τον Σ.Κ. 20-1 και αυτό από σεβασμό στους θεσμούς, γενικά και στο Στρατό ειδικότερα, δοθέντος ότι η διατύπωση απαντά αφ' εαυτής. Μία ερώτηση όμως έχω να κάνω. Είναι δυνατό στην εποχή του θαύματος της πληροφορικής, και των Η/Υ που φιλοδοξούμε (καλώς) να εισάγουμε στο Στράτευμα, να υποστηρίζουμε, ότι η πειθαρχία στο Στρατό θεμελιώνεται, όταν ο κατώτερος εκτελεί χωρίς αντιλογία τις διαταγές του ανωτέρου του;

Μήπως θα πρέπει ο ανώτερος να πείσει πρώτα από όλα με λογικά επιχειρήματα τον κατώτερο και μετά να επιβάλει όχι μόνον με τον κανονισμό, αλλά και με την προσωπικότητά του; Γιατί αλλιώς, ποιος μπορεί να εγυληθεί, ότι ο κατώτερος δεν θα πέσει θύμα εκμετάλλευσης από τον ανώτερο; Εκτός και αν δεχθούμε ότι ο εκάστοτε ανώτερος είναι μία ύπαρξη που η ψυχή του βρίσκεται μεταξύ Θεού και Αγγέλων!!

Είναι αναγκαίο να εκσυγχρονίσουμε τον Στρατό σε υλικά μέσα, δεν θα πρέπει να τον εκσυγχρονίσουμε και στα θέματα πειθαρχίας;

Ας δούμε όμως, αν χρειάζεται η πειθαρχία στο Στρατό. Βέβαια Ναι.

Είναι το απαραίτητο στοιχείο για να εξασφαλισθεί το αξίωμα του Στρατού, μερικές δε φορές και η ίδια του η ύπαρξη όχι σαν αφηρημένη έννοια, αλλά σαν υλική πραγματικότητα. Στρατός χωρίς πειθαρχία, είναι προτιμότερο να μην υπάρχει.

Το ερώτημα όμως είναι. Ποια πειθαρχία; Αυτή που αναγκάζει ή αυτή που πείθει; Αυτή που τιμωρεί ή αυτή που προλαμβάνει; Ποιος Στρατιωτικός Διοικητής διοικεί καλύτερα σήμερα τους Στρατιώτες; Αυτός που εφαρμόζει τον Κανονισμό και αναγκάζει τους κατωτέρους του να υπακούουν με ποινές και εκθιασμούς (άδειες, φύλλα ποιότητας κ.τ.λ.) ή αυτός που πείθει και επιβάλλεται «ευχάριστα» με τη λογική, τις γνώσεις και την αντικειμενική εφαρμογή των νόμων; Ας δώσουν την απάντηση όσοι γνωρίζουν...

Εδώ όμως θα σταθούμε λίγο στο θέμα των ποινών. Πρέπει να επιβάλλονται πειθαρχικές ποινές στους Αξιωματικούς, Υπαξιωματικούς και στρατιώτες;

Είναι σαν να ρωτά κάποιος αν χρειάζεται να επιβάλλουν ποινές τα δικαστήρια. Το θέμα εδώ είναι, ότι αυτοί που επιβάλλουν τις ποινές (οι κατά τον κανονισμό αρμόδιοι) θα πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπ' όψιν τους τις απολογίες των κατηγορουμένων, να αιτιολογούν πλήρως τις ποινές που επιβάλλουν μνημονεύοντας τα αντίστοιχα άρθρα και να αποβάλλουν κάθε εμπάθεια ή προσωπικό θίωμα για να έχει η ποινή διδακτικό και προληπτικό χαρακτήρα και όχι εκδικητικό.

Σε κάθε άλλη περίπτωση αυθαιρετούν και διαπράττουν το αδίκημα της κατάχρησης εξουσίας. Η ιδιότητα επομένως του Αξιωματικού-δικαστή (αφού έτσι τον θέλει ο κανονισμός) και τιμωρού, θα πρέπει να εμπεριέχει όλες τις εγγυήσεις ότι αυτός πράττει σύμφωνα με το δίκαιο. Με αυτό τον τρόπο και ο τιμωρούμενος αντιλαμβάνεται, ότι ζει σε κράτος δικαίου, αλλά και αυτός που επιβάλλει την ποινή θα καταξιώνεται σαν πραγματικός ηγέτης στους άνδρες που διοικεί, αφού θα έχει τα γνωρίσματα-χαρίσματα του αντικειμενικού, του δικαίου και του αμερόληπτου, ιδιαίτερα δε του ανθρώπου που σκέφτεται και ενεργεί νηφάλια-ήρεμα.

Αλλά ας ξαναγυρίσουμε στο θέμα της πειθαρχίας.

Για να ζητήσουμε από ένα οργανωμένο σύνολο ανθρώπων πειθαρχία, πρώτα από όλα θα πρέπει να εξασφαλίσουμε τη δικαιοσύνη και την αξιοκρατία.

Εάν αυτά τα δύο συστατικά υπάρχουν, κυριαρχούν, τότε πολύ εύκολα μπορούμε να πείσουμε τους ανθρώπους να πειθαρχήσουν.

Συνεπώς η πειθαρχία θα πρέπει απαραίτητα να περικλείει τη δικαιοσύνη και την αξιοκρατία. Πειθαρχία λοιπόν στους δικαίους και τους άξιους. Δικαιολογημένη απειθαρχία στους φαύλους, όποιοι κι αν είναι.

Στη συνέχεια θα κάνουμε κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις με θέμα την πειθαρχία, για βελτίωση, πάνω από όλα, των σχέσεων των ανθρώπων που υπηρετούν στο Στρατό με σιδήροπτε ιδιότητα για να έχουμε μία συμπαγή ένοπλη ασπίδα για προστασία μας.

Αυτές αποτελούν ένα μόνον θήμα για ανακούφιση, όσων καταπιέζονται (δικαιολογημένα ή αδικαιολόγητα) στο Στρατό, μέχρις ότου αλλάξουν οι γενικότερες στρατιωτικές δομές όπου και όσο χρειάζεται:

1. Πρωταρχικά θα πρέπει οι σχέσεις μεταξύ προϊ-

σταμένων και υφισταμένων να βασίζονται στην ευγένεια, το σεβασμό και την αποδοχή της προσωπικότητας του άλλου με όλες τις πιθανές ιδιαιτερότητες που έχει.

Δεν θα πρέπει να λησμονούμε ότι, αν θέλουμε να αγαπήσουν οι νέοι το Στρατό, πρέπει να κάνουμε τη ζωή τους μέσα στις Μονάδες άνετη και ενδιαφέρουσα.

2. Να μην επιβάλλεται καμιά ποινή από κανέναν αν:

α. Δεν εξασφαλίζεται το ουσιαστικό δικαίωμα της απολογίας

β. Δεν στηρίζεται η ποινή σε άρθρο των κανονισμών λειτουργίας του Στρατεύματος.

γ. Δεν αιτιολογείται πλήρως η ποινή από αυτόν που την επιβάλλει.

3. Να καυτηριάζεται η δουλοπρεπής και ιδιοτελής, συμπεριφορά ορισμένων οργάνων στα ενδιάμεσα κλιμάκια της ιεραρχίας με τις δολοπλοκίες των οποίων κλονίζεται συθέμελα το οικοδόμημα της πειθαρχίας.

Να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο θέμα της αξιοπρέπειας και εντιμότητας του ατόμου.

4. Η πειθαρχία πρέπει να πείθει και όχι να αναγκάζει.

5. Πρέπει, όλοι να ζουν τον παλμό της Μονάδας και να προλαμβάνουν κρούσματα απειθαρχίας και όχι να τιμωρούν αμείλικτα στην πρώτη παρεκτροπή.

6. Να υπάρχει ειλικρινής διάλογος με όλους και διαφάνεια στις διαδικασίες λήψης μιας απόφασης. Κυρίως εκεί όπου δεν θίγονται εθνικά συμφέροντα σχετικά με τη δομή, τις δυνατότητες, την διάταξη, και το αξιόμαχο του Στρατού μας. Σε όλα τα άλλα (διαβίωση,

εκπαίδευση, άδειες, κ.τ.λ.) θα πρέπει να υπάρχει κοινή απόφαση. Διότι μόνο τότε θα πεισθούν όλοι για την αναγκαιότητα της εκτελεσσης της διαταγής που δόθηκε. Δεν θα πρέπει να αγνοούμε, ότι οι διαταγές δίνονται σε ανθρώπους που σκέφτονται και όχι σε άψυχες μηχανές.

7. Πρέπει να καταλάβουν όλοι, Λαός, Κυβέρνηση, Κόμματα, Στρατηγοί, ότι αν θέλουμε να συνεχίσουμε την ύπαρξή μας σαν έθνος ελεύθερο, πρέπει να έχουμε πειθαρχημένο και εκπαιδευμένο Στρατό. Ένας στρατός που έχει επίγνωση της ουσιαστικής αποστολής του, και που αποτελεί ένα ομοιογενές σύστημα αξιών-ιδανικών που υπηρετείται από συνειδητούς ανθρώπους, όπου ο ένας υπάρχει για όλους και όλοι υπάρχουν για τον ένα.

Επιπλέον, πειθαρχία με τα σημερινά κοινωνικά δεδομένα, είναι μόνο η συνειδητή πειθαρχία. Η καθολική αποδοχή της έννοιας του πειθαρχημένου στρατού. Και τέτοιος στρατός είναι εκείνος στον οποίο κυριαρχεί η δικαιοσύνη, η αξιοκρατία, η ευγένεια, η δημοκρατία και η ανιδιοτέλεια.

8. Να δοθούν πρωτοβουλίες σε νεότερους και ανοιχτόμυαλους με αντικειμενικά τουλάχιστον κριτήρια Αξιωματικούς, να διοχετεύσουν, να προβάλλουν, τις δικές τους απόψεις περί πειθαρχίας στο στράτευμα, ώστε μέσα από διαλεκτική, αναζήτηση, κάτι καινούργιο και υγιέστερο να προκύψει. Να προστατεύεται και όχι να δολοφονείται η υγιής σκέψη αρκετών νέων αξιωματικών, οι οποίοι και μπορούν αλλά και γνωρίζουν να προσφέρουν πολλά, πάρα πολλά, στο θέμα της σύγχρονης ελληνικής στρατιωτικής πειθαρχίας. Ας αφήσουν οι

Στρατηγοί μας μεγάλο πεδίο δράσεως και πρωτοβουλιών στους νέους αξιωματικούς. Υπάρχουν αρκετοί αξιόλογοι και δραστήριοι νέοι αξιωματικοί τους οποίους δεν έχει φθείρει ακόμα το στρατιωτικό κατεστημένο με την γενική έννοια του όρου, διαθέτουν ιδέες και ιδανικά και μπορούν να βελτιώσουν τα πάντα, αρκεί να τους αφήσουν να δουλέψουν, κυρίως δε διότι φλέγονται για βελτίωση της ζωής γενικά, αλλά και ειδικά στο χώρο εργασίας των.

9. Νέο πνεύμα στρατιωτικής πειθαρχίας, το οποίο θα βασίζεται στο σεβασμό της προσωπικότητας και στην αξιοπρέπεια του ατόμου, θα πρέπει να πνεύσει στις παραγωγικές σχολές των ενόπλων δυνάμεων, χωρίς όμως να μειώσει το βαθμό της στρατιωτικής εκπαίδευσης των μαθητών. Αντίθετα να εντατικοποιηθεί η εκπαίδευση, με βάση τα σημερινά επιστημονικά δεδομένα, αφού ο αυριανός πόλεμος (ποτέ να μην γίνει) θα έχει τρομακτικές απαιτήσεις.

Εκπαιδευμένοι στα σύγχρονα τεχνικά μέσα και προσαρμοσμένοι στην κοινωνική πραγματικότητα αξιωματικοί, θα υπάρξουν, αναβαθμισθούν οι παραγωγικές σχολές των Ενόπλων Δυνάμεων και παρέχουν επιστημονική κατάρτιση υψηλού επιπέδου, τουλάχιστον ανάλογο με αυτό των Πανεπιστημίων και Πολυτεχνείων της χώρας μας.

Εάν εφαρμόσουμε τα παραπάνω έστω και σε μεταβατικό στάδιο, μέχρι να σχεδιασθεί και τεθεί σε εφαρμογή ένα νέο στρατιωτικό πρόγραμμα, θα επιτύχουμε:

α. Υψηλό βαθμό ετοιμότητας του Στρατού μας, ομοιογενές και αξιόμαχο σύνολο, πραγματικό εγγυητή της ελευθερίας μας.

β. Πραγματικές σχέσεις συναδέλφωσης όλων όσων υπηρετούν στο Στρατό. Κοινή προσπάθεια για ένα μεγάλο στόχο τη διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας και εθνικής ανεξαρτησίας της χώρας μας.

γ. Την ευχάριστη και αποδοτική ήτεια των στρατιωτών, οι οποίοι και θα αγαπήσουν το Στρατό, αφού θα τον θεωρήσουν σαν κάτι ολότελα δικό τους.

δ. Την ανύψωση του ηθικού των Στελεχών του Στρατού. Θα έχει γίνει επίσης ένα θετικό δέγμα για τον συνδικαλισμό των στελεχών (Αξιωματικοί, Μον. Υπαξιωματικοί) των Ενόπλων Δυνάμεων, ο οποίος όσο περνούν οι μέρες γίνεται και περισσότερο αναγκαίος, πάντοτε βέβαια μέσα στα πλαίσια των ιδιαιτεροτήτων του Στρατού και απαλλαγμένος από πολιτικές και κομματικές σκοπιμότητες. Άλλωστε αν διακρίνει κάτι τους Αξιωματικούς είναι το πάθος τους για την Ελλάδα και η πατριωτική συνειδησή τους δεν θα επιτρέψει ο συνδικαλισμός να ξεφύγει από τα καθαρά επαγγελματικά θέματα.

Τα στελέχη των Ε.Δ., είναι ο μόνος κλάδος εργαζομένων, όπου τα παράπονα ή αιτήματα «πνίγονται» από την ίδια την στρατιωτική ηγεσία (Έτσι γινόταν τουλάχιστον μέχρι τώρα. Ελπίζουμε ότι η νέα Στρατιωτική ηγεσία θα αλλάξει τρόπο διοίκησης).

Είναι κοινό μυστικό πλέον, ότι οι Στρατηγοί προσπαθούν να είναι «ευχαριστημένοι» στην Κυβέρνηση που τους επέλεξε και δεν ενδιαφέρονται όσο θα έπρεπε για τα καυτά προβλήματα των συναδέλφων τους.

Είναι επιτέλους καιρός να προβληματισθεί η πολιτική και η νέα Στρατιωτική ηγεσία, να πιάσουν το σφυγμό της εποχής, και να προχωρήσουν με ρεαλισμό στον εκσυγχρονισμό του Στρατού στο θέμα της πειθαρχίας. Πρέπει κυρίως η πολιτική ηγεσία να προχωρήσει αδιαφορώντας για το πολιτικό κόστος. Εξάλλου δεν θα είναι αρνητικό μέγεθος γι' αυτή.

Είναι δυνατόν να δημιουργήσει τώρα κάποιες δυσάρεσκες στο άκαμπο συντηρητικό στρατιωτικό κατεστημένο, θα εξασφαλίσει όμως μια ζηλευτή θέση στην ιστορία, σαν η Κυβέρνηση εκείνη που τόλμησε να αλλάξει την κλασική στρατιωτική νοοτροπία.

Τόλμη λοιπόν, και πάλι τόλμη και πάντα τόλμη από την υπεύθυνη πολιτική ηγεσία (Κυβέρνηση-αντιπολίτευση), μέχρις ότου ο Στρατός εκσυγχρονισθεί πλήρως στα θέματα πειθαρχίας και συνειδητοποίησης της ουσιαστικής αποστολής του.

Καπούτσης Χρήστος
(πρώην λοχαγός πεζικού)

ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΑΡΑΓΚΑΚΗΣ: ΓΙΑΤΙ ΒΡΙΣΚΟΜΑΙ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ

ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗ 11 Φεβρουαρίου, ο Μιχάλης Μαραγκάκης προφυλακίστηκε, αφού απολογήθηκε στον στρατιωτικό ανακριτή Θεσσαλονίκης. Έτσι, δρομολογήθηκε η αντιμετώπιση του πρώτου αρνητή στράτευσης για λόγους όχι θρησκευτικούς με μεθόδους καταστολής και μακρόχρονης φυλάκισης. Στις 10 Φεβρουαρίου, την προηγούμενη της προφυλάκισης του Μαραγκάκη, η επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ ψήφισε, μετά από πιέσεις του ειρηνιστικού κινήματος προς τις κυβερνήσεις, την αναγνώριση του δικαιώματος για την άρνηση στράτευσης, και την έκκληση προς τις χώρες μέλη του ΟΗΕ για τη θέσπιση εναλλακτικής κοινωνικής θητείας... Όταν λοιπόν ο κύριος Παπανδρέου, που προτάθηκε για το Νόμπελ Ειρήνης, ζητήσει τη συμπαράσταση του αδελμμένου κινήματος ειρήνης για την προώθηση της υποψηφιότητάς, θα είναι ελάχιστα πειστικός. Πολύ λίγοι καιροσκόποι θα θεωρήσουν άξιο θράβευσής έναν πρωθυπουργό, που φυλακίζει με διαδικασίες συνοπτικές τους ειρηνιστές της χώρας του...

Ο Σχολιαστής συνάντησε τον Μιχάλη Μαραγκάκη στις Στρατιωτικές Φυλακές Θεσσαλονίκης, και συζήτησε μαζί του.

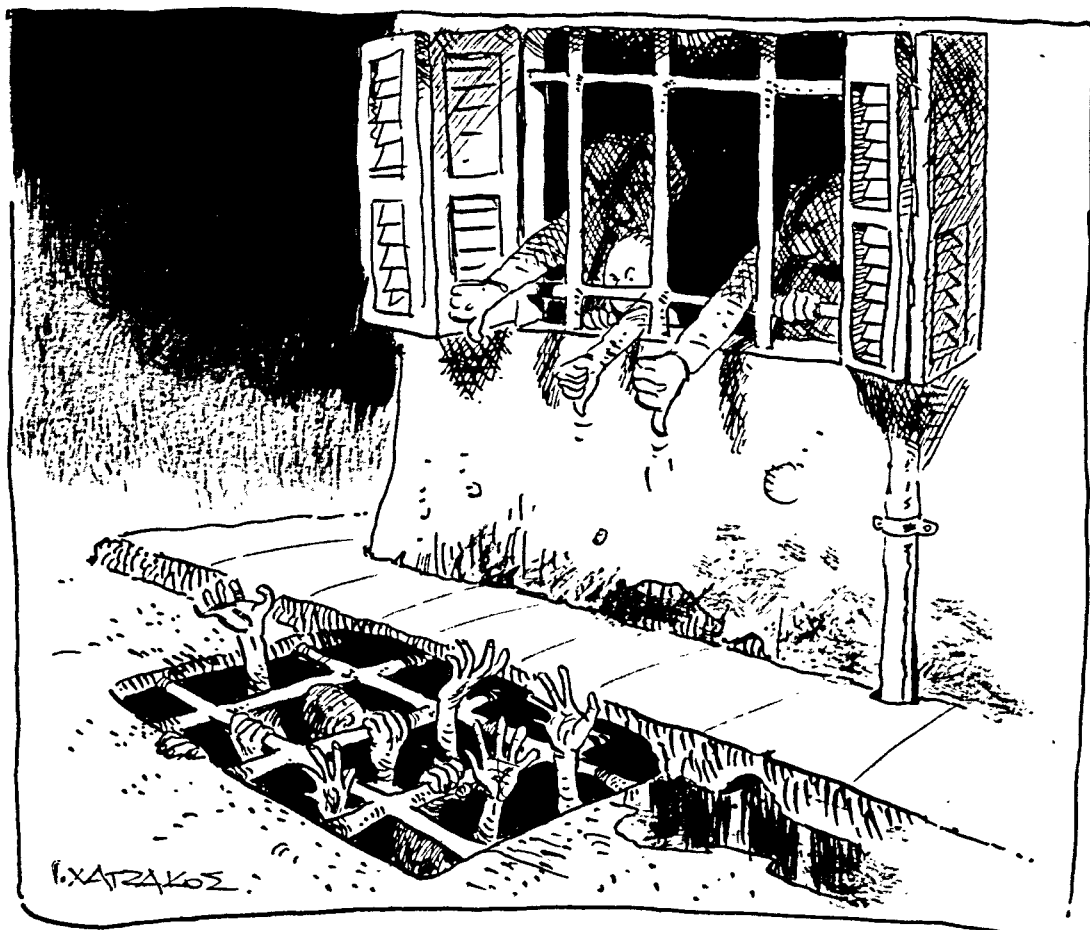
Σχολιαστής: Γιατί, κύριε Μαραγκάκη, δεν θέλετε να υπερασπίσετε την πατρίδα σας με τα όπλα; Δεν αισθάνεστε ότι κινδυνεύετε από Ανατολή και Βορρά προς το παρόν και θλέπουμε γι' αργότερα;

Μιχάλης Μαραγκάκης: Αν ξεκινήσω από την έννοια πατρίδα θα την ορίσω σαν εκείνο το γεωγραφικό χώρο όπου μια τάξη ανθρώπων - πολιτική, στρατιωτική, οικονομική, θρησκευτική -, εξουσιάζει, εκμεταλλεύεται οικονομικά και χειραγωγεί τους ανθρώπους και τον περιβάλλοντα χώρο, και δίπλα, σε μια άλλη πατρίδα, μια άλλη κάστα ανταγωνιστών ασκεί το ίδιο «δικαίωμα» πάντα με βίαιη πολιτική και στρατιωτική εξουσία. Για μένα, αυτό δεν είναι πατρίδα. Για μένα πατρίδα είναι ο χώρος που εξαναγκάστηκα να ζήσω, αλλά που εδώ μέσα έχω τη θέληση να βιώσω κατ' αρχήν την ύπαρξή μου, να γνωρίσω τη συνειδήσή μου, την κουλουτούρα μου, να ερωτευτώ και να συντροφεύσω με τ' αδέρφια μου, να ξεπεράσω μαζί τους την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, πράγμα που με τη σειρά του θα φέρει το σμίξιμο με τ' αδέρφια μου της διπλανής πατρίδας.

Σ.: Έστω όμως ότι αυτή πατρίδα δέχεται επίθεση από την Τουρκία. Τι σας κάνει να αρνείστε την αναγκαιότητα της υπεράσπισής της;

Μ.Μ.: Εγώ δεν πιστεύω ότι η όποια ένοπλη αντιπαράθεση, θα έχει άλλο αποτέλεσμα από τη διαιώνιση των προβλημάτων. Για ποια στάση ηθικής, δικαιοσύνης και για ποια υπεράσπιση της ελευθερίας μιλάμε; Η μόνη στάση που προάγει την ειρήνη είναι αυτή που στηρίζει την πάλη των γεγοντικών λαών για ειρήνη και δικαιοσύνη. Ως τότε θα φερόμαστε στους Τούρκους πολιτικούς πρόσφυγες σα ζώα, μαντρώνοντας τους σε στρατόπεδα προσφύγων, και θα στηρίζουμε σύστημα-εκπαίδευσης, διαπαιδαγώγησης που βασίζεται σε ακραίο εθνικισμό, που διδάσκει τον-σωβινισμό, τον φυλετικό εγωισμό, την φυλετική ανωτερότητα. Δηλαδή, με την καλλιέργεια του ρατσισμού και την έλλειψη εμπιστοσύνης προς τον τουρκικό λαό, ένα λαό απ' τους πιο καταπιεσμένους και άγρια εκμεταλλευμένους, οδηγούμαστε στην κοινωνία της ειρήνης;

Να μην κοροϊδεύομαστε. «Τούρκικος επεκτατισμός», γενικά κι αόριστα δεν σημαίνει τίποτα. Να δούμε ότι πρέπει να στηρίζουμε το λαό της Τουρκίας. Να δούμε ότι το ψυχροπολεμικό κλίμα εκεί, και ίσως ακόμη και η επιλογή της ρήξης, έχουν μόνο στόχο την ανάπτυξη του μίσους και του θρησκευτικοπολιτικού φανατισμού, την καταδυνάστευση και χειραγώγηση του τουρκικού λαού. Και κάτι άλλο. Ο επεκτατισμός αυτός δεν έχει να κάνει με κάποια ανάγκη για «ζωτικό χώρο». Τεράστιες πλούσιες περιοχές της Τουρκίας συντηρούνται σε κατάσταση αθλιότητας και υπανάπτυξης, αναξιοποίητες για τις ανάγκες του καταληστευμένου τουρκικού λαού. Η τουρκική οικονομία δεν ασφυκτιά λόγω στενότητας ορίων του τουρκικού κράτους. Οι στρατοκράτες ασφυκτιούν και τρέμουν γιατί πλησιάζει ο καιρός που η

πάλη του τουρκικού λαού θα καρπίσει ανατρέποντάς τους. Οι λαοί μας χρειάζονται ΕΙΡΗΝΗ, και αυτή θα υπάρξει όταν ξεπεραστούν τα στρατοκρατικά συστήματα κοινωνικής αδικίας των χωρών τους.

Σ.: Δεν πιστεύετε λοιπόν ότι είναι αποτελεσματική η ένοπλη άμυνα. Πώς όμως θα αμυνθεί αυτή η ειρηνική κοινωνία που οραματίζεστε, σε μια επίθεση ενός μηχανισμού σύγχρονα εξοπλισμένου;

Μ.Μ.: Δεν πιστεύω ότι η υπεράσπιση του λαού και του τόπου διασφαλίζεται με εξοπλισμούς. Ειδικά με εξοπλισμούς σαν την αγορά του αιώνα. Ποιες εμπειρίες είχε ο ελληνικός στρατός μετά τον πόλεμο; Είχε τον εμφύλιο και την κοινωνικά άδικη και βίαιη, την εξαρτημένη Ελλάδα, την Κορέα, τις βάσεις, την δικατορία, το ξεπούλημα της Κύπρου και του αδελφού λαού της, το Πολυτεχνείο, τα σκάνδαλα των αρμάτων, των ελικοπτέρων, τις κλοπές στρατιωτικού υλικού από στρατοκράτες, τις θάβραρες συνθήκες στράτευσης και χειραγώγησης των νέων με καρπό-δεκάδες «αυτοκτονίες» φαντάρων, όλα αυτά γίναν στο όνομα της «Πατρίδας» και με το στρατό που ετοιμαζόταν να την υπερασπιστεί. Μήπως άλλαξε τίποτα στον στρατό αυτό για να σκεφτώ ότι τώρα δουλεύει για την ειρήνη;

Για την άμυνα τώρα. Νομίζω ότι η διεθνής εμπειρία χιλιετιών πολέμων έχει αποδείξει ότι το δικαίωμα υπεράσπισης της ύπαρξης ενός λαού διασφαλίζεται μόνο με την ιδεολογική οργανωτική ικανότητά του και την ανάπτυξη μη βίαιης κοινωνικής άμυνας. Τράνη απόδειξη η απελευθέρωση της Ινδίας από τον Αγγλικό ζυγό. Ο Γκάντι έλεγε: «Αντιτίθεται σε κάθε βία, επειδή, όταν φαίνεται ότι κάνει καλό, το καλό είναι μονάχα παροδικό, το κακό που προξενεί είναι διαρκές. Αν δεν υποβληθεί ο κόσμος στην κατάργηση της βίας, αυτό θα ση-

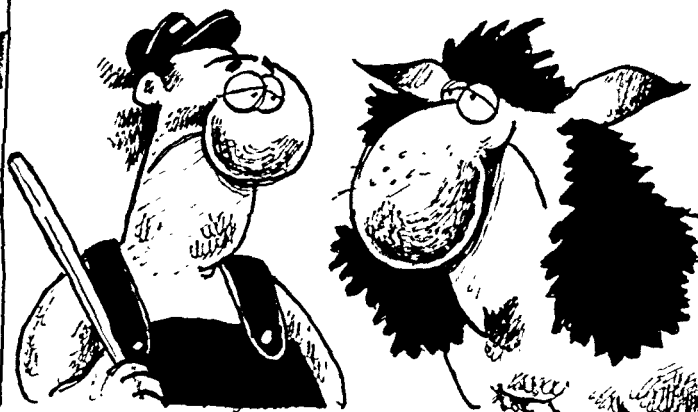
μείνει εξασφαλισμένη αυτοκτονία για το ανθρώπινο γένος». Αυτή η ιδεολογική και οργανωτική ικανότητα του λαού να ζει λεύτερος συντροφεύοντας και όχι μέσα από διαδικασίες ιδιοτελούς επιβίωσης θα είναι αυτή που θα θγάλει νικητή το λαό αποδιώχνοντας επιλογές θανάτου που ζήσαμε στο παρελθόν. Μαύρη αγορά, χαφιεδισμοί, ξεπούλημα του διπλανού μας, ιδιότητα με πρόσφατο παράδειγμα αυτή την αντίδραση του κουρασμένου λαού μας με φόβο και ατομισμό στις συνέπειες του Τσέρνομπιλ ή τις λεηλασίες της αγοράς πριν το ΦΠΑ.

Σ.: Λένε ότι προφασίζεστε λόγους συνειδήσεως για να γλυτώσετε τον στρατό. Μήπως είναι πράγματι λόγοι ιδιοτέλειας ή θαρμεμάρας οι λόγοι που σας οδήγησαν στην επιλογή αυτή;

Μ.Μ.: Είναι κωμικά αυτά που αναφέρονται. Με ένα τρελόχαρτο, ή με μισή θητεία σαν προστάτης, ή σαν ανυπότακτος που κάποτε θα ρυθμιζόταν το θέμα μου, δεν θα ήμουν βολεμένος καλύτερα; Εγώ, αντί να κοιτάξω το βόλεμα, πιστεύω ότι έχω το δικαίωμα να μην υπηρέτησω την πατρίδα, όπως την εννοώ, στο στρατό, αλλά να κάνω μια εναλλακτική ισόχρονη θητεία κοινωνικής προσφοράς. Αυτό θα το παλέψω, κι αν διακινδυνεύω πολύχρονη κάθειρξη, γιατί μου αξίζει να με μεταχειρίζονται σαν πολίτη που έχει δικαιώματα, και όχι σαν υποτελή που του κάνουν ρουσφέτια και τον βολεύουν. Για να ανοίξει ο δρόμος και στους άλλους ειρηνιστές, να μπορούν να ζήσουν σύμφωνα με τις ιδέες τους. Και στο κάτω-κάτω, γιατί με τη συμπαράσταση των δυνάμεων της απελευθέρωσης που είναι μεγάλη στο εξωτερικό και μεγαλώνει και εδώ, πιστεύω ότι θα νικήσω, και η Ελλάδα δεν θα διασυνθρεί διεθνώς σαν η μόνη χώρα της Ευρώπης που φυλακίζει τους ειρηνιστές.

Αρκάς

Ο Παντελής και το Λιοντάρι

ΕΟΚ ΚΑΙ ΝΑΤΟ

ΠΡΟΣ ΘΕΟΥ... ΜΗ... STOP...

Η περσινή αποχή της χώρας από το διαγωνισμό ελαφρού τραγουδιού της Eurovision υπήρξε... αξιοπρεπέστατη! Όχι γιατί αποφύγαμε να στείλουμε ένα τραγούδι που δεν θα είχε την απαιτούμενη ποιότητα για να συναγωνιστεί τα αντίστοιχα των Ευρωπαϊκών χωρών.

Αλλ' αντίθετα γιατί η απαιτούμενη ποιότητα είναι τέτοια που θίγει κάθε άνθρωπο που ασχολείται με στοιχειώδη εντιμότητα με τη μουσική. Φεσβάλ για σαχλοτράγουδα, που η καλύτερη εκδοχή τους είναι οι ...ABBA ή ο Χ. Ιγγλέσιος, και που μαζί με αναγνώσματα τύπου Άρλεκαν και Νόρα αποτελούν την πνευματική τροφή ενός συμπαθούς μεν, αλλά ολίγον άχρωμου και άοσμου μέρους της ευρωπαϊκής κοινωνίας.

Παρά τις όποιες ελπίδες, ο βρυκόλακας ξανακτύπησε, βίαια στο σπίτι μας! Δευτέρα, 16 Μάρτη σε απευθείας μετάδοση από την Τ.Β.: Διαγωνισμός ανάμεσα σε 8 τραγούδια, για να αναδείξουν τον «εκπρόσωπό» μας στο φεστιβάλ.

Δεν αξίζει τον κόπο να σχολιάσουμε τα τραγούδια που ούτως ή άλλως προκάλεσαν μέχρι και την αμηχανία της επιτροπής που έσπευσε να κρατήσει κάποια απόσταση, τονίζοντας, δυο φορές κι ό-
λας, ότι βραβεύει το «καλύτερο» αυστηρά σε σχέση μ' αυτά που ακούστηκαν, δείχνοντας ότι το αποτέλεσμα δεν την ικανοποιούσε καθόλου.

Αξίζει μόνο ν' αναφερθούμε στο καταπληκτικό ηθικό μήνυμα του βραβευμένου τραγουδιού. Όπου ο τραγουδιστής απευθύνεται στην κοπέλα του, μάλλον, και της λέει σε γενικές γραμμές: ...σταμάτα κοπέλα μου την ντίσκο και τα σινεμά κι ασχολήσου με κάτι σοβαρότερο. Εν ανάγκη ξανάρχισε από την αρχή! (Ελεύθερη απόδοση δική μου) και ρεφραίν (ηθικό διδάγμα).

...«Μη. Stop. Η ζωή είναι ροκ-εντρολλ!» (δix)

...εξ ου και ο τίτλος!

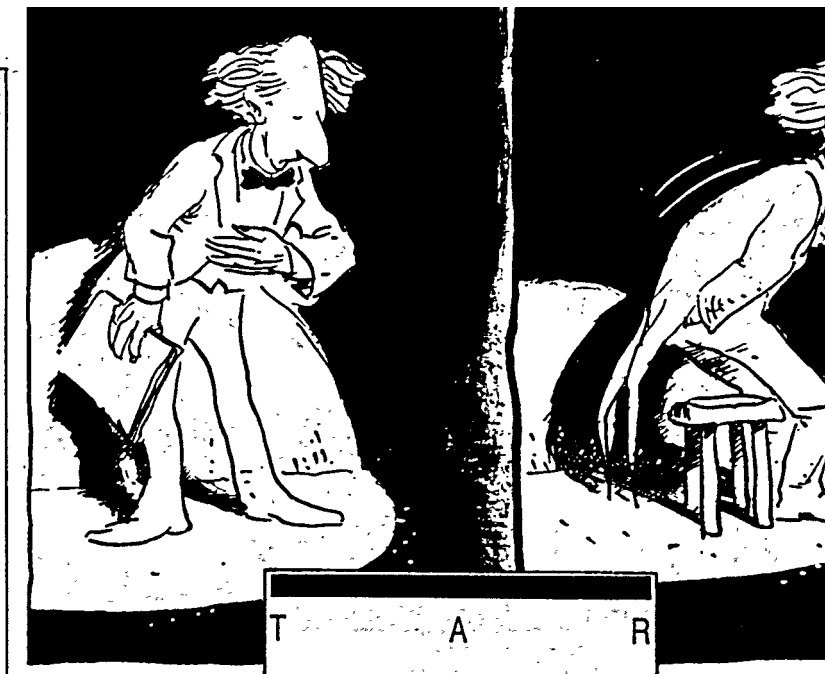
Κι όλα αυτά τ' αφορούν με μουσική υπόκρουση τύπου... eurovision... (και πολύ ροκ ρε παιδάκι μου!), από τέσσερις νεαρούς-ες (...ναί! δύο+δύο) με λαμέ κοστούμια και φορέματα, στρας, χαριτωμένες κινήσεις κ.λπ.

Και οι μεν ροκάδες διασκέδασαν με το θέαμα, αλλά η επιτροπή δεν κατάλαβε τίποτα τέλος πάντων; Εκτός κι αν τα μέλη της ήταν κι αυτά... ροκ!

Δ.Ο.

ΣΧΟΛΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ

Κυκλοφόρησε το 13ο (σημαδιακός ο αριθμός) τεύχος του καθαριστικού περιοδικού TAR. Στην τελευταία σελίδα περιέχει και το «κύκνειο... γράμμα» όπου ανακοινώνει την διακοπή της έκδοσής του. Άλλη μια πολύ καλή προσπάθεια που έσβησε συναντώντας την πλήρη αδιαφορία των πολιτιστικών μας υπευθύνων, παρασημοφορημένων και μη. Ο χώρος φτωχαίνει επικίνδυνα...

Δ.Ο.

Δ Ι Ω Ε Ε Ι Σ

Ο ΝΕΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. ΤΡΙΤΣΗ

Ο περιβόητος διάλογος που την αρχή του εξαγγείλε μονομερώς το Υπουργείο Παιδείας μ' όλους τους φορείς της Β' βάθμιας εκπαίδευσης έτυχε μεγάλης προβολής από σύσσωμο τον τύπο και την τηλεόραση. Ο Υπουργός που επισκέφτηκε ένα μόνο Γυμνάσιο —της Παλλήνης— φαίνεται ν' ασχολήθηκε με τις αθλητικές εγκαταστάσεις και τη φόρμα γυμναστικής της αντίστοιχης καθηγήτριας. Ακόμα και με τις καταλήψεις των πολυκλαδικών λυκείων το Υπουργείο φαίνεται να ξεπερνούσε με εκείνες τις συναντήσεις «επιλεγμένων μαθητών» και του Υπουργού στην τηλεόραση. Έτσι ο διάλογος έληξε άδοξα πριν αρχίσει.

Θέλοντας να συμβάλουμε σ' αυτόν το διάλογο θ' αναφερθούμε στη δίωξη μιας καθηγήτριας φιλολόγου στο 2ο Λύκειο Αγ. Βαρβάρας στη Δυτ. Αττική.

Στην καθηγήτρια Κούλα Φραντζή αφαιρέθηκε το δικαίωμα να υποβάλει αίτηση για απόσπαση σε σχολείο της Γερμανίας με το αιτιολογικό: «Προβλήματα συμπεριφοράς στον χώρο εργασίας». Οι λόγοι που οδήγησαν το αρμόδιο υπηρεσιακό συμβούλιο σ' αυτή του την καταγεγραμμένη απόφαση ήταν:

- Η πιο πάνω καθηγήτρια τόλμησε να δημοσιοποιήσει τις απόψεις της πάνω στον πρόσφατο νόμο για την Παιδεία. Απόψεις όμως που αρθρώθηκαν από ομάδα καθηγητών και όχι από τις νομιμοποιημένες συνδικαλιστικές παρατάξεις.

- Η καταγραφή από τη λυκειάρχη των «προβλημάτων» που η καθηγήτρια δημιούργησε δηλαδή:

- Η οργάνωση του μαθήματος «Παραγωγή και διοίκηση» της 5ης δέσμης κατά πρωτότυπο τρόπο. Κι η πρωτοτυπία αυτή συνίστατο στην δημιουργία μαθητικού συνεταιρισμού, ομάδων θεάτρου και κεραμικής, εκθέσεις χειροτεχνίας κλπ. Ήταν δε τόσο μεγάλη αυτή η πρωτοτυπία, ώστε σε εγκυκλίου συναρμόδιων με το Υπ. Παιδείας υπουργείων αυτά προτείνονται να εφαρμοστούν στα σχολεία.

- Η οργάνωση σχολικής-γιορτής παραμονές των διακοπών των Χριστουγέννων έξω από τα καθιερωμένα πλαίσια. Κι έφθασε στο εξτρεμιστικό για την πραγματικότητα φαίνεται των σχολείων σημείο να προτείνει και την προβολή κινηματογραφικής ταινίας! Όπως και έκθεση βιβλίων ξένων συγγραφέων.

Παρ' όλα αυτά το Υπουργείο δεν φαίνεται να ανησυχεί. Επινόησε το εύκολο για αυτό θέμα, της εκκλησιαστικής περιουσίας. Έτσι προσπαθεί να περισώσει την προοδευτικότητα του υπουργού του.

Όμως η δίωξη της φιλολόγου καθηγήτριας Κούλας Φραντζή για πολιτικούς λόγους θα ανησυχεί όλους τους εκπαιδευτικούς και τους ευαίσθητους πολίτες. Κι ίσως η δίωξη αυτή να εξηγεί και τον λόγο για τον οποίο ο εξαγγελθείς διάλογος ποτέ δεν θα αρχίσει. Γιατί δεν είναι δυνατόν να μην θιγούν θέματα σαν κι αυτά. Θέματα που συνεχίζουν να ταλανίζουν τον χώρο της παιδείας. Κι όσο αυτόνοστα φαίνονται αφού δεν απαιτούν αυξήσεις δαπανών για την παιδεία, άλλο τόσο πολύπλοκα είναι στην πραγματικότητα.

Μ.Π.

Ν Ε Ο Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ Ο
Φ Ο Λ Κ Ο Ρ

ΤΡΟΜΑΡΑ ΜΑΣ

«Πάρακαλούνται οι αθληταί ήης έλαβον χώραν εις την εκδήλωσιν να προσέλθουν εις την επιτροπή δια να παραλάβουν τα βραβεία από τον δημοσιογράφο της Αύριανής κύριο...» (τάδε, σημ. δική μου). Μ' αυτά ακριβώς τ' λόγια έκλεισε η «μεγάλη αθλητική εκδήλωση» της Δευτέρας 4 Μαρτίου στο θέατρο Μπουρνέλλη, με κέντρο την μονομαχία του «γίγαντα» του κιάς Γιώργου Τρομάρα με τον Βαγγέλη Τσιντουκίδη! Υπήρχαν ωστόσο στο πρόγραμμα κι άλλα ωραία: επίδειξη body-building, αγώνες μποξ μεταξύ ενός Πολωνού και ενός Τανζανού κι άλλοι δύο αγώνες κατς.

Το αξιοσημείωτο όμως σ' αυτή την υπόθεση δεν ήταν το πώς είναι δυνατόν να υπάρχουν ακόμα στις μέρες μας περιπτώσεις επίδειξης τόσο καταφανούς κακογουσπιάς για τις οποίες μάλιστα να στρατολογούνται μερικοί φουκαράδες που προσπαθούν να βγάλουν ή και να συμπληρώσουν το μεροκάματο. Ούτε είναι σημαντικό το ότι αυτή η προσπάθεια περνάει μέσα από τη χρησιμοποίηση της ειδηλοποιημένης δύναμης και της λατρείας του ανδρικού σώματος.

Το περίεργο είναι πως μέχρι τώρα, μια και η έκφραση αυτή της Νεοελληνικής μίζεριας επιβιώνει πάντα, η υπόθεση δεν έγινε ακόμα αντιληπτή από κάποιον με τόσο ανάλογη εμπειρία στο παρελθόν (μπεκλιβάνιδες κ.λπ.): τον Διδάσκαλό του Γένους, πατέρα Διονύσιο Σαββόπουλο...

Α.Σ.

Ο ΛΑΣΤΙΧΟΚΥΝΗΓΟΣ

Το γνωστό παλιό ανέκδοτο ήθελε τον λαστιχοκυνηγό να είναι τρώγιμος ψυχιατρείου και να απαντάει σε ερωτήσεις του γιατρού: «Τι θά κάνεις βγαίνοντας απ'εξω;... Θα φάω να βρω μια γυναίκα... Μπράβο παιδί μου, και τι θά κάνεις μαζί της;... Θα την πάρω να πάμε σε ένα ξενοδοχείο... Μπράβο παιδί μου, έξωχα, και τι θα κάνεις στη συνέχεια;... Θα πάμε σε ένα δωμάτιο, θα αρχίσουμε να γδυνόμαστε... Περιφάρμα, και λοιπόν μετά;... Θα της πάρω το λάστιχο της κυλότητας, θα το κάνω σφεντόνα και θα πάω στο πάρκο να κυνηγάω πουλιά!»

Ο τρελός του ανέκδοτου είχε αδυναμία στα λάστιχα, όμως το να έχεις ενγένη αδυναμία στα λάστιχα δεν σημαίνει ότι είσαι και τρελός. Ιδιαίτερα μάλιστα όταν αυτά τα λάστιχα δεν ανήκουν σε γυναικείες κυλότητες, αλλά σε αυτοκίνητα. Σημειώστε την ειδήση από τις εφημερίδες της 23.1.87: «Ψυχολογικό τραύμα επικαλέσθηκε ο 35χρονος Π.Β. που συνελήφθη και παραδέχθηκε ότι με ένα μαχαίρι έσκισε τα λάστιχα 90 σταθμευμένων αυτοκινήτων». Όπως εξήγησε ο Π.Β., ύστερα από την οδυνηρή εμπειρία του τραυματισμού του από ένα αυτοκίνητο που τον χτύπησε στην οδό Αχαρνών και τον εγκατέλειψε αβοήθητο στο δρόμο, άρχισε να σκίζει λάστιχα για να μην μπορούν να κινηθούν τα αυτοκίνητα κι επομένως να χτυπήσουν ανθρώπους... «Ήξερα ότι θα με έπαιναν αλλά δεν μετανιώω όπως δεν μετάνιωσα και ο οδηγός που με χτύπησε»...

Ο άνθρωπος αισθανόταν μίσος, και μάλιστα εκείνο το καυτό και αδιέξοδο μίσος που αδυνατεί να εκτονωθεί και να προσβάλει κάτι το συγκεκριμένο. Προσέφυγε στην παράλογη τακτική των «αντίποινων», που αν και μπορεί να έληξε ανθρώπους με άφρονη οδηγική συμπεριφορά, τελικά στόχευε στο να αποφύγει ένα χειρότερο παραλογισμό: Τον παραλογισμό του να καταπιεί μέσα στα σωθικά του ένα αίσθημα δραστηκό σαν διτρίδι...

Η άσφαλτος αποκατέστησε ζούγκλα, όχι μόνο για «ταξικούς» ανταγωνισμούς (= αγώνες για την εύρεση ταξί!) που διεξάγονται στο κατ'ασφάλτη της, αλλά για ολόκληρο εκείνο το μίσος, την αναπαλότητα, το θρισίδι, τον εκνευρισμό, τη खुδαίτητα που εκβάλλει στον οχετό της ανωνυμίας, την αδιαφορία για τις ανάγκες του άλλου, την ηθελήμενη ή αθέλητη πρόκληση κινδύνων σε εποχούμενους ελαφρότερων κατηγοριών ή πεζούς. Μια γυναίκα μοτοσυκλετίστρια δήλωνε παλιότερα στην *Ελευθεροτυπία*: «Τις πιο πολλές φορές που βρέθηκα σε κίνδυνο δεν έτρεχα. Απλώς κάποιος αρσενικός σκέφθηκε να μου δείξει πόσο δυνατό είναι το αυτοκίνητό του και ότι δεν του είναι τίποτε να με κλείσει και να με πετάξει κάτω!! Στην Αμερική ένας δημοσιογράφος του «Νιού Γκόρκ Χέραλντ Τρίμπουν» υποστήριζε ότι υπάρχει κάτι στη θέα ενός μοτοσυκλετιστή, ενώ ετοιμάζεται να προσπεράσει, που προτρέπει πολλούς οδηγούς αυτοκινήτων να κάνουν φόνο!

Αποσάθρωση του ανθρώπινου ήθους αφενός, με «κοντρά» και αυξανόμενα κρούσματα. Και αφετέρου αποσάθρωση μιας σειράς «ποιοτήτων ζωής» που προκαλεί κατάσταση συναγερμού σε αρκετές χώρες.

Η αυτοκίνηση μπαίνει στο εδάλιο όχι απλά κάποιων εκκεντρικών λαστιχοκυνηγών ούτε απλά κάποιων οικολόγων τύπου Αντρέ Γκορζ, που μέσα από ένα δοκίμιο όπως «Η Κοινωνική Ιδεολογία του Αυτοκινήτου» υποστήριζε πως η επέκταση της χρήσης του ΙΧ είναι παράγοντας δυσπλασίας και δυσλειτουργίας των πόλεων, που μακροπρόθεσμα αυξάνει τις αποστάσεις παρά το ότι βραχυπρόθεσμα εξυπηρετεί την κάλυψή τους. Η αυτοκίνηση ακόμη μπαίνει στο εδάλιο σαν υπεύθυνη για τη φθορά των ευρωπαϊκών δασών, που μόνο σε μια χώρα όπως η Ελβετία έχει προσβάλει τα μισά δέντρα. «ΣΚΟΤΩΣΕ ΕΝΑ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΝΑ ΣΩΣΕΙΣ ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ», ήταν ο τίτλος ενός άρθρου στο TIME της 16.3.87. Και υποτίθεται: «Η Ελβετία πρωτοστατεί σε ένα Ευρωπαϊκό πόλεμο εναντίον των αυτοκινήτων».

Ενώ τα καυσάεργα των αυτοκινήτων συνεχίζουν τη διαβρωτική του δράση εναντίον του φυτικού περιβάλλοντος αυτής της χώρας, το Αριστερό «Προοδευτικό Κόμμα» τάχθηκε υπέρ της αποστολής του προγράμματος κατασκευής νέων δρόμων, το Καντόνιο της Ζυρίχης ζήτησε από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση να επιβάλλει δελτίο στη βενζίνη και να απαγορεύει την κυριακάτικη οδήγηση, ενώ στη Βασιλεία και στη Ζυρίχη σκληροπυρηνικοί φίλοι του περιβάλλοντος μπουκάρισαν μέσα σε γκαράζ, για να ξεδώσουν σπάζοντας παρμπρίζ... Στη Γερμανία η κυβέρνηση υποχρεώθηκε να παραχωρήσει κίνητρα στους αυτοκινητιστές για να τοποθετήσουν καταλυτικούς μετατροπείς στις εξατμίσεις των οχημάτων τους, ενώ στη Ρώμη η κυβέρνηση απαγόρευσε την κυκλοφορία ιδιωτικών οχημάτων στο κέντρο της πόλης μεταξύ 7-10.30 το πρωί. Λεπτομέρεια: Η απόφαση πάρθηκε αφού προηγουμένως οι τροχονόμοι, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τις ανθυγιεινές συνθήκες εργασίας, κατέβηκαν στους δρόμους και έκαναν τη δουλειά τους φορώντας χειρουργικές μάσκες! Φυσικά η άλλη πλευρά δεν καθόταν με σταυρωμένα χέρια. Οι δυτικογερμανοί οπαδοί του Στράους επέμεναν στο σύνθημα «ελεύθεροι δρόμοι για ελεύθερους πολίτες» στην Ελβετία γεννήθηκε το «Ελβετικό αυτοκινητιστικό κόμμα», στην Ιταλία το παπικό όργανο «Ρωμαίος Παρατηρητής» τάχθηκε εναντίον των περιορισμών στα ΙΧ, ενώ στην Ελλάδα ο γνωστός λόγιος της αυτοκίνησης Β. Καβαθάς υπενθύμιζε πριν από καιρό ότι η Νέα Υόρκη των αρχών του αιώνα μας υπέφερε από τους 8 περίπου τόνους των ζωικών απόβλητων που παράγονταν κατά τη διάρκεια της ημερήσιας κυκλοφορίας με άμαξες!

Η κοπριά των ζώων... απράνταχο πραγματικό επιχείρημα υπέρ της αυτοκίνησης... Όμως το θέμα —για να σοβαρέψουμε— δεν βρίσκεται στο αν θα υπάρχουν και θα λειτουργούν οι κινητήρες εσωτερικής καύσης, αλλά στο αν θα λειτουργούν έλλογα δηλ., σε μια «ήπια» σχέση με τις άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες. Αλλιώς, οι λαστιχοκυνηγοί —όλων των κατηγοριών!— θα γίνονται αναπόφευκτοι...

Γιάννης Σκίτσας

Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Ι Α Β Ρ Α Β Ε Ι Α

ΑΞΙΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟ ΟΡΟΥΣ

Τέλη Δεκεμβρίου ο Δήμος Κορυδαλλού προκήρυσσε δύο θέσεις ψυχολόγων για τον Συμβουλευτικό του Σταθμό. Υποψήφιος με άλλους 6 συναδέλφους, μαθαίνω τηλεφωνικά από τη δημοτική σύμβουλο Ράβου πως θα 'ναι δύσκολη η επιλογή γιατί όλοι οι υποψήφιοι έχουν τα ίδια προσόντα (μεταπτυχιακά κ.λ.π.)

Τη μέρα της συνέντευξης ανακαλύπτω πως τυχαίνει να είμαι ο μοναδικός υποψήφιος με μεταπτυχιακές σπουδές. Η επιτροπή με αποκλείει παρ' όλα αυτά με επίσημη αιτιολογία ότι δεν είμαι Κορυδαλλιώτης!!

Την επόμενη συναντώ τον κ. Θέμελη (δήμαρχο) και του θέτω τις απορίες μου για την επιλογή (Δεν έγινε αξιολογική). Συμφωνεί μεν («τυπικά έχετε τα περισσότερα προσόντα»), αλλά τι να κάνει αφού... κι άλλοι υποψήφιοι έχουν τα προσόντα τους!!

Κάνω ένσταση που συζητείται από την επιτροπή στις 11-3-87. Φυσικά δεν ανακαλούν την αρχική τους απόφαση και πρόσημούν να μείνουν εκτεθειμένοι στην κριτική μου.

Τελικά φαίνεται πως δεν ιδρώνει το αυτί τους ούτε όταν πρόκειται για ζητήματα σημαντικά γι' αυτούς (όπως ο Συμβουλευτικός Σταθμός).

Με προκλητική στάση πάνω σε ζητήματα αξιοκρατίας, παρασύρουν το Δήμο στην πρακτική του «περνάμε τους δικούς μας» και ντύνουν τη θέση τους με τα δέθεν «κοινωνικά τους κριτήρια» (προσμοούνται οι ψηφοφόροι Κορυδαλλιώτες).

«Δεν είμαι Πασόσος, ούτε Κουκουέ», Ευτυχώς. Έχασα τη θέση, αλλά κέρδισα μερικούς επικίνδυνους εχθρούς. Κι όσοι νομίζουν πως το ΚΚΕ στην εξουσία προτείνει πολιτική διαύγεια, εδώ ο Κορυδαλλός εδώ και το πηδάλιο.

Βουτσάς Άγγελος
Ψυχολόγος

ΚΙ ΑΛΛΟ ΛΙΓΟ ΡΟΚ

Επιτέλους η προσφορά κάποιων ανθρώπων στο χώρο της μουσικής πρέπει να αναγνωρίζεται όχι μόνο μετά θάνατον. Πιστή σ' αυτήν την αρχή η πρόεδρος του Δ.Σ. του Διεθνούς καλλιτεχνικού κέντρου «Ατενέουμ» κ. Λούλη Ψυχούλη αποφάσισε να βραβεύσει με «χρυσά μετάλλια», κάποιες προσωπικότητες του δημόσιου βίου για τη συνεισφορά τους στη μουσική. Μεταξύ άλλων:

- Τον πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Σαρτζετάκη. (Προφανώς γιατί έχει γεμίσει την Αθήνα με αθηναίους συναυλιών και ορχήστρες).
- Τον πρωθυπουργό κ. Παπανδρέου (ίσως γιατί ως γνωστόν δεν έχει χάσει... συναυλία για συναυλία!)
- Τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης κ. Μητσοτάκη (ίσως γιατί ενέπνευσε το μουσικό θέμα του τραγουδιού «Δρακουμέλ» στον γνωστό «στρουθοφιδίσκο» μετά την εκλογική του καμπάνια! Δεν μπορώ να σκεφτώ ποιά άλλη είναι η μουσική συνεισφορά τους εν λόγω κυρίου!)
- Του δημάρχου κ. Έβερετ, γιατί έδωσε 3.000.000 ετησίως για το διαγωνισμό «Μαρία Κάλλας» που διοργανώνει το «Ατενέουμ» κάθε χρόνο.

Φαίνεται ότι η κ. Ψυχούλη ελπίζει ότι κάτι θ' αρπάξει και από τους άλλους... παρασημοφορεμένους. Άδικο όμως, γιατί τουλάχιστον οι δύο πρώτοι ούτε καν παραβρέθηκαν! Σκέψου να τους ζητήσει να βάλουν και το χέρι στην... τσέπη!

Όσο για τον κ. Μητσοτάκη, αντιπολίτευση είναι, τρέχει όπου τον καλέσουν. Ο μεγάλος αδικημένος είναι όμως ο κ. Κύρκος, που και στο κάτω-κάτω παίζει και φουσαρμόνικο, όπως επανειλημμένα έχει αποδείξει! Ένα μετάλλιο ρε παιδιά!

Δ.Ο.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ

Επειδή η καθιέρωση της ελεύθερης ραδιοφωνίας αργεί κάπως, ο Σχολιαστής σας προσφέρει ορισμένες ιδέες για την άμεση εφαρμογή της. Ζητήσαμε απ' τον «Ελευθεριακό Ραδιοσταθμό Αθήνας - Τυφλοπόντικα» που εκπέμπει στα F.M. 99 MHz, να μας δώσει μερικές «οδηγίες προς πειρατές», μ' άλλα λόγια να μας εξηγήσει ορισμένες μεθόδους που μπορούν να χρησιμοποιούν οι ερασιτέχνες αν θέλουν να αποφύγουν την επίσκεψη του ραδιογωνιόμετου.

Σ.

Ο ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ γίνεται από δύο ραδιογωνιομετρικές παραμέτρους. Η πρώτη είναι το «μέγεθος» του σήματος του πομπού (στα ραδιόφωνα μας είναι το κουμπί με την ένδειξη signal) και εξαρτάται κύρια από την ισχύ του πομπού και την απόσταση πομπού-ραδιογωνιόμετου. Η δεύτερη παράμετρος είναι η κατεύθυνση απ' όπου έρχεται το σήμα και το μηχανήμα (επιλεκτικό πεδίομετρο ή άλλη συσκευή) που κάνει την αναγνώριση δεν έχει βέβαια καμία σχέση με τις οικιακές μας συσκευές. Βέβαια το «γώνισμα» δεν το κάνουν οι «κινητοί» μόνο αλλά και ραδιογωνιόμετρα σταθερά τοποθετημένα όπως π.χ. στο Υπ. Συγκοινωνιών ή και σε άλλες «υπηρεσίες».

Άρα για μας όλους που θέλουμε ένα φίμωτρο λιγότερο, το ζήτημα είναι πώς θα εκπέμπουμε παραπλανητικά στοιχεία όσον αφορά την κατεύθυνση απ' όπου έρχεται το σήμα του πομπού μας και όσον αφορά το «μέγεθος» του σήματος αυτού. Στις παρακάτω ραδιογωνιομετροκτόνες συνταγές, βγαλμένες τόσο από τις χρόνιες καταδιώξεις των ερασιτεχνών όσο και από εμπειρίες που ακριβοπλήρωσαμε κι εμείς, υπάρχει και μια προειδοποίηση σ' όσους θα κοιτάξουν, μέσα από το νέο πλέγμα σχέσεων που υπόσχεται η ελεύθερη ραδιοφωνία, να σπεκουλάρουν στις πλάτες άλλων. Και φυσικά αυτοί σωπαίνουν εύλογα μέχρι στιγμής ή κρύβονται πίσω από αφηρημένες διακηρύξεις περί ιδιωτικής ραδιοφωνίας, δημοτικής ραδιοφωνίας, κομματικής ραδιοφωνίας ραδιοφωνίας ραδιοφωνίας...

1) Σαν πρώτο αντιραδιογωνιομετρικό καθήκον μας θεωρούμε την παραλλαγή της κεραίας μας. Επειδή ο τελικός εντοπισμός του σταθμού γίνεται από τα κινητά

ραδιογωνιόμετρα με μια ακρίβεια όχι μεγαλύτερη από 500 μέτρα οι κ.κ. τεχνικοί, μπάτσοι εισαγγελείς κ.τ.λ. συνηθίζουν να ανεβαίνουν σε μια ταράτσα και να μπανίζουν από κει τις κεραίες. Έτσι ένας πλαστικός σωλήνας που θα περιέχει την κεραία μας ή κάποια άλλη παρόμοια κάλυψη κάνει αδύνατο τον τελικό εντοπισμό μας.

2) Ένα επιτυχημένο πείραμα τόσο στο εξωτερικό όσο και εδώ είναι δύο ή περισσότεροι σταθμοί από διαφορετικά σημεία εκπομπής και στην ίδια συχνότητα να εκπέμπουν εναλλάξ. Δηλαδή π.χ. πρώτα ο Α σταθμός για 5-6 λεπτά, μετά κλείνει και ανοίγει ο Β σταθμός για άλλο τόσο χρόνο, μετά ο Γ (ή πάλι ο Α σταθμός) κ.τ.λ. Αυτό το σύστημα το δοκίμασε με επιτυχία ο Τυφλοπόντικας, η Ελεύθερη Ραδιοφωνία και η Ελεύθερη Ραδιοφωνία Πειραιά κάμποσες φορές το χειμώνα του '84.

3) Στην περίπτωση που ο πομπός που λειτουργούμε είναι σχετικά ισχυρός, το ραδιογωνιόμετρο πλησιάζοντας «μπουκώνει» και συνήθως μετατοπίζει την ακρόασή του σε κάποια αρμονική του σταθμού μας. Εμείς έχοντας προβλέψει αυτό έχουμε «καθαρίσει» την εκπομπή μας με φίλτρα αποκοπής αρμονικών και βάζουμε σε λειτουργία ένα πομπουδάκι ισχύος 2-3 Watt που αναμεταδίδει τον σταθμό μας σε κάποια τοποθεσία 200-300 μέτρα μακριά απ' το σπίτι μας. Πρακτικά η αναμετάδοση μπορεί να γίνει ως εξής: α) ένα φτηνό τρανζίστορ (δέκτη) συντονισμένο στη συχνότητα του σταθμού μας β) την έξοδο των ακουστικών του δέκτη τη συνδέουμε με την είσοδο του πομπού γ) η συχνότητα αυτού του μικρού πομπού πρέπει να ανταποκρίνεται στη συχνότητα κάποιας αρμονικής του πραγματικού σταθμού μας.

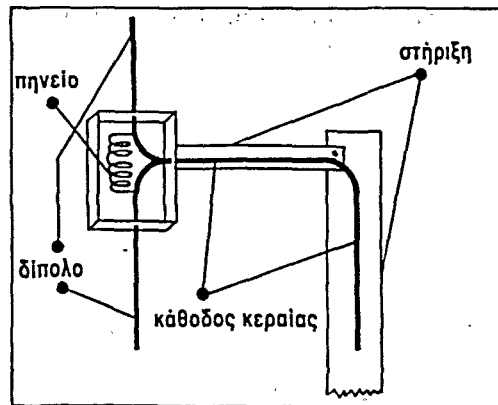
Κατόπιν ανεβαίνουμε στην ταράτσα μας ή θγαίνουμε στο μπαλκόνι μας και παρακολουθούμε τις ξυρισμένες φάτσες του καταδιωκτικού συνεργείου όταν θα βγάζουν από τον σκουπιδοτενεκέ τον κρυμμένο από μας πομπό.

4) Αν η ισχύς που λειτουργούμε δεν υπερβαίνει τα 50-60 Watt μπορούμε να εφαρμόσουμε το ίδιο σύστημα με ένα πομπουδάκι όπως και το προηγούμενο, αλλά αυτή τη φορά συντονισμένο στη συχνότητα εκπομπής του σταθμού μας. Το μέρος όπου θα το τοποθετήσουμε θα πρέπει να 'ναι κοντά στην πορεία που θ' ακολουθήσει το ραδιογωνιόμετρο για να φτάσει στην περιοχή που

εκπέμπουμε. Την πορεία δεν είναι δύσκολο να την προβλέψουμε μια και οι ραδιοεντοπιστές μας είναι συνήθως υποχρεωμένοι να περιμένουν στην Εισαγγελία ή στα δικαστήρια τον Εισαγγελέα για να συμπληρώσουν την απαρτία τους πριν ξεκινήσουν.

Πιο τεχνικές μέθοδοι

5) Πολλοί ερασιτέχνες έχουν εφαρμόσει ένα πιο αποτελεσματικό αλλά δυσκολότερο τεχνολογικά αντίμετρο. Ένα πηνίο 5-6 σπείρες παράλληλα στο δίπολο εκπομπής δημιουργεί ένα κενό εκπομπής σε μια ακτίνα 100-200 μέτρα γύρω από το σταθμό. Δηλαδή ο σταθμός μας «θα ακούγεται» πολύ ασθενικά σ' αυτή την ακτίνα δίνοντας έτσι λάθος στοιχεία στους διώκτες μας. Έχει όμως και διάφορα αρνητικά όπως ανομοιογενή εκπομπή («πυκνώματα και αραιώματα» της διάδοσης των κυμάτων της ηλεκτρομαγνητικής επιθυμίας μας για επικοινωνία) με αποτέλεσμα αλλού να ακουγόμαστε δυνατά και αλλού καθόλου. Πειραματιζόμενοι με διάφορους τύπους πηνίων μπορούμε να πάρουμε καλά αποτελέσματα. Εμείς σας προτείνουμε να αρχίσετε με τα ακόλουθα στοιχεία: α) 12 χιλ. διάμετρο πηνείου β) 5 σπείρες σε απόσταση μεταξύ τους 1-1,5 χιλ. γ) σύρμα χάλκινο επάργυρο ή εμαγιέ διαμέτρου 1 χιλ.

6) Για τους πιο μυημένους που διαθέτουν δυο κεραίες δίπολα ή Vagi συνφασικές, τους συμβουλεύουμε να «παίζουν» λίγο με τους τύπους της προσαρμογής των σύνθετων αντιστάσεων, των δυο κεραίων μεταφρασμένων σε μοίρες ηλεκτρικού ρεύματος. Χωρίς να γίνουμε ποιο τεχνολογικά αποξενωτικοί μπαίνοντας σε λεπτομέρειες, λέμε ότι η ιδέα είναι, μετακινώντας τη διαφορά φάσης των δύο ή περισσότερων κεραίων να εκπέμψουμε σε μια σφαίρα που θ' αρχίζει 1 Km μακριά από το σημείο που είμαστε.

7) Σταθερά προσηλωμένοι στο όργανο signal που δείχνει το σήμα του πομπού μας, ο ραδιογωνιομέτρης μπορεί να βρεθεί ξαφνικά εκτός υπηρεσίας λόγω ανικανότητας. Αυτό θα μπορούσαμε να το επιτύχουμε εφαρμόζοντας συνδυαστικά τα διάφορα ραδιογωνιομετρικά αντίμετρα με το ακόλουθο.

Η ιδέα είναι να μην έχει σταθερή ισχύ ο πομπός μας κάνοντας έτσι αδύνατη τη λήψη για τον εντοπισμό με τη σταθερότητα που απαιτείται. Αυτό όμως δεν πρέπει να 'ναι σε βάρος της ακρόασης στους κοινούς δέκτες των ακροατών μας και άρα πρέπει να διαθέτουμε 300-400 μάξιμουμ ισχύος που θα γίνονται 150-200 Watt στο μίνιμουμ. Ο χρόνος που τα 300 Watt θα πέφτουν στα 150 πρέπει να 'ναι γύρω στα 3-4 λεπτά και άλλα τόσα για να ξανανέσουμε στα 300.

Οι τρόποι που μπορούμε να μεταβάλλουμε την ισχύ του πομπού μας είναι αρκετοί. Μπορούμε με απλό σχετικό τρόπο να 'χουμε καλά αποτελέσματα μεταβάλλοντας την τάση των scin της λάμπας εξόδου. Την τάση των scin της λυχνίας εξόδου την μεταβάλλουμε με ένα φτηνό σερβομηχανισμό (αγορασμένο από το Μοναστηράκι) που θα μεταδίδει την κίνησή του μέσω ενός ποντεσιόμετρου σε ένα κύκλωμα switching.

Αν εκπέμπουμε με τρανζίστορ τα πράγματα είναι ακόμη πιο απλά. Μεταβάλλουμε την τάση τροφοδοσίας με κάποιο αυτόματο κύκλωμα switching.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΟΥΚΟΥΛΟΜΑΤΗΣ:

«Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΗΜΙΜΑΘΕΙΣ»

«Ο ευκολότερος συντονισμός του θεατή με το έργο ζωγραφικής γίνεται από δύο κατηγορίες ανθρώπων: Αυτούς που γνωρίζουν τη «γλώσσα» και εκείνους που έχουν πλήρη άγνοια. Η αντίδραση προέρχεται από τους ημιμαθείς, γιατί αυτοί έχουν λάθος κανόνες στο μυαλό τους για τη γλώσσα και τον κώδικα. Αν έχεις πλήρη άγνοια λειτουργεί η μορφική λύση η οποία σε επηρεάζει πέρα από γνώσεις, καθαρά στον ψυχολογικό τομέα. Μπορείς τότε να αποδεχθείς το έργο, συνήθως λέγοντας «μ' αρέσει αλλά δεν ξέρω γιατί». Έτσι οι μεσαίες πολιτισμικά κοινωνίες είναι οι πιο αντιδραστικές στο χώρο των τεχνών γιατί έχουν πάρει μια γενική κουλτούρα με λανθασμένες πληροφορίες για τη λειτουργία τους».

Γεννημένος στα 1917 στην Αθήνα ο Σπύρος Κουκουλούματης σπούδασε ζωγραφική στον Λουκά Γεραλή και την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών. Έχει κάνει δεκάδες ατομικές και ομαδικές εκθέσεις, στην Αθήνα, την επαρχία και το εξωτερικό, έχει πάρει κάποιο βραβεία, διδάσκει ζωγραφική και ιστορία της τέχνης και είναι, όπως πάντα τονίζει, αδέσμευτος από γκαλερί και εμπόρους έργων τέχνης.

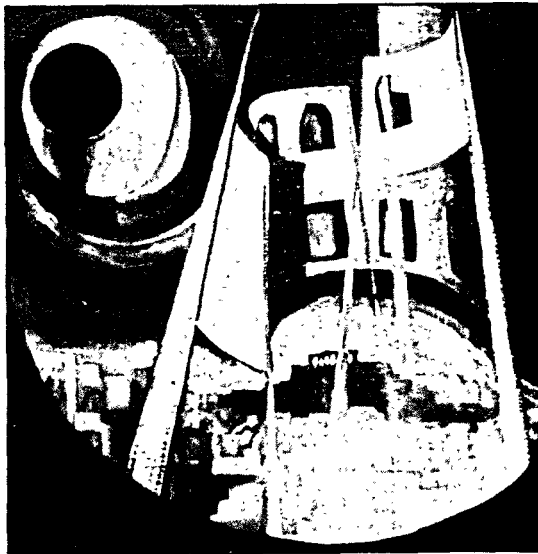
«Η γλώσσα της εικόνας διαφέρει από κάθε προφορική και γραπτή γλώσσα, γιατί λειτουργεί διαφορετικά. Εδώ οι κύριες αρχές είναι η θαρύτητα και οι συνέπειές της, ακινησία, κίνηση, ισορροπία. Αυτές που ονομάζουμε αισθητικές αρχές, συμμετρία, σύγκρουση, μέτρο, ρυθμός, αρμονία, παραμόρφωση, στυλιζόρισμα, απλοποίηση, αφαίρεση, υποβοηθούν στην υποβολή μιας μυθοπλασίας της πραγματικότητας, όχι μόνο από τα νοηματικά στοιχεία αλλά κύρια από τη δομή, τη διαμόρφωση, την τοποθέτηση, το μέγεθος, την τονικότητα και την υφή της υλοποιημένης ζωγραφικής επιφάνειας».

Αυτά τα στοιχεία, μέσω της όρασης και των άλλων αισθήσεων, οδηγούν σε συνειρμούς, καθιστώντας τον «πίνακα» μέσο έρευνας του φυσικού και κοινωνικού χώρου αλλά και του εγώ του θεατή. Ψάχνω «δημιουργική λύση» σημαίνει ότι αναζητώ εκείνη τη μορφική διατύπωση που βοηθά, περισσότερο από ό,τι άλλες, το στόχο του συγκεκριμένου έργου. Το αποτέλεσμα έχει πάντα σχέση με την υλοποιημένη μορφή».

Ζωγράφοι, γκαλερί, σύλλογοι, επιμελητήρια, πίνακες, μια στήλη κάθε εβδομάδα στις εφημερίδες, μια αναφορά πού και πού στα περιοδικά και δύο φράσεις στα υλικά των κομματικών συνεδρίων. Και το παλιό ερώτημα αναπάντητο, άλλωστε τι απαντιέται στις μέρες μας... Υπάρχει προοδευτική τέχνη;

«Άλλος ένας τομέας παρεξήγησης. Τουλάχιστον στον εικαστικό χώρο η «προοδευτική τέχνη» προϋποθέτει όχι μόνο το στόχο και τα εννοιολογικά στοιχεία αλλά και μια νέα μορφή προσαρμοσμένη σε τέτοια ιδανικά. Δεν υπάρχει δηλαδή καμιά αμφιβολία ότι ένας εννοιολογικά προοδευτικός πίνακας φτιαγμένος νατουραλιστικά είναι ένας αντιδραστικός πίνακας».

Μια άλλη σφαιρική αντίληψη είναι η του «αισθητικού αποτελέσματος». Λέμε δηλ. ότι ένα έργο έχει, ασφαλώς κι ακαθορίστως, ένα αισθητικό αποτέλεσμα... Όμως ένα έργο που δεν έχει κριτικό στόχο δεν έχει αισθητικό αποτέλεσμα. Μια σωστή και ισορροπημένη μορφικά τακτοποίηση κάποιων στοιχείων είναι λάθος να δεχτούμε ότι αποφέρει αι-

«Πρίσμα», 1985, λάδι σε ξύλο

«Αιγίσιο», 1985, λάδι σε ξύλο

«Μητριάρχια», 1985, λάδι σε ξύλο

σθητικό αποτέλεσμα. Δεν είναι παρά μια γραφική διατύπωση των τεχνικών δυνατοτήτων του δημιουργού, κάτι σαφώς περιττό σαν προσφορά που ξεπερνά το επίπεδο ωριοποίησης του χώρου.

Ένα έργο ζωγραφικής και κατ' επέκταση ένα έργο τέχνης, πρέπει να το πούμε εδώ, είναι μέσο επικοινωνίας μεταξύ δημιουργού και θεατή, κατατίθεται με αυτό μια θέση, μια άποψη του δημιουργού, έστω κι επάνω στην εξωτερική μορφή ενός στοιχείου, ενυπάρχει σε αυτό η δομή και αυτή τεκμηριώνει το κοινωνικό επίπεδο της εποχής, τη συγκεκριμένη στιγμή του χώρου και του χρόνου».

Ελλάδα 1987. Η σχέση μας με τα εικαστικά αρχίζει με τα πορτρέτα των αγωνιστών του '21 στις γιορτές του δημοτικού και τελειώνει με τις αναφορές των εφημερίδων για το άγαλμα του Τρούμαν! Ενδιάμεσα υπάρχουν οι αφίσες σε κολόνες και τοίχους.

«Η ελληνική παιδεία είναι παιδεία υπηκόων και όχι στελεχών. Αυτό σημαίνει ότι φορτώνει πληροφορίες συνήθως γενικευμένες στα θεωρητικά και εξειδικευμένες στα πρακτικά, άχρηστες ουσιαστικά σαν κριτήρια. Μεγάλος π.χ. ζωγράφος ο Ντα Βίντσι που έκανε την «Τζοκόντα» ή τον «Μυστικό Δείπνο» αλλά κανείς δεν μας πληροφορεί γιατί».

Δεν μαθαίνουμε ότι η σημαντικότητα του «Μυστικού Δείπνου» βρίσκεται στο ότι η διατυπωμένη μορφή δεν είναι παρά αυτό που οι χριστιανοί λέμε ότι είναι ο Χριστός, το Α και το Ω δηλ. Αυτό μορφικά έχει αποδοθεί με ότι στο στέρνο του Χριστού υπάρχει ένα «σημείο φυγής», προς το οποίο κατευθύνονται όλες οι γραμμές κι απ' το οποίο πάλι θγαίνουν προς τα έξω. Δηλ. λειτουργεί μορφικά το Α στο Ω κι ανάποδα, ολοκληρώνοντας ένα κόσμο με την χριστιανική αντίληψη... Αυτή είναι η σημαντικότητά του.

Ενώ η «Τζοκόντα» είναι φτιαγμένη με την αρχαιοελληνική λογική του μέτρου και του κάλλους, είναι ένα συνθετικό πρόσωπο που δεν μπορεί να υπάρξει στο φυσικό χώρο, καθώς αποτελείται από δυο κομμάτια ανφάς έτσι συνδεδεμένα που δίνουν την εντύπωση ενός 3/4... Το χαμόγελο δεν είναι παρά το χαμόγελο του «ξανθού εφήβου» κι όλων σχεδόν των αγαλμάτων της αυστηρά γεωμετρικής περιόδου, όπου η του γελαστικού μυός είναι προς τα κάτω, ενώ του άλλου προς τα πάνω, δηλαδή συνυπάρχουν δυο αντίθετες ενδείξεις, το μυαλό μπερδεύεται και έχουμε την... αινιγματικότητα.

Αλλού αυτά τα απλά για τις δομές θα ήταν γνωστά, δεν θα λειτουργούσαμε με κλισέ και τυπική λογική, θα μπορούσαμε να περάσουμε πίσω από το γεγονός και το φαινόμενο. Εδώ όμως τα στελέχη μετεκπαιδεύονται εκτός Ελλάδος! Ήρθε ο κ. τάδε απότο Παρίσι, το Κολούμπια και το δεν ξέρω πού...

Οι ασκούντες πολιτιστική πολιτική που αγνοούν τα πάντα, κάποιοι που αγοράζουν πίνακες με βάση τις διαστάσεις, οι πολλοί που «δεν καταλαβαίνουμε» και η «γενιά του '30» που δημιούργησε τις ρίζες της...

«Ο λαϊκισμός είναι κάτι καταδικασμένο από όλους που όμως λειτουργεί έντονα. Εδώ και οι έντεχνοι που παριστάνουν τον αδιδαχτο και η προώθηση μιας αγάπης για κάθε τι «μη έντεχνο» από τους διάφορους φορείς. Μέσω του λαϊκισμού ζητούν να λειτουργήσει η ζωγραφική με τον κώδικα της γλώσσας και όχι με τον κώδικα της ζωγραφικής γλώσσας. Τα αποτελέσματα είναι τραγελαφικά: Δυσκολές Καλών Τεχνών κι άλλα πεντακόσια σχολειάκια που διδάσκουν έντεχνη ζωγραφική και 10 παρουσιάσεις «λαϊκών» έναντι μιας έντεχνου! Δεν είναι έλλειψη μόνο σοβαρότητας αλλά και σοβαροφάνειας...

Αν για ορόσημο της τέχνης της Νέας Ελλάδας πάρουμε τον Θεόφιλο όλες οι σειρές των Καλών Τεχνών πρέπει να αυτοκτονήσουν! Ή να χαρούν μιας και όντας ο Θεόφιλος άσχετος με την έντεχνη ζωγραφική, οι πάντες μπορούν να διατείνονται ότι είναι μεγάλοι ζωγράφοι. Δηλαδή ένας μεσαιός ζωγράφος όπως είμαι εγώ, είναι Ντα Βίντσι σε σχέση με το Θεόφιλο... Όμως δεν είμαι Ντα Βίντσι! Ο δε Μόραλης και ο Χατζηκυριάκος είναι μανιάδες αν θεωρήσουμε ότι η σωστή ζωγραφική είναι ο Θεόφιλος... αυτά είναι πράγματα από τα χαριτωμένα τα Made in Greece. Και αυτό είναι αποτέλεσμα του ποιος είχε την ηγεμονία στα πνευματικά θέματα από την ίδρυση του ελληνικού βασιλείου...

Βαγγέλης Δεληπέτρος

ΑΚΡΙΒΩΣ ΠΡΙΝ τριάντα χρόνια ξεψύχησε η Μαρίκα Νίνου, μια από τις μεγαλύτερες φωνές που γέννησε η χώρα μας. Η θλιβερή «επέτειος» πέρασε, απ' όσο ξέρω, απαρατήρητη. Γράφω αυτό το σημείωμα για να τιμήσω, από μακριά, την αλησμόνητη τραγουδίστρια που εξακολουθεί να μας δίνει κουράγιο.

Και, πρώτα-πρώτα, η Μαρίκα Νίνου δεν ητο ελληνίδα. Η Μαρίκα Νίνου είχε αρμένικη καταγωγή. Οι γονείς της, Γκιούλα (= Τριανταφυλλιά) και Οθανές (= Γιάννης) Αταμιάν, ήσαν αρμένηδες της Σμύρνης, που, ως εκ θαύματος, γλιτώσανε από την μεγάλη σφαγή. Η Μαρίκα Νίνου γεννήθηκε, το 1922, πάνω στο βαπόρι «Ευαγγελία», που έφερνε την οικογένεια Αταμιάν στον Πειραιά. Οι Αταμιάν κατέληξαν στην Κοκκινιά. Ο πατέρας της Μαρίκας Νίνου, που ήταν χύτης, έψαξε για δουλειά. Η οικογένεια πέρασε πολύ δύσκολα χρόνια.

Η Μαρίκα Νίνου παντρεύτηκε, μόλις δεκαοχτώ χρονών (το 1940), με τον συμπατριώτη της Χάικο Μεσροπιάν. Το ζευγάρι απόχτησε, το 1943, έναν γιο: τον Οθανές. Το 1947 ήρθε δυο φορές στην Ελλάδα ένα σοβιετικό πλοίο για να πάρει όσους αρμένηδες επιθυμούσαν να εγκατασταθούν στην πατρίδα τους. Τότε, έφυγαν περίπου οι μισοί αρμένηδες της Θεσσαλονίκης και της Αθήνας. Ανάμεσά τους και ο άντρας της Μαρίκας Νίνου, που το 'σκασε, εγκαταλείποντας εδώ γυναίκα και παιδί. Ο Μεσροπιάν, δίχως να λάβει διαζύγιο, ξαναπαντρεύτηκε στην Σοβιετική Αρμενία, όπου σκάρωσε και πέντε παιδιά.

Την ίδια χρονιά (1947) η Μαρίκα Νίνου ε γνώρισε τον ακροβάτη Νίνο, που στην πραγματικότητα λεγόταν Νίκος Νικολαΐδης. Το ζευγάρι άρχισε περιδείες, κυρίως στον Μοριά, υπό την καλλιτεχνική επωνυμία «Ντούο Νίνο». Όμως, από το 1948, μπήκε στο ντουέτο κι ο πιτσιρικάς -ο Οθανές- οπότε η φήμη έγινε γνωστή σαν «Δυόμιση Νίνο»! Σιγά-σιγά, το τρίο καταστάλαξε σε διάφορα περιφερειακά θεατράκια της Αθήνας, όπου η Μαρίκα Νίνου έλεγε, ντροπαλά, και κάνα λαϊκό τραγούδι. Έτσι, σε μια τέτοια παράσταση άκουσε την, μετέπειτα δοξασμένη, τραγουδίστρια ο Πέτρος Κυριακός. Ο Πέτρος Κυριακός ήταν μεγάλος λάτρης του ρεμπέτικου. Ο Πέτρος Κυριακός είναι ο άνθρωπος που ΕΝΤΟΠΙΣΕ την Μαρίκα Νίνου. Ο Πέτρος Κυριακός είναι ο άνθρωπος που πήρε απ' το χέρι την Νίνου και την πήγε στον Μανόλη Χιώτη. Και, ο Μανόλης Χιώτης είναι ο συνθέτης που ΕΛΑΝΣΑΡΕ την Νίνου. Το λέω αυτό (και επιμένω) γιατί όλος ο κόσμος ταυτίζει την Νίνου με τον Τσιτσάνη. Η αλήθεια είναι ότι, ο Τσιτσάνης και η Νίνου βρεθήκανε στο ίδιο πάλκο πολύ λίγες επαγγελματικές σεζόν. Μα, στην χώρα μας βασιλεύει μια ηλιθία ρεμπετομυθολογία...

Πάντως, ο Χιώτης έδρασε ακαριαία, αμέσως μετά την γνωριμία του με την Νίνου. Μέσα σε δεκαεφτά μέρες χτύπησε τον πρώτο τους κοινό δίσκο. Νομίζω ότι πρόκειται για τα τραγούδια «Αφού μου λες πως είσαι φίλος μου καλός», και, «Όρες τώρα σε κρυφοκοιτάζω», που υπήρξαν μεγάλα σουξέ. Ο δίσκος χτυπήθηκε στις 9-9-1948. Εκείνο τον καιρό, κρυδόμενα σε κάποιο σπίτι, στου Ψειρή, και θυμάμαι πως ολημερίς άκουγα από ένα ραδιοφωνάκι αυτά τα τραγούδια. Ο ανταρτοπόλεμος είχε φουντώσει για τα καλά, αλλά η ανυποψίαστη Αθήνα γλένταγε. Μέσα σ' ένα τόσο αιματηρό πλαίσιο ξεκίνησε η Μαρίκα Νίνου την καριέρα της, αλλά τότε ο δίσκος δεν άφηνε λεφτά στους τραγουδιστές. Η Νίνου, για να επιζήσει, ανέθηκε και στο πάλκο. Πρωτοτραγούδησε στην «Φλωρίδα», της λεωφόρου Αλεξάνδρας, μαζί με τον βετεράνο Στελάκη και με τον γλυκύτατο Χατζηχρίστου. Μετά από δύο μήνες πήγε στου «Τζίμη του Χοντρού», με τον Βασίλη Τσιτσάνη. Μεροκάματο; Είκοσι πέντε δραχμές...

30 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠ' ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ

ΜΑΡΙΚΑ ΝΙΝΟΥ

Η Μαρίκα Νίνου γνώρισε μεγάλες δόξες με τον Τσιτσάνη. Ωστόσο, η οριστική της καθιέρωση οφείλεται στον Πατσιφά, αυτόν τον δαιμόνιο νεωτεριστή. Ο Πατσιφάς, το 1951, εχτύπησε στην Αθήνα έναν μεγάλο δίσκο (33 στροφών) με μουσική του Μάνου Χατζιδάκι. Ευτυχώς για μας, ο Πατσιφάς είχε την φαινή ιδέα να χτυπήσει, παράλληλα, έναν άλλο δίσκο (επίσης, 33 στροφών) με ρεμπέτικα του Τσιτσάνη -είναι ο δίσκος που όλοι μας ξέρουμε. Μέσα απ' αυτόν τον κλασικό, πια, δίσκο ξεπήδησε η Μαρίκα Νίνου.

Κάποτε ο τρομερός ανταρτοπόλεμος τέλειωσε. Επακολούθησε η κρίση του ρεμπέτικου τραγουδιού. Μετά το 1952-1955 οι μεγάλοι λαϊκοί συνθέτες/μπουζουξήδες πολύ δύσκολα έβρισκαν δουλειά. Η Μαρίκα Νίνου, το 1955, κατέφυγε στην Αμερική. Τον Σεπτέμβριο του 1956 γύρισε, άρρωστη, στην Αθήνα. Είχε καρκίνο της μήτρας και το 'ξερε, ήδη, από τις αρχές του 1955. Για να μην πεθάνει της πείνας (μάλιστα, νεαροί μου ρεμπετολάτρες!) ξανάπιασε δουλειά στου «Τζίμη του Χοντρού». Παρά τους φρικτούς πόνους, έμεινε στο πάλκο ως στις αρχές Φεβρουαρίου 1957 -με αμοιβή χίλιες δραχμές το τρα-

γούδι. Η Μαρίκα Νίνου πέθανε την νύχτα 22 Φεβρουαρίου 1957, Παρασκευή προς Σάββατο, στο σπίτι της, στο Αιγάλεω. Την έθαψαν στο Σχιστό της Αμφιάλης, πλάι στον τάφο του αδερφού της Μπαρκέβ Αταμιάν, που είχε πεθάνει, επίσης από καρκίνο, το 1955, σε ηλικία σαράντα δύο χρονών. Τα δύο αδέρφια ήσαν αγαπημένα, πολύ περισσότερο που τα ένωνε το τραγούδι. Γιατί, ο Μπαρκέβ τραγουδάγε υπέροχα τούρκικους αμανέδες, όπως, άλλωστε, και η Μαρίκα Νίνου. Ο Μπαρκέβ και η Μαρίκα τραγουδάνε, επί Κατοχής, στην Αρμένικη Χωρωδία της Νίκαιας. Στην κηδεία της Μαρίκας Νίνου παρέστησαν: ο Τσιτσάνης, ο Χιώτης, η Μαίρη Λίντα, η Άννα Χρυσάφη και η Πόλυ Πάνου, η Σωτηρία Μπέλλου, ο Τζίμης ο Χοντρός, ο Παπαϊωάννου, ο Μάρκος Βαμβακάρης, ο Καπλάνης, ο Κερομύτης, ο Χατζηχρίστος και άλλοι.

Η Μαρίκα Νίνου -καθώς όλοι οι τραγουδιστές εκείνης της «ηρωικής» περιόδου- δεν άφησε τίποτα πίσω της. Όταν πέθανε, ο γιος της ήταν δέκα τεσσάρων χρονών. Κάποια επιτήδεια κατάσχεσαν το σπιτάκι της. Απ' όσο ξέρω τα μόνα αντικείμενα που είχαν διασωθεί ήσαν λίγοι δίσκοι, κάτι άρθρα σε εφημερίδες, μερικά φουστάνια της μακαρίτισσας, δυο δίσκοι με τη φωνή της (μίλαγε στο παιδί της), ελάχιστες φωτογραφίες (υπήρχε και μια φωτογραφία που την έδειχνε σε ακροβατικό νούμερο), το διαβατήριό και η ταυτότητά της, δύο μαγνητοταινίες, το επαγγελματικό της βιβλιάριο. Έφαγα τα λυσσακά μου για να θρω και να πάρω αυτά τα ντοκουμέντα. Είχα μάθει πως τα κράταγε κάποιος Νίκος Παρασκευόπουλος, που έμενε στο Ψυχικό. Στάθηκε αδύνατον να τον ανακαλύψω. Κι έτσι, ούτε που ξέρω τι απόγιναν τα πράματα της Μαρίκας Νίνου (μαζί και οι φωτογραφίες της κηδείας της).

Σήμερα οι κουλτουριάρηδες δακρύζουν όταν ακούνε την μαγική φωνή της Μαρίκας Νίνου. Όσο για μένα, την έκλαψα όταν πέθανε. Και, τώρα, ακούω πολύ σπάνια τους δίσκους της.

Κουά-Λα-Φορέ, 27-2-1987
Ηλίας Πετρόπουλος

TAR

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΚΙΘΑΡΑΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΟ 13ο ΤΕΥΧΟΣ

Ἀφιέρωμα **ΦΑΚΕΛΟΣ ΚΙΘΑΡΑ**
Οἱ ἀπόψεις ὑπευθύνων τῆς πολιτείας, εἰδικῶν τῆς κιθάρας, ἀναγνωστῶν τοῦ TAR γιὰ τὸ θέμα **κιθάρα**. Ἐπίσης

ΣΤΑΘΗ ΓΑΛΑΤΗ: F. G. LORCA ἓνα μικρὸ ἀφιέρωμα.

ΚΩΣΤΑ ΓΡΗΓΟΡΕΑ: JOSE RAMIREZ ὀΓ΄

ΔΗΜΗΤΡΗ ΛΕΚΚΑ: Ἡ Βάση τῆς διασθηματικῆς
ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΤΖΩΡΤΖΙΝΑΚΗ: MANUEL MARIA PONTE

ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΣΑΠΡΑ: Τὸ πνεῦμα τοῦ λαϊκισμοῦ στὴ μουσικὴ γιὰ τίς μάζες.

Συνεντεύξεις μέ τόν **VICTOR MONGE SERRANITO** καί τόν **CARLOS BONELL**, καί ὅπως πάντα ἄρθρα, Σχόλια καί Εἰδήσεις γιὰ τὴ μουσικὴ καί τὴν κιθάρα.

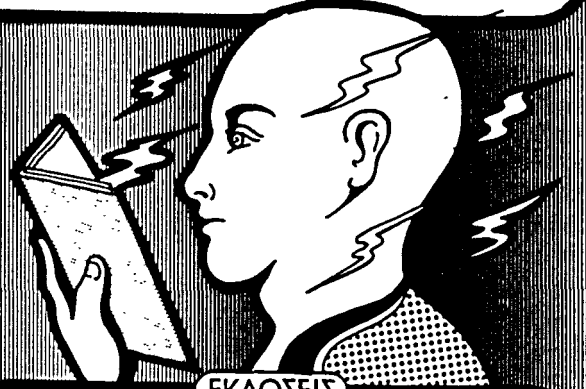
Ἐκδόσεις **ΝΕΦΕΛΗ**
Μαυρομιχάλη 9 Ἀθήνα 106 79
Τηλ. 3607744 - 3604793

ελεῦθερος τύπος

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ - ΧΑΜΗΛΕΣ ΤΙΜΕΣ

Ζωοδόχου Πηγῆς 17, Αθήνα 106 81 Τηλ.: 3639980 - 3602040

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. **ΜΙΧΑΗΛ ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ**
Ἡ Ἀντίδραση στὴ Γερμανία
2. **Ν. ΚΑΡΑΜΑΖΩΦ - Α. ΓΚΡΑΝΣΑΚ**
Ἡ Μιζέρια τοῦ Φεμινισμοῦ
3. **ΑΛΛΕΝ ΓΚΙΝΣΜΠΕΡΓΚ**
Τὸ Οὐρλιαχτὸ
4. **ΜΠΟΜΥ ΜΠΑΟΥΜΑΝ**
Πῶς Ἄρχισαν Ὅλα
5. **ΑΛΑΝΤΟΥΣ ΧΑΞΛΕΥ**
Πάνω στὴν Ψυχεδελικὴ Εμπειρία

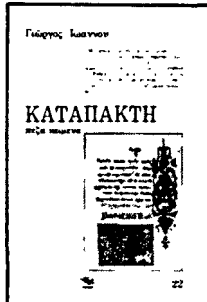

Τα βιβλία τῆς «γνώσης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
βιβλία πού ξεχωρίζουν

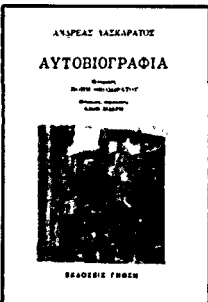
ΑΛΚ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
Η Σαλαμάντρα
(Μυθιστόρημα)

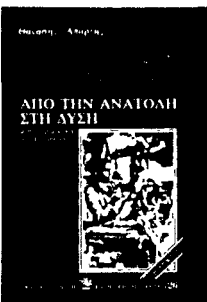
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
Καταπακτὴ
(Πεζὰ κείμενα)

ΘΩΜΑΣ ΣΚΑΣΗΣ
Συλλέκτης ἀποκομμάτων
(Διηγήματα)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ
Αυτοβιογραφία

ΘΑΝΑΣΗΣ ΑΠΑΡΤΗΣ
**Απὸ τὴν Ἀνατολὴ
στὴ Δύση**
(Μυθιστορηματικὴ
αυτοβιογραφία)

ΚΥΡ. ΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ
Ὁ Ἄκης καὶ οἱ ἄλλοι

ΖΗΤΕΙΤΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ
ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΜΑΣ

εκδόσεις «γνώση»

Γρηγ. Αυξεντίου 26, 157 71 Ζωγράφος, Αθήνα Τηλ. 7786441
Ζωοδόχου Πηγῆς 29 106 81 Αθήνα Τηλ. 3620941

Τα βιβλία τῆς «γνώσης»

ΜΕΣΑ ΣΕΛΙΜΟΒΙΤΣ

**Ὁ δερβίσης
καὶ ὁ θάνατος**

Μπισμιλχάιρ-Ραχμανίρ-Ραχίμ!

Καλὸ γιὰ μάρτυρα τὴν ἡμέρα τῆς κρίσης, καὶ τὴν γυμνὰ πού μέμφεται τὸν εαυτὸ τῆς.

Καλὸ γιὰ μάρτυρα τὸ χρόνο, τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν πάντων — ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι πάντα σὲ ἀνῳρία.

Αρχίζω αὐτὴ τὴν διήγηση χωρὶς κανένα σκοπὸ, χωρὶς ὄφελος γιὰ μένα καὶ γιὰ ἄλλους, ἀπὸ μιὰ ἀνάγκη δυνατότερη ἀπὸ σφέλη καὶ ἀπὸ λογικὴ, νὰ μείνῃ γραπτὸ δικό μου, γιὰ μένα, γραπτὴ ταλαιπωρία συζητήσεως μετὰ τὸν εαυτὸ μου, μετὰ τὴ μακρινὴ ἐλπίδα ὅτι θὰ βρεθῇ κάποια λύση ὅταν γίνῃ ὁ λογαριασμὸς, ἀν γίνῃ, ὅταν σφῆσω τὸ ἴχνος τῆς μελέτης σ' αὐτὸ τὸ χαρτί πού περιμένει σὰν πρόκληση.

Στὸ ἀριστούργημα αὐτὸ τῆς σύγχρονης λογοτεχνίας — πού πολλοὶ συγκρίνουν μετὰ τὴ «Δίκη» τοῦ Κάφκα — ἡ ἐξουσία ἐμφανίζεται μέσα ἀπὸ πρόσωπα χωρὶς πρόσωπα καὶ παρουσιάζεται ποῦ καὶ ποῦ ἀμείλικτη μέσα ἀπὸ τὴν ἀπόρρητη μεσολάβηση τῶν ὁργάνων τῆς. Σ' αὐτὸ τὸ ἐξαιρετικὸ βιβλίον ἡ λογοτεχνία βρίσκει τὴν ἀπόλυτη δικαίωσή της.

• Αὐτὸ τὸ Κοράνι

εκδόσεις «γνώση»

Γρηγ. Αυξεντίου 26, 157 71 Ζωγράφος, Αθήνα Τηλ. 7786441
Ζωοδόχου Πηγῆς 29 106 81 Αθήνα Τηλ. 3620941

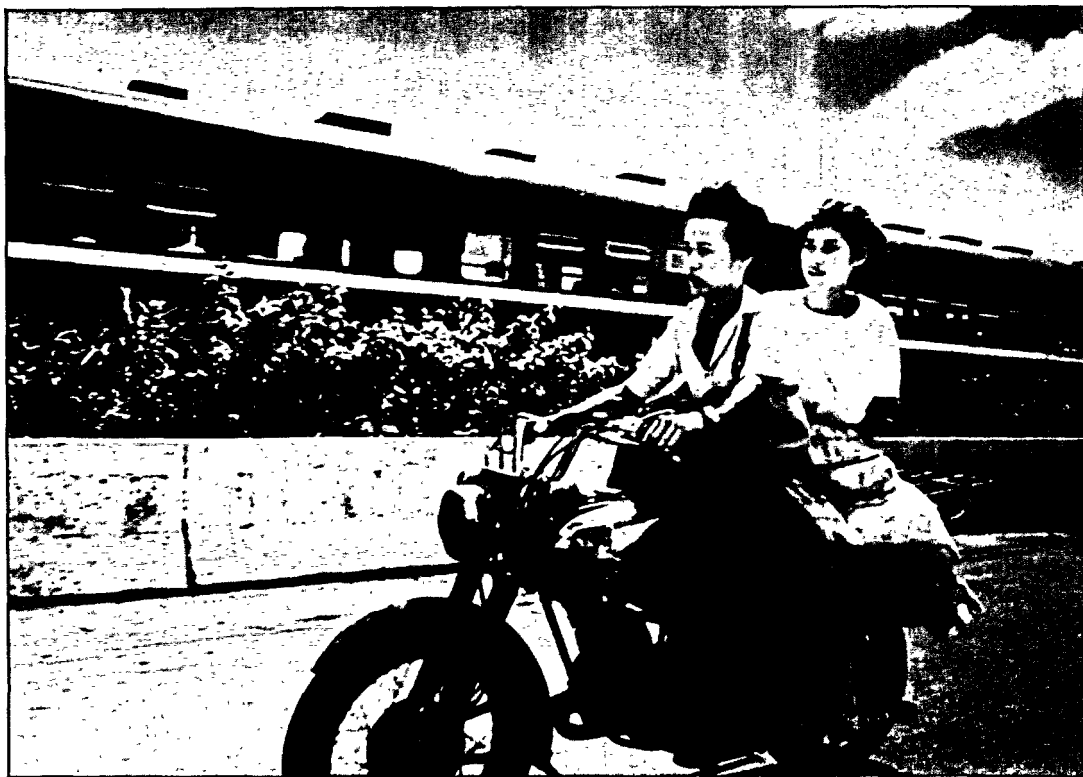
ΚΑΘΕ ΓΙΩΡΤΗ μπορεί να ξεπηδήσει οπουδήποτε και να ζήσει όσο χρειαστεί. Μόνο οι εορτασμοί έχουν ανάγκη από επισημότητες, ημερομηνίες έναρξης και λήξης. Σαν αυτόν της πόλης του Βερολίνου, με τα τέσσερα κομμάτια και τους δύο τομείς. Στον δυτικό, λίγες μέρες μετά την απαραίτητη τελετή για τα 750 χρόνια της παλιάς πρωσικής πρωτεύουσας (25 Απρ.), την Πρωτομαγιά, η μεγάλη συναυλία του Χέρμπερτ φον Κάραγιαν στην φιλαρμονική ανοίγει το χορό. Μια άλλη, όμως, συγκέντρωσε το ενδιαφέρον του πιο ζωντανού μέρους του πληθυσμού. Για την εμφάνιση του Τζέρυ Μάλικαν (10 Μαρ.) τα εισιτήρια είχαν εξαντληθεί πολύ πριν από την έναρξη της 37ης Μπερλινάλε (20 Φεβρ.-3 Μαρ.). Βέβαια, καλή τζαζ μπορείς ν' ακούσεις και στον «Κουασσιμόδο» της Κανστράσε, όχι όμως τα μεσημέρια. Έτσι, καθώς η διοργάνωση του χρόνου δεν περιλαμβάνει τα σύντομα διαλείμματα και τις μικρές αποδράσεις, κάνεις λίγο αριστερά από την κεντρική, ευρύχωρη και πυκνοκατοικημένη Κουρφούστενταμ και αφήνοντας έξω από την πόρτα χιόνι και κρύο, διασχίζεις τα ομοιόμορφα τοπία του WOM ώπου να πλησιάζεις τη γνώριμη περιοχή. Κρεμασμένα πάνω από το αντίστοιχο εξώφυλλο, τ' ακουστικά περιμένουν. Σε λίγο βρίσκεσαι μόνος με το σαξόφωνο του Τζέρυ Μάλικαν και το κουϊντέτο του Άστορ Πιατσόλα. TANGO NUEVO, λοιπόν, διαφορετικός ο ήχος του πνευστού από του μελαγχολικού ακορντεόν, ίδιος ο τίτλος του γκρουπ και του δίσκου, σαν τη σταθερή προτίμηση της νύχτας για τη νοσταλγία της μουσικής του Ρίο ντε λα Πλάτα. Κι αν τα τσάρτερς, χρόνια τώρα τέτοια εποχή, εξακολουθούν να μεταφέρουν στην καρδιά της Λατινικής Αμερικής τους εραστές της, τα μέσα επικοινωνίας ενισχύουν την ανταλλαγή εικόνων κι εντυπώσεων. Το σινεμά της Βραζιλίας, της Κούβας, της Βενεζουέλας, της Αργεντινής, πάντα ένωθε άνετα στο Βερολίνο. Από την τελευταία, ο Κάρλος Σορίν και η «Ταινία του βασιλιά», πίσω στο παρελθόν και τις ξεχασμένες μυθολογίες της αποικιοκρατίας, από το Μπουένος Άιρες στην Παταγονία κι από τις οικονομικές δυσκολίες της παραγωγής στην υπαρξιακότητα της ίδιας της δημιουργίας. Ο κύκλος της εγκατάλειψης, της διαδοχής και της μοναξιάς κλείνει μέσα του την περιπέτεια του άγνωστου και την αγωνία του καλλιτέχνη που μένει στο τέλος με κούκλες, αντί κομπάρσων και πρωταγωνιστή.

Σαν τους πληθυσμούς της, η Ασία εντυπωσιάζει με τον αριθμό των συμμετοχών της, στο διαγωνιστικό και στα παράλληλα προγράμματα ή στην «αγορά του φιλμ». Δίχως παράδοση, με προβλήματα όμως που πιέζουν, ο κινηματογράφος ξαναβρίσκει τη δύναμη της αμεσότητας και της ειλικρίνειας. «Σαν τον καιρό» (Χονγκ-Κονγκ) του Άλλεν Φονγκ και «Έρωτας, άνεμος, σκόνη» (Ταϊβάν) του Χου Χαϊό Τσιεν, ξεχωρίζουν. Γύρω από τη διάλυση του ζευγαριού ή της οικογένειας, τους πειρασμούς που χαμογελούν πλατιά αλλά χαιρετούν αμερικάνικα, η καθημερινότητα εισβάλλει απειλητική, γεμάτη αναφορές στο νεορεαλισμό και τον Όζου. Στο ραντεβού των ηπείρων και η Αφρική, με τη «Σαραούνια», τη δυναμική φυσιογνωμία του αντιαποικιοκρατικού αγώνα και την πρώτη επική τοιχογραφία της μαύρης φυλής, από τον Μαυριτανό Μεντ Χόντο.

Εκθέσεις ταινιών, συναντήσεις επαγγελματιών, οικονομικά γεγονότα ή διπλωματικά επεισόδια, τα φεστιβάλ διατηρούν και το χαρακτήρα που μόνο οι εκδηλώσεις με πλεονάζον υλικό και περιεχόμενο, σε πείσμα της παγκόσμιας κρίσης, διαθέτουν.

Γιατί, σαν τις προηγούμενες, πολλές ακόμα από τις τουλάχιστο πεντακάσιες ταινίες που συνωστίζονται σ' ένα δεκαήμερο δεν θα θρουν τελικά το δρόμο προς μιαν καινούρια ευκαιρία, ένα ξένο με τις γλώσσες τους θεατή, μιαν οθόνη τηλεόρασης, έστω, κάπου έξω από τα σύνορα που η υπερεθνική κατανομή του θεάματος επιβάλλει. Το ελληνικό παράδειγμα, μάλλον αρκεί. Το σινεμά του Τρίτου κόσμου, παρμένει άγνωστο, την ίδια στιγμή που μειώνεται και ο αριθμός των ταινιών που προβάλλονται από ευρωπαϊκές κινηματογραφίες. Η Ιταλία και η Γερμανία δε δείχνουν πως σύντομα κάτι θ' αλλάξει. Από το συγγικό φθινόπωρο, το «Ημερολόγιο

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΑΝΕΜΟΣ ΜΑΚΡΙΝΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Κίτρινοι ήρωες στην οθόνη: «Έρωτας, άνεμος, σκόνη» του Χου Τσιάο Τσιεν.

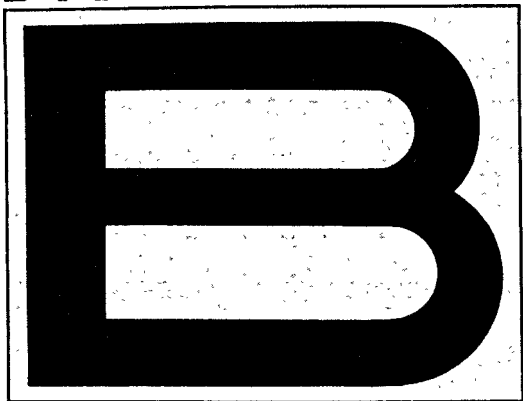
για τις αγάπες μου» της Μάρτα Μεσζάρος οξύνει την κριτική ματιά της πάνω στη σταλινική περίοδο, όταν αισθητικά παρουσιάζει σημάδια καθυστέρησης. Τουλάχιστο, η ανανέωση του αγγλικού σινεμά δίνει πάλι το «παρών» με τους «Σύντροφους» του Μπιλ Ντάγκλας, η σταθερή ανάπτυξη της Ισπανίας με το «Νόμο του πάθους» του Πέντρο Αλδομοθάρ και το παιχνίδι των ξαφνικών αντεπιθέσεων το γνωρίζουν καλά οι Ολλανδοί με τον Πιμ ντε λα Πάρα και την «Αποτοξινωμένη», τη σύζυγο και πρωταγωνίστρια που μεταξύ της πίστης του σκηνοθέτη, του πνεύματος του ρόλου και της επιτυχίας της παράστασης, μας ξεναγεί στα κανάλια, τις νύχτες και τις φαντασιώσεις του Άμστερνταμ.

Όσο για τις μεγάλες δυνάμεις, μοιράστηκαν τα βραβεία, τη δημοσιότητα, τις σκοπιμότητες και την προβολή, σχεδόν την ίδια τη φετινή Μπερλινάλε. Ωστόσο, μία υπήρξε η νικήτρια κι αυτή ήταν η Σοβιετική Ένωση. Η πρώτη έξοδος του νέου πνεύματος που διαπερνά πια το σύνολο της καλλιτεχνικής δημιουργίας, συνοδεύτηκε από τα πιο ικανοποιητικά αποτελέσματα και γνώρισε θερμή ανταπόκριση. Απαγορευμένο επτά χρόνια, το «Θέμα» του Γήλεμπ Παμφίλωφ κερδίζει το μεγάλο βραβείο (Χρυσή Άρκτος), το κοινό του φεστιβάλ που αποθεώνει τον σκηνοθέτη και την γυναίκα του, πρωταγωνίστρια της ταινίας, Ίνα Τσουρίχοβα, αλλά και τις εντυπώσεις, δίπλα στο βραβείο των κριτικών (FIPRESCI). Ο Έλεμ Κλίμοφ, νέος πρόεδρος των σοβιετικών σκηνοθετών και φίλος του Ταρκόφσκι, διευκρινίζει σε συνεντεύξεις τις συνθήκες της «άνοιξης» και συγκινεί με το τελευταίο του φιλμ, «Αποχαιρετισμός στη Ματιόρα», αφιερωμένο στη μνήμη της συντρόφου του Λαρίσα Τσεπίτκο. Ο Αρμένιος Αγκάσι Αϊβαλιάν διακρίνεται, χάρη στο «Αναμμένο Φανάρι» κι ένας άλλος, ο λυρικός Σεργκέι Παρατζάνωφ επιστρέφει στον κόσμο των συμβόλων και της λαϊκής παράδοσης με τον εκθαμβωτικό «Θρύλο του φρούριου Σουράμι».

Απ' την άλλη, σαπουνόπερες και υποψηφιότητες για όσκαρ. «Χρώμα του χρήματος» και Σκορτοέζε-Νιούμαν, «Παιδιά ενός κατώτερου θεού» και «Νύχτα, μητέρα». Το βαρύ πυροβολικό φέρει τον τίτλο «Πλατούν», μαζί και 8 υποψηφιότητες, αυτοβιογραφικά στοιχεία, την υπογραφή του Όλιβερ Στόουν και μερικές πραγματικά εντυπωσιακές σκηνές δράσης στη ζούγκλα του Βιετνάμ. Αν απουσιάζει κάτι, σε σύγκριση με την «Αποκάλυψη» του Φράνσις Κόπολα και τον «Ελαφοκυνήγο» του Μάικλ Τσίμινι, είναι ο στοχασμός πάνω στον πόλεμο. Πράγμα που δεν κρίνεται απαραίτητο από την κριτική επιτροπή που, άλλωστε, περιορίζεται να βραβεύσει τον Στόουν με την Αργυρή Άρκτο της καλύτερης σκηνοθεσίας. Τα βραβεία ερμηνείας κερδίζουν. Η Μπεατριζ Νογκέιρα σαν ομοφυλόφιλη «Βέρα» (Βραζιλία) και ο Τζιαν-Μαρία Βολοντέ σαν Άλντο Μόρο. Δεκάδες επιτροπών μοιράζουν περισσότερες διακρίσεις και το «Δέντρο που πληγώναμε» του Δήμου Αβδελιώτη, μοναδική επίσημη συμμετοχή της Ελλάδας, στο πρόγραμμα παιδικών ταινιών, κερδίζει το βραβείο του κέντρου Νεότητας. Τη συνολική εικόνα συμπληρώνουν ταινίες για τις μάστιγες και τις απειλές που στοιχειώνουν τον ύπνο των μεταβιομηχανικών κοινωνιών: Τσέρνομπιλ, AIDS, πυρηνικό ολοκαύτωμα («Ταξίδι» του Τζων Γουώτκινς). Μετά της απονομής, ο μικρόκοσμος σθηνει. Το σινεμά ανανεώνει τα ραντεβού και τις γιορτές του, μα το Βερολίνο θα συνεχίσει να τιμάει τα γενέθλιά του ως το τέλος του '87. Όταν συμπληρώσει τα 800 χρόνια του, χωρισμένο όπως τώρα ή όχι, ελάχιστοι από τους φετινούς επισκέπτες του θα ζουν. Κι όσοι θα επιμένουν, θα είναι δύσκολο να επαναλάβουν το ταξίδι. Πρόλαβαν, άραγε, να περάσουν από το «ESPLANADE», κοντά στο σημερινό τείχος, όπου ακόμα τριγυρνάει το φάντασμα του μεσοπολέμου και της Μαρλένε Νήτηριχ;

Ανδρέας Τύρος

ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΓΝΩΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΦΑΓΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Πάτρικ Ζύσκιντ:

ΤΟ ΑΡΩΜΑ

Μετάφραση: Μαρία Άγγελίδου.

Εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα 1986. Σελ. 253.

Προσοχή: εδώ δεν έχουμε να κάνουμε μ' ένα βιβλίο, αλλά μ' ένα «φαινόμενο», όπως αναφωνεί εκστατικά ο κριτικός του Figaro. Πριν περάσει καλά-καλά ένας χρόνος από την πρώτη δημοσίευσή του στη Γερμανία, το μυθιστόρημα του Πάτρικ Ζύσκιντ (ελάχιστα γνωστού ως εκείνη τη στιγμή, ακόμα και στην πατρίδα του) έγινε μπεστ σέλερ στις περισσότερες δυτικοευρωπαϊκές χώρες και ήδη διανύει στην Ελλάδα τη δεύτερη έκδοσή του, μετά την εξάντληση της πρώτης σχεδόν εν ριπή οφθαλμού.

Πού οφείλεται αυτή η καταπληκτική επιτυχία του «Αρώματος»; Ο μίστερ David Hughes, κριτικός της λονδρέζικης Mail on Sunday και κατά τα φαινόμενα εξίσου γοητευμένος από το βιβλίο όσο και ο Γάλλος συνάδελφός του του Figaro, αποφαινεται κατανυκτικά ότι το βιβλίο είναι, μεταξύ άλλων, «μια εξαιρετική διατριβή πάνω στη βιομηχανία αρωμάτων». Αλλά δυσκολευόμαστε να πιστέψουμε ότι εκεί βρίσκεται το μυστικό της επιτυχίας του, δεδομένου ότι ο συμπαθής κλάδος των αρωματοποιών δεν μπορεί ν' αριθμεί τόσο πολλά μέλη εκτός αν οι όντως πολυάριθμοι χρήστες αρωματικών ουσιών αποφάσισαν επιτέλους να μάθουν «τι μυρίζουν», κατά το πρότυπο εκείνων που θέλουν να ξέρουν «τι τρώνε».

Αλλά, για να είμαστε δίκαιοι, πρέπει να ομολογήσουμε ότι στον τομέα της αρωματολογίας ο χερ Ζύσκιντ δικαιούταν όντως να διεκδικεί το ενδιαφέρον κάποιων αναγνωστών. Και επειδή φαίνεται να το ξέρει αυτό, δεν χάνει ευκαιρία να μας κάνει επίδειξη αρωματογνωσίας. Π.χ. στη σελίδα 48 διακόπτει τη δράση για να μας παρουσιάσει ένα καινούργιο πρόσωπο, τον αρωματοποιό κ. Μπαλντίνι, περιγράφει όλες τις μυρωδιές του μαγαζιού του, όλες τις συνταγές των αρωμάτων του, τις συνταγές των αρωμάτων των ανταγωνιστών του, τη μέθοδο της «δια της οσφρήσεως» ανάλυσης ενός αρώματος στα συστατικά του μέρη, και ξαναρχίζει τη δράση μόλις στη σελίδα 69. Σ' αυτές τις 21 σελίδες το «γλυκούλι μας» (γιατί αυτό σημαίνει το όνομα του συγγραφέα στα γερμανικά) θα καταπλήξει με τις γνώσεις του περί την αρωματοποιία όσους καταφέρουν να μείνουν ξύπνιοι. Οι οποίοι όμως πρέπει να ξέρουν ότι θ' απειλούνται από τον Μορφέα ως το τέλος του βιβλίου, γιατί από τέτοια αρωματικά «στάσιμα» είναι γεμάτο το «φαινόμενο» για το οποίο μιλάει ο Figaro

Όταν το «γλυκούλι» θυμάται πότε-πότε ότι ξεκίνησε να διηγηθεί μια ιστορία κι όχι να κάνει σεμινάριο σε μαθητευόμενους αρωματοποιούς, μας κάνει να νοσταλγίσουμε τις σελίδες όπου μας μιλούσε για τον στόρακα, το περγαμόντο, τα άνθη πορτοκαλιάς, τους αποστακτήρες και τα σουρωτήρια. Τόση αμετροέπεια και άγνοια των κανόνων της δραματικής σύνθεσης είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ακόμα και σ' έναν αρχαίο. Με δεδομένες εξαρχές τις υπερφυσικές ικανότητες του κεντρικού ήρωα Γκρενούιγ στην ανάλυση και τη μίξη των αρωματικών ουσιών, ο χερ Ζύσκιντ ξεδεύει δεκαπέντε ολόκληρες σελίδες (σελ. 70-85) για να στήσει μια «δραματική» σκηνή, που όλοι ξέρουμε την έκβασή της: ο μικρός Γκρενούιγ δεν γεμίζει το μάτι του κ. Μπαλντίνι, αλλά φυσικά θα τον καταπλήξει στο τέλος με το άρωμα που παρασκευάζει. Με δεδομένη την έμφυτη ικανότητα του Γκρενούιγ να συλλαμβάνει την πιο ανεπαίσθητη μυρωδιά από τεράστια απόσταση, οργανώνει μια άλλη «δραματικά φορτισμένη» σκηνή, τη μυστική φυγή του επίδοξου θύματος, που δεν ξέρει ότι ο υποψήφιος δολοφόνος μπορεί να την ανακαλύψει με τη μύτη του, αλλά ο αναγνώστης θέβαια το ξέρει και υποχρεώνεται για οχτώ σελίδες (σελ. 205-213) να παρακολουθεί μια αγωνιώδη, υποτίθεται, καταδίωξη με γνωστή κατάληξη. Επειδή έτσι είναι γραμμένο ολόκληρο το βιβλίο, ο αναγνώστης δεν χάνει τίποτα αν διαβάσει μόνο κάθε δέκατη σελίδα. Μάλλον κερδίζει...

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι δεν είναι ούτε η «πλοκή» αυτό που έκανε το «Αρώμα» μπεστ-σέλερ. Εδώ που τα λέμε, αυτή η πλοκή είναι το λιγότερο ανόητη: ο Ζαν-Μπατίστ Γκρενούιγ γεννιέται άσος μεν ο ίδιος, αλλά με μια εκπληκτική ικανότητα να οσφραίνεται τα πάντα. Χάρη σ' αυτή του την ικανότητα, γίνεται ένας τέλειος παρασκευαστής αρωμάτων, αλλά κατά τα άλλα είναι κτηνώδης και αναισθητός. Διηγείρεται από το φυσικό άρωμα των νεαρών κοριτσιών και τα σκοτώνει, για να το αποκτήσει. Κάποτε συλλαμβάνεται και καταδικάζεται σε θάνατο, αλλά τη μέρα της εκτέλεσής του... (η συνέχεια επί της οθόνης, που λένε και τα προγράμματα των σινεμά, αλλά δεν κρατιόμαστε να μην πούμε ότι είναι ακόμα πιο ανόητη).

Γιατί λοιπόν έχει τόσο επιτυχία το «Αρώμα»; Πολλοί αναγνώστες που πείθονται για την αξία ενός βιβλίου διαβάζοντας τις διαφημίσεις μάλλον παρά το ίδιο το βιβλίο, έχουν ήδη αρχίσει να προβάλλουν σ' αυτό «κρυμμένα νοήματα». Λένε π.χ. ότι «κατά βάθος» το «Αρώμα» ασκεί κοινωνική κριτική: ο απόκληρος της κοινωνίας Γκρενούιγ εκδικείται τρομοκρατώντας και γελοιοποιώντας τον κόσμο που τον απόρριψε. Δυσκολευόμαστε να καταλάβουμε γιατί η κοινωνική κριτική περνάει μέσα από... συνταγές αρωμάτων, αλλά ας το παραβλέψουμε αυτό και ας ελπίσουμε ότι μελλοντικά όλο και περισσότεροι προλετάριοι θα γεννιούνται με υπερφυσικά γνωρίσματα όπως η μύτη του Γκρενούιγ, έτσι ώστε η ταξική πάλη να έχει τελικά αίσια γι' αυτούς έκβαση. Αν μάλιστα αντι για υπερφυσικές μύτες γεννιούνται με υπερφυσικά πένη, θα κάνουν γραφικότερη και... οδυνηρότερη την εκδίκησή τους.

Ξανά λοιπόν το ερώτημα: γιατί το «Αρώμα» έχει τόσο επιτυχία; Μα, απλούστατα, επειδή είναι «φαινόμενο», όπως είπαμε και στην αρχή. Φαινόμενο της εποχής μας, όπου χάρη σ' ένα επιδέξιο μάρκετινγκ μπορεί κανείς να πουλήσει στο κοινό ακόμα και κονσερβαρισμένο αέρα. Μέχρι τώρα υπήρχαν κακογραμμένα βιβλία που είχαν επιτυχία επειδή αφηγούνταν μια στοιχειωδώς ενδιαφέρουσα ιστορία και βιβλία με πληκτική υπόθεση που έγιναν επιτυχία επειδή ήταν καλογραμμένα. Το «Αρώμα» είναι και κακογραμμένο και πληκτικό, κι ωστόσο έγινε επιτυχία. Από αυτή την άποψη, σημαίνει ένα θρίαμβο του μάρκετινγκ, μια δικαίωση της διακήρυξης του Μακ Λούαν ότι «το μέσο είναι το μήνυμα». Όχι όμως το μέσο του δημιουργού, αλλά το μέσο του διαφημιστή...

Η ελληνική μετάφραση του βιβλίου είναι ρευστή, αλλά όχι απαλλαγμένη από λάθη και σολοικισμούς. Π.χ. στη σελίδα 60 διαβάζουμε ότι «Στα σαλόνια δεν συζητούσαν παρά για τις τροχιές των κομητών και τις αποστολές» (ποιες αποστολές; μήπως πρόκειται για τις εκ-

πομπές;) στη σελ. 138 η Καθένη γίνεται το Καγιέν, στη σελ. 134 το Ποτοσί γίνεται Ποτόζι, στη σελ. 178 διαβάζουμε για «υποταγμένη στάση», στη σελ. 183 για «μυρωδιά πιο δυνατή και συμπαγή», στη σελ. 229 ο Εωσφόρος μάς σερβίρεται ως Λούσιφερ, στη σελ. 249 ο ποταμός Ροδανός αναφέρεται ως Ρον και στη σελ. 251 ο Λίγηρας ως Λουάρ. Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, διαβάζουμε σε αρκετά σημεία για τη «Σαριτέ», δηλαδή για το νοσοκομείο (στην προκειμένη περίπτωση: τρελοκομείο), αφού αυτή τη σημασία έχει στα γερμανικά η γαλλική λέξη Charité.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Αλέξης Οικονόμου:

ΤΟ ΤΕΡΑΣ ΣΤΟΝ ΚΑΝΑΠΕ.

Εκδόσεις Ειρήνη, Αθήνα 1986. Σελ. 84.

Να κι ένα βιβλίο που, παρά τον μικρό όγκο του, κρούει τις χορδές μιας πολύτροπης ευαισθησίας. Ο συγγραφέας του Αλέξης Οικονόμου μάς είναι άγνωστος, δεν πρέπει να έχει θγάλει άλλο βιβλίο και, κρίνοντας απ' τον τρόπο έκφρασης κι από μερικά βιώματά του, δεν πρέπει να είναι μικρότερος από 30 ούτε μεγαλύτερος από 45 χρόνων, ενώ το είδος της τυπικής παιδείας του είναι απροσδιόριστο, αν και θα δοκιμάζαμε μεγάλη έκπληξη αν μαθαίναμε ότι είναι π.χ. φιλόλογος ή σιδηροδρομικός (όλες αυτές οι όλως άχαρες για ένα κριτικό εικασίες είναι αναγκαία συνέπεια της συνήθειας πολλών Ελλήνων συγγραφέων που κρύβουν την ηλικία τους και άλλα βιογραφικά στοιχεία τους, ώσπερ κυρίες υπόπτου παρελθόντος, για να μη μιλήσουμε για τη φρίκη που κυριεύει πολλούς Έλληνες εκδότες μπροστά στη σκέψη να δηλώσουν ότι εκδίδουν το βιβλίο ενός πρωτοεμφανιζόμενου συγγραφέα). Ωστόσο, σ' αυτή την πρώτη του (:) εμφάνιση στον λογοτεχνικό χώρο ο Αλέξης Οικονόμου δείχνει ήδη εντυπωσιακή ωριμότητα, που θα την αναλύαμε στις εξής συνιστώσες: μεστότητα βιωμάτων, πολύ καλή χρήση της ελληνικής γλώσσας, γόνιμη αξιοποίηση στοιχείων από διάφορα λογοτεχνικά ρεύματα (από τον υπερρεαλισμό ως τόν μαγικό ρεαλισμό, από την εκκλησιαστική μνιογραφία ως το μεταμοντερνιστικό χιούμορ), εκφραστική ευλυγισία και κομψότητα, οικονομία λόγου συνδυασμένη μ' έναν αξιοθαύμαστο πλούτο εικόνων.

Είπαμε στην αρχή ότι ο Αλέξης Οικονόμου κρούει τις χορδές μιας πολύτροπης ευαισθησίας. Ίσως θα ήταν σωστότερο να λέγαμε «συνλογικής ευαισθησίας», γιατί ο συγγραφέας του «Τέρατος στον καναπέ» εκπέμπει σε διάφορα μήκη κύματος και οι περισσότεροι επιμέρους δέκτες είναι ευαισθητοποιημένοι μόνο σ' ορισμένα τμήματα τους φάσματός τους. Οι οπαδοί του «κριτικού ρεαλισμού» δυσφορούν συνήθως για τον υπερρεαλιστικό ονειρισμό, οι ρέκτες της «παράδοσης» φρίττουν για τον εικονοκλαστικό κοσμοπολιτισμό των νέων δημιουργών και η ανιδεολογική πένα της γενιάς του '80 περιφρονεί τις ιδεολογικοπολιτικές ανησυχίες των παλιότερων γενιών. Ο Αλέξης Οικονόμου, ωστόσο, σε πολλά από τα ποιήματα και πεζά (ή πεζοποιημένα) του βιβλίου του, κάνει συζεύξεις ανάμεσα σε φαινομενικά ασύμβατες στάσεις ζωής και εκφραστικές φόρμες, πετυχαίνοντας μια παράξενα γοητευτική ισορροπία (δεν αποτολμάμε τη λέξη σύνθεση), που πριν υποκύψεις στον πειρασμό να τη δεις σαν ένα απλό παιχνίδι με τη γλώσσα και τις εικόνες υποψιάζεσαι ήδη ότι πρόκειται για κάτι περισσότερο - π.χ. για μια ιδιότυπα ελληνική εκδοχή του ξεφαντώματος της ζωής: «Χαίρε η μαινάς/μητρίσσα λέοντα/Χαίρε η καλή η πορνίς η ουράνιος/Χαίρε των νερών απαστράπτουσα ένεσις/Χαίρε των νεκρών αποτρόπαια έπαρσις/Χαίρε πόρε απέρατε» (από

το «παιγνίδι για τον αύγουστο», σελ. 23). Ή μπορεί να είναι μια χαριτωμένη τραμπάλα ανάμεσα στη λυρική καταδήλωση ενός προσωπικού όνειρου και την πεζή, σκαμπτική στη σοβαρότητά της αυτοαναίρεσή του: «Η γυναίκα μου θα έχει μπρούς σαν από καφέ μάρμαρο του Σινά, σκληρούς απ' έξω, τρυφερούς σαν μωρού από μέσα, ώστε όταν ξαπλώνω ανάμεσά τους να πλέω σε μια θάλασσα από ανθρώπινο... Θα μιλάει Γαλλικά, Αγγλικά, Γερμανικά και λίγα Ισπανικά». (από το «προδιαγραφές για τη γυναίκα μου», σελ. 39-41). Τέτοιες συζεύξεις, όμως, λογοδοτούν, όπως είπαμε, σε διαφορετικές ευαισθησίες, που η συνύπαρξή τους δεν θα νομιμοποιηθεί εύκολα από κάθε μεμονωμένο κοινών της «νεοελληνικής κουλτούρας». Μόνο που το ετερόκλητο, τόσο στη μορφή όσο και στο περιεχόμενο, είναι καίριο γνώρισμα της ελληνικής κουλτούρας και δεν περιμένει τη νομιμοποίησή του από τη συνείδηση για να υπάρξει.

Έτσι ερχόμαστε στην καρδιά του ζητήματος: πόσο «ελληνικό» είναι το βιβλίο του Αλέξη Οικονόμου – ή ένα βιβλίο όπως αυτό του Αλέξη Οικονόμου; Γιατί είναι φανερό ότι ο συγγραφέας, παρά την κοινωνική ευαισθησία που φανερώνει σε αρκετά κομμάτια του «Τέρατος στον καναπέ», δεν ξεκινά για να γράψει «ελληνικά», για να ψηλαφήσει τον χώρο που ορίζεται συνήθως από την πομπώδη ετικέτα «νεοελληνική πραγματικότητα». Απευθύνεται στις ανησυχίες ενός κοινού όχι ειδικά «ελληνικού». Αλλά (και αυτό είναι πολύ σημαντικό, αν σκεφτούμε ότι η νεοελληνική λογοτεχνία είναι ολέθρια πολωμένη ανάμεσα σ' έναν επιτηδευμένο κοσμοπολιτισμό κι ένα μίζερο επαρχιωτισμό) δεν πασικίζει να κρύψει τις καταβολές του, δεν προσπαθεί να φτάσει σε μια εκδιασμένη «οικουμενικότητα» με το να παραιτηθεί από μια γλώσσα που δηλώνει την ελληνικότητά της με τους ρυθμούς και τις εικόνες της. Είναι καιρός να συνειδητοποιήσουμε ότι η ουσία αυτού που ονομάζουμε «νεοελληνική πραγματικότητα» δεν συνίσταται στις νεοελληνικές γραφικότητες (στις οποίες δεν ανήκει μόνο το «ανθισμένο Αιγαίο» και τα καμάκια, αλλά και η γκρινιάρικη, ηθογραφική και ηθικολογική αντίληψη για τη

νεοελληνική προχειρότητα και «βαρβαρότητα»), αλλά σε μερικά γνώρισματα όχι ειδικώς ελληνικά, που όμως εκδηλώνονται μ' ένα ιδιαίτερα ελληνικό τρόπο. Για να το εξηγήσουμε αυτό καλύτερα, ας δούμε π.χ. πώς μιλάει ο Οικονόμου για ένα γενικό πρόβλημα της εποχής μας, τη διάλυση της ανθρώπινης κοινότητας μέσα σε πολλές «κοινότητες» της σύγχρονης κοινωνίας: «Δεν είμαι Πόλη ούτε Σταθμός Αυτοκινήτων, δεν είμαι τρίτη θέση σε καράβι το Δεκαπενταύγουστο ούτε εξέδρα σε Τελικό Αγώνα... Δεν είμαι εκλογικό σώμα ούτε Αυτόνομη Ομάδα Γυναικών... Οι δυνατότητές μου είναι πολύ περιορισμένες». (από το «δεν είμαι πόλη», σελ. 67). Η εισαγωγή της εικόνας του φορτωμένου με προσκυνητές πλοίου του Δεκαπενταύγουστο (εικόνας με σπάνια εκφραστική δύναμη, γιατί συμπυκνώνει το αίσθημα της εκμηδένισής του ατόμου μέσα σε μια επίπλαστη κοινότητα, χυμένη ανάμεσα στον θρησκευτικό ζήλο και την πεζή, μίζερη μοναξιά της τρίτης θέσης) αποτελεί την ελληνική συμβολή στην προσπάθεια ν' ανιχνευθεί μια κατάσταση που δεν περιορίζεται από γεωγραφικά σύνορα. Και η συμβολή αυτή δεν είναι απλώς εικονογραφική, αλλά αποκαλύπτει μια άλλη, ανελέητα σκληρή διάσταση αυτού που ασαφώς ονομάζουμε «ανθρώπινη μοναξιά».

Υπάρχουν στο βιβλίο του Οικονόμου κομμάτια με εξαιρετική ομορφιά και υποβλητικότητα, όπως «ο δεκάλογος των χρωμάτων» (σελ. 25) και «ο σύνδεσμος από τον Νότο» (σελ. 29). Εδώ όμως δεν επιχειρήσαμε μια αισθητική αποτίμηση του βιβλίου, αλλά επισημόναμε κάποιες τάσεις του που μας φαίνονται ενδιαφέρουσες μέσα στο πλαίσιο του προβληματισμού για τους προσανατολισμούς και τις δυνατότητες της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Η ίδια η κατάργηση των ορίων πεζογραφίας/ποίησης σ' αυτό το πόνημα φανερώνει, νομίζουμε, τις εκφραστικές δυνατότητες μιας γλώσσας κατ' εξοχή ρυθμικής, όπως η ελληνική. Ελπίζουμε ότι ο συγγραφέας θ' αξιοποιήσει μελλοντικά τα προσόντα που φανερώνει σ' αυτό το δείγμα γραφής και θα προχωρήσει σε ανώτερες συνθέσεις.

ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΕΙΣ

Έχει ενδιαφέρον να κάνουμε μια στατιστική αποτίμηση της ξένης λογοτεχνίας που κυκλοφόρησε μεταφρασμένη στα ελληνικά το 1986. Με βάση τους συγκεντρωτικούς καταλόγους τίτλων που δημοσίεψε το περιοδικό «Ιχνηυτής» στα τεύχη 12 και 18, θγάζουμε το συμπέρασμα ότι τη χρονιά που πέρασε κυκλοφόρησαν 229 βιβλία ξένης λογοτεχνίας (το ίδιο το περιοδικό αναφέρει 310 τίτλους, αλλά πολλοί απ' αυτούς είχαν κυκλοφορήσει τοι 1985). Αυτό σημαίνει μια αύξηση της τάξης του 30% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, οπότε είχαν κυκλοφορήσει περίπου 175 τίτλοι. Και τώρα κρατηθείτε: Απ' αυτά τα 229 βιβλία, τα 101 (ποσοστό 44%) αντιπροσωπεύουν την αγγλοσαξωνική λογοτεχνία, τα 47 (ποσοστό 20,5%) τη γαλλόφωνη και τα 23 (ποσοστό 10%) τη γερμανόφωνη. Αυτές οι τρεις κατ' εξοχή γλώσσες του πολιτισμικού ιμπεριαλισμού καλύπτουν τη μεταφρασμένη λογοτεχνία του 1986 σε ποσοστό 74,5% (το 1985 το ποσοστό αυτό ήταν 71%). Μ' άλλα λόγια: τρία στα τέσσερα λογοτεχνικά βιβλία που μεταφράζονται προέρχονται απ' αυτές τις τρεις κουλτούρες, ένα στα δύο απ' την αγγλοσαξωνική. Απ' τα υπόλοιπα 58 βιβλία, τα 18 ήταν ισπανικά ή ισπανοαμερικάνικα, τα 11 ρωσικά, τα 8 ιταλικά και τα 5 γιαπωνέζικα, κι έτσι μένουν αισίως 16 τίτλοι όλοι κι όλοι (ποσοστό 7%) για όλο τον υπόλοιπο κόσμο. Το ωραίο είναι ότι οι Έλληνες εκδότες, συγγραφείς και μεταφραστές παραπονιούνται για την αδιαφορία των Γάλλων, των Γερμανών, των Άγγλων και των Αμερικάνων συναδέλφων τους για τις λογοτεχνίες των μικρών χωρών!...

*

Όταν άκουσα από φίλους το όνομα του συγγραφέα του «Αρώματος», στάθηκε αδύνατο να φανταστώ τη σωστή προφορά του. Αυτό το «Ziskint» ήταν άραγε Ziskid, Ziskied, Ziskint, Zieskid, Zieskint, Sieskid, Siesskint ή Siskint; Κάπου το είδα γραμμένο «Zύσκιντ», και τότε κατάλαβα ότι τουλάχιστον η πρώτη συλλαβή ήταν Süß ή Sūs. Ανατρέχοντας στον Spiegel, βρήκα την πρωτότυπη γραφή: Süskind. Ο Γερμανός που θ' άκουγε έναν Έλληνα να μιλάει για κάποιο Siskid, ούτε θα καταλάβαινε ότι πρόκειται για τον συγγραφέα του «Αρώματος». Αυτό ξαναφέρει στην επιφάνεια το πρόβλημα της απόδοσης των ξένων ονομάτων, πρόβλημα που οφείλεται κυρίως στη φθογγολογική φτώχεια του ελληνικού αλφάβητου. Το ελληνικό αλφάβητο δεν επαρκεί ούτε καν για τις ανάγκες της ελληνικής προφοράς (π.χ. απουσία διάκρισης ανάμεσα δ και το nd), κι έτσι υποθάλπεται όχι μόνο αυτό που ο Γ. Αναγνωστόπουλος ονόμασε «απενρίνωση» αλλά και οι μοντέρνοι γλωσσασμύνητες «φωνητική εκβαρβαρόωση» (αδίσταση, λάβα κλπ.), αλλά και η σύγχυση (λέξηθεντέτα σημαίνει και vedeta, δηλαδή διάσημο και ολίγον τι ξεπασμένο άτομο, και vendeta, δηλαδή το γνωστό έθιμο της οικογενειακής αυτοδικίας). Είναι καιρός να συζητηθούν σοβαρά δύο λύσεις: α) να υιοθετηθούν από το ελληνικό αλφάβητο μερικά ψηφία του λατινικού (b, d, ü, ö κλπ.) β) να εισαχθούν στο ελληνικό αλφάβητο ειδικά σημάδια πάνω από τα ψηφία, που θ' αλλάζουν την ηχητική τους ποιότητα. Αλλιώς όχι μόνο θα παρατείνεται η σύγχυση, αλλά και θα έχουν οι οπαδοί του λατινικού αλφάβητου ένα πρόσθετο επιχείρημα...

Δ.Κ.